

U. Β. Β. / m.

ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μετέχοντες σπουδαστές:

Δήμητρα Κοτταρά
Αναστασία Λυριωτάκη
Χριστίνα Τιμκλαλέξη

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός

Χρυσούλα Πακαδοπούλου
Καθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής
Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού
Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ)

ΠΑΤΡΑ, 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1994

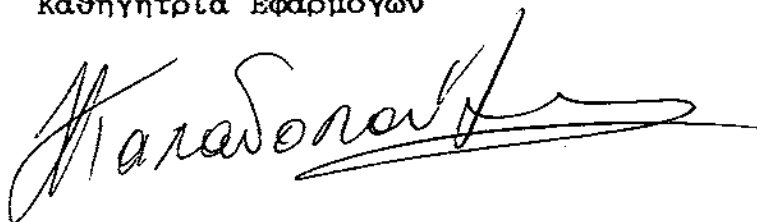
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	923a
----------------------	------

Η Επιτροπή για την έγκριση της Πτυχιακής Εργασίας

1. Υπεύθυνη Καθηγήτρια

Κα Χρ. Καλπίνη - Παπαδοπούλου

Καθηγήτρια Εφαρμογών

2. Κα Ελ. Σκούρα

Επίκουρος Καθηγήτρια

3. Κα Χαρ. Τερζοπούλου

Επίκουρος Καθηγήτρια

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της συλλογικής εργασίας θεωρούμε απαραίτητο να ευχαριστήσουμε θερμά τους ανθρώπους που μας βοήθησαν για την επιτυχή της έκβαση.

Πρώτα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας για την ηθική και υλική υποστήριξη που μας παρείχαν.

Επειτα, την υπεύθυνη καθηγήτρια της πτυχιακής εργασίας Κα Καλπίνη-Παπαδοπούλου Χρυσούλα για τις κατευθύνσεις και επισταμένες συμβουλές της.

Ακόμη τις καθηγήτριες των Τ.Ε.Ι. Κα Γραβάνη Ελισάβετ και Κα Σκούρα Ελένη για την πολύτιμη βοήθειά τους στην διαμόρφωση του ερωτηματολογίου.

Επίσης, την Κα Τσάμη Δομνίκη για τις νομικές της συμβουλές.

Τέλος, όλους τους Κοινωνικούς Λειτουργούς που έλαβαν μέρος στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων για την ολοκλήρωση του ερευνητικού τμήματος της εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη αυτή αναφέρεται στο θεσμό της υιοθεσίας και προσπαθεί να πλησιάσει και να εμβαθύνει όσο γίνεται περισσότερο το πολύπλοκο αυτό θέμα.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής γίνεται αναφορά στο πρόβλημα που πρόκειται να μελετηθεί προσδιορίζεται ο σκοπός της μελέτης και διασαφηνίζονται οι άγνωστοι όροι της μελέτης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται :

- Οι τρεις μορφές παιδικής προστασίας (ιδρυματική περίθαλψη, αναδοχή, υιοθεσία) προκειμένου ο αναγνώστης να ενημερωθεί πάνω στο θέμα αυτό.
- Οι αλλαγές του θεσμού της υιοθεσίας και τα στάδια εξέλιξής του στο πέρασμα των χρόνων
- Μια σύντομη αναφορά του Νομοθετικού πλαισίου που περικλείει την υιοθεσία χωρίς διεξοδική παρουσίαση των Νομοθετικών μέτρων.
- Η διαδικασία της υιοθεσίας περιλαμβάνει τους τομείς της προετοιμασίας των βιολογικών γονέων και θετών γονέων και του παιδιού. Ακόμα αναφέρονται οι φάσεις της προετοιμασίας, επιλογής και προσαρμογής μεταξύ της θετής οικογένειας και του παιδιού καθώς και η αναγκαιότητα για συνέχιση ή όχι της συνεργασίας μεταξύ κοινωνικής οργάνωσης και οικογένειας.

Σε όλη αυτή τη διαδικασία ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στη διαδικασία της υιοθεσίας είναι καθοριστικός αφού είναι ο αποκλειστικά υπεύθυνος για τη διενέργεια της κοινωνικής μελέτης.

Η έννοια της ταυτότητας και η σπουδαιότητα που έχει στην ολοκλήρωσή της η αποκάλυψη της θετής ιδιότητας του παιδιού.

Τέλος, γίνεται μια παρουσίαση ερευνών που διενεργήθηκαν στον

Ελλαδικό χώρο από Έλληνες μελετητές γύρω από το θέμα της υιοθεσίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα των μελετητριών και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην έρευνά τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων με την παράλληλη παράθεση πινάκων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια καταγραφή των συμπερασμάτων της έρευνας και διατυπώνονται προτάσεις για την βελτίωση του θεσμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	ΣΕΛ.
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	I
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	II
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	IV
ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I.	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
- Το πρόβλημα	1
- Σκοπός της μελέτης	3
- Ορισμοί όρων	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II.	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	10
A. ΓΕΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	10
1. Παιδική προστασίας	10
2. Μορφές παιδικής προστασίας	15
α) Ιδρυματική περίθαλψη	16
β) Η αναδοχή ως εναλλακτική μορφή παιδικής προστασίας	19
- Τυποι αναδοχής	20
- Πλεονεκτήματα της ανάδοξης οικογένειας	23
- Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα	25
γ) Η υιοθεσία ως μορφή παιδικής προστασίας	27
3. Σωματικές και ψυχικές ανάγκες των παιδιών	27

	V
B. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ	34
1. Αρχαίοι Ανατολικοί λαοί	34
2. Αρχαία Ελλάδα	34
α) Κλασσικοί Χρόνοι	34
- Αποτελέσματα της υιοθεσίας	35
β) Ελληνιστικοί Χρόνοι	36
3. Ρωμαϊκοί Χρόνοι	36
4. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στις Δυτικές Κοινωνίες	38
5. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στην Ελλάδα	44
α) Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα	48
Γ. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	51
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	51
1. Ουσιαστικές προϋποθέσεις τέλεσης έγκυρης υιοθεσίας	52
α) Θετικές προϋποθέσεις	52
β) Αρνητικές προϋποθέσεις (ή κωλύματα)	54
2. Η διαδικασία της υιοθεσίας	55
3. Αποτελέσματα της υιοθεσίας	58
4. Η λύση της υιοθεσίας	59
Δ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ	61
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	61
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ	62
1. Κατηγορίες γονέων που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία	62
2. Προετοιμασία άγαμης μητέρας	63
α) Άγαμη μητέρα - κοινωνικός λειτουργός	63
β) Άγαμη μητέρα - βρέφος	69

3.	Επιπτώσεις στις μητέρες που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία	70
4.	Η θέση του φυσικού πατέρα στην υιοθεσία	72
5.	Συλλογή στοιχείων από την κοινωνική οργάνωση για τους φυσικούς γονείς	74
	Πίνακας σταδίων από την εκδήλωση αρχικού ενδιαφέροντος έως την νομική τελείωση της υιοθεσίας	79
	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ	81
1.	Προϋποθέσεις επιλογής των υποψήφιων μελλοντικών θετών γονέων στην υιοθεσία	81
2.	Κριτήρια καταλληλότητας των υποψηφίων μελλοντικών θετών γονέων	89
3.	Μέθοδοι επιλογής των θετών γονέων στην υιοθεσία	95
	α) Διοικητική μέθοδος	96
	β) Διαγνωστική ή διερευνητική μέθοδος	96
	γ) Επιστημονική μέθοδος	98
	δ) Μέθοδος αυτοεπιλογής	98
4.	Ανησυχίες και αντιλήψεις των θετών γονέων για την υιοθεσία	100
5.	Προετοιμασία/επιλογή των θετών γονέων	104
	α) Ενημερωτικές συγκεντρώσεις	104
	β) Ομάδες προετοιμασίας	107
	- Ένα τυπικό παράδειγμα ομάδας προετοιμασίας και εκπαίδευσης	107
	γ) Οικογενειακή μελέτη	113
	- Παρουσίαση του ελληνικού σχεδίου οικογενειακής μελέτης	113
	δ) Αξιολογητική έκθεση του κοινωνικού λειτουργού	122

	VII
ε) Απρόρριψη της αίτησης	124
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ	126
1. Η έννοια του "υιοθετήσιμου" παιδιού	126
2. Σχέδιο συγκέντρωσης των απαραίτητων πληροφοριών για ένα που προορίζεται για υιοθεσία	129
3. Η έννοια της "προετοιμασίας" του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία	133
α) Προετοιμασία βρεφών	135
β) Προετοιμασία μεγαλύτερων παιδιών	140
4. Επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με το παιδί που προορίζεται για υιοθεσία	143
5. Τεχνικές που διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού	148
α) Οι δέκα εντολές της επικοινωνίας	148
β) Διευκολυντές επικοινωνίας	151
γ) Η χρησιμότητα της ομάδας στην προετοιμασία του παιδιού για υιοθεσία	177
Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ	184
1. Επιλογή του συγκεκριμένου ζεύγους για το συγκεκριμένο παιδί	184
2. Επιλογή του συγκεκριμένου παιδιού για το συγκεκριμένο ζεύγος	185
3. Προετοιμασία θετών γονέων-παιδιού πριν την οριστική τοποθέτηση	192
α) Προετοιμασία των θετών γονέων	192
β) Προετοιμασία του παιδιού	195

4.	Σύνδεση - προσαρμογή του παιδιού με τη νέα του οικογένεια	195
	α) Σύνδεση	195
	β) Προσαρμογή	196

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ 202

Ε. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ 9

1.	Η έννοια της ταυτότητας	209
2.	Σχέση ταυτότητας και δικαιώματος των θετών ατόμων για πληροφόρηση της καταγωγής τους	220
3.	Αποκάλυψη της υιοθεσίας στα θετά άτομα	221
	α) Θετοί γονείς και αποκάλυψη στο παιδί για τη θετή του ιδιότητα	223
	β) Η αποκάλυψη της υιοθεσίας και η άποψη των ιδίων των υιοθετημένων	227
	γ) Οι φυσικοί γονείς και η αποκάλυψη της υιοθεσίας	231
4.	Μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας - πιθανή επανασύνδεση	232

ΣΤ. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 235

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	244
1. Σκοπός της έρευνας	244
2. Στόχοι της έρευνας	244
3. Υποθέσεις - Ερωτήματα	245
4. Είδος έρευνας	246
5. Κατάρτιση του σχεδίου έρευνας	246

	IX
6. Δείγμα	247
7. Τρόπος συλλογής πληροφοριών	247
8. Κατάρτιση πλαισίου έρευνας	248
9. Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών	248
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	249
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	287
α) Συμπεράσματα	287
β) Εισηγήσεις	290
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'	293
ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ	293
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'	319
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	319
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'	335
ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	335
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'	352
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ	352
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε'	365
ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ "ΜΗΤΕΡΑ"	365
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	370

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Στοιχεία δείγματος

- α) Υπηρεσίες στις οποίες διενεργήθηκε η έρευνα
- γ) Ηλικία ερωτηθέντων
- δ) Χρόνος εργασίας στην υιοθεσία
- ε) Χρονος απασχόλησης με υιοθεσίες
- στ) Παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων επιμόρφωσης

Πίνακας 1. Υπηρεσίες από τις οποίες διενεργούνται υιοθεσίες στην Ελλάδα

Πίνακας 2. Αναγκαιότητα επιμόρφωσης των κοινωνικών λειτουργών

Πίνακας 3. Τομείς βαρύτητας της κοινωνικής μελέτης

Πίνακας 4. Στάση του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στην απόφαση της φυσικής μητέρας

Πίνακας 5. Εναλλακτικές λύσεις στην περίπτωση που η φυσική μητέρα αδυνατεί να πάρει μια απόφαση για το παιδί της.

Πίνακας 6. Θηλασμός του παιδιού πριν υιοθετηθεί/επαφές της φυσικής μητέρας με το παιδί της πριν αυτό υιοθετηθεί.

Πίνακας 7. Επαφή της φυσικής μητέρας με το παιδί της αφού έχει αποφασίσει για την υιοθεσία του.

Πίνακας 8. Χρόνος συναίνεσης (3 μήνες) της μητέρας για την υιοθεσία του παιδιού της

Πίνακας 9. Επιχειρήματα ερωτηθέντων για την αύξηση, μείωση

- ή παραμονή του ίδιου χρόνου συναίνεσης
- Πίνακας 10. Αλλαγή του κοινωνικού λειτουργού στη συνεργασία με τους φυσικούς γονείς και στη διενέργεια της κοινωνικής μελέτης
- Πίνακας 11. Συνεργασία του κοινωνικού λειτουργού και με τους δύο φυσικούς γονείς
- Πίνακας 12. Θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονέων
- Πίνακας 13. Προϋποθέσεις για την επιλογή των θετών γονέων από την οργάνωση
- Πίνακας 14. Κριτήρια καταλληλότητας ενός ζεύγους για υιοθεσία
- Πίνακας 15. Προβλήματα των θετών γονέων που πρέπει να γίνονται αντικείμενο συζήτησης με τον κοινωνικό λειτουργό.
- Πίνακας 16. Αποφάσεις για έγκριση ή απόρριψη της αίτησης για υιοθεσία
- Πίνακας 17. Απόρριψη της αίτησης
- Πίνακας 18. Ποιούς πρέπει να εξυπηρετεί η υιοθεσία
- Πίνακας 19. Τρόποι τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια
- Πίνακας 20. Λόγοι που συνηγορούν στην απευθείας τοποθέτηση
- Πίνακας 21. Αναγκαιότητα ύπαρξης ιατρικού ιστορικού του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία
- Πίνακας 22. Σημασία των ψυχολογικών tests στην φάση προετοιμασίας του παιδιού
- Πίνακας 23. Υιοθεσία μεγαλύτερων παιδιών με τραυματικές εμπειρίες
- Πίνακας 24. Καταλληλότερη μέθοδος επιλογής του θετού παιδιού από τους θετούς γονείς.
- Πίνακας 25. Επιλογή του παιδιού

- Πίνακας 26. Κριτήρια για το ταίριασμα φυσικής και θετής οικογένειας
- Πίνακας 27. Αναγκαιότητα συνέχισης της συνεργασίας της κοινωνικής οργάνωσης με τη θετή οικογένεια
- Πίνακας 28. Τρόποι συνέχισης της συνεργασίας κοινωνικής οργάνωσης - θετής οικογένειας
- Πίνακας 29. Ιδανικότερη ηλικία για την αποκάλυψη της υιοθεσίας του παιδιού
- Πίνακας 30. Πηγή αποκάλυψης της υιοθεσίας
- Πίνακας 31. Παρότρυνση του θετού παιδιού για αναζήτηση των φυσικών γονέων
- Πίνακας 32. Αποτέλεσμα της σχέσης του παιδιού με τη φυσική του οικογένεια
- Πίνακας 33. Θέσπιση ειδικού δικαστηρίου για εκδίκαση υποθέσεων υιοθεσίας
- Πίνακας 34. Αλλαγές στην ισχύουσα νομοθεσία περί υιοθεσίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Στην εποχή μας, εποχή του 20ου αιώνα η οποία χαρακτηρίζεται από τεράστια επιτεύγματα σε όλους σχεδόν τους κλάδους της επιστήμης (Ιατρική, Χημεία, Φυσική κλπ.) και από αγώνες για τη διεκδίκηση δικαιωμάτων του ανθρώπινου γένους ένας μεγάλος αριθμός παιδιών εξακολουθούν να παραμένουν απροστάτευτα. Οι οικογένειές τους, αν βέβαια υπάρχουν, αδυνατούν για κοινωνικούς οικονομικούς ή άλλους λόγους να τους εξασφαλίσουν φροντίδα, στοργή, αγάπη, στέγη και γενικά ανάγκες και εφόδια απαραίτητα για την επιβίωση και ανάπτυξή τους.

Η αδυναμία των οικογενειών να ανταποκριθούν στις απαραίτητες για την επιβίωση των παιδιών τους ανάγκες, ή η παντελής έλλειψη σταθερού οικογενειακού περιβάλλοντος οδήγησε στη λήψη μέτρων κοινωνικής πολιτικής για την προστασία των παιδιών αυτών.

Τα μέτρα αυτά που αφορούν την παιδική προστασία διακρίνονται σε μέτρα κλειστής και ανοιχτής περίθαλψης.

Η κλειστή περίθαλψη περιλαμβάνει όλα τα ιδρύματα (ορφανοτροφεία, οικοτροφεία, κλπ.) τα οποία πρέπει να περιθάλπουν και να παρέχουν στέγη, τροφή και φροντίδα σε έναν αριθμό

απροστάτευτων παιδιών.

Η ανοιχτή περίθαλψη περιλαμβάνει το θεσμό της αναδοχής και της υιοθεσίας. Όσον αφορά το θεσμό της υιοθεσίας, θεωρείται ένας ιδιαίτερα ευαίσθητος και πολύπλοκος θεσμός εξαιτίας του γεγονότος ότι μπορεί να εξασφαλίσει στο παιδί ένα σταθερό οικογενειακό περιβάλλον, και να αντικαταστήσει ως ένα βαθμό τη φυσική του οικογένεια.

Γι' αυτό το λόγο άλλωστε ορίζεται από το Νόμο η διενέργεια της διαδικασίας της υιοθεσίας από εξειδικευμένους επαγγελματίες, τους κοινωνικούς λειτουργούς. Αυτοί έχουν την ευθύνη για την μελέτη του περιβάλλοντος του παιδιού της φυσικής και μελλοντικής θετής οικογένειας και των προϋποθέσεων που αυτή πρέπει να διαθέτει προκειμένου να εξασφαλιστεί το συμφέρον του παιδιού. Φαίνεται λοιπόν ότι το έργο που έχουν να διεκπεραιώσουν οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι ιδιαίτερα υπεύθυνο, απαιτεί υψηλή στάθμη ωριμότητας εκ μέρους τους μιας και εμπλέκονται άνθρωποι και ιδιαίτερα παιδιά μικρής ηλικίας, τα οποία θα διαμορφώσουν την προσωπικότητα τους μέσα σε αυτή τη νέα οικογένεια.

Έτσι επιλέχθηκε να μελετηθεί εμπειριστατωμένα ο θεσμός της υιοθεσίας, προκειμένου να παρουσιαστεί η διαδικασία του θεσμού αυτού στην Ελλάδα, πώς αυτός λειτουργεί, αν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων (φυσικοί, θετοί γονείς, παιδί) και τί χρειάζεται να γίνει για την δυνατή βελτίωσή του.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη της εξέλιξης του θεσμού της υιοθεσίας όπως παρουσιάζεται μέσα από τη βιβλιογραφία θέτει προβληματισμούς για την εξυπηρέτηση και την κάλυψη των αναγκών των απροστάτευτων παιδιών.

Οι αναφορές για το θεσμό της υιοθεσίας ξεκινούν από τους αρχαίους ανατολικούς λαούς και οι ερευνητικές προσπάθειες συνεχίζονται μέχρι σήμερα και επικεντρώνονται σε θέματα ζωτικής σημασίας για αυτόν, τον ιδιαίτερα ευαίσθητο και δοτικό σε όσους το ασπάζονται, θεσμό.

Η πρώτη επαφή των μελετητριών με το θεσμό αυτό έγινε από την αρχή της φοίτησης στη σχολή της Κοινωνικής Εργασίας, και ιδιαίτερα από το μάθημα Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας Ι. Στο μάθημα αυτό έγινε αναφορά στους θεσμούς παιδικής προστασίας με ιδιαίτερη σημασία στο θεσμό της υιοθεσίας όπως έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα.

Στη θεωρητική αναφορά στο θεσμό της υιοθεσίας προστέθηκε και η επίσκεψή μας στο Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ", όπου αποκτήθηκε περισσότερη γνώση για το θεσμό αυτό (προϋποθέσεις, διαδικασία, κριτήρια, αποτελέσματα κλπ.).

Στη συνέχεια, η προσωπική ευαισθητοποίηση των μελετητριών για τα παιδιά των οποίων οι γονείς αδυνατούν ή αρνούνται να αναλάβουν την ευθύνη της ανατροφής τους, τις οδήγησε στο να μελετήσουν βαθύτερα το θεσμό της υιοθεσίας, σαν ενδεχόμενη λύση για αυτά τα παιδιά.

Ειδικότερα, σκοπός της μελέτης είναι να:

- Μελετηθεί η εξέλιξη του θεσμού και η τελική διαμόρφωσή του μέχρι σήμερα.
- Δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαδικασία που ακολουθείται

για τα εμπλεκόμενα μέρη δηλαδή φυσικούς, θετούς γονείς και παιδιά από την αρχική εκδήλωση ενδιαφέροντος των γονέων είτε φυσικών είτε θετών, μέχρι την τελική απόφαση για υιοθεσία.

- Εξετασθεί ένα σημαντικό θέμα που αφορά τα υιοθετημένα παιδιά, το θέμα της αποκάλυψης της θετής τους ιδιότητας και πόσο αυτό σχετίζεται με την ολοκλήρωση της ταυτότητας τους.
- Τέλος, μέσα από την έρευνα να ζητηθεί η γνώμη των κοινωνικών λειτουργών με εμπειρία πάνω στο θεσμό της υιοθεσίας, για καίρια και αντιφατικά θέματα και να δοθούν προτάσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση των εμπλεκομένων.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Κοινωνική Εργασία:

Σύμφωνα με το Μουζακίτη (1990) είναι το Επάγγελμα/Λειτουργή-μα που σκοπό έχει να βοηθήσει τον άνθρωπο να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά του προβλήματα με την προαγωγή και τη χρησιμοποίηση όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται των δυνάμεών του.

Δικαιοπρακτική ικανότητα:

Η ικανότητα του προσώπου, κατα τον Παπαγιάννη (1990) να ενεργεί δικαιοπραξίες, δηλαδή πράξεις που προστατεύονται από το δίκαιο και να παοκτά από αυτές δικαιώματα ή να υποβάλλεται σε υποχρεώσεις.

Υιοθεσία:

Η αναγνώριση ξένου παιδιού, η θέση σε τάξη τέκνου με δικαστική απόφαση (Ελληνικό Λεξικό, Τεγόπουλος - Φυτράκης, 1993,

σελ. 793).

Ανοιχτή Υιοθεσία:

Σύμφωνα με τον Triseliotis (1991) είναι η μορφή υιοθεσίας κατά την οποία ο φυσικός γονέας συμμετέχει ενεργά στην υιοθεσία με το να επιλέξει τους θετούς γονείς για το παιδί του από ένα μικρό αριθμό υποψηφίων θετών γονέων.

Γνήσιος κατιόν:

Είναι το χωρίς γάμο γεννημένο τέκνο ως προς τη μητέρα, το χωρίς γάμο γεννημένο τέκνο αλλά αναγνωρισμένο ως προς τον πατέρα, το σε γάμο γεννημένο τέκνο, τα εγγόνια. (Παπαγιάννης, 1990).

Λύση:

Η άρση ή κατάργηση ηθικού και νομικού δεσμού [ελληνικό λεξικό, Τεγόπουλος - Φυτράκης, 1993, σελ. 431].

Επιτροπεία:

Εμπιστοσύνη σε άλλους, φροντίδα, διαχώρηση της περιουσίας ανηλίκων ή ανίκανων προσώπων. [Ελληνικό λεξικό, Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993, σελ. 272].

Επίτροπος:

Το πρόσωπο που ασκεί επιτροπεία ανηλίκου ή ανίκανου [Ελληνικό λεξικό, Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993, σελ. 272].

Μηχανισμοί Αμυνας:

Κατά την Νασιάκου (1982) είναι οι τρόποι που χρησιμοποιεί το άτομο προκειμένου να προσαρμοστεί σε νέες καταστάσεις.

Ραχίτιδα:

Αναταράχη της ανάπτυξης που εκδηλώνεται κατά την παιδική ηλικία με παραμόρφωση και ατροφία οστών (Ελληνικό λεξικό, Τεγόπουλος - Φυτράκης, 1993, σελ. 664).

Παιδιά υψηλού κινδύνου:

Σύμφωνα με τον Triseliotis (1989) ως παιδιά υψηλού κινδύνου ορίζονται τα παιδιά που είχαν βαρεία περιγεννητική κατάσταση ή αυτά που είχαν μια σειρά από εμπειρίες, αλλαγής περιβάλλοντος και ατόμων που τα φρόντιζαν ή αποχωρισμών από τους γονείς τους και παιδιά των οποίων οι φυσικές οικογένειες είχαν ιστορικό ψυχικής νόσου, εγκληματικότητας ή αλκοολισμού.

Κοινωνιόγραμμα:

Είναι ένα πρόσφορο ψυχοτεχνικό μέσο όπως το ορίζει ο Παρασκευόπουλος (1985) που έχει επινοηθεί από τους κοινωνιολόγους προκειμένου να μελετήσουν τη δυναμική της ομάδας και τη θέση, του ατόμου μέσα σε αυτή. Είναι ένας χώρος που δείχνει το δίκτυο των διαπροσωπικών σχέσεων ανάμεσα στα μέλη της ομάδας.

Σωματική κακοποίηση:

Σύμφωνα με τους Κουσίδου -Triseliotis (1989) είναι η οποιαδήποτε και με οποιοδήποτε τρόπο διατάραξη της ανατομικής ακεραιότητας του παιδιού και οποιαδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα μη τυχαίας δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα ή αποτέλεσμα στέρησης ενός παράγοντα απαραίτητου για τη ζωή.

Ψυχολογική κακοποίηση:

Με τον όρο αυτό οι Κουσίδου-Triseliotis (1989) εννοούν την

συναισθηματική κακομεταχείριση ενός παιδιού που επηρεάζει ή και αναστέλει τη φυσιολογική ψυχική του ανάπτυξη.

Σεξουαλική κακοποίηση:

Σύμφωνα με τους Κουσίδου-Triseliotis (1989) είναι οποιαδήποτε πράξη ή ενέργεια γίνεται σε βάρος του παιδιού από άλλο μεγαλύτερο τουλάχιστον κατά πέντε (5) χρόνια.

Βρεφική ηλικία:

Εκτείνεται από τη γέννηση ως το τέλος του 2ου έτους (Παρασκευόπουλος 1985).

Νηπιακή ηλικία:

Εκτείνεται από το 3ο έτος ως το 5ο ή 6ο έτος της ηλικίας (Παρασκευόπουλος 1985).

Σχολική ηλικία:

Εκτείνεται από το 6ο έτος ως την ηλικία που το άτομο γίνεται σεξουαλικά ώριμο (ως το 11ο έτος για τα κορίτσια και το 13ο έτος για τα αγόρια) (Παρασκευόπουλος, 1985).

Εφηβική ηλικία:

Εκτείνεται από το 11ο έτος για τα κορίτσια και από το 13ο έτος για τα αγόρια ως το 16ο ή 20ο έτος της ηλικίας (Παρασκευόπουλος, 1985).

Βιοκοινωνική θεωρία:

Είναι θεωρία η οποία συνδυάζει τη βιολογική και την κοινωνιολογική ερμηνεία της συμπεριφοράς (στην βιοκοινωνική

θεωρία της προσωπικότητας) υποστηρίζοντας ότι η ανθρώπινη προσωπικότητα διαφοροποιείται και αλλάζει σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου ακολουθώντας οκτώ στάδια τα οποία ονομάζονται εξελικτικές κρίσεις (Παρασκευόπουλος, 1985).

Οικολογική ψυχολογία:

Κλάδος της Ψυχολογίας ο οποίος έχει ως σκοπό τη διευκρίνιση των φυσικών, κοινωνικών και ανθρωπίνων παραμέτρων που διέπουν τα ψυχολογικά φαινόμενα (Γεώργας, 1990).

αντίληψη:

Περιλαμβάνει τις λειτουργίες με τις οποίες το άτομο προσλαμβάνει και κατανοεί τα ερεθίσματα που προσπίπτουν στις αισθήσεις του (Παρασκευόπουλος, 1985).

Αντιληπτός ρεαλισμός:

Τρόπος αντίληψης σύμφωνα με τον οποίο η αντίληψη του νηπίου είναι δέσμια εξωτερικών επιφανειακών χαρακτηριστικών του ερεθίσματος και των άμεσων επιφανειακών τους σχέσεων. Στηρίζεται στα άμεσα αντιληπτικά δεδομένα χωρίς να προσφεύγει σε προηγούμενες εμπειρίες (Παρασκευόπουλος, 1985).

Φαινομενική ερμηνεία της αιτιότητας:

Ερμηνεία σύμφωνα με την οποία το παιδί πιστεύει ότι όσα συμβαίνουν συγχρόνως συνδέονται με αιτιώδη σχέση (Παρασκευόπουλος, 1985).

Εγωκεντρικός τρόπος σκέψης:

Τρόπος σκέψης σύμφωνα με τον οποίο το νήπιο ασυνείδητα έχει

την τάση να μεταφράζει τα πάντα με βάση προσωπικά βιώματα (Παρασκευόπουλος, 1985).

Τυπικές λογικές πράξεις:

Είναι νοητικές πράξεις που γίνονται επί αφηρημένων εννοιών και αποτελούν το χαρακτηριστικό γνώρισμα του εφήβου και εν συνεχεία του ωρίμου ανθρώπου (Παρασκευόπουλος, 1985).

Νοητικές πράξεις:

Είναι ο εσωτερικός χειρισμός πνευματικών εικόνων (Παρασκευόπουλος, 1985).

Συγκεκριμένες λογικές νοητικές πράξεις:

Είναι νοητικές πράξεις που είναι πραγματοποιήσιμες μόνον επί συγκεκριμένου παραστατικού υλικού. Το είδος αυτό των νοητικών πράξεων είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της νοημοσύνης του παιδιού της ηλικίας 7 ως 11 ετών (Παρασκευόπουλος, 1985).

Σύνδρομο Down: Μορφή ανωμαλίας χρωμοσωμάτων κατά την οποία αντί για 46 χρωμοσώματα, υπάρχει ένα επιπλέον με αποτέλεσμα να δημιουργούνται επιπλοκές στη σωματική ή κινητική ανάπτυξη (Παρασκευόπουλος, 1985).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Α. ΓΕΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Παιδική προστασία

"Καθώς πλησιάζουμε προς το τέλος του 20ου αιώνα, με τη διεθνοποίηση των οικονομικών σχέσεων, που καθιστά δυσχερέστερες τις διαπροσωπικές σχέσεις, με την κυριαρχία της τεχνολογίας σε όλο και ευρύτερες περιοχές της ανθρώπινης δραστηριότητας που συχνά συνθλίβει την ατομική προσωπικότητα, με την υποβάθμιση των παραδοσιακών αξιών και την ένταση του ανταγωνισμού, που περιορίζουν αισθητά, εάν δεν εξαφανίζουν ευαισθησίες και συναισθήματα, γίνεται εμφανές ότι και ο θεσμός της οικογένειας δεν μπορούσε να μείνει έξω από τη γενικότερη κρίση που μαστίζει όλες σχεδόν τις σύγχρονες κοινωνίες. Τα διαζύγια αυξάνονται κατακόρυφα, ενώ πολλαπλασιάζονται οι ανύπαντρες μητέρες και πληθύνονται οι περιπτώσεις βιαιοπραγιών από το σύζυγο σε βάρος της συζυγού" (Τ. Κουσίδου, 1992, σελ. 24).

Τραγικό θύμα, όμως όλων αυτών των γενικότερων κοινωνικών εξελίξεων και ειδικότερα των ενδο-οικογενειακών τριβών και ανα-

κατατάξεων είναι, χωρίς αμφιβολία, το παιδί, αυτή η αγνή και εύπλαστη ψυχή, που τόσο έχει ανάγκη, τα κρίσιμα αυτά πρώτα χρόνια της ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, από κατανόηση, στοργή, θαλπωρή, αγάπη. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Έτσι ο αριθμός εκείνων των παιδιών που εγκαταλείπονται, για διάφορους λόγους, από τους γονείς τους ή απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον, έχει προσλάβει και στη χώρα μας τον τελευταίο καιρό ανησυχητικές διαστάσεις. Κατά συνέπεια, οι ευθύνες όλων - τόσο της πολιτείας και των διαφόρων επιμέρους δημοσίων υπηρεσιών, όσο και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και του κάθε μεμονωμένου πολίτη - για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού πρέπει να γίνονται, μέρα με την ημέρα, μεγαλύτερες. Ειδικότερα, δεν είναι δυνατόν να διαφεύγει της προσοχής κανενός ότι:

α) Μια κοινωνία που αδυνατεί να προστατεύσει αποτελεσματικά το εγκατελειμένο παιδί, που στερεί από αυτό το χαμόγελο και τη χαρά που δίνει η αγάπη, που ανέχεται το κλάμα και τον πόνο της μοναξιάς του και που αποδέχεται, έμμεσα έστω την περιθωριοποίησή του, δεν μπορεί - και μόνον γι' αυτό - να χαρακτηριστεί ως πολιτισμένη.

β) Μια κοινωνία που διεκδικεί καλύτερη θέση στο χώρο των πολιτισμένων κρατών, που έχει ανάγκη εκσυγχρονισμού, επαναστατικών αλλαγών, ταχύρρυθμων επιδόσεων, ουσιαστικής ποιότητας βελτίωσης στη λειτουργία των θεσμών και των διαφόρων οργάνων της, πρέπει να επιδιώξει βασικά να διαμορφώσει μια νεολαία ικανή να αγαπήσει το συνάνθρωπο της και αποφασισμένη να αγωνισθεί για την βελτίωση της θέσης ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου. Και από την επιδίωξη αυτή δεν θα πρέπει να αποκλεισθεί κανένα παιδί, αφού η κάθε χώρα έχει απόλυτη ανάγκη από όλα, και

από τα παιδιά που έχουν γονείς αλλά και από αυτά που στερούνται το φυσικό τους πατέρα και τη φυσική τους μητέρα.

"Λόγοι ανθρωπιστικοί, λόγοι κοινωνικοί, λόγοι εθνικοί, επιβάλλουν, κατά συνέπεια τη γενικότερη κινητοποίηση για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας μας στην ανάγκη καλύτερης προστασίας του εγκατελειμένου παιδιού" (Τ. Κουσίδου, 1992, σελ. 25).

Σύμφωνα με τη Λίτσα Αλεξανδράκη (1968) οι αντιλήψεις κάθε γενεάς ως προς τα θέματα που αφορούν στις ανάγκες των παιδιών και στην ευθύνη απέναντι τους, καθρεπτίζονται στην άσκηση παιδικής προστασίας. Η εποχή μας με τη διεύρυνση των επιστημονικών γνώσεων γύρω από τις ανάγκες του παιδιού και με την διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, καθορίζει τα πλαίσια μέσα στα οποία θα πρέπει να γίνεται η άσκηση αυτή.

Συνεχίζοντας η συγγραφέας αναφέρει ότι η "παιδική προστασία" ή η "πρόνοια για το παιδί" έχει διάφορες έννοιες. Ο όρος αυτός σημαίνει τις πράξεις που γίνονται και που προβλέπονται με σκοπό το καλό του παιδιού, σημαίνει τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας που αφορούν την προστασία του παιδιού, σημαίνει την κοινωνική εργασία που απευθύνεται προς τα παιδιά. Σε ευρεία έννοια, η "παιδική πρόνοια" καλύπτει όλους εκείνους τους τομείς που έχουν σκοπό να δημιουργήσουν συνθήκες ευνοϊκές για την κανονική ανάπτυξη του παιδιού και την εξέλιξη των προσωπικών του ικανοτήτων. Περιλαμβάνει εκείνες τις υπηρεσίες και οργανώσεις που προσπαθούν να επισημάνουν, να βελτιώσουν και να αλλάξουν τους δυσμενείς παράγοντες ή τις επιβλαβείς καταστάσεις για την κανονική εξέλιξη του παιδιού.

Επιπρόσθετα, η παιδική πρόνοια ενδιαφέρεται για την επάρκεια και καλή λειτουργία των μέσων, τα οποία συντελούν στην κανονική ανάπτυξη και την κοινωνική προσαρμογή των παιδιών. Τα μέσα αυτά

πηγάζουν από το ενδιαφέρον των κοινωνικών ομάδων για τα παιδιά τους. Είναι δε τα μέσα αυτά οι διάφοροι οργανισμοί, υπηρεσίες, ιδρύματα, τόσο κρατικά όσο και ιδιωτικά, τα οποία ασχολούνται με την φροντίδα για το παιδί. Αλλά το βασικό μέσο προστασίας του παιδιού είναι η οικογένεια, αφού η οικογένεια είναι εκείνη που φέρνει την πρωταρχική ευθύνη για την κανονική ανάπτυξη, την εξέλιξη και την κοινωνική προσαρμογή του παιδιού.

Ο J. Triseliotis και η T. Κουσίδου (1989) στο βιβλίο τους " Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και την αναδοχή" υποστηρίζουν ότι οι όροι "παιδική προστασία" (child protection) και "παιδική πρόνοια" (child welfare) χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα αδιακρίτως για όλα τα προγράμματα που έχουν στόχο τη βοήθεια και ευημερία του παιδιού είτε μέσα είτε έξω από τη φυσική του οικογένεια... Η παιδική προστασία στοχεύει στην ευημερία των παιδιών που για οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούν να έχουν φροντίδα από την οικογένειά τους και πρέπει να απομακρυνθούν από αυτή για κάποιο χρονικό διάστημα ή για πάντα. Έχει πιο στενή έννοια από αυτήν του όρου "παιδική πρόνοια" που συνήθως αναφέρεται σε προγράμματα βοήθειας σε γονείς και κηδεμόνες για την ανατροφή και φροντίδα των παιδιών τους.

"Στο παρελθόν οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας κατατάσσονταν κατά διάφορους τρόπους, σε υπηρεσίες εξωιδρυματικής ή ιδρυματικής προστασίας, ή σε υπηρεσίες προστασίας παραστρατημένων παιδιών. Αργότερα, όταν η οικογένεια άρχισε να θεωρείται σαν το βασικό μέσο παιδικής προστασίας, η κατάταξη των υπηρεσιών άρχισε να γίνεται ανάλογα με το ρόλο που παίζουν σε σχέση με την οικογένεια. Χωρίζονται επομένως, α) σε υπηρεσίες που ενισχύουν τους γονείς ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών τους, β) σε υπηρεσίες που συμπληρώνουν την φροντίδα της οικογένειας για

το παιδί, και γ) σε υπηρεσίες που υποκαθιστούν τους γονείς" (Λίτσα Αλεξανδράκη, 1968, σελ. 37).

Ετσι λοιπόν στην Ελλάδα η πρώτη μεγάλη προσπάθεια για την προστασία του παιδιού μέσα στην οικογένεια του άρχισε με την εφαρμογή του Προγράμματος Παιδικής Προστασίας, που οργανώθηκε από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας στο τέλος του 1950. Με το Πρόγραμμα αυτό παρεχόταν οικονομική ενίσχυση στις οικογένειες που στερούνταν της πατρικής εξουσίας, ώστε να μην χρειαζόταν να απομακρυνθεί το παιδί από την οικογένεια του για οικονομικούς λόγους. Το πρόγραμμα δεν εξελίχθηκε όπως αναμενόταν. Όμως, παρ' όλες τις ελλείψεις του, βοήθησε ένα μεγάλο αριθμό παιδιών να παραμείνει με τις οικογένειες τους. Επίσης, συνέβαλε στο να αλλάξει η νοοτροπία απέναντι στο παιδί καθώς και η στάση της κοινωνίας απέναντι στην Πρόνοια για το παιδί. Δεν είναι το παιδί μια αφηρημένη έννοια. Δεν είναι το "παιδί" με το οποίο ασχολούνταν αλλά το "συγκεκριμένο" παιδί μέσα στη συγκεκριμένη οικογένεια που ζει στον συγκεκριμένο κοινωνικό χώρο.

Επίσης, άλλα προγράμματα που λειτούργησαν κατά καιρούς στον Ελλαδικό χώρο ήταν οι παιδικοί σταθμοί, τα αγροτικά νηπιοτροφεία και οι βρεφικοί σταθμοί, μορφές προγραμμάτων που βοηθούν ιδιαίτερα την εργαζόμενη μητέρα στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Ακόμη τα "σπίτια παιδιού" στα χωριά που βοηθούσαν στην ανάπτυξη των πνευματικών και άλλων ικανοτήτων του παιδιού καθώς και στη συμπλήρωση της αγωγής του με τη δημιουργία ευκαιριών για την ανάπτυξη πρωτοβουλίας και αισθήματος ευθύνης στην κοινότητα που ζει. Τέλος, λειτουργούσαν οι "παιδικές εξοχές". Εξυπηρετούσαν κυρίως τα παιδιά των πόλεων δίνοντάς τους και ευκαιρία να περάσουν ένα μικρό χρονικό διάστημα στην εξοχή, να τραφούν καλύτερα και να επωφεληθούν από την αγωγή που τους

παρεχόταν λόγω της ομαδικής διαβίωσης.

Ο John Triseliotis και η Τ. Κουσίδου (1989) στο βιβλίο τους "Η Κοινωνική Εργασία στην Υιοθεσία και στην Αναδοχή" υποστηρίζουν ότι στις μέρες μας η προστασία των παιδιών ανατίθεται σε κοινωνικές οργανώσεις για δύο κυρίως λόγους.

α) Εξαιτίας των υλικών, κοινωνικών ή προσωπικών συνθηκών των γονέων τους, όπως προβλήματα οικονομικά και κατοικίας σωματική ή ψυχονοητική ασθένεια, θάνατος, εγκατάλειψη ή γενικότερα αδυναμία των γονέων να ανταποκριθούν στις ευθύνες τους. Μερικά παιδιά μπορεί να εκτίθενται σε σοβαρή παραμέληση ή και σωματική, συναισθηματική ή σεξουαλική κακοποίηση.

β) Εξαιτίας της συμπεριφοράς του ίδιου του παιδιού, όπως παραπτωματοκότητα, άρνηση φοίτησης στο σχολείο ή άλλη συμπεριφορά που δεν μπορούν οι γονείς να ελέγξουν.

2. Μορφές παιδικής προστασίας

Ανεξάρτητα από το πώς έρχονται τα παιδιά στην προστασία του κράτους, οι υπηρεσίες κοινωνικής εργασίας που παρέχονται από κρατικές και ιδιωτικές οργανώσεις θα πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών. Με άλλα λόγια, υπηρεσίες, όπως η ιδρυματική περίθαλψη, οι ανάδοχες οικογένειες και η υιοθεσία, θα πρέπει να είναι διαθέσιμες για κάθε προστατευόμενο παιδί ανάλογα με το τί θεωρείται καλύτερο για το συγκεκριμένο παιδί (J. Triseliotis, Τ. Κουσίδου, 1989).

Κατά συνέπεια, οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι γονείς, όπου αυτό είναι δυνατόν, θα πρέπει να συνεργάζονται στον προγραμματισμό για το μέλλον του παιδιού και για την οικογενειακή του

αποκατάταξη. Επειδή η παρέλευση του χρόνου είναι επιβαρυντική για το παιδί, όσο νωρίτερα γίνονται συγκεκριμένα και σταθερά σχέδια για το μέλλον του, τόσο το καλύτερο. Αρκετές αποφάσεις που παίρνονται συνήθως σε αυτό το πρώτο στάδιο είναι κρίσιμες για την μελλοντική ευημερία του παιδιού. Για το παιδί που βρίσκεται επί μακρόν υπό κρατική προστασία, είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη η έλλειψη προγραμματισμού για μόνιμη οικογενειακή αποκατάσταση.

α) Ιδρυματική περίθαλψη:

"Η ιδρυματική περίθαλψη ως μορφή παιδικής προστασίας έχει τα τελευταία χρόνια κατακριθεί, κυρίως λόγω της αποτυχίας της να προσφέρει στο παιδί ένα δοτικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον καθώς και τα εφόδια να ανταπεξέλθει ικανοποιητικά στη ζωή του" (Τ. Κουσίδου, 1992, σελ. 90).

Υπάρχει γενική παραδοχή, άλλωστε, ότι η μακροχρόνια ιδρυματική περίθαλψη, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής, κάνει το παιδί ευάλωτο σε μελλοντικές εντάσεις. Όσο πιο μικρό μπαίνει το παιδί στο Ίδρυμα και όσο πιο πολύ μένει, τόσο μεγαλύτερη είναι η καθυστέρηση στο γνωστικό τομέα και τόσο πιο εκτεταμένες οι συναισθηματικές διαταραχές του και οι διαταραχές συμπεριφοράς.

Με όποιον τρόπο και όσο καλή διάθεση και εάν έχουν τα ιδρύματα, δεν μπορούν ούτε να αντικαταστήσουν ούτε να υποκαταστήσουν το φυσικό κοινωνικό περιβάλλον της οικογένειας, της γειτονιάς, της ομάδας των συνομιλήκων (Σημειώσεις από το μάθημα "Η κοινωνική εργασία με Ίδρύματα", Στ' εξαμήνου, 1994).

Η Λίτσα Αλεξανδράκη (1968) υποστηρίζει ότι πολλοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί με το σύνδρομο της καθυστέρησης της ανάπτυξης στην βρεφική και παιδική ηλικία. Αυτό το σύνδρομο οφείλεται σε ανεπαρκή σωματικά και συναισθηματικά ερεθίσματα από το πρόσωπο

μητέρα. Έχει ονομασθεί "καθυστέρηση εκ του περιβάλλοντος", "ιδρυματισμός" (hospitalismus), "αποστέρηση στοργής" και "δίψα για στοργή" (affect hunger).

Συνεχίζοντας η συγγραφέας αναφέρει ότι όλες οι έρευνες γύρω από την ιδρυματική ζωή συμφωνούν σε ορισμένα χαρακτηριστικά των παιδιών, εφήβων και ενηλίκων που έχουν ζήσει σε ιδρύματα. Τα κυριότερα κοινά χαρακτηριστικά είναι :

- α) διανοητική καθυστέρηση
- β) καθυστέρηση στην ομιλία
- γ) διαταραχές προσωπικότητας κυρίως στη δημιουργία και στην διατήρηση διαπροσωπικών σχέσεων
- δ) κινητικές διαταραχές, και
- ε) ατομικοί παράγοντες

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μετά από έρευνες έχουν σχηματισθεί διάφορες θεωρίες για την πιθανή επανόρθωση των βλαβερών επιδράσεων του ιδρύματος. Οι επικρατέστερες είναι :

α) Η θεωρία της μάθησης, η οποία υποστηρίζει ότι το παιδί που καθυστέρησε λόγω στερήσεως ερεθισμάτων του περιβάλλοντος μπορεί να κερδίσει το χαμένο έδαφος όταν θα λείψουν οι παράγοντες της στέρησης και του δοθεί χρόνος για μάθηση.

β) Η ψυχαναλυτική θεωρία παραδέχεται ότι η αρχική εμπειρία μπορεί να θέσει σε λειτουργία παθολογικούς μηχανισμούς που εξακολουθούν την πορεία τους παρά την αλλαγή των συνθηκών. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η επανόρθωση εξαρτάται από την προσπάθειά μας να σπάσουμε οι αμυντικοί μηχανισμοί με την ψυχοθεραπεία.

Ο John Triseliotis και η Τ. Κουσίδου (1989) στο βιβλίο τους "Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή" υποστηρίζουν πως άξιο προσοχής είναι ότι δεν είναι πάντα η ιδρυματική ζωή αυτή

καθ' αυτή που φταίει, αλλά η ποιότητα της προστασίας που προσφέρεται μέσα στο ίδρυμα.

Επειδή πάντως, σε πολλές περιπτώσεις αμφισβητείται η θετική αξία των ιδρυμάτων για τα παιδιά, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται επιλεκτικά και μόνον όπου φαίνεται να ανταποκρίνονται στις ανάγκες συγκεκριμένων παιδιών. Σήμερα πιστεύεται ότι περισσότερα παιδιά "υψηλού κινδύνου" πχ. αποστερημένα, παραμελημένα, ή με συμπεριφορά παραπτωματική, μπορούν να παραμείνουν μέσα στην κοινότητα, με την προϋπόθεση ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί θα είναι εφοδιασμένοι με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να διερευνήσουν και να βρουν προσφορότερες εναλλακτικές λύσεις.

Επίσης, πιστεύεται ότι κανένα παιδί κάτω των 5 ετών δεν θα πρέπει να τοποθετείται σε ίδρυμα και κατά προτίμηση κανένα παιδί κάτω των 10, εκτός από πολύ ειδικές περιπτώσεις (όπως παιδιά με πολλαπλές αναπηρίες που απαιτούν συνεχή νοσηλευτική φροντίδα (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Τα παραπάνω βέβαια δεν σημαίνουν απαραίτητως ότι όλα τα ιδρύματα πρέπει να κλείσουν, κάποια μορφή ιδρυματικής προστασίας θα είναι πάντοτε απαραίτητη, ειδικότερα για εφήβους που οι οικογένειες τους δεν μπορούν ή δεν είναι πρόθυμες να τους φροντίσουν ή γι' αυτούς που παρουσιάζουν πολύ σοβαρή προβληματική συμπεριφορά ή σοβαρές συναισθηματικές δυσκολίες.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και η Λίτσα Αλεξανδράκη (1968) η οποία υποστηρίζει ότι τα Ιδρύματα θα συνεχίσουν και στο μέλλον να παίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία του παιδιού. Είναι λοιπόν απόλυτη ανάγκη να αναδιοργανωθεί εκ βάθρων ο τρόπος της λειτουργίας τους.

Αυτό συνεπώς σημαίνει ότι, είναι απαραίτητο να εισάγονται

στα ιδρύματα μόνον εκείνα τα παιδιά, για τα οποία όλα τα άλλα μέσα προστασίας που κρατούν το παιδί εντός της κοινωνίας δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ή απέτυχαν. Επίσης, τα παιδιά που εισάγονται στα ιδρύματα είναι παιδιά, τα οποία έχουν εμπειρίες τέτοιες ή προβλήματα που για να ξεπεραστούν ή να επιλυθούν χρειάζονται ειδική μεταχείριση. Επομένως, για να μπορεί το προσωπικό πράγματι να ανταποκριθεί στις ανάγκες του κάθε παιδιού, πρέπει να έχει ειδική μόρφωση, ανάλογη προσωπικότητα και να είναι επαρκές σε αριθμό. Ακόμα πρέπει να έχει την δυνατότητα συνεργασίας με το επιστημονικό προσωπικό (όπως τον κοινωνιολόγο, ψυχολόγο, τον κοινωνικό λειτουργό, κλπ.) που θα το βοηθά στη διάγνωση των προβλημάτων και την ανάλογη μεταχείριση των παιδιών. Τα παιδιά που ζουν στα ιδρύματα έχουν το δικαίωμα να έχουν ευκαιρίες για εξέλιξη ανάλογες με τις δυνατότητες τους, όπως κάθε άλλο παιδί.

Τέλος, το κόστος των ιδρυμάτων πρέπει να κρίνεται επί τη βάσει του πόσο γερά - σωματικά - ψυχικά και πνευματικά - αποδίδονται τα παιδιά στην κοινωνία. Διαφορετικά, το κοινωνικό σύνολο πληρώνει πολύ ακριβά την οικονομία που γίνεται σε βάρος της ψυχικής υγείας των παιδιών.

β) Η αναδοχή ως εναλλακτική μορφή παιδικής προστασίας:

Σύμφωνα με τους J. Triseliotis, T. Κουσίδου (1989) με τον όρο "αναδοχή" ή "ανάδοχη φροντίδα" εννοείται η ανάληψη της φροντίδας παιδιού άλλων γονέων από μια οικογένεια για μερικές μέρες, εβδομάδες, μήνες ή για χρόνια, εναντι αμοιβής (επιδόματος ή μισθού). Ο βασικός στόχος της αναδοχής είναι να προσφέρει στο παιδί που οι γονείς του δεν μπορούν να το φροντίσουν την εμπειρία της οικογενειακής ζωής μέχρις ότου οι γονείς μπορέσουν να το

Ξαναπάρουν.

"Η αναδοχή είναι μια πανάρχαια πρακτική, αλλά σαν θεσμός παιδικής προστασίας εφαρμοζόμενος από κοινωνικούς φορείς αριθμεί ζωή μερικών αιώνων. Στην πόρεια, η πρακτική της αναδοχής εξυπηρέτησε διάφορους στόχους, όχι πάντοτε προς το συμφέρον των παιδιών (πχ. σε παλαιότερες εποχές προσέφερε φθηνά εργατικά χέρια ή ένα είδος οικιακών βοηθών) και συχνά υποτιμήθηκε η αξία της ή ακόμα αγνοήθηκε συγκριτικά με την υιοθεσία και την ιδρυματική περίθαλψη" (Τ. Κουσίδου, 1992, σελ. 7).

Βασικά, ήταν οι κοινωνικές εξελίξεις μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και ιδιαίτερα κατά την τελευταία εικοσαετία, που έφεραν την αναδοχή στο προσκήνιο, διεθνώς, σαν μια εναλλακτική και συγχρονως ευέλικτη λύση παιδικής προστασίας που μπορεί να ανταποκριθεί σε ποικίλες ανάγκες παιδιών και γονιών.

• Τύποι αναδοχής

Κατα τους J. Triseliotis, Τ. Κουσίδου (1989) έχει γίνει αντιληπτό πολύ περισσότερο σήμερα, συγκριτικά με το παρελθόν, ότι δεν υπάρχει ένας, αλλά διάφοροι τύποι ανάδοξης προστασίας ανταποκρινόμενοι στις διαφορετικές ανάγκες των παιδιών. Με άλλα λόγια, ο όρος "ανάδοξη προστασία" είναι σαν μια "ομπρέλλα" που καλύπτει μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων στις οποίες το παιδί φροντίζεται από μια οικογένεια που παίρνει επίδομα ή έναν μισθό για την εργασία της αυτή.

Στη συνέχεια παρατίθεται μια περιληπτική ταξινόμηση των διαφόρων τύπων της ανάδοξης φροντίδας (J. Triseliotis, Τ. Κουσίδου, 1989).

α) **Μακροχρόνια αναδοχή:** για παιδιά που τοποθετούνται για πολλά χρόνια ή μόνιμα σε ανάδοχες οικογένειες, πολλές φορές μέχρι να ενηλικιωθούν.

β) **Μεσοπρόθεσμη αναδοχή:** για 1 έως 2 χρόνια για παιδιά που η προοπτική τους είναι να επιστρέψουν στη φυσική τους οικογένεια, ή όταν η οικογένεια δεν έχει ακόμα αποφασίσει αν θα κρατήσει το παιδί ή θα το δώσει για υιοθεσία, ή για παιδιά που χρειάζονται παρακολούθηση της εξέλιξής τους για κάποιο διάστημα, πριν ληφθούν αποφάσεις για το μέλλον τους.

γ) **Βραχυπρόθεσμη αναδοχή:** για μερικές εβδομάδες για παιδιά που έχουν απομακρυνθεί από την οικογένειά τους προσωρινά λόγω κρίσης ή προορίζονται εξ αρχής για υιοθεσία, μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι σχετικές διαδικασίες.

δ) **Επείγουσα αναδοχή:** για άμεση απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένειά του για λίγες ημέρες (πχ. αν η μητέρα του εισαχθεί επειγδόντως στο νοσοκομείο).

ε) **Ανάδοχη ημέρας:** για παιδιά που επιστρέφουν το βράδυ στο σπίτι τους.

στ) **Περιοδική αναδοχή ή αναδοχή φιλοξενίας:** για σαββατοκύριακα, ή διακοπές σχολείου για παιδιά που μένουν σε ιδρύματα (για ειδικές όμως περιπτώσεις παιδιών και υπό ορισμένες προϋποθέσεις).

ζ) **Ανακουφιστική αναδοχή:** για μικρό διάστημα για παιδιά

με ειδικές ανάγκες που ζουν με τους γονείς τους, οι οποίοι χρειάζονται κάπου κάπου να ξεκουράζονται από την φροντίδα τους.

Ολες οι παραπάνω μορφές αναδοχής έχουν "θεραπευτικό" χαρακτήρα με την ευρεία έννοια, δηλαδή με την έννοια ότι τοποθετώντας ένα παιδί με ειδικές ανάγκες, στερητικά βιώματα, συναισθηματικές διαταραχές ή ένα παιδί που η οικογένεια του ή και το ίδιο περνάει κρίση σε ένα ομαλό, σταθερό, θετικό οικογενειακό περιβάλλον αναμένεται να βοηθηθεί το παιδί στα προβλήματά του ή να ξεπεράσει την κρίση.

Υπάρχει όμως και η πιο αυστηρά θεραπευτική μορφή αναδοχής, η οποία έχει συνήθως προσωρινή και χρονικά προσδιορισμένη διάρκεια και όπου από τους αναδόχους γονείς απαιτείται να ακολουθήσουν συγκεκριμένες οδηγίες "θεραπευτικής" αντιμετώπισης του παιδιού, οι οποίες τους δίνονται από ειδικούς (ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά.). Αυτό το είδος αναδοχής αποκαλείται πολλές φορές και "επαγγελματική αναδοχή", διότι οι ανάδοχοι γονείς μπαίνουν ενεργά στο ρόλο του επαγγελματία, λειτουργούν με συγκεκριμένους στόχους για την ψυχολογική αποκατάσταση του παιδιού και αμοίβονται με μισθό και όχι με το "παραδοσιακό" επίδομα.

Η "επαγγελματική" αναδοχή αναπτύχθηκε κυρίως στην τελευταία εικοσαετία στην Ευρώπη και στη Βόρειο Αμερική σαν προσπάθεια να αδειάσουν τα ιδρύματα από τα παιδιά και ιδιαίτερα από τους εφήβους και να αποκατασταθούν, ψυχολογικά και κοινωνικά, παιδιά με μακροχρόνιες τραυματικές και στερητικές εμπειρίες. Αν και δεν έχουν γίνει αρκετές έρευνες γι' αυτό το είδος της εξειδικευμένης αναδοχής, η μέχρι σήμερα εμπειρία δείχνει να είναι θετική.

- **Πλεονεκτήματα ανάδοξης οικογένειας**

Σύμφωνα με την Ρόζη Νασίκα (1992) ο θεσμός της αναδοχής παρουσιάζει τα εξής πλεονεκτήματα:

α) Το εγκατελειμένο παιδί μέσω της ανάδοξης οικογένειας, επανατοποθετείται στο φυσικό του περιβάλλον, μέσα δηλαδή σε μια οικογένεια που είναι έτοιμη να του προσφέρει, πέραν των άλλων, και την πατρική ή/και τη μητρική αγάπη, που κανένα ίδρυμα δεν εξασφαλίζει. Οι δυνατότητες του παιδιού για ανάπτυξη αυτόνομης προσωπικότητας και κάθε είδους σχέσεων, είναι πολύ μεγαλύτερες στους κόλπους μιας ανάδοξης οικογένειας απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο κοινωνικό χώρο.

β) Η ανατροφή του παιδιού από μια ανάδοχη οικογένεια το απαλλάσσει από το στίγμα του ιδρύματος, που συνήθως και το βασανίζει σε όλη του τη ζωή.

γ) Η φιλοξενία τέλος, έστω και προσωρινή, ενός παιδιού από μια ανάδοχη οικογένεια συμβάλλει στην προσωπική ολοκλήρωση των μελών της οικογένειας αυτής, τα οποία, μέσω της προσφοράς αγάπης, αποδεικνύουν έμπρακτα το πώς αντιλαμβάνονται την κοινωνική αποστολή του ατόμου.

- **Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην αναδοχή**

Σύμφωνα με τους J. Triseliotis, T. Κουσίδου (1989) ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να προγραμματίζει και να συντονίζει την εργασία του με τρία διαφορετικά μέρη τους ανάδοχους γονείς, το παιδί και τη βιολογική οικογένεια. Οι σχέσεις και οι δραστηριότητες με κάθε μέρος χωριστά απαιτούν λίγο διαφορετικές γνώσεις και δεξιότητες. Από την πετυχημένη ή όχι εργασία του

κοινωνικού λειτουργού και της κοινωνικής οργάνωσης εξαρτώνται τελικά η εξέλιξη του παιδιού και το μέλλον του.

Κατά συνέπεια για να διεκπεραιώσει τα ποικίλα καθήκοντά του ικανοποιητικά, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να συνεργάζεται με όλα τα μέλη συγχρονως και να λαμβάνει υπόψη του τις διαφορετικές ανάγκες και απόψεις τους και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Ειδικότερα, η εργασία με τους αναδοχους γονείς απαιτεί συνεχή συνεργασία και συμβουλευτική με συναδέλφους-συνεργάτες που έχουν την ευθύνη του παιδιού επί 24ώρου βάσεως. Επίσης, απαιτεί γνώσεις και δεξιότητες σχετικές με την προετοιμασία, επιλογή και εκπαίδευση των αναδόχων γονέων, με το ταίριασμα παιδιού-αναδόχων και την στήριξη της ανάδοχης οικογένειας μετά την τοποθέτηση του παιδιού. Ακόμη, η εργασία με το παιδί απαιτεί δεξιότητες επαφής και επικοινωνίας με παιδιά και γνώσεις για την συμπεριφορά παιδιών και εφήβων.

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού, σ' ό,τι αφορά τους φυσικούς γονείς απαιτεί τόσο γνώσεις συμβουλευτικής όσο και ικανότητα σύνδεσης της φυσικής οικογένειας με πηγές βοήθειας της ίδιας κοινωνικής οργάνωσης ή άλλων.

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι η πολυπλοκότητα των σχέσεων και της συνολικής εργασίας μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε παρανοήσεις ή σύγχυση ή ακόμα σε ελλιπή συμμετοχή ή αποκλεισμό ενός από τα μέρη από τον προγραμματισμό ή την εφαρμογή του. Ο ρόλος του μεσάζοντος - κοινωνικού λειτουργού στην επικοινωνία μεταξύ των διαφορετικών μερών μπορεί να δημιουργήσει παρανοήσεις για το τί ελέγχθη ή για το ποιός ήταν ο προγραμματισμός ή ποιός είχε την ευθύνη για την διεκπεραίωση ή εφαρμογή συγκεκριμένου έργου. Γι' αυτό η τελική επιτυχία της τοποθέτησης του παιδιού

εξαρτάται από την σαφή επικοινωνία και την συμμετοχή κάθε μέρους σε κάθε στάδιο, εκτός αν κάποιος αποφασίσει να αποσυρθεί για οποιονδήποτε λόγο, πχ. ο φυσικός γονέας ή ανάδοχος γονέας ζητήσει την απομάκρυνση του παιδιού.

Επιπρόσθετα, οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται με ανάδοχες οικογένειες και υιοθεσίες, εκτός από την ειδική εκπαίδευση που πρέπει να έχουν σε αυτούς τους τομείς, χρειάζονται επίσης εποπτεία ή συμβουλευτική βοήθεια από έναν αρχαιότερο και έμπειρο επαγγελματία τόσο σαν μέρος της διαδικασίας αξιολόγησης και προγραμματισμού της περίπτωσης όσο και για την επαγγελματική ανάπτυξη του κοινωνικού λειτουργού.

• Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα

"Ο όρος "ανάδοχη οικογένεια" πρωτοχρησιμοποιήθηκε από το Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" προς το τέλος της δεκαετίας του 1950, σαν απόδοση στα ελληνικά του όρου "foster family" και σε αντιδιαστολή με τον όρο "θετή οικογένεια" που αναφέρεται σ' αυτούς που υιοθετούν" (Τ. Κουσίδου, 1992, σελ. 10).

Ανάδοχες οικογένειες από κοινωνικο-προνοιακούς φορείς άρχισαν να χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα από τα μέσα του περασμένου αιώνα. Αρχικά, προγράμματα αναδόχων οικογενειών είχαν τα Δημοτικά Βρεφοκομεία λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιων που προστατευαν και αργότερα το ΠΙΚΠΑ.

Συγκεκριμένα, σήμερα τα μεγαλύτερα προγράμματα αναδοχής για παιδιά υλοποιούνται από τους εξής φορείς:

- α) Το ΠΙΚΠΑ, που άρχισε να χρησιμοποιεί ανάδοχες οικογένειες από το 1943.
- β) Το Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" που ξεκίνησε το πρόγραμμά του

το 1955 και έχει 75 παιδιά τοποθετημένα σε 65 ανάδοχες οικογένειες στην περιοχή Αττικής.

- γ) Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, ο οποίος άρχισε να χρησιμοποιεί ανάδοχες οικογένειες το 1988 σε μια προσπάθεια περιορισμού της κλειστής περίθαλψης που μέχρι σήμερα παράλληλα προσφέρει.

Ο θεσμός της αναδοχής δεν έχει "επαγγελματικοποιηθεί".

Οι ανάδοχες οικογένειες είναι ως επί το πλείστον "παραδοσιακού" τύπου και χρησιμοποιούνται για μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες τοποθετήσεις παιδιών με αδύνατη προοπτική επανόδου στους φυσικούς γονείς, με σοβαρές ειδικές ανάγκες που δυσχεραίνουν την υιοθεσία τους, με στερητικές και τραυματικές εμπειρίες από διαλυμένες οικογένειες ή από παραμέληση κακοποίηση κ.ά. (Τ. Κουσίδου, 1992).

Συμπερασματικά, βέβαιο είναι ότι η προσφορά αναδόχων οικογενειών δεν καλύπτει τις πραγματικές ανάγκες. Οι λόγοι είναι πολλοί. Ενδεικτικά, αναφέρονται η ανεπαρκής ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα κοινωνικής προσφοράς, η έλλειψη νομοθεσίας που να κατοχυρώνει τις ανάδοχες οικογένειες, το χαμηλό επίδομα, η τάση των ελληνικών οικογενειών να αποφεύγουν την ευθύνη της φροντίδας πολλών παιδιών, οι ενδοιασμοί των ενδιαφερομένων για την επικοινωνία και επαφή με τους φυσικούς γονείς του παιδιού, μη επαγγελματικοποίηση του θεσμού που θα τον αναβαθμίσει από πλευράς κύρους, και αντικειμενικές δυσκολίες που έχει η φροντίδα ενός αποστερημένου ή διαταραγμένου παιδιού, όταν μάλιστα δεν προσφέρονται επαρκείς υπηρεσίες στήριξης μετά την τοποθέτηση.

γ) Η υιοθεσία ως μορφή παιδικής προστασίας:

Η υιοθεσία είναι ένας θεσμός που μέσα από το πέρασμα του χρόνου διαμορφώθηκε ανάλογα με την εποχή στην οποία λειτουργούσε. Σήμερα, τα παιδιά δίνονται για υιοθεσία με δύο τρόπους:

α) Με την εκούσια συναίνεση των γονέων τους, συνήθως της μητέρας, και

β) Μέσω του συστήματος παιδικής προστασίας

Κρίνεται σκόπιμο να μην αναφθερούν περαιτέρω στοιχεία για το θεσμό, αφού γίνεται αναλυτική παρουσίαση παρακάτω.

3. Σωματικές και ψυχικές ανάγκες των παιδιών

Μετά την παρουσίαση των τριών αυτών θεσμών παιδικής προστασίας γίνεται φανερό αλλά είναι και εμπειρικά αποδεδειγμένο ότι δεν υπάρχει ένα ευρέως αποδεκτό πλαίσιο που να χρησιμοποιείται σαν οδηγός, όταν παίρνονται αποφάσεις για τα παιδιά. Όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί εξετάζουν τις εναλλακτικές λύσεις για τα παιδιά που είναι σε κρατική προστασία, προσπαθούν να πάρουν αποφάσεις και να προγραμματίσουν με βάση αυτό που θεωρούν ότι είναι το συμφέρον του παιδιού, ικανοποιώντας τις ανάγκες του. Οι ανάγκες αυτές πρέπει να είναι γνωστές σε οποιονδήποτε έχει την ευθύνη να προγραμματίσει το μέλλον ενός παιδιού. Η γνώση αυτή θα συντελέσει στο να βρεθεί μια τέτοια λύση που να επιτρέψει την μεγαλύτερη και καλύτερη ανάπτυξη του κάθε παιδιού.

Η Pringle (1975) οδηγούμενη κυρίως από εμπειρικές μελέτες, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν τέσσερις βασικές συναισθηματικές ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν, προκειμένου τα

παιδιά να εξελιχθούν σε ικανούς και υπεύθυνους ενήλικες (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Πρώτη αναφέρει την ανάγκη για αγάπη και ασφαλεία, που είναι ίσως η πιο σημαντική από την άποψη ότι αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη μιας θετικής ταυτότητας και της ικανότητας για εποικοδομητικές σχέσεις με πολλούς ανθρώπους. Η αγάπη και η ασφάλεια περιλαμβάνουν εμπειρίες καλής σωματικής φροντίδας, προστασίας από κίνδυνο, τρυφερότητας, σταθερότητας και γενικά ενός περιβάλλοντος όπου το παιδί νιώθει ασφαλές και έχει το συναίσθημα ότι "ανήκει".

Δεύτερη, ανάγκη κάθε παιδιού είναι η παροχή ευκαιριών για παιχνίδι, για κοινωνική συναναστροφή, για ανάπτυξη λόγου. Η Pringle υποστηρίζει ότι ίσως ο πιο κρίσιμος παράγοντας για την προαγωγή της νοητικής ικανότητας είναι η ποιότητα του "λεκτικού περιβάλλοντος".

Η τρίτη βασική ανάγκη είναι για έπαινο και αναγνώριση. Αυτό μπορεί να βοηθήσει το παιδί σε περιόδους ματαίωσης, σύγκρουσης, απογοήτευσης και σύγχυσης.

Τέλος, τα παιδιά χρειάζεται να αναπτύξουν συναίσθημα ευθύνης μέσω της προσωπικής ανεξαρτησίας. Για να το εκφράσουν αυτό με τρόπο κοινωνικά αποδεκτό, οι περιορισμοί και οι έλεγχοι πρέπει εξαρχής να εφαρμόζονται από τα πρόσωπα εκείνα που έχουν σημασία για το παιδί.

Η Pringle επισημαίνει ακόμη ότι η κάλυψη αυτών των αναγκών πρέπει να προσαρμόζεται στα γνωρίσματα, στην προσωπικότητα και στις ικανότητες του κάθε παιδιού. Υποστηρίζει ότι αυτές οι ανάγκες δεν μπορούν συνήθως να αντιμετωπισθούν μέσα σε ένα ιδρυματικό περιβάλλον ή σε συνθήκες όπου οι σχέσεις μεταξύ παιδιών και γονέων ή άλλων γονικών υποκατάστατων συνεχώς διακόπτονται από χωρισμούς ή αλλαγές προσώπων που φροντίζουν το παιδί.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Σπ. Δοξιάδη (1968) οι ανάγκες των βρεφών και των παιδιών που πρέπει να καλυφθούν ώστε να εξελιχθεί το παιδί σε έναν ωριμο και υπεύθυνο ενήλικα είναι δέκα. Αυτές είναι:

Πρώτη ανάγκη για την ανάπτυξη ενός ατόμου είναι, να είναι κατάλληλο το περιβάλλον των 9 πρώτων μηνών από την αρχή της ζωής του, δηλαδή το ενδομήτριο περιβάλλον. Μερικοί από τους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν άσχημα την ανάπτυξη του εμβρύου τους πρώτους 9 μήνες είναι ο υποσιτισμός της μητέρας ή βαριά σωματική εργασία της, το πολύ κάπνισμα καθώς και η ψυχολογική κατάσταση της μητέρας.

Δεύτερη ανάγκη είναι η εξασφάλιση για το μελλοντικό άτομο μιας ομαλής μετάβασης από την ενδομήτρια στην εξωμήτρια ζωή.

Τρίτη ανάγκη είναι αυτή που αναφέρεται στην καλή σωματική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει την προσφορά εκείνων των ουσιών και των προϋποθέσεων που εξασφαλίζουν σε κάθε κύτταρο του οργανισμού την άριστη ανάπτυξη, πχ. η εξασφάλιση καλών συνθηκών διατροφής, η εξασφάλιση διαβίωσης σε ένα περιβάλλον καθαρό, κλπ.

Η *τέταρτη* ανάγκη είναι η προστασία από τους "αόρατους εχθρούς" δηλαδή από όλους αυτούς τους μικροοργανισμούς που επιτίθενται σε έναν αγνό οργανισμό και προσπαθούν να τον σκοτώσουν. Η εξάπλωση στοιχειωδών γνώσεων για την καθαριότητα και τα μεγάλα προγράμματα εμβολιασμών είναι τρόποι με τους οποίους μπορεί να καλυφθεί αυτή η ανάγκη.

Πέμπτη ανάγκη είναι η προστασία από τους "ορατούς εχθρούς" αυτούς που ο ίδιος ο άνθρωπος δημιούργησε. Εδώ εννοείται το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει το παιδί και είναι γεμάτο από κινδύνους, πχ. τα ατυχήματα. Έχει επισημανθεί άλλωστε ότι όσο πιο πολύ προοδεύει τεχνικά και εκβιομηχανοποιείται μια χώρα, τόσο πιο πολύ ανεβαίνει ο αριθμός των ατυχημάτων.

Η *έκτη* ανάγκη είναι η προσφορά αγάπης στο παιδί καθώς και η σταθερότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η διαίσθηση της αγάπης και της συνέχειας της υπάρξεως των ίδιων προσώπων στο περιβάλλον του παιδιού, του δημιουργούν ένα αίσθημα ασφαλείας. Επίσης, η οικογένεια προσφέρει πρότυπα για μίμηση που είναι αδύνατον να προσφερθούν σε οποιοδήποτε άλλο απρόσωπο περιβάλλον.

Η *έβδομη* ανάγκη τονίζει ότι χρειάζεται να λείπει από το οικογενειακό περιβάλλον το άγχος που δημιουργείται από πολλούς παράγοντες αλλά και από άγνοια.

Ογδοη ανάγκη είναι αυτής της καθοδήγησης και της πειθαρχίας. Το μικρο δέχεται την απαγόρευση στα πρώτα του χρόνια γιατί η σαφής απαγόρευση είναι μια καθοδήγηση.

Η *έννατη* ανάγκη του κάθε παιδιού είναι να εξασκήσει και να αναπτύξει κάθε νέα του ικανότητα. Σημαντικό είναι να δίνονται στην κατάλληλη ηλικία οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να εξασκούνται και να αναπτύσσονται οι ικανότητες του παιδιού.

Τέλος, η *δέκατη* ανάγκη είναι να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ειλικρίνειας γύρω από την ανάπτυξη των παιδιών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω ανάγκες που υποστηρίζονται, ένας έντονος προβληματισμός δε μπορεί να αποφευχθεί, καθώς πολλές φορές γίνεται αντιληπτό ότι οι πράξεις των ειδικών μπορεί ή να καταστρέψουν μια βασική ανάγκη του παιδιού, ή ακόμα χειρότερα να είναι τέτοιες που να μην ανταποκρίνονται ούτε στο ελάχιστο σε αυτές τις βασικές ανάγκες.

Τελειώνοντας την παρουσίαση των θεσμών της παιδικής προστασίας, συμπεραίνεται ότι ο καθένας έχει τις ιδιαιτερότητες του, τα θετικά και αρνητικά του στοιχεία. Πρέπει κάθε φορά να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη, ο ιδιαίτερος χαρακτήρας και οι προοπτικές του παιδιού για την υποστήριξή του να μεγαλώσει σε ένα ομαλό περιβάλλον εν όψει της απουσίας φυσικής οικογένειας.

Επίσης, οι άνθρωποι που ασχολούνται με παιδιά σε αυτούς τους τομείς είναι αναγκαίο να έχουν τόσο τις απαραίτητες γνώσεις για να ανταποκριθούν κατάλληλα στο έργο τους, αλλά κυρίως την ευαισθησία που απαιτείται για να βοηθηθεί το παιδί που χρειάζεται συμπαράσταση, υποστήριξη, βοήθεια, στοργή και ηρεμία.

Τέλος, χρειάζεται η πολιτεία να διαμορφώσει προγράμματα που να δίνουν την δυνατότητα πρωτοβουλίας στους ειδικούς και να διαπνέονται από πνεύμα δημοκρατικότητας, ειλικρίνειας και σεβασμού στις ανάγκες του απροστάτευτου παιδιού.

Ποίημα: "Το ολοκληρωμένο νήπιο και παιδί"

Τα παιδιά σας δεν είναι παιδιά σας
είναι οι γιοί και οι κόρες της λαχτάρας της ζωής
για τον εαυτό της
Δημιουργούνται μέσω, αλλά όχι από εσάς,
και αν και βρίσκονται μαζί σας δεν ανήκουν, ωστόσο σε σας

Ισως τους δίνετε την αγάπη σας, αλλά όχι τις σκέψεις σας
Γιατί αυτά έχουν τις δικές τους σκέψεις
Μπορεί να στεγάζετε τα σώματά τους, αλλά όχι τις ψυχές τους
Γιατί οι ψυχές τους κατοικούν στο σπίτι του αύριο, που εσείς
Δεν μπορείτε να επισκεφθείτε, ούτε ακόμα στα όνειρά σας,
Ισως να παλεύετε να τους μοιάσετε, αλλά μην αναζητήσετε
Να κάνετε να σας μοιάσουν
Γιατί η ζωή δεν παύει προς τα πίσω, ούτε χρονοτριβεί
με το χθές

Καλίλ Γκιμπράν

B. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

1. Αρχαίοι Ανατολικοί Λαοί
2. Αρχαία Ελλάδα
  - α) Κλασικοί χρόνοι - Αποτελέσματα της υιοθεσίας
  - β) Ελληνιστικοί χρόνοι
3. Ρωμαϊκοί χρόνοι
4. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στις Δυτικές Κοινωνίες
5. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στην Ελλάδα.
Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα

"Πράξη παραμυθίας" για κείνον που υιοθετεί και "αγαθοεργό πράξη απέναντι στον υιοθετούμενο" Berliet

"Λίγοι άλλοι θεσμοί καθρεπτίζουν τόσο άμεσα τις αλλαγές που συντελούνται στην κοινωνία, όσο η υιοθεσία, και επειδή η κοινωνία δεν είναι ποτέ στατική, έτσι και η υιοθεσία εξελίσσεται αντανακλώντας τις αλλαγές στα κοινωνικά προβλήματα, στις στάσεις και στις προκαταλήψεις. Σαν μια βασική ανθρώπινη εμπειρία, η υιοθεσία διαπερνά όλους τους πολιτισμούς, από τις πιο σύγχρονες κοινωνίες ως τις πιο πρωτόγονες" (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989, σελ. 32).

Μια ιστορική ανασκόπηση της πρακτικής στην υιοθεσία, από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα, αποκαλύπτει ότι η κάθε μία εποχή, όπου συναντάται ο θεσμός, αντανακλά τις ενασχολήσεις και ανάγκες της κοινωνίας.

1. Αρχαίοι Ανατολικοί Λαοί

"Η αρχική συνήθεια, η οποία αναπτύχθηκε στους αρχαίους ανατολικούς πολιτισμούς, ήταν η υιοθεσία νομίμων αγοριών, κυρίως συγγενών, για την εκτέλεση των θρησκευτικών τελετών με σκοπό τη διαίωνιση της λατρείας των Εφεστειων Θεών" (Δ. Φραγκούλης 1993, σελ. 694).

2. Αρχαία Ελλάδα

Σύμφωνα με το Γεώργιο Μπαλή (1940) στο Αρχαίο Ελληνικό Δίκαιο η αποστολή της υιοθεσίας ήταν ο υιοθετών να μην πεθάνει "άπαις" και έτσι "εξερημωθή ο οίκος αυτού ή ανώνυμος γένηται", αλλά να μπορεί να πάρει ένα πρόσωπο με το "τιμάν τα πατρώα ιερά και τα νομιζόμενα τοις προγόνοις και το τελευτήσαντι ποιήσειν".

Σχετική νομοθεσία εισήγαγε ο Σόλων (594 π.Χ.) που καθιέρωνε και ρύθμιζε την υιοθεσία, ώστε να εκλείψει η άκληρη οικογένεια (Δ. Φραγκούλης, 1993).

Όσον αφορά το δίκαιο της Ελληνικής αρχαιότητας θα γίνει αναφορά ειδικότερα στο δίκαιο των κλασικών χρόνων και αυτό των Ελληνιστικών χρόνων.

α) Κλασικοί χρόνοι:

Ο θεσμός της υιοθεσίας υπήρξε γνωστός ήδη από τους αρχαϊκούς χρόνους. Μέσω αυτής υπήρξε δυνατή η συνέχιση της οικογένειας σε περίπτωση που δεν υπήρχαν γνήσια τέκνα. Μεταξύ των προϋποθέσεων για την κατάρτιση υιοθεσίας είναι η ιδιότητα του

πολίτη τόσο στο πρόσωπο του υιοθετούντος όσο και στο πρόσωπο του υιοθετουμένου. Ειδικότερα, ο υιοθετών πρέπει να έχει συμπληρώσει τη νόμιμη ηλικία και να μην έχει νόμιμους κατιόντες. Δικαίωμα υιοθεσίας αναγνωρίζεται σε περίπτωση που ο "άρρην" κατιών έχει αποκληρωθεί καθώς και σε περίπτωση που υπάρχουν μόνον "θήλεις" κατιόντες. Ως προς το πρόσωπο του υιοθετουμένου, εάν είναι ανήλικος απαιτείται η συναίνεση του φυσικού πατέρα και η έλλειψη καταδίκης σε ατιμία. Κατά κανόνα ο υιοθετούμενος είναι "άρρην". Η υιοθεσία πραγματοποιείται είτε με πράξη εν ζωή είτε αιτία θανάτου μέσω της διαθήκης του υιοθετούντος. Συνήθως οι υιοθεσίες καταρτίζονται με τρόπο πανηγυρικό, ενώπιον μαρτύρων, χωρίς όμως αυτό να αποτελεί προϋπόθεση για το κύρος της σχετικής δικαιοπραξίας. Για το κύρος της υιοθεσίας είναι αναγκαία η εγγραφή της σχετικής πράξης στα ληξιαρχικά βιβλία (Σπ. Τρωϊανός - Ι. Βελισσαροπούλου - Καρακώστα, 1994, σελ. 49).

- **Αποτελέσματα της υιοθεσίας:** Με την υιοθεσία ο υιοθετούμενος αποκτά κληρονομικά δικαιώματα στην περιουσία του θετού πατέρα, χάνει όμως τα αντίστοιχα δικαιώματα στην φυσική του οικογένεια. Σε περίπτωση που ο υιοθετών έχει θυγατέρα, το αττικό δίκαιο υποχρεώνει το θετό υιό να την παντρευτεί. Στον υιοθετούμενο δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα υιοθεσίας. Η υιοθεσία λύεται είτε με κοινή συναίνεση των μερών είτε μονομερώς. Ο υιοθετών λύει την υιοθεσία μέσω της αποκήρυξης του θετού τέκνου. Ο θετός γιός έχει τη δυνατότητα να προβεί σε μονομερή λύση της υιοθεσίας μόνο μετά την απόκτηση γνήσιου γιού, ο οποίος όμως παραμένει στην οικογένεια του υιοθετήσαντος παππού". (Σπ. Τρωϊανός - Ι. Βελισσαροπούλου - Καρακώστα, 1994, σελ. 50).

β) Ελληνιστικοί χρόνοι:

Κατά τους Ελληνιστικούς χρόνους η υιοθεσία αποσπάται, όπως και ο γάμος από την κηδεμονία της πόλεως. Η υιοθεσία είναι πλέον δυνατή ακόμα κι αν υπάρχουν γνήσιοι κατιόντες. Η σχετική πράξη δεν απαιτείται να εγκριθεί από τα μέλη της φατρίας στην οποία ανήκει ο υιοθετών, όπως συνέβαινε στο αττικό δίκαιο των κλασικών χρόνων. Η υιοθεσία συνοδεύεται συνήθως από τη σύνταξη σχετικού εγγράφου (συγγραφή τεκνοθεσιών) ενώ παύουν να υπάρχουν οι περιορισμοί όσον αφορά στο πρόσωπο του υιοθετουμένου, που είναι δυνατόν να είναι ακόμα και "απελεύθερος" του υιοθετούντος ή "θήλυς". Περιορισμοί ως προς το πρόσωπο του υιοθετουμένου επανεμφανίζονται κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Κατά την εποχή αυτή, σε περίπτωση παραβίασης των σχετικών διατάξεων, το ένα τέταρτο της περιουσίας του υιοθετούντος περιέρχεται, μετά το θάνατό του, στο δημόσιο ταμείο (Σπ. Τρωϊανός - Ι. Βελισσαροπούλου - Καρακώστα, 1994).

3. Ρωμαϊκοί χρόνοι

"Οι Ρωμαίοι πολιτικοποίησαν το θέμα, χρησιμοποιώντας το θεσμό για να συναντούν συμμαχίες μεταξύ των οικογενειών" (Δ. Φραγκούλης 1993, σελ. 695).

Στο εξελιγμένο Ρωμαϊκό Δίκαιο, η υιοθεσία με την ευρεία έννοια του όρου ήταν νομική πράξη μέσω της οποίας δημιουργούνταν οικογενειακή σχέση γονέα και τέκνου (*adoptio natura imitatur*) προπάντων πατρική εξουσία - που έχει ως συνέπεια τη θέση του παιδιού στην οικογένεια, όπως αυτού της εξ αίματος καταγωγής. Υπάρχουν τέσσερα είδη υιοθεσιών με βάση τα αποτελέσματά τους

- α) την πλήρη υιοθεσία,
- β) την ατελή υιοθεσία,
- γ) την εισποίηση, και
- δ) την υιοθεσία από γυναίκα".

Εκτός από τα γνήσια τέκνα που γεννιούνται στο πλαίσιο του νόμιμου γάμου, κάτω από την εξουσία του *pater familia* τίθενται και τα πρόσωπα που εισέρχονται στην οικογένεια μέσω εισποίησης (*adrogatio*), αν είναι αυτεξούσια, ή μέσω υιοθεσίας (*adoptio*), αν είναι υπεξούσια. Οι δύο αυτοί τρόποι δημιουργίας τεχνητής συγγένειας διαφέρουν στο ρωμαϊκό δίκαιο τόσο ως προς τον τύπο κατάρτισής τους όσο και ως προς τις συνέπειες τους. (Σπ. Τρωϊανός - Ι. Βελισσαροπούλου-Καρακώστα, 1994).

Η εισποίηση πρέπει να είναι ο αρχαιότερος τρόπος δημιουργίας τεχνητής συγγένειας. Η δικαιοπραξία είχε πανηγυρικό χαρακτήρα και απαιτούσε τη σύμπραξη λαϊκής συνέλευσης (*comitia curiata*). Χαρακτηριστικό της εισποίησης είναι ότι ο εισποιούμενος είναι πρόσωπο αυτεξούσιο, που με την εισποίηση εισέρχεται σε μια νέα οικογένεια, του εισποιούντος. Τόσο ο ίδιος όσο και τα πρόσωπα, που ενδεχομένως βρίσκονται κάτω από την εξουσία του περιέρχονται κάτω από την πατρική εξουσία του εισποιούντος (Σπ. Τρωϊανός, Ι. Βελισσαροπούλου-Καρακώστα, 1994).

Αντίθετα, στην υιοθεσία, ο υιοθετούμενος είναι πάντοτε πρόσωπο υπεξούσιο, το οποίο αποσπάται από την εξουσία του φυσικού της φορέα, για να περιέλθει στην εξουσία του υιοθετούντος. Και αυτή τελείται με τρόπο πανηγυρικό, όχι όμως ενώπιον της συνέλευσης αλλά ενός άρχοντα (Σπ. Τρωϊανός, Ι. Βελισσαροπούλου-Καρακώστα, 1994).

"Από πλευράς τύπου, η υιοθεσία μοιάζει με θεατρική παράσταση σε δύο πράξεις. Στην πρώτη πράξη καταρτίζεται μεταξύ φυσικού

εξουσιαστή και του υιοθετούντος ή τρίτου προσώπου μια πώληση (mancipatio) του υπεξουσίου. Σύμφωνα με διάταξη του Δωδεκαδέλτου, ο τύπος της τριπλής πώλησης χρησιμοποιείται προκειμένου ο υπεξούσιος να περιέλθει στην εξουσία του αγοραστή σε κατάσταση παραπλήσια προς τη δουλεία (in mancipio). Αν όμως, μετά από κάθε πώληση, ο αγοραστής απελευθερώνει με πανηγυρικό τρόπο τον υπεξούσιο, το αποτέλεσμα όλης αυτής της διαδικασίας είναι η λήξη της πατρικής εξουσίας. Με την τριπλή πώληση και την ταυτόχρονη τριπλή απελευθέρωση, ο υπεξούσιος γίνεται αυτεξούσιος και έτσι λήγει η πρώτη πράξη της υιοθεσίας. Η δεύτερη πράξη ξεκινά με την αξίωση που προβάλλει ο υιοθετών προς τον πρώην εξουσιαστή, διεκδικώντας την πατρική εξουσία επί του υιοθετούμενου. Αν ο πρώην εξουσιαστής δεν φέρει αντίρρηση, τότε ο άρχων επιδικάζει τον υιοθετούμενο στον υιοθετούντα, νέο εξουσιαστή. Το δικαίωμα της υιοθεσίας αναμορφώνεται τελείως από τον Ιουστινιανό αλλά δεν υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία στην βιβλιογραφία" (Σπ. Τρωϊανός. - I. Βελισσαροπούλου-Καρακώστα, 1994, σελ. 119).

4. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στις Λυτικές Κοινωνίες

Ο θεσμός της υιοθεσίας που ήταν ένας από τους αξιολογότερους στο Ρωμαϊκό και Βυζαντινό Δίκαιο, καταγόμενο από το Αρχαίο Αττικό, περιέπεσε αργότερα σε αχρηστία στις κυριότερες Ευρωπαϊκές χώρες, ωστόσο ήλθε πάλι στην επιφάνεια τον 18ο αιώνα μ.Χ. Τούτο οφείλεται στο ότι θεωρήθηκε ως μια ιδιομορφία του Ρωμαϊκού Δικαίου, αφού το να αποσπαστεί ένα παιδί από τη φυσική του οικογένεια για να γίνει μέλος μιας ξένης, ήταν ιδέα αντίθετη στις κοινωνικοηθικές αντιλήψεις της εποχής" (Δ. Φραγκούλης, 1993, σελ.

694).

"Πρώτη η Γαλλική Επανάσταση θέλησε να επαναφέρει το θεσμό. Όταν όμως γινόταν η σύνταξη του Γαλλικού Αστικού Κώδικα, ο θεσμός δέχθηκε και πάλι πολλές επικρίσεις, αλλά ο Ναπολέων, που ήταν τότε πρώτος Ύπατος και τον απασχόλησε το θέμα της συνέχισης της δύναμής του, τον διατήρησε με μορφή μιας σύμβασης ανάμεσα σε εκείνον που υιοθετεί και στον υιοθετούμενο (αρθ. 343 έως 370 ΓΑΚ). Την σύμβαση όμως αυτή την υπέβαλαν σε αυστηρές διατυπώσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις και το σκοπό της, ώστε να μην ενθαρρύνονται οι πολίτες να λύνουν το θέμα της απόκτησης τέκνων με την υιοθεσία, αποφεύγοντας το γάμο. Για το λόγο αυτό απαγορευόταν και η υιοθεσία ανηλίκων" (Δ. Φραγκούλης 1993, σελ. 695).

Η πρώτη νομοθεσία για υιοθεσία στις δυτικές κοινωνίες, απαντάται στη Μασσαχουσέτη των Η.Π.Α., όπου ψηφίστηκε νόμος υιοθεσίας το 1851. Αν και ο σκοπός αυτού του νόμου ήταν κυρίως να ρυθμίσει την κατάσταση των εκτός γάμου και ορφανών παιδιών, που δίνονταν σε αγρότες, παρείχε επίσης ένα είδος οικιακών βοηθών σε μια κατ' εξοχήν αγροτική οικονομία (Δ. Φραγκούλης, 1993).

Με την κατάργηση της δουλείας, χρειάζονταν φθηνά εργατικά χέρια για να εργασθούν στα κτήματα και την ανάγκη αυτή κάλυπταν τα παιδιά των ιδρυμάτων που τοποθετούνταν σε οικογένειες. Πράγματι, πολλά παιδιά από τα ιδρύματα "εξήχθησαν" το 19ο αιώνα από τη Βρετανία και την Ιρλανδία γι' αυτό το σκοπό. Τα θετά παιδιά εθεωρούντο τότε πολίτες δεύτερης κατηγορίας και όφειλαν να εργάζονται σκληρά για να ξεπληρώσουν την καλωσύνη των θετών τους γονέων (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Στην Αγγλία ο πρώτος νόμος υιοθεσίας ψηφίστηκε το 1926 και αποτέλεσε μέτρο επείγουσας ανάγκης για να αντιμετωπισθεί το

πρόβλημα της αύξησης των εξώγαμων γεννήσεων και των παιδιών που είχαν μείνει ορφανά εξαιτίας του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Η υιοθεσία τότε περιβαλλόταν από μυστικότητα και κοινωνικό στίγμα και εθεωρείτο κατάλληλη κυρίως για τις κατώτερες τάξεις, που υποτίθεται ότι δεν τις απασχολούσε ιδιαίτερα το "κακό αίμα" και η "κληρονομική ανηθικότητα" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

"Στη Γαλλία το 1923, την επαύριο δηλαδή του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η ανάγκη να ληφθεί κάποια μέριμνα για τα ορφανά του πολέμου έστρεψε την προσοχή του Γάλλου Νομοθέτη στο λησμονημένο θεσμό της υιοθεσίας. Έτσι ψηφίστηκαν νέοι νόμοι, οι οποίοι ρύθμισαν κατά το ελαστικότερο την υιοθεσία και επέτρεψαν την υιοθεσία ανηλίκων". (Δ. Φραγκούλης, 1993, σελ. 695).

Παράλληλα στη Γερμανία ο θεσμός αγνοείται στο Παλαιό Γερμανικό Δίκαιο. Ρυθμίζεται για πρώτη φορά με πολλούς περιορισμούς στον Πρωσσικό κώδικα το 1794. Με πολλή δυσπιστία όμως είδαν το θεσμό και οι νομοθέτες του Βελγίου και των Κάτω Χωρών.

Την εποχή μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι φόβοι για το "κακό αίμα" και την κληρονομικότητα αμβλύνονται και η υιοθεσία, βαθμιαία αλλά σταθερά, γίνεται σεβαστή και παραδεκτή από τη μεσαία τάξη. Επίσης, την περίοδο αυτή η υιοθεσία αρχίζει να θεωρείται η λύση στο πρόβλημα της ατεκνίας και της στειρότητας. Ικανοποιώντας τις ανάγκες των άτεκνων ζευγαριών, υπήρχε η ελπίδα ότι παράλληλα θα καλύπτονταν και οι ανάγκες των παιδιών. Αυτός ο τύπος υιοθεσίας έφθασε στο αποκορύφωμα του στη δεκαετία του 1960. Μάλιστα η υιοθεσία είχε γίνει τόσο παραδεκτή μεταξύ των ανωτέρων τάξεων, που οι κατώτερες τάξεις εθεωρούντο κατάλληλες για να υιοθετήσουν παιδιά με ειδικές ανάγκες ή παιδιά προερχόμενα από παρόμοιο περιβάλλον με το δικό τους. Γενικά, οι

οργανώσεις υιοθεσίας τοποθετούσαν παιδιά προς χάριν των οικογενειών και δεν επέλεγαν οικογένειες προς χάριν των παιδιών (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Ήταν η εποχή δηλαδή που η υιοθεσία θεωρείτο σαν η καλύτερη εναλλακτική λύση μετά το φυσικό παιδί, παρά σαν ένας τρόπος να δοθεί οικογένεια σε ένα παιδί που την είχε ανάγκη. Ήταν βασικά μια ζευγαροκεντρική αντιμετώπιση που σκόπευε στη βιολογική έκφραση των θετών γονέων μέσω του θετού παιδιού.

Σύμφωνα με τους Triseliotis - Κουσίδου (1989) γύρω στα 1945 κυριαρχούσε η αντίληψη το "τέλειο παιδί" στην "τέλεια οικογένεια" και κατά την περίοδο 1950 - 1970 οι θετοί γονείς στις αγγλόφωνες χώρες προέρχονταν κυρίως από μη χειρωνακτικά επαγγέλματα. Με τη συνεχή όμως μείωση του αριθμού των υγιών βρεφών, οι υποψήφιοι θετοί γονείς πληροφορούντο ότι θα έπρεπε να περιμένουν πέντε ως δέκα χρόνια μέχρι να υιοθετήσουν. Βαθμιαία το μήνυμα άλλαζε: δεν θα υπήρχαν ποτέ πια αρκετά μωρά για όλους που θα ήθελαν να υιοθετήσουν.

Και ενώ κυριαρχούσαν στο προσκήνιο, αφ ενός η άποψη ότι οι θετοί γονείς έπρεπε να προέρχονται από τις πιο εύπορες τάξεις και αφετέρου το γεγονός της έλλειψης βρεφών, βαθμιαία αποκαλύφθηκε ότι υπήρχαν πολλά άλλα παιδιά που χρειαζόντουσαν οικογένειες, αλλά αυτά δεν ήταν τα "παραδοσιακά" υγιή βρέφη.

Έτσι το δίλημμα ήταν τώρα πως θα πληροφορούσε κανείς την κοινότητα για τη νέα αυτή κατάσταση και πως θα κατέρριπτε την κατεστημένη αντίληψη ότι η υιοθεσία ήταν μόνο για τους λίγους εκλεκτούς. Πολλές οργανώσεις και κοινωνικοί λειτουργοί αμφέβαλαν κατά πόσο θα μπορούσαν να βρεθούν γονείς για τα "οχι συνηθισμένα" παιδιά που ήταν ελεύθερα για υιοθεσία. Ένα μήνυμα θα έπρεπε να εφευρεθεί ικανό να ανατρέψει την υπάρχουσα εικόνα υιοθεσίας. Το

μήνυμα έπρεπε να έχει δύο στόχους. Πρώτο, ότι ήταν αληθές πως ελάχιστα μωρά ήταν διαθέσιμα για υιοθεσία, αλλά υπήρχαν χιλιάδες άλλα παιδιά που είχαν ανάγκη από οικογένεια. Δεύτερον, ότι δεν χρειάζεται να ανήκεις στην αστική τάξη και να έχεις υψηλό εισόδημα και άνετο σπίτι για να υιοθετήσεις, αλλά ότι σχεδόν κάθε οικογένεια θα μπορούσε να έχει κάτι να προσφέρει σε κάποιο παιδί.

Για να μπορέσουν να περάσουν το μήνυμα χρησιμοποίησαν τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, καταλόγους σε οργανώσεις με σχετικές πληροφορίες για το παιδί, αφίσσες, ενημερωτικές ομιλίες, κοινωνικές εκδηλώσεις, video.

Πάντως, η δημοσιότητα εκτός από την αποτελεσματικότητά της στην εξεύρεση οικογενειών για πολλά παιδιά, συνέβαλε ουσιαστικά στην ενημέρωση του κοινού για τα παιδιά που είχαν ανάγκη από οικογένεια καθώς και στην ευαισθητοποίησή του ότι σχεδόν ο καθένας θα μπορούσε να γίνει θετός ή ανάδοχος γονέας.

Ωστόσο, "από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, ένας νέος τύπος υιοθεσίας αναπτύσσεται. Η υιοθεσία αρχίζει να θεωρείται μια υπηρεσία παιδικής προστασίας που στόχο έχει κυρίως την εξασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού παρά του άτεκνου ζευγαριού. Η έγκληση τώρα απευθύνεται σε οικογένειες πρόθυμες και ικανές να προσφέρουν αγάπη και φροντίδα σε ένα παιδί ή να προσφέρουν το σπίτι τους σε μεγαλύτερα, ανάπηρα ή έγχρωμα παιδιά, που δέκα - δεκαπέντε χρόνια πριν κανείς δεν θα σκεφτόταν ότι μπορούσαν να υιοθετηθούν. Οι ανάγκες των στείρων ζευγαριών προβάλλονται ελάχιστα ή καθόλου σε αυτόν τον τύπο υιοθεσίας' (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989, σελ. 33).

Η αλλαγή αυτή στον τύπο υιοθεσίας προήλθε από την αλλαγή της στάσης της κοινωνίας στον τρόπο ζωής, στη σεξουαλική συμπεριφορά και τις γονικές ευθύνες. Η ευρεία χρήση των αντισυλληπτικών και

η νομιμοποίηση των αμβλώσεων που έγινε το 1967, στη Βρετανία, με το Νόμο για τις αμβλώσεις, σήμαιναν ότι οι άνθρωποι μπορούσαν πλέον να επιλέγουν να μην γίνουν γονείς, χωρίς να στερηθούν το σέξ. Οι σεξουαλικές σχέσεις πριν και έξω από το γάμο δεν είχαν πια τα συνήθη επακόλουθα.

Επίσης, πολλοί άρχισαν να πειραματίζονται σε νέους τύπους οικογενειακής ζωής πχ. κοινόβια και αυξηθηκαν οι εξ αγχιστείας γονείς με τις διευκολύνσεις που παρείχε η νομοθεσία για τα διαζύγια. Η εξώγαμη μητρότητα δεν έφερε πλέον το βαρύ κοινωνικό στίγμα των προηγούμενων δεκαετιών και η ανύπαντρη μητέρα θεωρείται πλέον περιθωριακή.

Επιπρόσθετα, οι βελτιωμένες κοινωνικές υπηρεσίες και οι ευκαιρίες εργασίας για γυναίκες έχουν επιτρέψει στις περισσότερες μόνες γυναίκες να αναλάβουν οι ίδιες τη φροντίδα των παιδιών τους. Οι μόνες μητέρες δεν αισθάνονται πλέον πιεσμένες να δώσουν τα παιδιά τους για οικονομικούς λόγους ή εξαιτίας του κοινωνικού στίγματος.

Όλα τα παραπάνω έχουν συντελέσει σε μια βαθμιαία αλλά σταθερή μείωση του αριθμού των βρεφών που δίνονται για υιοθεσία στις δυτικές χώρες (J. Triseliotis - Κουσίδου, 1989).

"Απόδειξη του γεγονότος είναι στατιστικά αποτελέσματα ερευνών στην Αγγλία και την Ουαλία, σύμφωνα με τα οποία ο αριθμός των παιδιών υιοθετήθηκαν έπεσαν από την κορυφή των 25.000 που ήταν το 1968 σε 7.939 το 1984, μείωση κατά 68%. Από τις υιοθεσίες που ολοκληρώθηκαν το 1968, 16.000 έγιναν από ζευγάρια που κανένας από τους δύο συζυγούς δεν ήταν γονέας του παιδιού. Ο αριθμός αυτός έπεσε στις 3.683 το 1984, μείωση δηλαδή κατά 77%" (J. Triseliotis - Κουσίδου, 1989, σελ. 34).

5. Η εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας στην Ελλάδα

"Η υιοθεσία στην Ελλάδα μεταπολεμικά φαίνεται να ακολουθεί την ίδια πορεία εξέλιξης με αυτή των δυτικών χωρών, αλλά με αισθητά βραδύτερους ρυθμούς" (J.Triseliotis - Κουσίδου, 1989, σελ. 232).

Τόσο πριν όσο και κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ενδιαφερόμενοι να υιοθετήσουν ήταν σημαντικά λιγότεροι από τον αριθμό των μικρών, υγιών παιδιών που ήταν ελεύθερα για υιοθεσία. Ασφαλώς δεν γινόταν καν λόγος για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας (εξαιρουμένων των συγγενικών υιοθεσιών) ή παιδιά με ειδικές ανάγκες. Ο θεσμός της υιοθεσίας δεν είναι ευρέως αποδεκτός. Η ελληνική κοινωνία ήταν επιφυλακτική και αμφιθυμική, διακατεχόταν από προκαταλήψεις για ανύπαντρες μητέρες και για τα παιδιά εκτός γάμου και επικρατούσαν ισχυροί φόβοι για την "κακή" κληρονομικότητα. Όταν άτεκνοι υιοθετούσαν, προτιμούσαν παιδιά συγγενών ή από νόμιμες πολυμελείς οικογένειες. Οι περισσότεροι από όσους υιοθετούσαν παιδιά εκτός γάμου προέρχονταν από τις χαμηλές ή μικρομεσαίες κοινωνικοεκπαιδευτικά τάξεις. Στη μη διά-δοση του θεσμού συνέβαλε και ο νόμος υιοθεσίας που ίσχυσε μέχρι το 1966 και έθετε σαν προϋπόθεση να είναι οι υποψήφιοι θετοί γονείς άνω των 50 ετών (J.Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989).

Ετσι λοιπόν, από τα παιδιά που υιοθετούνταν από τα λειτουργούντα τότε βρεφοκομεία τα οποία είχαν την ευθύνη της οικογενειακής αποκατάστασης των εκτός γάμου παιδιών που προστάτευαν, πολλές υιοθεσίες γίνονταν με άμεση συνενόηση μεταξύ ενδιαφερομένων και φυσικής οικογένειας ή με τη μεσολάβηση τρίτων ατόμων, κυρίως στις περιπτώσεις υιοθεσίας βρεφών από μαιευτήρια και κλινικές. Μάλιστα, σε αυτές τις δεύτερες περιπτώσεις ήταν

αρκετά συνηθισμένο το φαινόμενο να δηλώνεται το παιδί απευθείας στο όνομα των θετών γονέων - κατά παράβαση του νόμου - προκειμένου να μην αποκαλυφθεί ότι δεν είναι φυσικό τους παιδί.

Η μειωμένη προσφορά θετών οικογενειών είχε σαν αποτέλεσμα να παραμένουν αρκετά παιδιά στα βρεφονομεία και αργότερα να τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες ή να προωθούνται σε ορφανοτροφεία. Επίσης, πολλά παιδιά υιοθετούνταν από οικογένειες στο εξωτερικό, γεγονός που είχε απασχολήσει σοβαρά το τότε Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, ειδικότερα σε ό,τι αφορούσε την παρακλούθηση και την τύχη αυτών των βρεφών (Μαστρογιάννης, 1962).

Στις υιοθεσίες μη συγγενικών παιδιών, σύμφωνα με την εμπειρία αλλά και τα ερευνητικά δεδομένα της περιόδου εκείνης (Παρασκευόπουλος 1971, Μάγκανιώτου και Κουσίδου 1988), οι προτιμήσεις των υιοθετούντων στρεφόταν αποκλειστικά σαν βασικό κριτήριο επιλογής, στο υγιές παιδί, με την καλή ψυχονοητική εξέλιξη και με οικογενειακό ιστορικό απαλλαγμένο από κληρονομικές ασθένειες ή κοινωνικά προβλήματα. Ως προς το φύλο και την ηλικία προτιμάτο το κορίτσι από το αγόρι, σε αναλογία περίπου 2 προς 1, και το παιδί μικρής ηλικίας. Η προτίμηση για το κορίτσι συνδεόταν κυρίως με φόβους για πιο δύσκολη συμπεριφορά και ανατροφή του αγοριού συγκριτικά με αυτήν του κοριτσιού. Παράλληλα, την πεποίθηση ότι το κορίτσι είναι πιο συναισθηματικό, δημιουργεί στενότερους οικογενειακούς δεσμούς, φροντίζει τους γονείς στα γεράματα και γενικά είναι περισσότερο εξαρτημένο κοινωνικά και οικονομικά, ώστε η πιθανότητα να εγκαταλήψει την οικογένεια είναι μικρότερη (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Επιπρόσθετα, η μικρή ηλικία εγγυόταν στους γονείς την ανάπτυξη στενών δεσμών με το παιδί, την ανταλλαγή του παιδιού από τις επιπτώσεις της ιδρυματικής ζωής και τις αναμνήσεις του παρελ-

θόντος και τη δυνατότητα της θετής μητέρας να "βιώσει" τη μητρότητα με ένα μωρό. Ο Παρασκευόπουλος, η Μαγκανιώτου και η Κουσίδου επισημαίνουν ότι σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις τα κίνητρα των γονέων και οι προτιμήσεις τους για το παιδί ήταν εγωκεντρικά και σε κμιαίά σχεδόν περίπτωση δεν υπήρξε αναφορά σε διάθεση προσφοράς και βοήθειας προς το παιδί.

Η Καλούτση (1970) σε μελέτη της 50 υιοθεσιών στην Ελλάδα αναφέρει ότι η Ελληνική κοινότητα κάθε άλλο παρά ευνοϊκή είναι για το θεσμό της υιοθεσίας. Η λύση αυτής της βιολογικής και κοινωνικής ελλειμματικότητας, η υιοθεσία, θεωρείται βαρειά μειονεξία που πρέπει να παρασιωπηθεί με κάθε θυσία. Το θετό παιδί δεν θεωρείται ισότιμο με το φυσικό. Έτσι τα άτομα που διαλέγουν τη λύση αυτή ζουν κάτω από το βάρος της αμφιθυμικής θέσεως της κοινότητας, με όλες τις αντιφάσεις που περιλαμβάνει. Οι Έλληνες θετοί γονείς δεν ενθαρρύνονται να δείξουν αυτό που είναι και σπρώχνονται να υποδύονται πλαστούς ατομικούς και οικογενειακούς ρόλους. Οι συνέπειες για την οργάνωση συνετού "εγώ" για την "αυτοεκτίμηση" είναι φανερές. Το "δράμα" της ταυτότητας γνωρίζει μεγάλη οξύτητα.

Οι στάσεις αυτές της κοινωνίας είναι ένας ισχυρός παράγοντας, μεταξύ των άλλων, που ωθεί τους θετούς γονείς στην απόκρυψη της υιοθεσίας από το παιδί και από το φιλικό και ακόμα συγγενικό τους περιβάλλον. Σε αρκετές περιπτώσεις η θετή μητέρα υποδύεται την έγκυο. Για όσους υιοθετούν από ιδρύματα, η πράξη της υιοθεσίας αυτή καθαυτή δεν μένει μυστική από το στενό τουλάχιστον περιβάλλον τους, αλλά οι θετοί γονείς έχουν ισχυρές αναστολές για να αποκαλύψουν στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο, παρά τις προσπάθειες, αν και όχι συστηματικές, των κοινωνικών λειτουργών για να τους ευαισθητοποιήσουν στο θέμα.

"Το Κέντρο Βρεών η "ΜΗΤΕΡΑ" με την ίδρυσή του το 1955, ξεκινά μια μεγάλη προσπάθεια αφενός μεν να διαδώσει το θεσμό της υιοθεσίας σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού, προκειμένου να επιτύχει την κατά το δυνατόν οικογενειακή αποκατάσταση μεγαλύτερου αριθμού βρεφών. Αφετέρου δε να ενθαρρύνει το κοινό να απευθύνεται για υιοθεσία στα βρεφοκομεία και αρμόδια ιδρύματα για να εξασφαλισθεί η σωστή προετοιμασία όλων των μερών και η διασφάλιση των θετών γονέων από μελλοντικά προβλήματα" (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989, σελ. 235).

Παράλληλα και επειδή δεν ήταν ακόμη εφικτό όλα τα προς υιοθεσία βρέφη και νήπια να υιοθετούνται στην Ελλάδα, προωθεί τις υιοθεσίες των παιδιών στο εξωτερικό κατά προτίμηση από ομοεθνείς, στη βάση μιας επίσημης συνεργασίας με τις αρμόδιες κυβερνητικές αρχές των χωρών υποδοχής. Σκοπός είναι να εξασφαλίζεται και η καταλληλότητα των θετών γονέων και η παρακολούθηση του παιδιού μετά την τοποθέτησή του στην οικογένεια, σε αντίθεση με την μέχρι τότε πρακτική των ιδιωτικών υιοθεσιών ελληνοπαίδων από αλλοδαπούς. Επίσης, από το 1975 και μετά δίνει έμφαση στις υιοθεσίες παιδιών με ειδικές ανάγκες από ελληνικές οικογένειες.

Και ενώ όπως αναφέρθηκε, αυξάνεται το ενδιαφέρον των Ελλήνων να υιοθετήσουν, παρατηρείται - όπως και στις δυτικές χώρες - μια βαθμιαία μείωση των παιδιών που δίνονται για υιοθεσία. Η μείωση αφορά κυρίως τα παιδιά εκτός γάμου και αυτά που προέρχονται από πολυμελείς και πτωχές οικογένειες. Αυτές οι υιοθεσίες φαίνεται βαθμιαία να εκλείπουν με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, τη μείωση των πολυτέκνων απόρων οικογενειών, τις καλύτερες υπηρεσίες προς τις μόνες μητέρες και την άμβλυση του κοινωνικού στίγματος της εξωγαμιαίας μητρότητας.

"Το αυξανόμενο ενδιαφέρον των Ελλήνων να υιοθετήσουν ανατρο-

φοδοτείται και από τις αλλαγές στις κοινωνικές στάσεις που τα τελευταία χρόνια φαίνεται να είναι σημαντικά πιο ευνοϊκές προς τους θετούς γονείς και τα υιοθετημένα παιδιά, σε ό,τι αφορά την αποδοχή της θετής τους ιδιότητας, παρ' όλο που κάποιες προκαταλήψεις, ανησυχίες και φόβοι εξακολουθούν να υπάρχουν ως ένα βαθμό. Η πιο "ανοιχτή" στάση προς την υιοθεσία εν μέρει τεκμηριώνεται και από την αύξηση του αριθμού αυτών που ενημερώνουν τα παιδιά τους για την υιοθεσία τους" (J. Triseliotis -Τ. Κουσίδου, 1989, σελ.236).

α) Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα

Οι υιοθεσίες που γίνονται στην Ελλάδα εμπίπτουν σε δύο ευρείες κατηγορίες από πλευράς διαδικασίας.

α) Η πρώτη κατηγορία αφορά παιδιά που περιθάλπτονται από ιδρύματα ή από κοινωνικές οργανώσεις οι οποίες έχουν την ευθύνη της οικογενειακής τους αποκατάστασης. Οι ενδιαφερόμενοι να υιοθετήσουν υποβάλλουν αίτηση υιοθεσίας στο αρμόδιο ίδρυμα ή κοινωνική οργάνωση και εφόσον κριθούν κατάλληλοι, μετά από οικογενειακή μελέτη, τοποθετείται το προς υιοθεσία παιδί στην οικογένεια τους.

β) Η δεύτερη κατηγορία αφορά παιδιά για υιοθεσία που παίρνουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς ιδιωτικά, είτε απευθείας από τους φυσικούς γονείς είτε συνηθέστερα από μαιευτήρια και κλινικές με τη βοήθεια μεσαζόντων. Τα παιδιά αυτά είναι ως επί το πλείστον νεογέννητα ή βρέφη. Η μικρή προσφορά υγιών βρεφών για υιοθεσία τα τελευταία χρόνια έχει αυξησει σημαντικά τον αριθμό των ιδιωτικών υιοθεσιών, περιορίζοντας τον αριθμό των υιοθεσιών που γίνονται από τα ιδρύματα (J. Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989).

"Όσον αφορά την πρακτική των ιδιωτικών υιοθεσιών αυτή δεν είναι σύμφωνη με τη σύγχρονη αντίληψη του θεσμού της υιοθεσίας ως υπηρεσία παιδικής προστασίας και δεν διασφαλίζει πλήρως τα

συμφέροντα του παιδιού. Αφενός δεν εξασφαλίζει την πιο κατάλληλη οικογένεια για το συγκεκριμένο παιδί και αφετέρου αποκλείει πολλά ζευγάρια κατάλληλα να υιοθετήσουν, που δεν μπορούν να πάρουν παιδί από ιδρύματα λόγω έλλειψης παιδιών και δεν μπορούν ή δεν θέλουν να επιδιώξουν να πάρουν παιδί ιδιωτικά" (J. Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989, σελ. 238).

Στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις υιοθεσίες που διενεργήθηκαν από το Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" παρατίθενται παρακάτω.

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΕΤΟΥΣ 1992 ΚΑΙ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	
ΑΘΗΝΑ ΑΤΤΙΚΗ	107
ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΧΩΡΑ	272
ΚΥΠΡΟΣ	16
ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	14
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	46
ΣΥΝΟΛΟ	455

ΠΗΓΗ: Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ" 25-10-1993

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΙΟΘΕΣΙΕΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ "Η ΜΗΤΕΡΑ"		
ΕΤΗ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣ ΥΙΟΘΕΣΙΕΣ
1983	762	62
1984	519	77
1985	532	86
1986	563	86
1987	601	92
1988	593	70
1989	697	83
1990	464	46
1991	541	66
1992	455	66

Πηγή: Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ"

25-10-1993

Μέσω αυτής της ιστορικής ανασκόπησης της παρουσίας του θεσμού στο πέρασμα του χρόνου γίνεται κατανοητό ότι οι δημογραφικές αλλαγές και οι αλλαγές των στάσεων ως προς τον τρόπο ζωής και τη σεξουαλική συμπεριφορά καθώς και η βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών και παροχών, έχουν επηρεάσει αισθητά την πρακτική της υιοθεσίας ως θεσμού στις δυτικές κοινωνίες αλλά και στον Ελλαδικό χώρο.

Αλλαγές που άρχισαν στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες και συνεχίστηκαν στις δεκαετίες του 1970, και του 1980, έχουν μεταβάλλει το νόημα της υιοθεσίας ώστε σήμερα οι ανάγκες των στειρών και άτεκνων ζευγαριών να παίρνονται πολύ λιγότερο ή σχεδόν καθόλου υπόψη απ' ότι πριν, ενώ η έμφαση να δίνεται πλέον αποφασιστικά στις ανάγκες του παιδιού.

Γ. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο κεφάλαιο αυτό πρόκειται να παρουσιασθεί η ισχύουσα νομοθεσία για το θεσμό της υιοθεσίας. Ο σκοπός είναι η ενημέρωση του αναγνώστη για τις σημαντικότερες διατάξεις του νόμου. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε δεν γίνεται αναφορά σε λεπτομέρειες και ειδικότερες νομοθετικές ρυθμίσεις που αφενός κουράζουν και αφετέρου δεν είναι στόχος της συγκεκριμένης εργασίας.

Τα άρθρα του νόμου που ρυθμίζουν το θεσμό της υιοθεσίας παρατίθενται στο Παράρτημα.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την Ε. Κουνουγέρη - Μανωλεδάκη (1990) με τον όρο υιοθεσία εννοείται αφενός η νομική πράξη με την οποία δημιουργείται ανάμεσα σε δύο πρόσωπα τεχνητή σχέση γονέα (πατέρα ή μητέρας) και παιδιού, και αφετέρου η ίδια η σχέση που δημιουργείται.

Την υιοθεσία ρυθμίζουν σήμερα τρία νομοθετικά κείμενα:

- α) Ο Αστικός Κώδικας (άρθρα 1568 - 1588)
- β) Το νομοθετικό διάταγμα 610/1970 "περί υιοθεσίας των μέχρι 18 ετών ανηλίκων", και
- γ) Η Ευρωπαϊκή Συμβαση "για την υιοθεσία των παιδιών" (Convention europeenne en matier d' adoption des enfants), που υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 24/4/1967 από τα Κράτη-Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και κυρώθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση το Μάιο του 1980 (Τ. Κουσίδου, 1982).

Πρίν γίνει αναφορά στις απαραίτητες προϋποθέσεις τέλεσης μιας υιοθεσίας, κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστούν τα παρακάτω: (Χ. Τερζοπούλου, Σημειώσεις Οικογενειακό Δίκαιο").

- α) Με την υιοθεσία ο υιοθετών αποκτά κατιόντα μόνο σε θέση τέκνου, όχι πχ. εγγονού.
- β) Το θετό τέκνο έχει θέση γνήσιου μόνον όσον αφορά αυτόν που το υιοθέτησε, και όχι έναντι των λοιπών συγγενών του.
- γ) Το θετό τέκνο διατηρεί τους δεσμούς συγγενείας με τη φυσική του οικογένεια.
- δ) Αυτός που υιοθετεί μπορεί να είναι είτε άνδρας είτε γυναίκα είτε έγγαμος είτε άγαμος. Εφόσον δηλαδή, δεν αναφέρεται η αναγκαιότητα τέλεσης γάμου του υιοθετούντος, συνεπάγεται ότι και ο άγαμος έχει τη δυνατότητα τέλεσης υιοθεσίας.

1. Ουσιαστικές προϋποθέσεις τέλεσης έγκυρης υιοθεσίας

Σύμφωνα με την Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη (1990), ανάλογα με το τί απαιτείται και τί δεν πρέπει να υπάρχει προκειμένου να τελεστεί έγκυρη υιοθεσία, οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της υιοθεσίας μπορούν να διακριθούν σε θετικές και αρνητικές (ή κωλύματα). Αυτές είναι οι εξής:

α) **θετικές προϋποθέσεις:**

Ελάχιστη νόμιμη ηλικία αυτού που υιοθετεί:

Ο νόμος ορίζει ότι ο υιοθετών πρέπει να είναι τουλάχιστον 30 ετών, έτσι ώστε να εξασφαλίζονται για το θετό παιδί γονείς ώριμοι, όχι όμως και ανίκανοι να αποκτήσουν αργότερα δικά τους

παιδιά.

Ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την υιοθεσία και σε πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε το 30ο έτος, αν συντρέχει σπουδαίος λόγος και ιδιαίτερα αν αυτός που υιοθετεί έχασε την ελπίδα να κάνει δικά του παιδιά ή επιθυμεί να υιοθετήσει το παιδί του/της συζύγου που μπορεί να είναι είτε ενήλικο, είτε ανήλικο.

Διαφορά ηλικίας μεταξύ αυτού που υιοθετεί και αυτού υιοθετείται:

Η διαφορά ηλικίας μεταξύ υιοθετούντος και υιοθετούμενου ορίζεται ότι πρέπει να είναι τουλάχιστον 18 έτη. Όμως επιτρέπεται η ελάχιστη διαφορά των 15 χρόνων μόνον στην περίπτωση που το προς υιοθεσία τέκνο είναι τέκνο του συζύγου του υιοθετούντος.

Δικαιοπρακτική ικανότητα αυτού που υιοθετεί:

Ο νόμος, στην περίπτωση αυτή, απαιτεί την σωματική και πνευματική ικανότητα αυτού που υιοθετεί.

Συναίνεση των ενδιαφερομένων (υιοθετών και υιοθετούμενος):

Για την τέλεση της υιοθεσίας απαιτείται η συναίνεση των ενδιαφερόμενων μερών, δηλαδή αυτού που υιοθετεί, εφόσον το τέκνο συμπλήρωσε 3 μήνες από την γέννησή του, και αυτού που υιοθετείται, εφόσον είχε συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του.

Αν ο υιοθετούμενος είναι ανήλικος, απαιτείται η συναίνεση των φυσικών του γονέων, ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι τη γονική μέριμνα του προς υιοθεσία τέκνου.

Η συναίνεση κατά κανόνα, δηλώνεται στο δικαστήριο αυτοπροσώπως. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να δοθεί και με συμβολαιογραφικό έγγραφο, αν ο γονέας διαμένει στην αλλοδαπή ή αδυνατεί να

συναινέσει λόγω πνευματικής νόσου ή άλλου σπουδαίου λόγου. Επίσης, η συναίνεση των φυσικών γονέων μπορεί να αναπληρωθεί με δικαστική απόφαση αν πρόκειται για παιδί που περιθάλπεται σε αναγνωρισμένη κοινωνική υπηρεσία ή ίδρυμα και η άρνησή τους είναι καταχρηστική. Τέλος, σε περίπτωση που το τέκνο είναι αγνώστων γονέων ή έκθετο.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν γονείς, συναινεί ο Επίτροπος του ανηλίκου, μαζί με την άδεια του συγγενικού συμβουλίου.

Συναίνεση του συζύγου, αυτού που υιοθετεί:

Εδώ ο νόμος ορίζει ότι ο έγγαμος δεν μπορεί να υιοθετήσει τέκνο χωρίς τη συναίνεση του συζύγου του, η οποία παρέχεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή με δήλωση στο δικαστήριο κατά την τέλεση της υιοθεσίας. Με άλλα λόγια, υιοθετεί ο ένας σύζυγος μόνον και ο άλλος επιφυλλάσσεται για το μέλλον, χωρίς βέβαια να απαγορεύεται και η ταυτόχρονη υιοθεσία.

β) Αρνητικές προϋποθέσεις (ή κωλύματα)

Η έλλειψη γνήσιων κατιόντων:

Η υιοθεσία δεν μπορεί να τελεστεί, ορίζει ο νόμος σε περίπτωση που ο υιοθετών έχει ήδη γνήσιο κατιόντα.

Κατ' εξαίρεση, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την υιοθεσία ενός μόνον παιδιού και σε όποιον έχει γνήσιο κατιόντα, αν ο τελευταίος πάσχει από ανίατο νόσημα ή συντρέχει άλλος σπουδαίος λόγος, και μετά από συνεκτίμηση του συμφέροντος του γνήσιου κατιόντος.

Η ανυπαρξία και άλλου θετού γονέα:

Το θετό παιδί δεν μπορεί να υιοθετηθεί από άλλον εφόσον ζει αυτός που το υιοθέτησε, και διαρκεί η υιοθεσία.

Όπως είχε ήδη ειπωθεί, επιτρέπεται η υιοθεσία εκ μέρους και των δύο συζύγων ταυτόχρονα, και στην περίπτωση αυτή το μοντέλο αυτό κάνει την όλη σχέση να μοιάζει περισσότερο με την σχέση της φυσικής οικογένειας, όπου ένα παιδί έχει δύο γονείς. Όμως, δεν μπορούν ένας άντρας και μια γυναίκα να υιοθετήσουν ένα παιδί μαζί, βεβαιώνοντας ότι πρόκειται να παντρευτούν, πρέπει οπωσδήποτε να έχει προηγηθεί γάμος μεταξύ τους.

Η ανυπαρξία σχέσης επιτροπείας:

Η υιοθεσία δεν μπορεί να τελεστεί, δηλαδή όταν υπάρχει σχέση επιτροπείας μεταξύ του υιοθετούντος και του υιοθετούμενου.

2. Η διαδικασία της υιοθεσίας

Δεδομένου ότι η υιοθεσία, αναφέρει η Ε. Κουνουγέρη - Μανωλεδάκη (1990), είναι μια νομική πράξη με σπουδαιότατες συνέπειες που εκτείνονται α) προς την φυσική οικογένεια του υιοθετούμενου, β) προς τη θετή οικογένεια του υιοθετούμενου και γ) ως προς τον ίδιο τον υιοθετούμενο, τελείται με δικαστική απόφαση, δεν αρκεί δηλαδή ένα συμβολαιογραφικό έγγραφο ή μια δήλωση στο ληξιαρχείο.

Για να εκδοθεί η οριστική δικαστική απόφαση για την υιοθεσία, πρέπει να υπάρχει η αναγκαία προϋπόθεση ότι το δικαστήριο έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο α) ως προς το αν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις τέλεσής της, και β) για το αν

η υιοθεσία εξυπηρετεί το συμφέρον αυτού που υιοθετείται.

Λέγοντας "συμφέρον" εννοείται τόσο το περιουσιακό συμφέρον του παιδιού που υιοθετείται, όσο και αυτό που αναφέρεται στην προσωπική του κατάσταση.

Επομένως, πέρα από την έρευνα ως προς την οικονομική κατάσταση του παιδιού πριν και μετά την υιοθεσία, θα πρέπει ιδιαίτερη σημασία να αποδίδεται και στον έλεγχο για το αν και πόσο θα μεταβληθεί με την υιοθεσία η προσωπική κατάσταση του παιδιού.

Έτσι ο νόμος καθιερώνει την κοινωνική έρευνα ως προς το πρόσωπο, την υγεία, το ήθος, την οικογενειακή κατάσταση και την περιουσία αυτού που επιθυμεί να υιοθετήσει, ως προς τα κίνητρα που ωθούν τον υποψήφιο θετό γονέα στην υιοθεσία, ως προς την ικανότητά του να αναθρέψει κατάλληλα το παιδί, ως προς την πιθανότητα να προσαρμοστεί το παιδί στην οικογένεια του θετού γονέα, και γενικά ως προς όλα τα στοιχεία από τα οποία μπορεί να διαγνωστεί αν η υιοθεσία θα ωφελήσει το παιδί.

Επίσης, από το άρθρο 9 της Ε.Σ. καθιερώνεται ότι η έρευνα πρέπει να επεκτείνεται μεταξύ άλλων και σε ορισμένα πρόσθετα στοιχεία, όπως ο τρόπος διαβίωσης του υιοθετούντος, ο λόγος για τον οποίο ο σύζυγος του υιοθετούντος συναινεί μεν αλλά δεν συμμετέχει στην υιοθεσία, η τυχόν διαφορά θρησκειότητας μεταξύ αυτού που υιοθετεί και αυτού που υιοθετείται, καθώς και οι απόψεις του ίδιου του υιοθετούμενου ως προς την προτεινόμενη υιοθεσία.

Η έρευνα αυτή γίνεται από ειδικευμένους κοινωνικούς λειτουργούς αναγνωρισμένων κοινωνικών υπηρεσιών ή οργανισμών και τα πορίσματα της έρευνας περιλαμβάνονται σε βεβαίωση της αναγνωρισμένης υπηρεσίας που συνοδεύει υποχρεωτικά την αίτηση για υιοθεσία.

Με την προστασία του συμφέροντος του παιδιού, ωστόσο, δεν είναι άσχετη η διάταξη που δίνει στο δικαστή τη δυνατότητα να λάβει μέτρα για την εξασφάλιση του απόρρητου της υιοθεσίας, όταν αυτό είναι κατά την κρίση του εφικτό και επιβάλλεται ενόψει των συγκεκριμένων συνθηκών.

Αυτό σημαίνει, δηλαδή, ότι αφήνεται στην κρίση του δικαστή η λήψη των σχετικών μέτρων, προκειμένου να διατηρηθεί η μυστικότητα σε ορισμένες περιπτώσεις, όπου σκόπιμο θα ήταν να προστατευτούν:

- α) οι θετοί γονείς από εκβιασμούς των φυσικών γονέων ή τρίτων, και
- β) το ίδιο το παιδί, προφανώς όταν αυτό είναι ακόμα πάρα πολύ μικρό, ώστε αφενός να είναι από τα πράγματα δυνατή η απόκρυψη της υιοθεσίας και αφετέρου το παιδί να κινδυνεύει να τραυματισθεί αν του αποκαλυφθεί πως είναι υιοθετημένο.

Προκειμένου λοιπόν, ο δικαστής να εξασφαλίσει το απόρρητο της υιοθεσίας, μπορεί να διατάξει:

- α) Χωριστές δηλώσεις συναίνεσης μεταξύ φυσικών γονέων και υιοθετούντων σε ξεχωριστές συνεδριάσεις ή σε οριζόμενο εισηγητή, ώστε να μην μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητα των μεν από τους δε.
- β) Σε περίπτωση που το προς υιοθεσία τέκνο περιθάλπεται σε Κοινωνική Υπηρεσία ή Ίδρυμα, να τηρείται απόλυτα μυστικό το ονοματεπώνυμο του τέκνου και των υποψήφιων θετών γονέων, με τη χρήση ψευδωνύμου στις διαδικαστικές πράξεις, και
- γ) Εξάλλου, σε κάθε Πρωτοδικείο τηρείται απόρρητο βιβλίο με καταχωρημένα τα πραγματικά ονοματεπώνυμα των υιοθετούμενων και των θετών γονέων τους, με παράλληλο υπηρεσιακό καθήκον εχεμύθειας των δικαστών και υπαλλήλων που μετέχουν στη

διαδικασία της υιοθεσίας.

Η μυστικότητα που μπορεί να έχει εξασφαλιστεί σε συγκεκριμένη υιοθεσία ανηλίκου, ενδέχεται να παραβιαστεί αργότερα από τους ίδιους τους θετούς γονείς, αν αυτοί κρίνουν για κάποιους λόγους ότι ήρθε η ώρα να μάθει το παιδί τους την αληθινή του καταγωγή. Εξάλλου, αν το παιδί πληροφορηθεί ότι είναι υιοθετημένο και ενδιαφερθεί να μάθει ποιοί είναι οι φυσικοί γονείς του, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι υπάρχει αξίωση του παιδιού κατά των θετών γονέων του για να του αποκαλύψουν τους φυσικούς του γονείς, σύμφωνα άλλωστε και με το άρθρο 5 παραγ. 1 του Συντάγματος για την προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, η οποία συνεπάγεται και το ειδικότερο δικαίωμα του ατόμου να γνωρίζει την καταγωγή του.

3. Αποτελέσματα της υιοθεσίας

Σύμφωνα με την Ε. Κουνουγέρη - Μανωλεδάκη (1990) τα αποτελέσματα της υιοθεσίας είναι τα εξής:

α) Από την ημέρα έκδοσης της δικαστικής απόφασης περί υιοθεσίας, το θετό τέκνο παίρνει θέση τέκνου γεννημένου σε γάμο.

Κληρονομικά δικαιώματα έχει μόνο το θετό παιδί από τους θετούς του γονείς, δηλαδή οι θετοί γονείς δεν έχουν κληρονομικά δικαιώματα απέναντι στο θετό τέκνο.

β) Το θετό παιδί παίρνει το επώνυμο του θετού γονέα του. Έχει όμως το δικαίωμα όταν ενηλικιωθεί να προσθέσει και το επώνυμο που είχε πριν από την υιοθεσία του.

γ) Μετά την τέλεση της υιοθεσίας, τη γονική μεριμνα ασκούν ο θετός γονέας ή οι θετοί γονείς. Σε περίπτωση που ο ένας από

τους συζύγους υιοθετήσει το παιδί του άλλου , τη γονική μέριμνα ασκούν και οι δύο γονείς.

δ) Τέλος, ότι δικαιώματα ή υποχρεώσεις υπήρξαν μεταξύ θετού τέκνου και φυσικής οικογένειας, παραμένουν αμετάβλητα αν δεν ορίζει διαφορετικά ο νόμος.

4. Λύση της υιοθεσίας

Όπως αναφέρει η Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη (1990), αν και η φυσική σχέση γονέα και παιδιού δεν παύει ποτέ, δεν συμβαίνει το ίδιο και με την υιοθεσία.

Με άλλα λόγια, στο νομο προβλέπεται ότι ο τεχνητός δεσμός ανάμεσα στο θετό παιδί και στο θετό γονέα μπορεί να λύεται, σε περιορισμένες βέβαια περιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται παρακάτω.

α) με ανάκληση, δηλαδή με δικαστική απόφαση, ύστερα από αγωγή του θετού γονέα ή του θετού τέκνου, αν αποδειχθεί παράπτωμα που δικαιολογεί την αποκλήρωσή του ή που συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου ως προς το θετό γονέα.

β) Αυτοδίκαια, δηλαδή από το νόμο, είτε αν τελεστεί, γάμος μεταξύ του θετού γονέα και του θετού παιδιού είτε αν ο θετός γονέας αναγνωρίσει μεταγενέστερα, εκούσια ή δικαστικά, το θετό παιδί του. Εδώ πρέπει να διευκρινισθεί ότι η λύση της υιοθεσίας μετά από αγωγή του θετού γονέα απαγορεύεται, αν το παιδί δεν έχει συμπληρώσει ακόμα τα δεκαέξι του χρόνια.

Μια γενική άποψη της Τ. Κουσίδου (1982) για την ισχύουσα νομοθεσία είναι πως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ικανοποιητική για το χρόνο που ψηφίστηκε (1970), αλλά σήμερα είναι φανερό πως ορισμένες από αυτές τις διατάξεις χρειάζονται αναμόρφωση και

προσαρμογή στις σημερινές ανάγκες και συνθήκες ζωής.

Αναφορά σε συγκεκριμένες προτάσεις για την βελτίωση του θεσμού πρόκειται να γίνουν, αφού παρθεί και η άποψη των κοινωνικών λειτουργών σε σχετική ερώτηση στο ερωτηματολόγιο.

Δ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με την Λένα Σαββαΐδου (1968) η επιτυχία μιας υιοθεσίας εξαρτάται κατά μεγάλο μέρος από την κατάλληλη προετοιμασία των μερών που συμμετέχουν σε αυτήν, δηλαδή των φυσικών γονέων, των θετών γονέων και του παιδιού.

α) Οι φυσικοί γονείς προετοιμάζονται όταν τους δίνεται η ευκαιρία να καταλάβουν τι σημαίνει υιοθεσία, να σταθμίσουν την προοπτική τη δική τους και του βρέφους τους και να αποφασίσουν για το μέλλον του παιδιού τους.

β) Οι θετοί γονείς προετοιμάζονται όταν συζητήσουν και σκεφθούν τις ανάγκες του υιοθετημένου παιδιού στα διάφορα στάδια της ανάπτυξής του, για την ανάγκη να μάθει το παιδί ότι είναι υιοθετημένο και τον τρόπο που πρέπει να το μάθει, και για την αντιμετώπιση διαφόρων άλλων προβλημάτων που είναι δυνατόν να παρουσιάσει μια υιοθεσία.

γ) Το παιδί προετοιμάζεται για την υιοθεσία, με την παρακολούθηση της υγείας του, με την μελέτη της προσωπικότητάς του, με τη συγκέντρωση στοιχείων για το οικογενειακό του ιστορικό και με την αποφυγή των συνεπειών του ιδρύματισμού.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

1. Κατηγορίες γονέων που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία

Στη σημερινή εποχή παρατηρείται ότι ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό ανύπαντρων μητέρων επιλέγουν να κρατήσουν τα παιδιά τους, κυρίως λόγω των βελτιωμένων υπηρεσιών στους μόνους γονείς και της βαθμιαίας και ευπρόσδεκτης άμβλυνσης του κοινωνικού στίγματος που παραδοσιακά ακολουθούσε την εξώγαμη μητρότητα. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι οι ανύπαντρες μητέρες που πιθανόν προηγουμένως επιζητούσαν την υιοθεσία για τα παιδιά τους είναι γενικά οι ίδιες που τώρα καταφεύγουν σε αντισυλληπτικές μεθόδους και αμβλώσεις. Η πρόσφατη κοινωνική επανάσταση στη σεξουαλική συμπεριφορά και στα σεξουαλικά ήθη στις περισσότερες δυτικές κοινωνίες είχε τις αλληπάληλες επιπτώσεις της και στην υιοθεσία (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Πολλές από αυτές τις μητέρες που αποφασίζουν να κρατήσουν το παιδί τους, παρατηρούν οι ίδιοι συγγραφείς είναι ικανές να φροντίσουν τους εαυτούς τους και τα παιδιά τους και πιθανόν δεν θα χρειαστούν βοήθεια κοινωνικής εργασίας. Άλλες, εν τούτοις, χρειάζονται ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική βοήθεια για να εξασφαλίσουν κατάλληλες συνθήκες διαμονής, εισόδημα, φροντίδα για το παιδί τους τις ώρες εργασίας τους και να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν με επαρκεία στα γονικά τους καθήκοντα.

Μια άλλη κατηγορία γονέων που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία, εκτός από τις άγαμες μητέρες, είναι και τα νόμιμα ζευγάρια.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι απαραίτητο να αποκαλύπτονται πρώτα τα κίνητρα που ωθούν το ζευγάρι στην απόφασή του. Τις περισσότερες φορές το παιδί είναι στην πραγματικότητα εξώγαμο παιδί της συζύγου και ο πραγματικός πατέρας δεν είναι ο νόμιμος σύζυγος. Στις περιπτώσεις αυτές, εάν ιδίως η οικογένεια έχει και άλλα παιδιά, οι σύζυγοι επιθυμούν να δώσουν το εξώγαμο παιδί για υιοθεσία ώστε να αποφευχθούν μελλοντικές συγκρούσεις των δύο συζύγων εξαιτίας του εξώγαμου παιδιού (Λένα Σαββαΐδου, 1986).

Επίσης, μερικές φορές οι δύο σύζυγοι επιθυμούν να δώσουν για υιοθεσία το νόμιμο παιδί τους, γιατί η σύλληψη του παιδιού έγινε πριν από το γάμο και δεν μπορούν να παρουσιάσουν το παιδί στις οικογένειες τους. Στις περιπτώσεις αυτές είναι σκόπιμο ο κοινωνικός λειτουργός να βοηθήσει τους γονείς στο πρόβλημά τους και να τους αποτρέψει από την υιοθεσία. Ακόμα υπάρχουν οι περιπτώσεις που το ζεύγος έχει χωρίσει ή πρόκειται να χωρίσει και κανείς από τους συζύγους δεν επιθυμεί να κρατήσει το παιδί.

Τέλος, έχει παρατηρηθεί ότι πολύ λίγα ζεύγη που αντιμετωπίζουν καθαρώς οικονομικές δυσχέρειες σκέπτονται την υιοθεσία σαν λύση. Όταν όμως συμβαίνει αυτό θα πρέπει ο κοινωνικός λειτουργός να υποδείξει στο ζεύγος όλες τις υπάρχουσες λύσεις για την αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος και να καταβάλλει κάθε προσπάθεια για να μείνει το παιδί κοντά στους φυσικούς του γονείς.

2. Προετοιμασία άγαμης μητέρας

α) Άγαμη μητέρα - Κοινωνικός λειτουργός

Στο κεφάλαιο της προετοιμασίας των φυσικών γονέων κυρίως θα

γίνει αναφορά στην άγαμη μητέρα. Η εργασία του κοινωνικού λειτουργού με αυτή είναι διττή.

α) Ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά των μητέρα για την αντιμετώπιση των πρακτικών και συναισθηματικών της αναγκών και για μια καλύτερη προσαρμογή της στο κοινωνικό σύνολο.

β) Βοηθά την μητέρα να καταστρώσει και να φέρει εις πέρας ένα σωστό προγραμματισμό για την προοπτική του παιδιού της. Οι δύο αυτοί τομείς εργασίας του κοινωνικού λειτουργού με την άγαμη μητέρα είναι αλληλένδετοι. Δεν μπορεί η μητέρα να αποφασίσει υπεύθυνα για την προοπτική του παιδιού της εάν δεν βοηθηθεί ως άτομο, και δεν μπορεί να πάρει την καλύτερη δυνατή βοήθεια για τον εαυτό της ενώ συγχρόνως δεν πάρει την πιο σωστή απόφαση για το παιδί της (Λένα Σαββαΐδου, 1968).

Έτσι λοιπόν, βασικό σημείο για την προετοιμασία μιας άγαμης μητέρας για την υιοθεσία, είναι να πάρει την απόφαση για την υιοθεσία νωρίς. Είναι ευνόητο ότι αυτό έχει σημασία για το παιδί διότι τακτοποιείται εγκαίρως και δεν υφίσταται τις ταλαιπωρίες του ιδρύματος ή των αναδόχων οικογενειών.

Παράλληλα, ο Triseliotis και η Κουσίδου (1989) υποστηρίζουν ότι ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά την μητέρα, που συχνά βρίσκεται σε άγχος και σύγχυση και μερικές κατακλύζεται από ενοχές και ντροπή, να ξεκαθαρίσουν τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους μέσα σε μια υποστηρικτική και όχι κριτική ατμόσφαιρα.

Συνεχίζοντας οι συγγραφείς αναφέρουν ότι η καλή σχέση του κοινωνικού λειτουργού με την μητέρα, αν είναι δυνατόν από την εποχή της εγκυμοσύνης, είναι σημαντικός παράγοντας για την εργασία μαζί της, ιδιαίτερα όταν η μητέρα δεν έχει κανέναν άλλον να την βοηθήσει και καμιά άλλη ουσιαστική σχέση για να στηριχθεί. Άλλες μητέρες, άλλωστε μπορεί να έχουν ανάγκη άμεσης ιατρικής

φροντίδας, είτε σε σχέση με την εγκυμοσύνη είτε για τα άλλα προβλήματα υγείας τους. Όλα αυτά φαίνονται πολύπλοκα και δυσβάσταχτα σε μια αναστατωμένη και βρισκόμενη σε σύγχυση νεαρή υποψήφια μητέρα. Εδώ οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να βοηθήσουν με το να συζητούν το κάθε πρόβλημα χωριστά και να δουλέψουν μαζί με τη μητέρα για την αντιμετώπισή του.

Επίσης, μερικές από αυτές τις μητέρες μπορεί να χρειάζονται βοήθεια και για τυχόν πρόβλημα διαμονής ή συντήρησης τους κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Μπορεί να θέλουν να αποκρύψουν το γεγονός από το περιβάλλον τους και τη γειτονιά ή η οικογένειά τους να μην μπορεί να τους προσφέρει στέγη. Πιθανές διευθετήσεις πριν από τον τοκετό μπορεί να περιλαμβάνουν διαμονή σε ξενώνα για μητέρες και βρέφη (αν και τέτοιοι ξενώνες έχουν ως επί το πλείστον εκλείψει στις δυτικές χώρες) ή διαμονή σε φιλική ή συγγενική οικογένεια ή και παροχές προνοιακού επιδόματος, αν η μητέρα δεν έχει ασφαλιστική κάλυψη. Συχνά οι συγγενείς απευθύνονται στην οργάνωση για λογαριασμό των μητέρων, αλλά τελικά οι συνεννοήσεις και διευθετήσεις θα πρέπει να γίνονται με τη γνώση και την έγκριση της ίδιας της μητέρας.

Τέλος, σύνηθες είναι για μια μόνη μητέρα να έχει τεταμένες σχέσεις με την οικογένειά της, που μπορεί να δημιουργήθηκαν ή να επιδεινώθηκαν με την εγκυμοσύνη. Το άγχος της εγκύου μπορεί να αυξηθεί από τις στάσεις και πιέσεις της οικογένειας και των φίλων, ιδιαίτερα γι' αυτές τις μητέρες που εξακολουθούν να ζουν στο σπίτι τους. Οι γονείς της μητέρας θα έχουν τις δικές τους αμφιθυμικές και συγκεχυμένες αντιδράσεις στο όλο θέμα και μπορεί να γίνουν υπερβολικά πειστικοί και τιμωρητικοί είτε προς την κόρη είτε προς τους ευατούς τους. Μπορεί επίσης να αντιδράσουν παίρνοντας εκείνοι τις αποφάσεις αντί για την κόρη τους, ανάλογα

με τις συνειδητές ή μη συνειδητές ανάγκες τους και κίνητρα. Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να επιχειρήσουν να βελτιώσουν τις οικογενειακές σχέσεις για να δημιουργήσουν ένα γενικά πιο υποστηρικτικό περιβάλλον για την μητέρα και το αναμενόμενο βρέφος.

Παράλληλα, με την προηγούμενη βοήθεια που παρέχεται στην άγαμη μητέρα, αυτή βοηθιέται να αρχίσει να σκέπτεται τις επιλογές που της προσφέρονται, ειδικότερα σε σχέση με την απόφασή της αν θα κρατήσει το παιδί ή θα το δώσει για υιοθεσία.

Πάνω σε αυτό, η Λένα Σαββαΐδου (1968) υποστηρίζει ότι ευθύνη του κοινωνικού λειτουργού είναι να βοηθήσει την μητέρα να κατανοήσει εκάστοτε τη σημαία της απόφασης που παίρνει για την ίδια και το παιδί. Στις μέρες μας πιστεύεται ότι η μητέρα δεν πρέπει να πιέζεται να δώσει το παιδί της για υιοθεσία, ούτε να το κρατήσει, με την ιδέα ότι τόσο αυτή όσο και το παιδί θα είναι ευτυχείς. Η μητέρα έχει το δικαίωμα να πάρει μόνη της, χωρίς πιέσεις την απόφαση για το μέλλον του παιδιού της.

Συνεχίζοντας η συγγραφέας υποστηρίζει ότι βοηθώντας μια μητέρα να πάρει αποφάσεις για την προοπτική του παιδιού της, ο κοινωνικός λειτουργός είναι απαραίτητο να λάβει υπόψη του τις συνθήκες που οδήγησαν στην εγκυμοσύνη, το νόημα που έχει το παιδί για τη μητέρα, την ικανότητα της μητέρας να φροντίσει το παιδί στο μέλλον καθώς και τα μέσα που υπάρχουν στο περιβάλλον για την κάλυψη των αναγκών των δικών της και του παιδιού.

Με τα παραπάνω, συμφωνούν και οι Triseliotis -Κουσίδου (1989) και επιπρόσθετα αναφέρουν ότι η απόφαση της μητέρας για το μωρό είναι κρίσιμη όχι μόνο για το μέλλον του αλλά και για την συναισθηματική κατάσταση της ίδιας της μητέρας θα πρέπει να πάρει μια απόφαση, που να αισθάνεται ότι θα μπορεί να ζήσει μαζί της

για την υπόλοιπη ζωή της. Γι' αυτό άλλωστε χρειάζεται να διερευνηθούν τόσο τα βιώματα της μηρας από το παρελθόν και τα σημερινά προσωπικά της συναισθήματα και επιθυμίες όσο και οι πιθανές συνθήκες ζωής στο μέλλον. Ο κοινωνικός λειτουργός, δηλαδή πρέπει να την βοηθήσει να κατανοήσει τα εσωτερικά της κίνητρα καθώς και την εξωτερική πραγματικότητα. Το να υποστηρίζει κάποιος ότι ο κοινωνικός λειτουργός δεν επηρεάζει την απόφασή της, όσο ουδέτερος κι αν προσπαθήσει να είναι απλά δεν αληθεύει. Οι κοινωνικοί λειτουργοί σε αυτές τις περιπτώσεις έχουν τεράστια δύναμη, ειδικότερα πάνω σε νεαρές απομονωμένες γυναίκες και κάθε τους λέξη ή έκφραση μπορεί να μεταβιβάζει μηνύματα κρυφών ή προκατειλημμένων επιλογών.

Αν η μητέρα εκδηλώνει μια υγιή αγάπη προς το παιδί της και έχει και την συμπαράσταση τόσο του οικογενειακού όσο και του κοινωνικού περιβάλλοντος τότε πρέπει να βοηθάται από τον κοινωνικό λειτουργό να πάρει κοντά της το παιδί το συντομότερο. Δυστυχώς όμως τέτοιες περιπτώσεις είναι λίγες. Τις περισσότερες φορές μια μητέρα αποφασίζει να κραήσει το παιδί της για την ικανοποίηση των δικών της νοσηρών ψυχικών αναγκών. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο κοινωνικός λειτουργός δεν μπορεί να βοηθήσει τη μητέρα εάν απλώς της θέσει την πραγματικότητα, εάν δεηλαδή απλώς της δείξει τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει εκείνη και το παιδί στο μέλλον. Ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να βοηθήσει τη μητέρα να κατανοήσει και να παραδεχτεί τους πραγματικούς λόγους που επιθυμεί να κρατήσει το παιδί της (Λένα Σαββαΐδου, 1968).

Οι Triseliotis - Κουσίδου (1989) αναφέρουν πως μελέτες υποστηρίζουν ότι τα παιδιά που ζουν με τις ανύπαντρες μητέρες τους αποδίδουν λιγότερο καλά στον εκπαιδευτικό τομέα καθώς και σε μερικούς άλλους τομείς. Αυτό ίσως εξαρτάται περισσότερο από

τις κοινωνικές συνθήκες κάτω από τις οποίες πολλά τέτοια παιδιά μεγαλώνουν, παρά από το δυναμικό του παιδιού αυτό καθ' αυτό. Ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τον τομέα αυτό είναι η ποσότητα της κοινωνικής στήριξης, εκτός από την υλική, που μπορούν να έχουν οι μόνες μητέρες. Από μια ελληνική πρόσφατη μελέτη μητέρων που κράτησαν τα παιδιά τους (Σταυρόπουλου και συν., 1985) προέκυψε ότι η κοινωνική και προσωπική ζωή των 2/3 των μητέρων είχε περιορισθεί και ταυτισθεί με τις ανάγκες για κοινωνική ζωή και ψυχαγωγία των παιδιών τους. Τα δε συναισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης ήταν μεταξύ των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν.

"Η μητέρα εκείνη που αποφασίζει τελικά να δώσει το παιδί της για υιοθεσία χρειάζεται συμπαράσταση στην απόφασή της, την οποία πρέπει να παραδεχθεί ως την πιο σωστή και όχι την αναγκαία. Επίσης χρειάζεται να αντιμετωπίσει με τον κοινωνικό λειτουργό τα συναισθήματα ενοχής που μπορεί να αισθάνεται για την εγκατάλειψη του παιδιού της. Έχει σημασία η μητέρα να αισθάνεται άνετα για την απόφασή της, αλλιώς οι ψυχικές της συγκρούσεις θα διαιωνίζονται και μπορεί να την οδηγήσουν και στην απόκτηση ενός δεύτερου εξώγαμου παιδιού" (Λένα Σαββαΐδου, 1968, σελ. 100).

Επίσης, συνεχίζει η Σαββαΐδου (1968), η κοινωνική οργάνωση έχει ως αρχή το σεβασμό των δικαιωμάτων της φυσικής μητέρας και του παιδιού. Όταν όμως η φυσική μητέρα παρ' όλη τη βοήθεια που της παρεσχέθη, είναι ανίκανη να φθάσει σε μια απόφαση, και παρ' όλα αυτά αρνείται καταχρηστικώς τη συγκατάθεσή της για την υιοθεσία του παιδιού της, τότε θα πρέπει τα δικαιώματα του παιδιού να έχουν το προβάδισμα και η κοινωνική οργάνωση να ζητήσει από το δικαστήριο να αποφασίσει για την υιοθεσία του παιδιού, σύμφωνα με Νομοθετικό Διάταγμα.

β) Αγαμη μητέρα - βρέφος

Εφόσον, η φυσική μητέρα δώσει το βρέφος της για υιοθεσία γεννώνται τρία ερωτήματα:

- α) Πρέπει η μητέρα να θηλάσει το βρέφος της;
- β) Πρέπει η μητέρα να επισκέπτεται το παιδί της κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο ίδρυμα ή στην ανάδοχη οικογένεια πριν από την υιοθεσία;
- γ) Επιτρέπεται σε μια μητέρα που θα δώσει το παιδί της για υιοθεσία να το δει ή όχι;

Όσον αφορά τα δύο πρώτα ερωτήματα δεν μπορεί να δοθεί μια γενική απάντηση. Γενικά επικρατεί η αντίληψη ότι η μητέρα δεν πρέπει να θηλάζει το βρέφος της και δεν πρέπει να το επισκέπτεται για να μην συνδεθεί μαζί του. Αυτό εξασφαλίζει και το παιδί γιατί η επαφή της μητέρας μαζί του πιθανόν να την κάνει να αλλάξει την απόφασή της ή να αμφιταλαντεύεται γύρω από τον προγραμματισμό του μέλλοντος του παιδιού (Λένα Σαββαΐδου, 1968).

Σχετικά με το τρίτο ερώτημα η Rowe (1966) υποστηρίζει ότι θα ήταν πολύ κακή πρακτική να δίνουν οι γυναίκες μωρά που δεν έχουν δει ποτέ και για χρόνια μετά να κατατρέχονται από φόβους ότι το παιδί ήταν "ανώμαλο" ή "ανάπηρο" και να στερούνται την ολοκληρωμένη εμπειρία της μητρότητας νιώθοντας ενοχές ή ότι τις έχουν εξαπατήσει (J. Triseliotis - Τ Κουσίδου, 1989)

Από την άλλη μεριά, δεν φαίνεται εύλογο να επιμένει κανείς ότι όλες οι μητέρες πρέπει να βλέπουν τα παιδιά τους, εάν οι ίδιες δεν το επιθυμούν. Μερικές μητέρες αλλάζουν γνώμη μετά τον τοκετό, άλλες εμμένουν στην πρώτη τους απόφαση. Είναι απαράδεκτο όμως τα μαιευτήρια ή οι κοινωνικές οργανώσεις να εφαρμόζουν άκαμπτη πολιτική του τύπου ότι όλες οι μητέρες "πρέπει" να δουν τα μωρά τους που προορίζονται για υιοθεσία ή το αντίθετο.

Συμπερασματικά, και για τα τρία ερωτήματα θεωρείται ότι όλες οι μητέρες δεν θα πρέπει να αισθάνονται ότι οι επιθυμίες τους αγνοούνται ή ότι άλλοι αποφασίζουν γι' αυτές. Πρέπει να ενθαρρύνονται να σκεφθούν για το μέλλον του παιδιού και να συμμετέχουν στον προγραμματισμό του. Αυτό περιλαμβάνει την συμμετοχή τους στις σκέψεις που γίνονται για επιλογή θετών γονέων ή για το αν θα πάει το μωρό κατευθείαν στους θετούς γονείς από το μαιευτήριο ή θα τοποθετηθεί για ένα διάστημα κάπου αλλού. Ανάλογα με τις περιστάσεις, μια συνάντηση με τους υποψήφιους θετούς γονείς δεν θα πρέπει να αποθαρρύνεται. Έτσι, η μητέρα θα μπορεί να έχει μια εικόνα των ανθρώπων που θα υιοθετήσουν το παιδί της και θα μπορεί να τους εξηγήσει γιατί το δίνει για υιοθεσία. Μια τέτοια συνάντηση θα βοηθούσε επίσης τους θετούς γονείς σημαντικά στην ενημέρωση του παιδιού τους για την μητέρα του και για το περιστατικό της γέννησής του (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Τέλος εξαιτίας των πιθανών αντικρουομένων επιθυμιών, είναι σωστό ο κοινωνικός λειτουργός που θα ασχοληθεί με την υιοθεσία του παιδιού να μην είναι ο ίδιος που θα βοηθήσει την μητέρα να επιλέξει μεταξύ διαφορετικών εναλλακτικών λύσεων. Ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί άλλος κοινωνικός λειτουργός για να μπορέσει να κρατήσει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και αμεροληψία.

3. Επιπτώσεις στις μητέρες που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία

Σύμφωνα με τους J. Triseliotis - T. Κουσίδου (1989) οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη μητέρα της απόφασης της να δώσει

το παιδί της για υιοθεσία είναι δύσκολο να εκτιμηθούν. Κι αυτό διότι μελέτες των μητέρων που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία δεν είναι εύκολο να γίνουν μερικά χρόνια μετά το γεγονός. Αυτό οφείλεται κυρίως στα ηθικά προβλήματα που ανακύπτουν όταν πρέπει κανείς να επικοινωνήσει με μητέρες πολλά χρόνια μετά την υιοθεσία του παιδιού.

Όλες οι έρευνες που ακολούθησαν την παραπάνω μέθοδο είχαν πολλή μικρή θετική ανταπόκριση, ενώ άλλες που απευθύνθηκαν στις μητέρες μέσω ραδιοφωνικών εκκλήσεων ή καταχωρήσεων στον τύπο κατέληξαν, όπως αναμενόταν, σε όχι έγκυρα δείγματα. Επομένως, οι περισσότερες μελέτες δεν είναι αντιπροσωπευτικές αλλά είναι οι μόνες που υπάρχουν.

Σ' αυτές υποστηρίζεται ότι η απόφαση να δώσει κανείς το παιδί του για υιοθεσία είναι ένα ιδιαίτερα επώδυνο γεγονός και ότι πολλές μητέρες κατατρύχονται από αυτό για χρόνια μετά.

Επίσης, σε μερικές μητέρες που έδωσαν τα παιδιά τους, αυτή η αίσθηση απώλειας όχι μόνον δεν ελαττώνεται με τον καιρό αλλά φαίνεται να ενδυναμώνεται και είναι ιδιαίτερα έντονη σε ορισμένα κρίσιμα στάδια για το παιδί (πχ. έναρξη σχολείου, εισαγωγή του στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Προφανώς, δεν κατατρύχονται όλες οι μητέρες που δίνουν τα παιδιά τους από την απόφασή τους αυτή, ούτε όλες έχουν προβλήματα προσαρμογής. Εντούτοις, πολλές δεν μπορούν να λησμονήσουν το γεγονός.

Οι μεταβλητές που έοχυνεπισημανθεί από τις έρευνες ότι μετριάζουν τη συναισθηματική πίεση της μητερας συνδέονται κατά ένα μέρος με την ποσότητα της κοινωνικής στήριξης που αυτή έχει. Κοινωνική στήριξη με αυτή την έννοια σημαίνει ότι η μηερα αισθάνεται ότι αξίζει, ότι οι φίλοι και η οικογένεια της νοιάζονται γι' αυτήν και την κατανοούν και ότι αποδέχονται τα

συναισθήματά της και τις απόψεις της.

Συμπερασματικά, οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι οι κύριοι παράγοντες που ευθύνονται για τη δυσκολία προσαρμογής της μητέρας στο γεγονός της υιοθεσίας του παιδιού και που θα μπορούσαν να περιορισθούν με συμβουλευτική κοινωνική εργασία αφορούν:

- α) Την έλλειψη ευκαιριών για να εκφράσει η μητέρα και να επεξεργασθεί τα συναισθήματά της, για την παραίτησή της από το παιδί της
- β) Την έλλειψη κοινωνικής στήριξης στον χειρισμό του θέματος αυτού (πχ. απουσία φίλων ή συγγενών που θα ήταν πρόθυμοι και προετοιμασμένοι να συζητήσουν το θέμα).

Επίσης οι ίδιες οι μητέρες προτείνουν, ότι ένας τρόπος, που θα τις βοηθήσει να ξεπεράσουν το συνεχές συναίσθημα απώλειας, είναι η δυνατότητα να ενημερώνονται για την εξέλιξη του παιδιού που έδωσαν για υιοθεσία. Μια μειονότητα των βιολογικών γονέων, όπως μια μειονότητα υιοθετημένων, πιθανόν να επιθυμούν συνάντηση στην ενήλικη ζωή.

4. Η θέση του φυσικού πατέρα στην υιοθεσία

Είναι γνωστές οι ευεργετικές επιπτώσεις, στο εκτός γάμου παιδί που μεγαλώνει με την μητέρα του, της κάποιας "παρουσίας" του πατέρα στη ζωή του. Είναι μέρος της ευθύνης της κοινωνικής οργάνωσης προς το παιδί και τη μητέρα του, η προώθηση από την πλευρά της κοινωνικής οργάνωσης της εκούσιας ή δικαστικής αναγνώρισης της πατρότητας του παιδιού και η συνεργασία με το φυσικό πατέρα για ανάληψη των υποχρεώσεών του προς το παιδί (J.

Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Συνεχίζοντας οι συγγραφείς αναφέρουν ότι η θέση του φυσικού πατέρα στην υιοθεσία δεν είναι σαφής, αν και σύμφωνα με το Βρετανικό νόμο έχει δικαίωμα να πει τη γνώμη του, καθώς και να ζητήσει την "κηδεμονία" (custody) του παιδιού. Η συναίνεσή του στην υιοθεσία δεν απαιτείται εκτός αν έχει προβεί σε αναγνώριση της πατρότητας του παιδιού. Η προσπάθεια να εμπλέξει κανείς και τον πατέρα στον προγραμματισμό εξαρχής βοηθά, εκτός των άλλων, και στο να αποφευχθούν δυσκολίες αργότερα. παραδείγματος χάριν, ένας καταπιεσμένος πατέρας ή ένας που ισχυρίζεται ότι πληροφορήθηκε για το παιδί καθυστερημένα μπορεί να αποφασίσει να ζητήσει την επιμέλεια του παιδιού, καθυστερώντας έτσι τη διαδικασία της υιοθεσίας και γενικά την εφαρμογή του προγραμματισμού που έχει γίνει.

Επίσης, μερικοί πατέρες μπορεί να χρειασθούν τόση βοήθεια πάνω στο θέμα της απόφασης, να δοθεί το παιδί για υιοθεσία, όση και η μητέρα. Εξάλλου, είναι σημαντικό για το υιοθετημένο παιδί στο μέλλον, να έχει πληροφορίες και για το φυσικό του πατέρα ή και ο πατέρας μπορεί να ενδιαφέρεται για ενημέρωση γύρω από την εξέλιξη του παιδιού.

Τέλος, οι μητέρες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να δίνουν πληροφόρηση για τον πατέρα του παιδιού τους και να αποδέχονται τη συνεργασία της κοινωνικής οργάνωσης μαζί του.

Ενα πραγματικό όμως δίλημμα αναφύεται στις περιπτώσεις εκείνες που οι μητέρες αρνούνται να χορηγήσουν στοιχεία για το φυσικό πατέρα του παιδιού ή δεν επιθυμούν καμιά συνεργασία μαζί του ή εμπλοκή στον προγραμματισμό για το παιδί ή ανάμειξη του στην μελλοντική τους ζωή με το παιδί.

5. Η συλλογή στοιχείων από την οργάνωση για τους φυσικούς γονείς

Με βάση τα προαναφερθέντα για την προετοιμασία των βιολογικών γονέων οι οργανώσεις όχι μόνον έχουν την υποχρέωση να προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες συμβουλευτικής σε μητέρες και πατέρες που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία, αλλά επίσης να ενημερώνουν τα αρχεία τους κατά διαστήματα, ώστε να μπορούν να δίνουν πληροφόρηση - που θα διασφαλίζει όμως το απόρρητο της υιοθεσίας - στη βιολογική οικογένεια. Η δυνατότητα μιας συνάντησης μεταξύ του βιολογικού γονέα και του υιοθετημένου ενήλικα δεν θα πρέπει να αποκλείεται (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Επίσης, κατά τη διάρκεια της συνεργασίας τους με τους γονείς που δίνουν τα παιδιά τους για υιοθεσία, οι κοινωνικοί λειτουργοί συγκεντρώνουν μια ποικιλία στοιχείων, αλλά τα ακόλουθα προτείνονται ενδεικτικά για να χρησιμοποιηθούν τόσο στα πλαίσια της κοινωνικής εργασίας με τους φυσικούς γονείς όσο και για να δοθεί ένα μέρος τους στη θέση οικογένεια. Είναι σημαντικό να εξηγηθεί στους φυσικούς γονείς ο σκοπός που συγκεντρώνονται αυτά τα στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά που είναι απαραίτητα τόσο σε υιοθεσίες μικρών όσο και μεγαλύτερων παιδιών και αφορούν τόσο τη μητέρα όσο και τον πατέρα, παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω.

α) Τυπικά στοιχεία

Όνοματεπώνυμο: _____ το γένος: _____

Έτος γέννησης: _____ Τόπος γέννησης: _____

Εθνικότητα: _____ φυλή: _____

Υπηκοότητα: _____ Θρήσκευμα: _____

Τόπος διαμονής της πατρικής του/της οικογένειας: _____

Οικογενειακή κατάσταση κατά τη γέννηση του παιδιού:

ανύπαντρος/-η ___/ έγγαμη/-ος ___/ σε διάσταση ___/

διαζευγμένος/-η ___/ χήρα/-ος ___/

β) Εικόνα της μητέρας/πατέρα

Σύντομη περιγραφή της μητέρας/πατέρα (χρώμα μαλλιών, δέρματος, ματιών, ύψος, κατασκευή, ένδυση, εμφάνιση κλπ. Γενική εντύπωση ιδιοσυγκρασίας).

γ) Υγεία

- 1) Σημερινή κατάσταση της σωματικής υγείας/ νοσηλεία
- 2) Ενδειξη ψυχικής/νοητικής νόσου ή ανεπάρκειας
3. Πάσχει από επιληψία, αλλεργικές καταστάσεις, διαβήτη ή άλλη κληρονομική ασθένεια
-) Υπάρχει καμιά από τις παραπάνω καταστάσεις (2 και 3) ή άλλα σχετικά προβλήματα στους εγγύτερους συγγενείς

δ) Κοινωνική κατάσταση

- 1) Η σχέση της μητέρας/πατέρα με την οικογένεια της/του στο παρελθόν και σήμερα
- 2) Εκπαίδευση - είδος σχολείων, περαιτέρω εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση
- 3) Εργασία - σημερινή και προηγούμενες
- 4) Ενδιαφέροντα, hobbies, ταλέντα, κλίσεις
- 5) Πληροφορίες για τη σχέση της με τον πατέρα του παιδιού, του πατέρα με την μητέρα του παιδιού
- 6) Η σημερινή κατάσταση της μητέρας/πατέρα και τα μελλοντικά

σχέδια για τον εαυτό της/του και για άλλα παιδιά, εάν έχει

ε) Συμπληρωματικές ερωτήσεις για το οικογενειακό της ιστορικό:

α) Οι γονείς της/του:

- Πατέρας - Μητέρα : _____
(ηλικία και τόπος γέννησης/διαμονής)
- Φυσική εμφάνιση
- Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
- Εργασία και ενδιαφέροντα
- Υγεία, παλαιότερα και σήμερα (εάν έχουν πεθάνει, αιτία θανάτου και ηλικία)

β) Τα αδέρφια της/του το ίδιο όπως το (α)

στ) Η σχέση της μητέρας/πατέρα με το παιδί και ο προγραμματισμός για το μέλλον του (διαίτερα για τα μεγαλύτερα παιδιά)

α) Η στάση της μητέρας/πατέρα προς το παιδί από τη γέννησή του, οι προσπάθειες της/του να αναλάβει η ίδια/-ος την φρονίδα του ή να διατηρήσει επαφή μαζί του και να προγραμματίσει το μέλλον του.

β) Λεπτομέρειες για την σημερινή επαφή της/του με το παιδί

- Ποιό είναι το πρόγραμμα επισκέψεών της/του στο παιδί;
- Πότε είδε το παιδί για τελευταία φορά;
- Πόσες επισκέψεις έκανε τα τελευταία δύο χρόνια;
- Έχει το παιδί επαφή με συγγενείς; Περιγράψτε

γ) Η συμμετοχή της μητέρας/πατέρα στον προγραμματισμό για το παιδί.

- Έχει ενεργό συμμετοχή στον προγραμματισμό;
- Συμφωνεί με τον προγραμματισμό;

- Λεπτομέρειες των απαιτήσεων της/του σχετικά με τους θετούς γονείς
- Εάν δεν συμφωνεί με τον προγραμματισμό, τί προτείνει;
- Εάν δεν επικοινωνεί με την οργάνωση, πότε είχε την τελευταία επαφή και ποιές προσπάθειες έγιναν για να βρεθεί;
- Υπάρχουν σοβαρά στοιχεία που συνηγορούν για να "ελευθερωθεί" το παιδί για υιοθεσία ή για να αναπληρωθεί η συναίνεση της μητέρας;

ζ) Στάση του/της συντρόφου και των συγγενών της μητέρας/πατέρα στον προγραμματισμό για το παιδί.

- α) Ποιά είναι η στάση του φυσικού πατέρα/μητέρας ή του/της συζύγου της/του (μητέρας/πατέρα) στον προγραμματισμό;
- β) Ποιά είναι η στάση των στενών συγγενών της μητέρας/του πατέρα στον προγραμματισμό. Δώστε λεπτομέρειες (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 87-88).

Όσον αφορά τα στοιχεία για τον φυσικό πατέρα, οι πληροφορίες συλλέγονται είτε από τον ίδιο, εφόσον είναι εφικτό είτε από τη μητέρα.

Μετά την παράθεση και ανάλυση των συνισταμένων και απαραίτητων προϋποθέσεων της προετοιμασίας των βιολογικών γονέων, γίνεται αντιληπτή η ιδιαιτερότητα της διαδικασίας. Όσον αφορά τους γονείς, πρόκειται για μια απόφαση "ζωής" και κυρίως οι μητέρες, αν και δίνουν την συγκατάθεσή τους, παρ' όλα αυτά; δεν ξεχνούν το γεγονός αυτό, η απόφασή τους αυτή πάντα υπάρχει στην

ιστορία της ζωής τους.

Από την άλλη πλευρά, κατέχονται από ποικίλα συναισθήματα και "ζουν" το δίλημμα των μητέρων. Όμως, η εκπαίδευση και η επαγγελματική δεοντολογία τους δίνει τα εφόδια να συνεχίσουν τη διαδικασία, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται από την καλή συνεργασία μεταξύ τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤΑΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΡΧΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΕΩΣ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΕΛΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989)

Στάδιο αρχικού ενδιαφέροντος

A →
Πρώτη επικοινωνία των ενδιαφερομένων με την οργάνωση για πληροφόρηση (πιθανώς μετά από σχετική δημοσιότητα)

B →
Συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε ενημερωτική συγκέντρωση (ή/και ατομική συνέντευξη)

Γ
Υποβολή αίτησης, ατομική συνέντευξη απόφαση να προχωρήσουν και ένταξη τους σε ομάδα προετοιμασίας

Στάδιο προετοιμασίας

ΣΤ
Οικογενειακή μελέτη: ατομικές και από κοινού συνεντεύξεις με συζύγους και οικογένεια - συστάσεις - ατομικές εξετάσεις - πιστοποιητικά

← **Ε**
Απόφαση να προχωρήσουν. Ανάθεση σε κοινωνικό λειτουργό για την οικογενειακή μελέτη

← **Δ**
Εξι συνεδρίες ομάδας προετοιμασίας

Στάδιο σύνδεσης του παιδιού με την οικογένεια

Z →
Απόφαση Συμβουλίου για έγκριση των αιτούντων

H →
Συνεργασία οικογένειας και κοινωνικού λειτουργού για επιλογή παιδιού (Πιθανή χρήση καταλόγου για παιδιά με ειδικές ανάγκες)

Θ
Συνεργασία με κοινωνικό λειτουργό του παιδιού και το ίδιο το παιδί (ανάλογα με την ηλικία του)

IB
Τοποθέτηση του παιδιού στην οικογένεια

← **ΙΑ**
Γνωριμία παιδιού και οικογένειας και προσαρμογή

← **I**
Απόφαση Συμβουλίου για τοποθέτηση του παιδιού στη συγκεκριμένη οικογένεια

Στάδιο οριστικοποίησης της τοποθέτησης

ΙΓ
Παρακολούθηση και τοποθέτηση απόφασης για υιοθεσία

→ **ΙΔ**
Υποβολή αίτησης υιοθεσίας στο δικαστήριο. Νομική διαδικασία συναίνεση φυσικών γονέων, εποπτεία πρόνοιας, έκθεση δικαστικού επιμελητή (ανάλογα με τα προβλεπόμενα από τον οικείο Νόμο)

→ **ΙΕ**
Απόφαση δικαστηρίου για την υιοθεσία

Στηρικτικές υπηρεσίες μετά την υιοθεσία

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Η νέα αντιληψη που δόθηκε στους στόχους της υιοθεσίας διαμόρφωσε τόσο τις μεθόδους εργασίας όσο και τις διαδικασίες των κοινωνικών οργανώσεων.

Κυρίως αυτό επέδρασε στη θέσπιση νέων κριτηρίων καταλληλότητας των ζευγαριών που επιθυμούν να γίνουν θετοί γονείς. Έδωσε έμφαση στην προετοιμασία τους για το ρόλο που ξεκινούν να αναλάβουν και στην παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής βοήθειας και στήριξης μετά την υιοθεσία.

Δεν είναι πια αρκετό παρατηρεί η Κουσίδου (1988) να προσφερθεί στο υιοθετημένο παιδί ένα ομαλό σταθερό οικογενειακό περιβάλλον και μια οικογένεια στην οποία θα υπάρχουν και οι δύο σύζυγοι που θα είναι ακόμα αρκετά νέοι ώστε να έχουν το κουράγιο, τη διάθεση και το προσδόκιμο επιβίωσης για να μεγαλώσουν το παιδί. Ασφαλώς, αυτές οι ιδιότητες, και πλήθος άλλων όπως ικανότητα για καλές διαπροσωπικές σχέσεις, συναισθηματική συναλλαγή, αυτοπεποίθηση, ικανότητα για άσκηση παιδαγωγικού ρόλου προσφορά ικανοποιητικών υλικών συνθηκών διαβίωσης είναι σημαντικές και επιθυμητές και πολλά ζευγάρια τις διαθέτουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό.

Όμως σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα για να μεγαλώσει κανείς ένα θετό παιδί χρειάζονται κάποιες ειδικές προϋποθέσεις που κατά κανόνα δεν απασχολούν στο μέγαλωμα του φυσικού παιδιού, και που είναι αναγκαίες για την ικανοποιητική αντιμετώπιση των φυσικών και σωματικών αναγκών του συγκεκριμένου παιδιού.

1. Προϋποθέσεις επιλογής των υποψηφίων μελλοντικών θετών γονέων στην υιοθεσία

Στο κεφάλαιο αυτό πρόκειται να γίνει αναφορά στο τί ακριβώς ζητούν οι κοινωνικές οργανώσεις από τους θετούς γονείς.

Βασικά, αυτό που ενδιαφέρει είναι η ικανότητα των θετών γονέων να αναλάβουν τον γονεϊκό ρόλο. Αυτό σημαίνει ότι οι θετοί γονείς πρέπει κατ' αρχήν να έχουν όλες τις ιδιότητες που έχουν οι γονείς για να θεωρούνται πετυχημένοι γονείς για τα φυσικά παιδιά τους (Κουσίδου, 1968).

Σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα, οι ιδιότητες αυτές είναι:

- α) Βασική αγάπη για το παιδί και για το ρόλο του γονέα.
- β) Ικανότητα για δημιουργία σχέσεων στην οποία οι γονείς θα δίνουν και θα παίρνουν αγάπη.
- γ) Ικανότητα να αναλάβουν την ευθύνη, την καθοδήγηση και την προστασία του παιδιού.
- δ) Ευαισθησία, ευελιξία και ικανότητα για αλλαγή σε σχέση με τις ανάγκες του παιδιού όπως παρουσιάζονται στα διάφορα στάδια της αναπτύξεώς του.
- ε) Σχετική συναισθηματική ισορροπία που αναφέρεται τόσο στην ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών του ατόμου όσο και την παραδοχή των ρόλων του ως συζύγου, γονέα, εργαζόμενου κλπ.
- στ) Ικανότητα για αντιμετώπιση απογοητεύσεων και δυσάρεστων καταστάσεων που τυχόν παρουσιάζονται.

Και συνεχίζοντας αναφέρει ότι:

- ι) Δύο επιπλέον βασικές ιδιότητες που καλούνται να έχουν οι θετοί γονείς για να εξασφαλίσουν την κατά το δυνατόν επιτυχή έκβαση της υιοθεσίας, και από τις οποίες προκύπτουν οι προϋποθέσεις για την επιλογή τους, έχουν σχέση:

- Με την στάση των υποψηφίων θετών γονέων προς το γεγονός της ατεκνίας τους
- Με την απόφασή τους να θεωρήσουν σαν δικό τους ένα παιδί που έχει γεννηθεί από άλλους γονείς.

Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι μερικοί υποψήφιοι γονείς είναι έτοιμοι συναισθηματικά για την υιοθεσία πριν έρθουν στην οργάνωση. Κάποιοι άλλοι δίνουν την εντύπωση ότι χρειάζονται χρόνο έστω κι αν βιάζονται. Το πόσο έτοιμοι είναι οι γονείς για την υιοθεσία, μπορεί ο κοινωνικός λειτουργός να το κρίνει από πρακτικά θέματα. Τέτοια μπορεί να είναι η συμμετοχή τους στις συνεντεύξεις, το πόσο γρήγορα ετοιμάζουν τα πιστοποιητικά ή έγγραφα που απαιτούνται από την οργάνωση, πόσο γρήγορα ετοιμάζουν οποιαδήποτε αλλαγή ή προετοιμασία που χρειάζεται στο σπίτι τους για να δεχθούν το παιδί κλπ.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω προϋποθέσεις που θεωρούνται απαραίτητες και που πρέπει να διαθέτουν οι θετοί γονείς για το μέγαλωμα ενός παιδιού είναι οι εξής:

"Αποδοχή ή προσαρμογή των υποψηφίων θετών γονέων στο πρόβλημα της ατεκνίας τους" (Κουσίδου, 1988, σελ. 62)

"Η ατεκνία για τα περισσότερα ζευγάρια αποτελεί μια έντονα οδυνηρή εμπειρία, που μεταφράζεται σε προσωπική αποτυχία. Οι σύζυγοι στερούνται την ικανοποίηση που τους παρέχει η συνέχιση του "φυσικού εγώ" τους στο παιδί. Η στέρηση αυτή βιώνεται με συναισθηματική φόρτιση άγχος, οδύνη, πολλές φορές κατάθλιψη που ποτέ δεν ξεπερνιέται οριστικά (Καλούτση, Ταυλαρίδου, 1970, σελ. 12).

Τη μειονεκτικότητα αυτή που αισθάνονται οι σύζυγοι εξ αιτίας

της ατεκνίας τους και που ποικίλει σε ένταση ανάλογα με τις προσωπικές τους εμπειρίες τη μεταφέρουν στο περιβάλλον τους. Συγχρόνως όμως, και το περιβάλλον μεταφέρει σε αυτούς τις κοινωνικές αντιλήψεις του γύρω από την ατεκνία. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος εσωτερικών και εξωτερικών ερεθισμάτων από όπου το ζεύγος δεν μπορεί εύκολα να ξεφύγει (Κουσίδου, 1968).

Έτσι, είναι ευνόητο ότι αν το στενό περιβάλλον δείξει σχετική παραδοχή προς το στείρο άτομο, αυτό θα βοηθηθεί να προσαρμοστεί προς την ατεκνία του και αντιστρόφως. Δηλαδή αν το άτομο αισθάνεται δυναο πιθανόν να μπορέσει να επηρεάσει το περιβάλλον του.

Σύμφωνα με την Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970), τα αίτια της ατεκνίας, τα συναισθήματα του ζεύγους προς το θέμα αυτό και ο τρόπος που το αντιμετωπίζουν είναι τομείς τους οποίους ο κοινωνικός λειτουργός. Θα πρέπει να εξετάσει με προσοχή. Μπορεί έτσι να μάθει πλήθος πληροφοριών για την προσωπικότητα των συζύγων, του γάμο τους και την ικανότητά τους να αναλάβουν επιτυχώς το ρόλο των θετών γονέων.

Απαραίτητο είναι ένα λεπτομερές ιατρικό ιστορικό της ατεκνίας του ζεύγους. Τα βασικά ερωτήματα που απασχολούν τον κοινωνικό λειτουργό είναι τι σημαίνει στειρότητα για τους συζύγους, πως έχει επηρεάσει τα συναισθήματά τους για τον εαυτό τους και μεταξύ τους. Ποιούς τρόπους επικοινωνίας χρησιμοποιούν για το θέμα της ατεκνίας, πόσο έχουν επηρεασθεί οι σχέσεις τους με το ευρύτερο περιβάλλον, ως ποιό σημείο και με ποιό τρόπο τα συναισθήματα αυτά επηρεάζουν την απόφασή τους να υιοθετήσουν, τί άλλους τρόπους έχουν δοκιμάσει για να αποκτήσουν παιδί (πχ. τεχνητή γονιμοποίηση)

Επίσης, προσθετεί η Κουσίδου (1968) απαραίτητο είναι να

εξετασθεί αν η σύζυγος ουδέποτε έμεινε έγκυος ή αν ένεκα επανειλημμένες αποβολές. Αισθάνεται διαφορετικά η μία παό την άλλη. Η πρώτη αντιμετωπίζει το γεγονός της στειρότητας οριστικά ενώ η δεύτερη λόγω της ικανότητας της για σύλληψη ενισχύει τις ελπίδες της για φυσικό παιδί με αποτέλεσμα να εμποδίζει την παραδοχή της ατεκνίας και να καθυστερεί την απόφασή της να υιοθετήσει.

Σε πολλές περιπτώσεις ζευγαριών δε, ο ένας σύζυγος προς τον άλλον ασκεί προστατευτική στάση με το να αναλαμβάνει την ευθύνη της ατεκνίας.

Όταν οι σύζυγοι με την βοήθεια του κοινωνικού λειτουργού επεξεργαστούν τα συναισθήματά τους, είναι δυνατόν να φθάσουν σε κάποιο στάδιο ρεαλιστικής αποδοχής της κατάστασης. Αυτό σημαίνει ότι πλέον δεν θα βλέπουν την ατεκνία τους σαν μειονέκτημα.

"Υγιή και κατά προτίμηση παιδοκεντρικά κίνητρα για την υιοθεσία" (Κουσίδου, 1968, σελ. 85).

Ο όρος "υγιή κίνητρα" αναφέρει η Κουσίδου (1968) σημαίνει ότι το ζευγάρι κινείται από την επιθυμία τους να γίνουν γονείς, σε ένα παιδί από την προσωπική τους ανάγκη, την ανάγκη δηλαδή να νιώσουν τις χαρές της μητρότητας και πατρότητας και όχι από κίνητρα που έχουν άλλους σοχους, όπως σταθεροποίηση του γαμου, φροντίδα στα γηρατειά από το παιδί, κοινωνική καθιέρωση κλπ. Πρέπει και οι δύο σύζυγοι να επιθυμούν την υιοθεσία. Βέβαια, αν τα κίνητρα είναι και "παιδοκεντρικά" με την έννοια ότι οι γονείς αισθάνονται την υιοθεσία σαν προσφορά προς το παιδί, που έχει ανάγκη από οικογένεια, είναι ακόμα καλύτερα.

Άλλωστε, και η Καλούση - Ταυλαρίδου (1970) αναφέρει ότι

πολλές είναι οι φορές που η απόκτηση ενός θετού παιδιού βιώνεται σαν μέσο για την επίτευξη ενός άλλου σκοπού που δεν συνδέεται άμεσα με την επιθυμία για μητρότητα ή πατρότητα.

Γι' αυτό ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να εξετάσει το θέμα με προσοχή και να δώσει κατεύθυνση στο ζεύγος για το πώς μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημά τους. Υιοθεσία δεν είναι σκόπιμο να γίνει σε αυτή την περίπτωση.

Επίσης, υιοθεσία δεν πρέπει να γίνεται όταν το ζεύγος προσπαθεί να αντικαταστήσει το πεθαμένο του παιδί με κάποιο άλλο. Ζεύγη που βρίσκονται σε κατάσταση μελαγχολίας λόγω πρόσφατου θανάτου του παιδιού τους είναι σκόπιμο να υιοθετούν. Οι γονείς χρειάζεται πρώτα να συνέλθουν από το πένθος και η υιοθεσία αυτή τη στιγμή συντελεί στη διακοπή της φυσιολογικής εμπειρίας του πένθους με δυσμενή αποτελέσματα στη σχέση παιδιού και γονέων.

Αυτό σημαίνει ότι οι γονείς σε αυτή την κατάσταση αντιμετωπίζουν το παιδί με αμφιθυμία και απόρριψη διότι με αυτό έχουν αντικαταστήσει το άλλο. Το υιοθετημένο παιδί έχει αξία μόνον σαν αντικαταστάτης του παιδιού που χάθηκε και όχι σαν άτομο. Οι συγκρίσεις που κάνουν οι γονείς μεταξύ των παιδιών και τα συναισθήματα ενοχής των γονέων προς το παιδί που χάθηκε εμποδίζουν τη σύνδεση αυτών με το υιοθετημένο παιδί.

"Οι θετοί γονείς να είναι απαλλαγμένοι από το άγχος της κληρονομικότητας" (Κουσίδου, 1968, σελ. 86).

Αυτό σημαίνει ότι οι θετοί γονείς δεν πρεσβεύουν θέσεις ακραίες: είτε με το να ανάγουν όλα τα πιθανά μελλοντικά προβλήματα του παιδιού στην "κακή του" κληρονομικότητα είτε με

το να υποστηρίζουν ότι όλα θα πάνε καλά υπό την ευνοϊκή επίδραση του δικού τους περιβάλλοντος. Χρειάζεται οι γονείς να μπορούν να δουν αντικειμενικά το θέμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ της κληρονομικότητας και περιβάλλοντος στην εξέλιξη και στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. Επίσης, να πιστεύουν στις ικανότητες του παιδιού, να κατευθύνουν ευνοϊκά τις όποιες κληρονομικές του προδιαθέσεις καθώς και να μπορούν να δουν τη δική τους ευθύνη, εάν υπάρχει σε πιθανά μελλοντικά προβλήματα του παιδιού (Κουσίδου, 1988).

"Να είναι οι υποψήφιοι θετοί γονείς απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις και συναισθήματα απόρριψης προς μειονότητες και περιθωριακές ομάδες" (Κουσίδου, 1968, σελ. 87).

Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, αναφέρει η Κουσίδου (1968), συχνά ζευγάρια που επιθυμούν να υιοθετήσουν καα βάθος νιώθουν απόρριψη για τα θετά παιδιά, τις ανύπαντρες μητέρες, τα παιδιά των ιδρυμάτων και γενικά άτομα που οι συνθήκες της ζωής τους διαφέρουν ή δεν εμπίπτουν στα κοινωνικώς παραδεκτά πλαίσια.

Βέβαια η απόρριψη της ανύπαντρης μητέρας, δεν πηγάζει μόνο από τη "διαφορετική" της συμπεριφορά, αλλά συγχρόνως και από τον ανταγωνισμό που αισθάνονται οι θετοί γονείς προς αυτή. Συχνά, οι θετοί γονείς βλέπουν την φυσική μητέρα του παιδιού σαν μόνιμη αόρατη απειλή στη σχέση τους με το παιδί και στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την αποκλειστική αγάπη του.

"Να είναι οι υποψηφιοί θετοί γονείς απαλλαγμένοι από πολαιά συναισθήματα εξαρτησεως, ζήλειας, συγκρούσεων κλπ., που μπορεί να βρουν την έκφρασή τους στην συμπεριφορά του παιδιού" (Κουσίδου, 1988, σελ. 63)

Οι εμπειρίες των γονέων, αναφέρει η Κουσίδου (1988) από τους δικούς τους γονείς είναι σημαντικές διότι δίνουν τα πρότυπα τους για το ρόλο που καλούνται να αναλάβουν.

Πολλές φορές, επίσης οι γονείς έχουν τραυματικές εμπειρίες συναισθηματικής αποστέρησης της παιδικής και εφηβικής ηλικίας ή ακόμα έχουν υποβληθεί σε ψυχιατρική θεραπεία.

Εκείνο που έχει σημασία είναι ο τρόπος που το άτομο αντιμετώπισε την τραυματική εμπειρία. Μπορεί αυτό το άτομο να είναι πιο δυνατό από ένα άλλο που δεν αντιμετώπισε παρόμοιες δυσκολίες.

Στην περίπτωση της ψυχιατρικής θεραπείας, παραθέτει η ίδια συγγραφέας ενδιαφέρουν τον κοινωνικό λειτουργό τα αίτια και το αποτέλεσμα. Εάν η θεραπεία υπήρξε βοηθητική από πλευράς αυτογνωσίας και ωριμότητας δεν αντενδείκνυται η υιοθεσία.

Εάν η διαταραχή όμως είναι τέτοια ώστε να επιδράσει δυσμενώς στην ικανότητα του ατόμου να γίνει γονέας τότε δεν θα ήταν σκόπιμο να προχωρήσει η διαδικασία της υιοθεσίας.

Το ίδιο ισχύει και για άτομα που υποβάλλονται σε ψυχιατρική θεραπεία συγχρόνως με την αίτησή τους για υιοθεσία. Η ψυχιατρική θεραπεία απαιτεί μεγάλη ποσότητα συναισθηματικής ενέργειας ώστε το άτομο δεν είναι σε θέση να αναλάβει συγχρόνως ένα τόσο πολύπλευρο θέμα όπως η υιοθεσία (Κουσίδου, 1988, σελ. 63).

"Οι υποψήφιοι θετοί γονείς να είναι ευέλικτοι στο να αποδεχθούν το όποιο δυναμικό του παιδιού, τις κλίσεις του, τις ικανότητες ή αδυναμίες του" (Κουσίδου, 1968, σελ. 64)

Αυτό σημαίνει σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα ότι οι γονείς δεν προσπαθούν να επιβάλλουν τις δικές τους επιθυμίες ή να έχουν μη ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις για εκπαίδευση, επιδόσεις κ.ά.

Σύμφωνα με την Καλούτση-Ταυλαρίδου (197) αν και μια τέτοια αντιμετώπιση του παιδιού από τους γονείς του είναι η ενδεδειγμένη για όλα τα παιδιά στην υιοθεσία αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Κι αυτό γιατί αφ' ενός δεν πρέπει να παραγνωρίζονται οι κληρονομικές καταβολές του παιδιού, που ως έναν βαθμό καθορίζουν το δυναμικό και τις ικανότητες του, αφ' ετέρου οι θετοί γονείς στην προσπάθειά τους να καταξιώσουν τόσο στη συνείδησή τους όσο και στον κοινωνικό τους χώρο την πράξη τους, δηλαδή την υιοθεσία, προσδοκούν από το παιδί να "τους βγάλει ασπροπρόσωπους". Πολλές φορές ακούσια, οι θετοί γονείς είναι πιεστικοί και στις απαιτήσεις τους, απ' ότι θα ήταν στο φυσικό τους παιδί. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί και ο ρόλος που παίζει το γεγονός ότι το θετό παιδί κατά κανόνα είναι μοναχοπαιδί και επωμίζεται εξ ολοκλήρου την εκπλήρωση των προσδοκιών των θετών γονέων.

"Οι θετοί γονείς να κατανοούν και να αποδέχονται ότι το παιδί τους έχει ένα παρελθόν που είναι μέρος της ταυτότητας του, και που πρέπει να γνωρίζει, προκειμένου να ολοκληρωθεί ψυχοκοινωνικά σαν άτομο" (Κουσίδου, 1968, σελ. 64).

Σύμφωνα με την Κουσίδου (1988) αυτό σημαίνει ότι οι θετοί γονείς πιστεύουν στην ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του, αποδέχονται την ανάγκη του να πληροφορηθεί για τους φυσικούς του γονείς, για τις συνθήκες της γέννησής του και τους λόγους που δόθηκε για υιοθεσία. Καθώς επίσης και την πιθανή επιθυμία του να αναζητήσει τις ρίζες του και να γνωρίσει τους φυσικούς του γονείς. Το θέμα αυτό θα αναλυθεί εκτενώς σε άλλο κεφάλαιο.

2. Κριτήρια καταλληλότητας υποψηφίων θετών γονέων στην υιοθεσία

Η Κουσίδου (1989) αναφέρει ότι υπάρχουν ορισμένα κριτήρια βάσει των οποίων οι γονείς επιλέγονται ως κατάλληλοι για την υιοθεσία ενός παιδιού εφόσον το επιθυμούν.

Τα κριτήρια αυτά τα οποία η ίδια έχει αναλύσει σε αρκετά από τα άρθρα της παρουσιάζονται παρακάτω.

Ηλικία

Μία από τις βασικές αρχές της υιοθεσίας είναι ότι το παιδί πρέπει να υιοθετείται όσο το δυνατόν νωρίτερα. Κατά συνέπεια οι υποψήφιοι γονείς πρέπει να είναι νέοι, και η ηλικία τους να είναι μέσα στα πλαίσια της ηλικίας που θα είχαν αν ήταν φυσικοί γονείς του παιδιού. Το παιδί χρειάζεται την εμπειρία του πατέρα και της

μητέρας και όχι του παππού και της γιαγιάς (Κουσίδου, 1968). Οι βασικοί λόγοι που κατά την ίδια συγγραφέα, συνηγορούν της άποψης ότι οι ηλικιωμένοι γονείς δεν προσφέρουν εγγύηση για την επιτυχία της υιοθεσίας είναι γνωστοί ως εξής:

- α) Δεν έχουν συνήθως την φυσική αντοχή να ανταπεξέλθουν στην φροντίδα ενός παιδιού.
- β) Όταν οι γονείς είναι μεγάλοι σε ηλικία συνήθως αυτό προϋποθέτει μακροχρονιο γάμο κατά τη διάρκεια του οποίου οι γονείς έχουν προσαρμοστεί στην ατεκνία τους. Η ξαφνική εμφάνιση ενός παιδιού μπορεί να καταστρέψει την ισορροπία αυτή.
- γ) Τα ηλικιωμένα άτομα δεν έχουν την απαιτούμενη ευελιξία να προσαρμόσουν την συμπεριφορά τους στις ανάγκες του παιδιού. Χάνουν εύκολα την υπομονή τους και επιβάλλουν απαγορεύσεις δυσανάλογες με την ηλικία του παιδιού.
- δ) Όταν οι γονείς είναι ηλικιωμένοι υπάρχουν έντονες διαφορές στις αντιλήψεις στις σκέψεις, στα ενδιαφέροντα με το παιδί.
- ε) Το παιδί που έχει ηλικιωμένους γονείς έχει περισσότερες πιθανότητες να στερηθεί την παρουσία τους λόγω θανάτου ή χρόνιων ασθενειών σε ηλικία που έχει ακόμα ανάγκη από την συναισθηματική συμπαράστασή τους.

Βέβαια αν και κάθε οργάνωση χρειάζεται να θέσει συγκεκριμένα όρια ηλικίας, περιπτώσεις γονέων που ξεπερνούν τα όρια αυτά θα πρέπει να εξετάζονται χωριστά λαμβάνοντας υπόψη και τα άλλα στοιχεία της περίπτωσης (Κουσίδου, 1968, σελ. 90-91).

Οικογενειακό περιβάλλον

Σύμφωνα με την Κουσίδου (1968) για να έχει το παιδί βιώματα

οικογενειακής ζωής πρέπει να υιοθετείται από ζεύγος και όχι από μεμονωμένο άτομο. Ο γάμος θα πρέπει να είναι σταθερός αρμονικός, επιτυχημένος έστω κι αν δεν υπάρχει παιδί. Η υιοθεσία του παιδιού θα έπρεπε να αποβλέπει στην ολοκλήρωση του γάμου και όχι στη διατήρηση του. Η οικογενειακή ζωή και ο ρόλος των συζύγων θα πρέπει να παρέχει στο παιδί υγιή βιώματα, γαι το δικό του ρόλο σαν άνδρας ή γυναίκα πατέρας ή μητέρα στο μέλλον.

Ένα ελάχιστο όριο εγγάμου συμβίωσης είναι απαραίτητο προκειμένου.

- α) Να παρέχει ορισμένες εγγυήσεις για τη σταθερότητα του γάμου
- β) Να έχουν σχετικώς καθορισθεί οι δυνατότητες του ζεύγους να αποκτήσει παιδιά.

Στην κοινωνική οργάνωση που ασχολείται με υιοθεσία ονοματι "Μητέρα" σύμφωνα με την Κουσίδου (1988), το ελάχιστο όριο έγγαμης συμβίωσης είναι τρία χρόνια γιοί τους Έλληνες και πέντε για τους ξένους.

Όσον αφορά την έννοια του αρμονικού και επιτυχημένου γάμου συνεχίζει αυτή είναι σχετική. Ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να εκτιμήσει αυτό με βάση τις γενικότερες πολιτιστικές και κοινωνικές αντιλήψεις του περιβάλλοντος του ζεύγους, την προσαρμογή που έχουν επιτύχει μεταξύ τους αλλά και την προσαρμογή τους σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Στο σημείο αυτό ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται από τον κοινωνικό λειτουργό ώστε να μην κρίνει το ζεύγος βάσει των δικών του αξιών σχετικά με το γάμο και την συμπεριφορά των συζύγων μεταξύ τους. Ένας γάμος που μπορεί να μην ικανοποιεί τον κοινωνικό λειτουργό μπορεί να είναι ικανοποιητικός για τους συζύγους. Στην περίπτωση βέβαια που ο γάμος ικανοποιεί παθολογικές ανάγκες δεν παρέχει εγγύηση για υιοθεσία (Τ.

Κουσίδου, 1968).

Η Κουσίδου (1988) προσπαθώντας να προσδιορίσει τα στοιχεία εκείνα που μπορούν να δώσουν την εικόνα της σχέσης των συζύγων ενδεικτικά αναφέρει τις ανάγκες που ικανοποιεί ο γάμος στους συζύγους, το είδος της επικοινωνίας που υπάρχει μεταξύ των συζύγων, τον τρόπο που παίρνουν αποφάσεις, που επιλύουν διαφορές, που αντιμετωπίζουν τους ρόλους τους και τις υποχρεώσεις τους ως σύζυγοι, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες τους κλπ.

Υγεία

Σύμφωνα με την Κουσίδου (1968) οι υποψήφιοι θετοί γονείς πρέπει να είναι υγιείς ώστε να υπάρχει σχετική ασφάλεια ότι το παιδί δεν θα τους στερηθεί εξαιτίας θανάτου ή μακροχρόνιων ασθενειών. Ανάπηροι γονείς θα πρέπει να αξιολογούνται χωριστά και ιδιαίτερα οι επιπτώσεις που θα έχει η αναπηρία στην σχέση τους με το παιδί. Πιστοποιητικά υγείας και των δύο γονέων είναι απαραίτητα να λαμβάνονται από τον ιατρό της εκλογής τους ή από ιατρό που θα ορίσει η οργάνωση αν αυτό χρειάζεται.

Οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό επίπεδο

Όπως αναφέρει η Κουσίδου (1968) οι τομείς αυτοί θα πρέπει να εκτιμούνται βάσει του ευρύτερου περιβάλλοντος στο οποίο ζει το ζεύγος. Όποσδήποτε πρέπει να εξασφαλίζεται στο παιδί οικονομική σταθερότητα, ασφάλεια και σχετική άνεση ώστε να μπορεί να ζει σύμφωνα με τον παραδεκτό τρόπο ζωής. Φυσικά και εδώ υπάρχουν οι ειδικές περιπτώσεις όπου ζεύγη τα οποία δείχνουν κατανόηση και ευαισθησία στις ανάγκες του παιδιού, δεν πρέπει να απορρίπτονται ακόμα και αν έχουν χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο.

Φυσικά λόγω των ιδιαίτερων απαιτήσεων που έχει το μέγαλωμα του παιδιού, μια σχετική μόρφωση παρέχει περισσότερες εγγυήσεις για την επιτυχία της υιοθεσίας.

Θρησκεία

Κατά την Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970) είναι παγκοσμια αναγνωρισμένο ότι οι θετοί γονείς πρέπει να παρέχουν ευκαιρίες στο παιδί για πνευματική και θρησκευτική ανάπτυξη. Επικρατεί η παράδοση και πολλές φορές καθορίζεται από το νόμο περί υιοθεσίας, ότι το παιδί πρέπει να τοποθετείται σε θετούς γονείς που έχουν το ίδιο θρήσκευμα με τους φυσικούς γονείς του παιδιού. Το γεγονός αυτό στηρίζεται στην άποψη ότι οι φυσικοί γονείς έχουν δικαίωμα να εκλέγουν το θρήσκευμα των παιδιών τους.

Τελευταία όμως, συνεχίζει, έχουν διατυπωθεί αντιρρήσεις προς αυτό με το επιχείρημα ότι τις περισσότερες φορές οι φυσικοί γονείς αδιαφορούν για το θρήσκευμα του βρέφους τους.

Αλλωστε, πολλές φορές το θέμα της θρησκείας εμποδίζει κάποια ζύεγη να γίνουν δεκτά που ίσως θα είχαν πολλά να προσφέρουν στο παιδί.

Άλλα παιδιά στην οικογένεια

Η ύπαρξη και άλλου υιοθετημένου παιδιού στην οικογένεια είναι πλεονέκτημα διότι περιορίζει το συναίσθημα του παιδιού ότι διαφέρει από τα άλλα παιδιά. Συγχωνως, δίνει την ευκαιρία στο παιδί να μοιρασθεί σκέψεις και ανησυχίες του γύρω από την υιοθεσία του με το "αδελφό" ή την "αδελφή" (Κουσίδου, 1968).

Εξαίρεση όμως αποτελούν μερικές περιπτώσεις παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας των οποίων οι ανάγκες απαιτούν να μην υπάρχουν άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Στην περίπτωση που ήδη υπάρχει φυσικό παιδί στην οικογένεια, τα κίνητρα των γονέων για υιοθεσία, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία και θα πρέπει να αξιολογούνται με προσοχή.

Συγγενικό περιβάλλον

Σύμφωνα με την Καλούτση-Ταυλαρίδου (1970), η στάση του συγγενικού περιβάλλοντος του ζεύγους προς την υιοθεσία είναι σημαντική. Οπου υπάρχουν συγγενικοί δεσμοί σε σημείο πολλές φορές εξαρτήσεως, είναι ευνόητο ότι το υιοθετημένο παιδί πρέπει να είναι παραδεκτό και από τους συγγενείς του ζευγους. Βέβαια δεν πρέπει να αποκλειστεί η περίπτωση που οι συγγενείς αντιτίθεται στην υιοθεσία κυρίως για οικονομικούς λόγους ή αν πρόκειται για τους γονείς του ζεύγους επειδή δεν είναι εξοικειωμένοι με την ιδέα της υιοθεσίας.

Εκείνο όμως που τελικά έχει σημασία είναι το πόσο συνδεδεμένο είναι το ζεύγος με τους συγγενείς και πώς αντιμετωπίζει την αρνητική στάση τους. Δηλαδή προσπαθεί να τους πείσει. Διακόπτει τις σχέσεις μαζί τους; Αμφιταλαντεύεται στην απόφαση του για υιοθεσία;

Οπωσδήποτε είναι απαραίτητο το ζεύγος να λάβει οριστική θέση προς το θέμα των συγγενών πριν από την υιοθεσία. Κι αυτό γιατί υπάρχει ο κίνδυνος, να επηρεασθούν οι θετοί γονείς από την στάση των συγγενών και μελλοντικά σε τυχόν δυσκολίες τους με το παιδί να δικαιώσουν τους συγγενείς.

Επομένως, αναφέρει η Κουσίδου (1968) συναντήσεις του κοινωνικού λειτουργού με τους στενούς συγγενείς του ζεύγους επιβάλλονται. Οι συναντήσεις αυτές εκτός από την διαπίστωση τυχόν προβλημάτων έχουν σαν σκοπό και την προετοιμασία του συγγενικού περιβάλλοντος για να δεχθεί το παιδί.

Συστάσεις

Η αξία των συστατικών πληροφοριών από φιλικά άτομα έγκειται στο γεγονός ότι ο Κοινωνικός Λειτουργός παίρνει μια εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο το περιβάλλον βλέπει το ζεύγος. Συγχρόνως, μπορεί να συγκεντρώσει σημαντικά στοιχεία που πιθανόν να μην του έχουν δοθεί από το ζεύγος " (Καλούτση - Ταυλαρίδου, 1970, σελ. 12).

Ομως, συνεχίζει η Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970) ο τρόπος που παίρνει ο κοινωνικός λειτουργός τις πληροφορίες από τα φιλικά πρόσωπα του ζεύγους παίζει πολύ σημαντικό ρόλο αφού από αυτόν θα εξαρτηθεί εάν αυτές θα αποβούν χρήσιμες ή όχι. Ο κοινωνικός λειτουργός δηλαδή θα πρέπει να έχει προσωπική επαφή με τα άτομα αυτά και να τους θέσει συγκεκριμένα ερωτήματα που θα έχει προηγουμένως συγκεντρώσει από την γνωριμία του με τους θετούς γονείς. Γι' αυτό καλό είναι οι συστάσεις να παίρνονται προς το τέλος της κοινωνικής μελέτης. Βοηθά επίσης πολύ αν το άτομο προετοιμάζεται από πριν εγγράφως για τον σκοπό της επισκεψης του κοινωνικού λειτουργού.

3. Μέθοδοι επιλογής θετών γονέων στην υιοθεσία

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), οι κοινωνικοί λειτουργοί που ασχολούνταν με υιοθεσίες χρησιμοποιούν την εκπαίδευσή τους, την πείρα τους, και την διαίσθησή τους, στην προσπάθειά τους να επιλέξουν τις πιο "κατάλληλες" οικογένειες - υποκατάστατα γονέων. Μέχρι πρόσφατα η μέθοδος επιλογής θετών γονέων στηριζόταν σχεδόν αποκλειστικά σε συνεντεύξεις με το ζευγάρι μαζί και χωριστά. Η διάρκεια αυτών των συνεντεύξεων

γονέων για την υιοθεσία.

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), οι κοινωνικές οργανώσεις, για να πετύχουν τον παραπάνω στόχο χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό προετοιμασίας μέσω ομαδικών συναντήσεων και οικογενειακής μελέτης, οι οποίες διενεργούνται από τους κοινωνικούς λειτουργούς.

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι δεν υπάρχει γενική αρχή για την σειρά προτεραιότητας μεταξύ των ομάδων προετοιμασίας και της γενικότερης μελέτης της οικογένειας αλλά εξαρτάται από τη φιλοσοφία της οργάνωσης και τη διαδικασία που ακολουθεί.

Πάντως, η γενική αρχή στο θέμα της προετοιμασίας και επιλογής είναι αυτή "της κοινής ευθύνης που μοιράζεται ο κοινωνικός λειτουργός με τους θετούς γονείς". (Τ. Κουσίδου, 1968, σελ. 109).

5. Προετοιμασία/επιλογή των θετών γονέων

Στη συνέχεια, πρόκειται να γίνει παρουσίαση των βασικότερων τρόπων προετοιμασίας και επιλογής των μελλοντικών θετών γονέων, που είναι:

- α) οι ενημερωτικές συγκεντρώσεις
- β) οι ομάδες προετοιμασίας, και
- γ) η μελέτη της οικογένειας

α) Ενημερωτικές συγκεντρώσεις

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), στο στάδιο αυτό των ενημερωτικών συγκεντρώσεων τα ζευγάρια που ενδιαφέρονται

να υιοθετήσουν μπορούν να παρακολουθήσουν μια ενημερωτική συνάντηση στο χώρο της οργάνωσης. Η αίθουσα συγκέντρωσης μπορεί να είναι διακοσμημένη με αφίσσες και φωτογραφίες παιδιών.

Το βασικό αντικείμενο της συνάντησης αυτής είναι να παράσχει πληροφορίες:

- για τα παιδιά που χρειάζονται οικογένεια
- για την κατάσταση των παιδιών
- για τη διαδικασία, που θα ακολουθησουν όσοι προχωρήσουν, δηλαδή προετοιμασία στην ομάδα, οικογενειακή μελέτη, συστάσεις, συγγενείς, πιστοποιητικά, αποφάσεις συμβουλίων.

Όσον αφορά τα ζευγάρια σε αυτές τις συγκεντρώσεις προκειμένου να ζητήσουν πληροφορίες για τα παιδιά που είναι για υιοθεσία πχ. το πως βρέθηκαν στην προστασία της οργάνωσης, λεπτομέρειες για προβλήματα υγείας ή συμπεριφοράς τους καθώς και για διαδικαστικά θέματα και πρακτικές προϋποθέσεις όπως πχ. τα κριτήρια καταλληλότητας.

Αν και η συνάντηση αυτή είναι ενημερωτική και θα μπορούσαν να την παρακολουθήσουν από 10 έως 60 άτομα καλό είναι ο αριθμός των ατόμων να είναι μικρός. Ο λόγος που υποστηρίζεται αυτό είναι γιατί σε μια μεγάλη ομάδα είναι δύσκολο να εκφραστούν αμφιβολίες και ανησυχίες. Μερικοί κοινωνικοί λειτουργοί υποστηρίζουν ότι οι πληροφορίες πρέπει να δίνονται μόνον εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έχουν ήδη εκφράσει τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους.

Η Hartmann (1979) υποστηρίζει ότι αν τα ζευγάρια έχουν έντονες παρανοήσεις και ανησυχίες για κάτι η πληροφόρηση που τους δίνεται για το αντίθετο ενθαρρύνει την απόκρυψη παρά την τροποποίηση των απόψεων τους.

Επίσης, στο στάδιο των ενημερωτικών συγκεντρώσεων μπορεί να προβληθούν και σχετικές ταινίες πχ. παιδιών ιδρύματος ή μιας

μπορούσε να είναι σύντομη ή μακρά. Όμως, ακόμα και υποψήφιοι θετοί γονείς που εγκρίνονταν ως κατάλληλοι να υιοθετήσουν συχνά εξέφραζαν δυσαρέσκεια για τις μεθόδους επιλογής. Η διαδικασία θεωρείτο πολύ παρεμβατική ή ανακριτική και ότι αμφισβητούσε την ειλικρίνεια των αιτούντων.

Σαν αποτέλεσμα υποστηρίζει ο Goodcare (1966) όπως αναφέρεται στο βιβλίο των Triseliotis - Κουσίδου. "Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή", οι περισσότεροι από τους αιτούντες προσπαθούσαν να δημιουργήσουν στον κοινωνικό λειτουργό την εντύπωση που πίστευαν ότι θα είναι η πιο ευνοϊκή για την έκβαση της αίτησής τους.

Έτσι, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 τρεις ήταν οι κύριες μέθοδοι που χρησιμοποιούντο στην επιλογή θετών γονέων, οι οποίες και παρουσιάζονται παρακάτω. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

α) Διοικητική μέθοδος

Η μέθοδος αυτή βασίζεται κυρίως στην αξιολόγηση συγκεκριμένων στοιχείων - κριτηρίων- όπως η ηλικία, οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες, η θρησκεία καθώς και στην εκτίμηση του κοινωνικού λειτουργού για τη θέση των αιτούντων στην κοινότητα.

Γενικά, η μέθοδος αυτή στοχεύει στο να ανακαλύψει τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις του νόμου και της κοινωνικής οργάνωσης δίνοντας λίγη προσοχή στα κίνητρα της υιοθεσίας και σε ψυχολογικούς παράγοντες καταλληλότητας των υποψηφίων θετών γονέων.

β) Διαγνωστική ή διερευνητική μέθοδος

Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιεί τις ατομικές και τις από κοινού συνεντεύξεις με το ζευγάρι για κάποιο χρονικό διάστημα. Τα

ζευγάρια αξιολογούνται και κρίνονται με βάση την προσδοκώμενη ικανότητά τους για να γίνουν "καλοί" ψυχολογικοί γονείς. Στη συνέχεια οι κοινωνικοί λειτουργοί προτείνουν την έγκριση ή απόρριψη των ζευγαριών.

Η μέθοδος αυτή έχει επηρεασθεί σημαντικά από τη θεωρία της ψυχοδυναμικής ψυχολογίας και επικεντρώνεται ιδιαίτερα στις "μη ορατές" ιδιότητες των αιτούντων. Οι ιδιότητες αυτές βάση των οποίων κρίνεται η καταλληλότητά τους είναι τα κίνητρά τους, η συναισθηματική τους ωριμότητα, η ποιότητα της συζυγικής τους σχέσης, η κατανόηση και οι γνώσεις τους για τα παιδιά και το σύνολο της προσωπικότητας και συμπεριφοράς τους.

Ασφαλώς αυτές οι ιδιότητες είναι σημαντικές και πρέπει να διερευνώνται. Αυτό όμως που δημιούργησε εχθρότητα και δυσαρέσκεια ήταν η ανακριτική αντιμετώπιση που εφαρμόζαν μερικοί κοινωνικοί λειτουργοί και η έλλειψη διαφάνειας και σαφήνειας στον τρόπο με τον οποίο τα στοιχεία αυτά ερμηνεύονταν και αξιολογούνταν. Το χειρότερο ήταν οι αόριστοι λόγοι που δίνονταν στα ζευγάρια που απορρίπτονταν.

Επίσης, υποστηριζόταν ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί πολύ συχνά ερμήνευαν την συμπεριφορά βάση "μη συνειδητών" διεργασιών με αποτέλεσμα να αποκλείονται πολλά ζευγάρια, χωρίς να έχουν την ευκαιρία να υποστηρίξουν τον εαυτό τους και να αμυνθούν. Ένα ζευγάρι πχ. περιγράφοντας την εμπειρία του παρατήρησε ότι οι οργανώσεις φαίνονταν να επιζητούν προδιαγραφές τελειότητας και όχι το μέσο τυχαίο επίπεδο βιολογικής γονικής απόδοσης.

Βέβαια, την περίοδο που οι οργανώσεις στόχευαν στην υιοθεσία του "τέλειου" μωρού δεν εκπλήττει το γεγονός ότι έψαχναν επίσης για το τέλειο ζευγάρι.

γ) Επιστημονική μέθοδος

Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στη συμπλήρωση από τους αιτούντες ενός λεπτομερούς ερωτηματολογίου και στην υποβολή τους σε ψυχολογικές δοκιμασίες που θα βοηθήσουν στη διάκριση μεταξύ των "καταλλήλων" και "ακατάλληλων" θετών γονέων.

Αν και ένας αριθμός κοινωνικών οργανώσεων χρησιμοποιούν ερωτηματολόγια για τα οποία θα γίνει αναφορά αργότερα, καμιά οργάνωση δεν έχει συστηματικά χρησιμοποιήσει ψυχολογικά tests σαν την κύρια μέθοδο επιλογής θετών γονέων αφού δεν υπάρχουν ψυχολογικές δοκιμασίες που να μπορούν να πουν ή να υποδείξουν ποιος μπορεί να γίνει "καλός γονέας". Το μόνο που μπορεί να κάνει ένα test, σε ότι αφορά το γονικό ρόλο, είναι να εντοπίσει κάποιες ψυχωσικές ή άλλες χαρακτηριστικές τάσεις της δομής της προσωπικότητας σε μερικούς θετούς γονείς, που πιθανώς να μην παρουσιασθούν ποτέ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ένα από τα tests που χρησιμοποιήθηκε από κοινωνικές οργανώσεις των ΗΠΑ ήταν το Minnesota Multiphasis Personality Inventory, προκειμένου να εντοπιστούν προβλήματα συναισθηματικά ή προσωπικότητας που θα συμπλήρωναν τη διαγνωστική αξιολόγηση.

Η επιστημονική μέθοδος σήμερα φαίνεται να έχει εγκαταληφθεί. Έτσι, αναφέρουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), μέχρι την τελευταία περίπου δεκαετία χρησιμοποιήθηκε από τους κοινωνικούς λειτουργούς ένας συνδυασμός διοικητικών και διαγνωστικών μεθόδων για την επιλογή των υποψηφίων θετών γονέων. Όμως γύρω στα 1964-1970 συνεχίζουν οι ίδιοι συγγραφείς, ο Kirk ανέπτυξε μια καινούρια μέθοδο επιλογής θετών γονέων, την μέθοδο αυτοεπιλογής.

Η μέθοδος του Kirk, κατ' αρχήν διευκρίνιζε ότι οι θετοί γονείς υποφέρουν από "μειονεξία ρόλου", δηλαδή:

- Αντιμετωπίζουν μια σειρά δυσκολιών που δεν έχουν οι βιολογικοί γονείς,
- Δεν είναι προετοιμασμένοι γι' αυτές τις δυσκολίες, ούτε από τις στάσεις του πολιτισμικού περιβάλλοντος τους, γενικά ούτε από τις επαγγελματικές ομάδες που τους βοηθούν στην υιοθεσία, και
- Χωρίς προετοιμασία για το ρόλο τους βιώνουν περιττές εντάσεις στις σχέσεις τους με τα θετά παιδιά

Στη συνέχεια, ο Kirk πρότεινε να καταργηθούν οι διαδικασίες αξιολόγησης και επιλογής προς χάριν μιας νέας αντιμετώπισης που θα προετοιμάζει και θα εκπαιδεύει τους θετούς γονείς για το ρόλο τους. Έτσι προχώρησε στο να προτείνει αυτό που ονόμασε "ομαδική εκπαιδευτική μέθοδο" για την προετοιμασία των υποψηφίων θετών γονέων.

Η "μέθοδος" αυτή, όπως αναπτύχθηκε τότε από τον Kirk, υποστήριζε ότι με την προώθηση της κάλυψης των βασικών κριτηρίων καταλληλότητας του νόμου και της οργάνωσης, θα έπρεπε όλοι οι αιτούντες να αντιμετωπίζονται σαν εν δυνάμει θετοί γονείς. Θα έπρεπε επίσης να υποβάλλονται σε μια ομαδική εκπαιδευτική διαδικασία που θα τους βοηθούσε να αναπτύξουν την αυτογνωσία τους, σε σχέση με την συμπεριφορά τους, τα κίνητρά τους και τις ανάγκες τους" (Triseliotis - Κουσίδου, 1989, σελ. 96)

Επομένως, σκοπός όλων αυτών θα ήταν να φθάσουν οι θετοί γονείς στο στάδιο να αποφασίσουν οι ίδιοι αν πρέπει να υιοθετήσουν ή όχι. Εάν αποσύρονταν θα είχαν το όφελος της εμπειρίας και του συναισθήματος ότι δεν απορρίφθηκαν ενώ αν αποφασίζαν να παραμείνουν θα ήταν κατάλληλοι να υιοθετήσουν.

Η ομαδική αυτή μέθοδος αντιμετώπισης θεωρήθηκε σαν μια μέθοδος αυτοεπιλογής και επίσης προετοιμασίας για το γονεϊκό

ρόλο. Η άποψη εντούτοις, ότι όλοι αυτοί που δεν είναι έτοιμοι να υιοθετήσουν θα αποχωρούσαν από μόνοι τους δεν έχει αποδειχθεί στην πράξη. Οι οργανώσεις εξακολουθούν να διατηρούν το δικαίωμα να απορρίπτουν αιτήσεις υιοθεσίας, εάν πιστεύουν ότι κάποιος οι αιτούντες δεν είναι έτοιμοι ή κατάλληλοι να υιοθετησουν.

Μετά την παρουσίαση των παραπάνω μεθόδων επιλογής, μπορεί να ειπωθεί ότι είναι μάλλον ανέφικτο να χρησιμοποιείται κάθε φορά μόνο μια απ' αυτές τις μεθόδους.

Βέβαια πρέπει να αναγνωριστούν τα θετικά στοιχεία που η κάθε μια μέθοδος περιλαμβάνει. Από τη στιγμή όμως που επιλέγονται άνθρωποι με ξεχωριστές προσωπικότητες, ο καθένας με διαφορές και ιδιομορφίες ίσως θα ήταν καλύτερα οι κοινωνικές οργανώσεις να χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό των μεθόδων αυτών, προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

4. Ανησυχίες και αντιλήψεις των μελλοντικών θετών γονέων

Η προετοιμασία των θετών γονέων αποβλέπει στην επαύξηση των δυνάμεων και των ικανοτήτων που χρειάζονται οι θετοί γονείς για να εκπληρώσουν το μελλοντικό ρόλο τους.

Κατά το στάδιο της προετοιμασίας σύμφωνα με την κοινωνική λειτουργό Σαββαΐδου (1968) υπάρχουν ορισμένες αντιλήψεις και ανησυχίες των μελλοντικών θετών γονέων γύρω από την υιοθεσία οι οποίες θα μπορούσαν και πρέπει να γίνονται αντικείμενο χειρισμού από τους κοινωνικούς λειτουργούς. Αυτές είναι:

- Μια αρχική αντίληψη των θετών γονέων είναι να αποκρύψουν το γεγονός της υιοθεσίας από τα θετά παιδιά τους.

Ο Κοινωνικός λειτουργός εδώ μπορεί να εξηγήσει στο ζεύγος

πως αυτό είναι αδύνατο και πως το παιδί ακόμα και αν του αποκρύψουν το γεγονός της υιοθεσίας, σχεδόν πάντα μαθαίνει για την υιοθεσία του.

Η γνώση αυτή μπορεί να έρθει κάπως αργά που από μια έμμεση και ακατάλληλη πηγή, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει μια συναισθηματική κρίση στη ζωή του παιδιού.

Μια από τις συνέπειες αυτής της συναισθηματικής κρίσης, αναφέρει η Κουσίδου (1968) μπορεί να είναι η αποξένωση του παιδιού από τους γονείς, συχνά χωρίς αυτοί να γνωρίζουν την αιτία.

Επίσης, υπάρχουν πολλά παραδείγματα παιδιών που έφυγαν από τα σπίτια τους ή ανέπτυξαν αντικοινωνική συμπεριφορά, όταν έμαθαν για την υιοθεσία από τρίτα πρόσωπα.

- Μια άλλη ανησυχία των γονέων είναι ο φόβος τους μήπως το παιδί πληγωθεί αν του πουν ότι είναι υιοθετημένο (Κουσίδου 1968).

Στο σημείο αυτό, συνεχίζει η συγγραφέας οι μελλοντικοί γονείς προβάλλουν δικά τους συναισθήματα στο παιδί. Τα συναισθήματα αυτά συνδέονται με τον αρχικό πόνο που αισθάνθηκαν οι ίδιοι από την αδυναμία τους να τεκνοποιήσουν.

Το παιδί όμως δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει τέτοιο πρόβλημα σε κανένα στάδιο της ζωής του. Χαρακτηριστικό είναι το πόσο εύκολα δέχεται το παιδί το γεγονός ότι υιοθετείται. Πράγματι, πολλοί γονείς παρατήρησαν με έκπληξη ότι στα θετά τους παιδιά η πληροφορία ότι υιοθετηθηκαν δεν προξένησε καμιά εντύπωση, σε αντίθεση με την αγωνία που είχαν οι ίδιοι όταν έλεγαν στο παιδί για την υιοθεσία του.

"Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι, πολλά μικρά παιδιά όταν μάθουν ότι είναι υιοθετημένα, γενικεύουν την πληροφορία αυτή.

Πιστεύουν δηλαδή για ένα διάστημα ότι όλα τα παιδιά υιοθετούνται κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο που πολλά παιδιά πιστεύουν ότι τα έφερε ο πελαργός (Κουσίδου, 1968, σελ. 107).

- Μια τρίτη ανησυχία των μελλοντικω θετών γονέων είναι αν θα είναι ικανοί να αισθανθούν και να ενεργήσουν σαν καλοί γονείς με ένα παιδί που δεν έχουν βιολογικό σύνδεσμο μαζί του (Κουσίδου 1968).

Ο κοινωνικός λειτουργός στην περίπτωση αυτή χρειάζεται να υποστηρίξει τους γονείς και τους τονίσει ότι η γονεϊκή ικανότητα δεν σχέση με με την ικανότητα για αναπαραγωγή.

Σύμφωνα με κοινωνικές μελέτες άλλωστε αναφέρεται ότι όπως κάποιος μαθαίνει να είναι γονέας έτσι μπορεί να μάθει να είναι και θετός γονέας. Έτσι, ετοιμότητα των συζύγων να γίνουν θετοί γονείς θα εξαρτηθεί από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την αδυναμία τους για τεκνοποίηση και πως αφομοίωσαν την αδυναμία αυτή" (Κουσίδου, 1968, σελ. 107).

- Ένας τέταρτος φόβος των θετών γονέων είναι ότι το παιδί τους δεν θα τους παραδέχεται όταν μάθει ότι είναι υιοθετημένο και δεν θα μπορούν να του επιβάλλουν πειθαρχία. Φοβούνται δηλαδή μήπως το παιδί τους πει "δεν είστε οι γονείς μου γι' αυτό με τιμωρείτε" (Κουσίδου 1968).

Σύμφωνα με την Σαββαΐδου (1968) ο φόβος αυτός προέρχεται από την ανασφάλεια που μπορεί να αισθάνεται ο θετός γονέας στον ρόλο που θα επωμισθεί. Αν δηλαδή ο θετός γονέας αισθάνεται αβεβαιότητα και ακούσει παρόμοια λόγια από το παιδί θα πληγωθεί και τα συναισθήματά του θα δυσκολέψουν την άνετη σχέση του με αυτό. Ίσως μάλιστα να του δημιουργηθεί η τάση να κάνει υπερβολικές παραχωρήσεις για να αποδείξει σε εκείνο και στον εαυτό του ότι είναι καλός γονέας. Έτσι, το αποτέλεσμα θα είναι να μην μπορεί

ο γονέας να κρατήσει ένα πρόγραμμα πειθαρχίας και τα αισθήματα της δικής του ανασφάλειας και του παιδιού να διαιωνίζονται.

Γι' αυτό ο θετός γονέας πρέπει να βοηθηθεί να καταλάβει ότι και το μη υιοθετημένο παιδί έχει προβλήματα με τους γονείς του, και ότι ένα πλήθος άλλων παιδιών σε στιγμές θυμού ή αγανάκτησης μπορεί να πουν στους πραγματικούς γονείς τους ότι δεν είναι γονείς τους.

- Ένας πέμπτος φόβος που εκφράζουν οι θετοί γονείς είναι μήπως το υιοθετημένο παιδί ζητήσει να βρει τους φυσικούς του γονείς (Κουσίδου, 1968).

Ο φόβος αυτός βασικά συνδέεται με την ανασφάλεια που μπορεί να αισθάνεται ο θετός γονέας για το ρόλο του.

Το έργο του κοινωνικού λειτουργού εδώ είναι να δείξει παραδοχή στο μελλοντικό θετό γονέα και να του βοηθήσει να δυναμώσει τη θετική εικόνα που πρέπει να διατηρήσει για τον εαυτό του. Η εικόνα αυτή του γονέα για τον εαυτό του μπορεί να έχει διαταραχθεί λιγότερο ή περισσότερο από το γεγονός της ατεκνίας.

Χρειάζεται επίσης ο κοινωνικός λειτουργός να βοηθήσει το μέλλοντα θετό γονέα να κατανοήσει ότι τα παιδιά που ζουν ευτυχισμένα με τους θετούς γονείς δεν ψάχνουν να βρουν τους φυσικούς. Σημασία έχει η ασφάλεια και η αγάπη που θα αισθάνεται.

Τέλος, ο κοινωνικός λειτουργός χρειάζεται να τονίσει ότι ιδιαίτερης σημασίας το αν έμαθε το παιδί με σωστό τρόπο για την υιοθεσία του και πως απαντήθηκαν τα ερωτήματα που είχε για τους φυσικούς του γονείς.

Γίνεται κατανοητό λοιπόν ότι όλες αυτές οι ανησυχίες και οι αντιλήψεις των θετών γονέων είναι αναγκαίο να γίνουν αντικείμενο χειρισμού από τον κοινωνικό λειτουργό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία των θετών

ομάδας θετών γονέων.

Ακόμη, διανέμεται χρήσιμο γραπτό υλικό στους ενδιαφερόμενους για να το συμβουλευτούν εκεί ή να το πάρουν μαζί τους. Πχ.

- Ένας κατάλογος με φωτογραφίες και πληροφορίες για συγκεκριμένα παιδιά που χρειάζονται οικογένεια μαζί με σύντομα ιστορικά διαθέσιμων παιδιών
- Ενημερωτικά έντυπα για την πολιτική της κοινωνικής οργάνωσης και τις διαδικασίες

Η ενημερωτική αυτή συνάντηση έχει ανεπίσημο χαρακτήρα και βάζει τις βάσεις για την ανάπτυξη αμοιβαίας εμπιστοσύνης και έντιμης επικοινωνίας. Γι' αυτό άλλωστε το προσωπικό της οργάνωσης πρέπει να μεταφέρει με ειλικρίνεια την κατάσταση καθώς και τα πιθανά προβλήματα των παιδιών χωρίς υπερβολές αλλά και χωρίς υποβάθμιση των δυσκολιών.

Μετά από αυτή την ενημερωτική συνάντηση, ένας μεγάλος αριθμός ενδιαφερομένων δεν υποβάλλει αιτήσεις για να συνεχίσει. Πιθανώς, αναγνωρίζουν εξ αρχής ότι η υιοθεσία είναι μια απαιτητική δουλειά που χρειάζεται περισσότερη σκέψη.

Με αυτούς τώρα που υποβάλλουν αίτηση, είναι χρήσιμο να γίνει στη συνέχεια μια τουλάχιστον ατομική συνέντευξη πριν από την ένταξή τους σε ομάδα προετοιμασίας. Σκοπός αυτής της ατομικής συνέντευξης είναι η καλύτερη πληροφόρηση των ενδιαφερομένων σχετικά με την επιθυμία τους να υιοθετήσουν. Επίσης, η λεπτομερέστερη ενημέρωσή τους για τις διαδικασίες που θα ακολουθήσουν προκειμένου να υιοθετήσουν, αλλά και για να διαπιστωθεί η προθυμία τους να συνεργαστούν με την οργάνωση.

Όσον αφορά τη στάση των κοινωνικών λειτουργών στην ατομική συνέντευξη, πρέπει να είναι τέτοια ώστε να φανεί καθαρά η προθυμία και η δεκτικότητά τους να βοηθήσουν το ζευγάρι να

αποσαφηνίσει τις ιδέες του πριν προχωρήσει στο επόμενο στάδιο.

β) Ομάδες προετοιμασίας

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), η χρησιμοποίηση των ομάδων για την προετοιμασία των θετών γονέων στηρίζεται στη θέση ότι πολλοί αιτούντες δεν είναι πλήρως ενημερωμένοι για το έργο που αναλαμβάνουν σαν υποκαταστάτες ή ψυχολογικοί γονείς.

Η ομαδική εμπειρία, ωστόσο, αναφέρει η Κουσίδου (1988) είναι ένα πρόσφορο μέσο μάθησης, συγκρινόμενο με τις ατομικές συνεντεύξεις. Η ομάδα θεωρείται ότι ελαττώνει την αποσταση της οργάνωσης και του προσωπικού της από τους αιτούντες ενώ συγχρόνως προβάλλει την ανοικτή πολιτική της οργάνωσης.

Επίσης, μέσα στηνομάδα, παρέχονται πλήθος ευκαιριών και ερεθισμάτων ώστε το κάθε ζευγάρι να διερευνήσει την ετοιμότητα και το δυναμικό του να υιοθετήσουν ένα παιδί.

Όπως αναφέρει η Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970), στα πρώτα στάδια λειτουργίας των ομάδων αυτών, το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε μπορεί να χαρακτηριστεί ως εκπαιδευτικό. Στόχος δηλαδή ήταν η προφορά γνώσεων από κοινωνικούς λειτουργούς και ειδικούς σε θέματα, όπως η φυσιολογική εξέλιξη των παιδιών, η μη φυσιολογική συμπεριφορά καθώς και τροποι χειρισμού αυτής όπως κρίσεις οργής, ενούρηση, επιθετικότητα, κλοπή κλπ.

Σύντομα όμως, διαπισπιστώθηκε ότι το μοντέλο αυτό απλώς πρόσφερε πληροφόρηση χωρίς αφομοίωση των γνώσεων. Επιπλέον, οι αιτούντες ανέπτυξαν εξατση από τους "ειδικούς" με την έννοια ότι δεν συνειδητοποιούσαν το δικό τους δυναμικό για να γίνουν γονείς, σε παιδί κάποιου άλλου.

Ετσι, η αναγνώριση αυτή οδήγησε στη βαθμιαία δημιουργία ενός

άλλο μοντέλου του βιωματικού. Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), στο μοντέλο αυτό λειτουργίας των ομάδων δίνεται η δυνατότητα στους γονείς να εξετάσουν τα συναισθήματά τους, τις ιδέες τους, τα κίνητρά τους και την ετοιμότητα τους να γίνουν γονείς. Το μοντέλο αυτό δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής των αιτούντων σε συζητήσεις μετά τις σχετικές ενημερώσεις από ειδικούς. με αυτό τον τρόπο μέρος της μάθησης εμπεδώνεται πολύ εύκολα.

Ετσι, η ομάδα γίνεται συγχρόνως βιωματική και εκπαιδευτική. Φυσικά η βιωματική ομάδα διαφέρει από την θεραπευτική. Αυτού του τύπου οι ομάδες δεν στοχεύουν στη θεραπεία. Βέβαια, η αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων μπορεί να έχει ένα "θεραπευτικό" αποτέλεσμα. Σχετικά με το χαρακτήρα των ομάδων προετοιμασίας, οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι ένα θεωρητικό πρόβλημα το οποίο δεν έχει επιλυθεί είναι ως ποιο σημείο οι ομάδες είναι καθαρά προπαρασκευαστικές χωρίς στόχους αξιολόγησης. Την απάντηση στο δίλημμα αυτό δίνει η Horne (1981), η οποία αναφέρει ότι είναι αναπόφευκτο να διαχωριστούν οι προπαρασκευαστικοί στόχοι από τους στόχους αξιολόγησης, δεδομένου ότι οι ίδιοι κοινωνικοί λειτουργοί μπορεί να συμμετέχουν τόσο σε μια ομάδα προετοιμασίας όσο και στα επόμενα στάδια αξιολόγησης της ομάδας αυτής. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Αλλά και η McKay (1980), δεν αμφισβητείται ότι η ομάδα επιτρέπει κάποια εκτίμηση της καταλληλότητας του ζεύγους για υιοθεσία. Είναι βοηθητικό στον κοινωνικό λειτουργό, προσθέτει, να βλέπει πως τα ζευγάρια συμπεριφέρονται απέναντι στους άλλους μέσα σε ένα πιο φυσιολογικό κοινωνικό πλαίσιο απ' ότι μέσα στο αναπόφευκτα τεχνικό κλίμα της συνέντευξης (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Για το ίδιο θέμα, τέλος, ο Gerry O' Hara, στέλεχος της κοινωνικής οργάνωσης "Υπηρεσίες σε παιδιά και οικογένειες" (services to children and families, Lothian Regional Council) του Εδιμβούργου, σε μια δημοσίευτη ακόμα εργασία του αναφέρει ότι πολλές οργανώσεις, πλέον θεωρούν την ομαδική μέθοδο σαν μέρος της διαδικασίας της προετοιμασίας και της αξιολόγησης (J. Triseliotis, T. Κουσίδου 1989).

Σχετικά με το χρόνο έναρξης της οικογενειακής μελέτης, οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), αναφέρουν ότι αυτό εξαρτάται από το αν η κοινωνική οργάνωση δίνει, μεγαλύτερη έμφαση στην προετοιμασία ή την αξιολόγηση.

Ετσι, οι οργανώσεις που χρησιμοποιούν απλώς τις ομάδες για προετοιμασία, αναμένουν την απόσυρση των συμμετεχόντων που δεν αισθάνονται έτοιμοι να προχωρήσουν. Μετά το τέλος των ομαδικών συνεδριών, όσοι αποφασίσουν να συνεχίσουν, υποβάλλονται στη διαδικασία της κοινωνικής μελέτης.

Για τις οργανώσεις όμως που χρησιμοποιούν την ομάδα για προετοιμασία και αξιολόγηση μαζί η οικογενειακή μελέτη μπορεί να ξεκινήσει συγχρόνως, ή στα μισά του ομαδικού συνεδρίου.

Μελλοντικά, ασφαλώς μπορούν να αναμένονται και άλλες παραλλαγές εφόσον δεν έχουν ακόμα όλες οι οργανώσεις επεξεργασθεί επαρκώς όλες τις πλευρές των διαφόρων προσεγγίσεων στο θέμα αυτό.

Φυσικά, συμπληρώνουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), για να ξεκινήσει μια ομάδα προετοιμασίας είναι απαραίτητο να έχουν απαντηθεί όλα τα ερωτήματα σχετικά με το σκοπό της ομάδας, το μέγεθός της, τη σύνθεση της και τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί.

Επίσης, είναι βασικής σημασίας ο κοινωνικός λειτουργός που αναλαμβάνει την ηγεσία μιας τέτοιας ομάδας να έχει αφενός πολύ καλή γνώση του θέματος της υιοθεσίας και αφετέρου γνώσεις για την

λειτουργία μιας ομάδας. Σίγουρα, δεν αρκεί να τοποθετεί ανθρώπους σε μια ομάδα, ελπίζοντας ότι κατι θα συμβεί.

Επιπλέον, ο ομαδάρχης - κοινωνικός λειτουργός είναι υπεύθυνος αφενός για την προώθηση, αλληλεπίδραση, ανταλλαγή και διερεύνηση των απόψεων και εμπειριών των μελών και αφετέρου για τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, συνοχής και υποστήριξης, χωρίς βέβαια να αποφεύγεται η πρόκληση και η ενόχληση.

Τελειώνοντας, οι ίδιοι συγγραφείς αναφέρουν ότι μια τέτοια ομάδα είναι καλό να έχει 6-8 συνεδρίες, και ο αριθμός των συμμετεχόντων να κυμαίνεται από 3-5 ζευγάρια.

Ενα τυπικό παράδειγμα ομάδας προετοιμασίας και εκπαίδευσης

Στη συνέχεια, προκειται να παρουσιαστούν οκτώ συνεδρίες μιας τυπικής ομάδας προετοιμασίας και εκπαίδευσης.

1η συνεδρία:

Στη συνάντηση αυτή γίνεται γνωριμία των μελών μεταξύ τους, συζήτηση ορισμένων γενικών θεμάτων υιοθεσίας, και διερεύνηση της σημασίας τους για τα μέλη και τις οικογένειες τους.

Βοηθητικά μέσα όπως ταινίες, διαφάνειες, έντυπο υλικό, γραφική ύλη ενθαρρύνουν τη συζήτηση και την ανταλλαγή ιδίων.

2η συνεδρία:

Το κεντρικό θέμα στη συνάντηση αυτή είναι "Η απόφαση μας να υιοθετήσουμε". Τα μέλη ενθαρρύνονται να συζητήσουν την απόφασή τους να υιοθετήσουν και τί ήταν αυτό που τους κινητοποίησε. Η ατεκνία, δηλαδή έχει κεντρική θέση σε αυτές τις συζητήσεις καθώς και η επιθυμία για αύξηση της οικογένειας. Τα μέλη μιλούν για το παιδί που θα ήθελαν να υιοθετήσουν. Επίσης, δίνονται απαντήσεις

σε όποια ερωτήματα απασχολούν τους γονείς.

3η συνεδρία

Στη συνάντηση αυτή ζητείται από τα μέλη να μιλήσουν για τις ιδιότητες του γονέα και τις απαιτήσεις του γονεϊκού ρόλου. Στη συνέχεια, αναλύεται το θέμα καθώς και διάφορες ιδέες που προτείνονται από τα μέλη της ομάδας. Ζητείται κατόπιν από την ομάδα να υποδείξει τί χρειάζεται επιπροσθέτως για να γίνει κανείς θετός γονέας.

4η συνεδρία:

Θέμα της συνάντησης αυτής είναι "Το ιστορικό του παιδιού". Αυτή η συνεδρία χρησιμοποιείται για να διερευνήσει τις απόψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων προς τους βιολογικούς γονείς. Επίσης, τις σκέψεις τους για το πώς θα ενημερώσουν το παιδί για την υιοθεσία του και τη βιολογική του οικογένεια και πώς θα το βοηθήσουν να κατανοήσει προηγούμενες εμπειρίες και τους λόγους που δόθηκε για υιοθεσία.

Μια χρήσιμη τεχνική, όταν η ομάδα συζητά για τη βιολογική οικογένεια οτου παιδιού, είναι να έχει κανείς μια ή δύο κενές θέσεις στην ομάδα για να τονίσει τη σημασία της βιολογικής οικογένειας στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού.

5η συνεδρία:

Στη συνάντηση αυτή, η οποία μπορεί να έχει περισσότερο εκπαιδευτική μορφή, προσκαλείται ένας "ειδικός" να μιλήσει για τα στάδια της φυσιολογικής ανάπτυξης του παιδιού. Μπορούν επίσης να συζητηθούν οι επιπτώσεις του αποχωρισμού στα μικρά παιδιά και οι βασικές ανάγκες των παιδιών για στοργή, ασφάλεια και φροντίδα.

Ακόμα μπορούν να προβληθούν ταινίες με θέμα τον αποχωρισμό.

6η συνεδρία:

Στη συνάντηση αυτή γίνεται συζήτηση για τις αντιδράσεις των μελών σε πιθανά προβλήματα προσαρμογής του παιδιού στη νέα οικογένεια και σε τρόπους χειρισμού αυτών, όπως η αντιμετώπιση του ανήσυχου ή επιθετικού παιδιού, του παιδιού που έχει νυχτερινούς εφιάλτες, του παιδιού που λέει ψέμματα κλπ.

7η συνεδρία:

Αυτή η συνεδρία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προσκληθούν ένα ή δύο ζευγάρια που έχουν υιοθετήσει και να μοιραστούν τις εμπειρίες με την ομάδα. Η συνεδρία αυτή είναι η πιο επιτυχημένη. μερικές οργανώσεις χρησιμοποιούν συνήθως ένα θετό γονέα σαν συναρχηγό σε όλες τις συνεδρίες.

8η συνεδρία:

Στη συνεδρία αυτή συζητούνται πρακτικά θέματα, όπως νομικά, διαδικαστικά, οικονομικά είναι επίσης η κατάλληλη στιγμή να εκφράσουν τα ζευγάρια το είδος της υποστηρικτικής βοήθειας που περιμένουν από την οργάνωση και να ενημερωθούν μπορεί να προσφέρει, η οργάνωση ή άλλοι αρμόδιοι φορείς.

"Δεν είναι ασύνηθες για ένα ζευγάρι να αποχωρήσει κατά τη διάρκεια της προπαρασκευαστικής περιόδου. Στο τέλος της περιόδου αυτής τα ζευγάρια ερωτώνται κατά πόσο θα επιθυμούσαν να συνεχίσουν με την αξιολογητική μελέτη της οικογένειας" (Κουσίδου - Τρισελιώτη, 1988, σελ. 103-104).

γ) Οικογενειακή μελέτη

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), η αξιολογητική μελέτη της οικογένειας μπορεί να αρχίσει είτε κατά τη διάρκεια των ομαδικών συνεδριων προετοιμασίας είτε και μετά το τέλος αυτών.

Η συνεργασία μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και της οικογένειας συνεχίζουν προκειμένου να ολοκληρωθεί η μελέτη της οικογένειας μπορεί να έχει την παρακατω δομή:

- Μια συνέντευξη και με τους δύο συζύγους για να εξηγηθεί η διαδικασία που θα ακολουθηθεί. Μια καλή αρχή είναι και το να ζητηθεί από το ζευγάρι να σχολιάσει τις συναντήσεις της ομάδας και πως νομίζουν ότι αυτές τους επηρεάζουν.
- Ατομικές συνεντεύξεις με κάθε σύζυγο για να διερευνηθούν τα κίνητρα του, προσωπικά θέματα, βιώματα παιδικής ηλικίας και γενικά εμπειρίες ζωής.
- Συνεντεύξεις από κοινού για να συζητηθούν θέματα που προέκυψαν από τις χωριστές συνεντεύξεις και κυρίως οι σχέσεις μεταξύ των συζύγων.

Οι ίδιοι συγγραφείς αναφέρουν ότι κάθε κοινωνική οργάνωση μπορεί να χρησιμοποιεί ένα δικό της σχέδιο, σύμφωνα με το οποίο ο κοινωνικός λειτουργός να συγκεντρώνει τα απαραίτητα στοιχεία για την οικογενειακή μελέτη.

Ενα τέτοιο έντυπο, που χρησιμοποιείται από τις βρετανικές οργανώσεις υιοθεσίας και περιγράφεται στη συνέχεια από τους παραπάνω συγγραφείς, ταξινομεί το υλικό κατά κεφάλαια με αναλυτικές ερωτήσεις για καταγραφή στοιχείων και παρατηρήσεις. Τα κεφάλαια αυτά επιγραμματικά είναι:

- Ατομική παρουσίαση των συζύγων
- Ιστορικό γάμου και σημερινή σχέση

- Ικανότητα των αιτούντων για ανάληψη γονεϊκού ρόλου
- Άλλα παιδιά
- Η εκτεταμένη οικογένεια
- Ο τρόπος ζωής της οικογένειας

Για να συγκεντρωθούν πληροφορίες για τον τρόπο ζωής της οικογένειας ιδιαίτερα βοηθητική έχει αποδειχθεί η χρήση του οικογενειογράμματος και του γενεογράμματος.

Οικογενειόγραμμα: "Χρησιμοποιώντας ιδέες από τη θεωρία των Γενικών Συστημάτων, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να ζητήσει, από την οικογένεια να χαρτογραφήσει το δικό της οικογενειακό σύστημα. Αυτή η άσκηση περιορίζει τις ερωτήσεις από την πλευρά του κοινωνικού λειτουργού και εμπλέκει την οικογένεια σε μια από κοινού δραστηριότητα" (Κατάκη, 1984, σελ. 29-30).

Για το οικογενειόγραμμα οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι μπορεί να δείξει με ένα συγκεκριμένο τρόπο πως το οικογενειακό σύστημα βρίσκεται σε συνεχή συναλλαγή και αλληλεπίδραση με τον εαυτό του και με το περιβάλλον του.

Η Hartman (1979) το αποκαλεί "οικοχάρτη" (eco-map) και προσθέτει ότι μια οικολογική άποψη όχι μόνον αναγνωρίζει ότι η ένταση και η σύγκρουση είναι πάντα κομμάτια ενός ζωντανού συστήματος, αλλά και ότι θα πρέπει να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ έντασης και στήριξης μεταξύ απαιτήσεων και πηγών βοήθειας για να μπορέσει το σύστημα, να επιβιώσει και να μεγαλώσει (J. Triseliotis, T. Κουσίδου 1989).

"Γενεόγραμμα": Το γενεόγραμμα μοιάζει με το οικογενειογράμμα και ο κύριος στόχος του είναι να εμπλέξει τα μέλη της οικογένειας να σχεδιάσουν το γενεαλογικό τους δένδρο και

να εκφρασθούν πάνω σε αυτό. Γενεογράμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν μια οικογένεια να συνειδητοποιήσει την καταγωγή της και να αναλογισθεί για το είδος των ανθρώπων που ήταν οι πρόγονοί της" (Κατάκη, 1984, σελ. 35-36)

Οι θετοί γονείς συνεχίζει η Κατάκη, βοηθούμενοι να σχεδιάσουν το γενεαλογικό τους δένδρο μπορούν αργότερα με τον ίδιο τρόπο να βοηθήσουν το θετό παιδί τους να κάνει το ίδιο. Το θετό παιδί μπορεί τότε να βάλει το γενεαλογικό δένδρο της θετής του οικογένειας δίπλα σε αυτό της φυσικής του οικογένειας.

- Κίνητρα για υιοθεσία
- Στάσεις προς τη φυσική μητέρα
- Προσδοκίες από το παιδί
- Τυπικά στοιχεία

Παρουσίαση του Ελληνικού σχεδίου της οικογενειακής μελέτης

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστεί το σχέδιο οικογενειακής μελέτης, το οποίο χρησιμοποιείται από την κοινωνική οργάνωση "ΜΗΤΕΡΑ" προκειμένου να συγκεντρωθούν όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τους υποψήφιους θετούς γονείς (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Ιστορικό αίτησης:

Πόσο χονο σκέπτονται να υιοθετήσουν, τότε πήραν την απόφαση, τί ενέργειες έκαναν γι' αυτό, το αποτέλεσμα των ενεργειών τους και πώς κατέληξαν στη συγκεκριμένη κοινωνική οργάνωση.

Αριθμός και ημερομηνία συνεντεύξεων με τους αιτούντες:

Αριθμός συνεντεύξεων με άλλα άτομα του συγγενικού, φιλικού,

επαγγελματικού περιβάλλοντος καθώς και των αιτούντων.

Ιστορικό (του κάθε ζευγαριού ξεχωριστά):

- Οικογενειακό ιστορικό:

Πατρική οικογένεια (σύνθεση, περιγραφή μελών), γονικοί και συζυγικοί ρόλοι στην πατρική οικογένεια, διαπορωπτικές σχέσεις με γονείς, αδέρφια άλλα άτομα του περιβάλλοντος.

- Εκπαίδευση:

Ετη σπουδών, τομέας, τύπος σχολείου, ικανότητες, προσόντα, στάσεις γύρω από την εκπαίδευση

- Εργασία και επαγγελματική εξέλιξη:

Σημερινή εργασία, προηγούμενες εργασίες, μέλλοντικά σχέδια.

- Υγεία:

Σωματική - ψυχική

Προσωπικότητα και φιλοσοφία ζωής

- Εμφάνιση

- Αυτοπαρουσίαση

- Νοοτροπία

- Χαρακτήρας

- Στόχοι - φιλοδοξίες

- Κοινωνικο-ιδεολογικές θέσεις και απόψεις

Γάμος

- Γνωριμία και εξέλιξη δεσμού των συζύγων

- Σταθερότητα γάμου/δεσμού
- Αμοιβαίες ικανοποιήσεις και κάλυψη αναγκών των συζύγων, πιθανές δυσκολίες, τρόποι επίλυσης προβλημάτων και διαφορών, τρόποι λήψης αποφάσεων, καταμερισμός ρόλων.
- Ποιότητα επικοινωνίας και συναισθηματικής συναλλαγής μεταξύ των συζύγων, αλληλοϋποστήριξη, εκδήλωση συναισθημάτων και τρυφερότητας
- Οικογενειακά ενδιαφέροντα, ψυχαγωγία και απασχόληση μέσα και έξω από την οικογένεια, χρήση ελευθερου χρόνου.

Ατεκνία:

Ιατρικοί λόγοι ατεκνίας ή περιορισμένου αριθμού παιδιών, ιστορικό προσπαθειών για απόκτηση παιδιού, συναισθηματικές αντιδράσεις των συζύγων προς την ατεκνία, τυχόν επιδράσεις στη συζυγική τους ζωή, πώς αυτή θα τους επηρεάσει στην ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του.

Κίνητρα υιοθεσίας:

- Περιγραφή κινήτρων: Τί επιδιώκουν με την υιοθεσία, τί έχουν να προσφέρουν στο παιδί και τι προσδοκούν από αυτό.
- Μπορούν να αποδεχθούν το παιδί όπως είναι
- Τί θα συμβεί στο παιδί αν οι γονείς χωρίσουν ή αρρωστήσουν σοβαρά;
- Γνωρίζουν άλλα άτομα που υιοθέτησαν και ποιές είναι οι εμπειρίες τους;

Προσδοκίες από το παιδί:

α) Το ιστορικό του παιδιού:

- Ποιές είναι οι θέσεις τους σχετικά με την επίδραση της κληρονομικότητας και του περιβάλλοντος.
- Ποιές είναι οι στάσεις τους ως προς τη βιολογική οικογένεια του παιδιού και ειδικότερα για καταστάσεις όπως η εκτός γάμου τεκνοποίηση, η νοητική καθυστέρηση, η ψυχική ασθένεια, ο αλκοολισμός, τα ναρκωτικά, η εγκληματικότητα, η φτώχεια, η κακοποίηση κλπ.
- Εάν και πώς σχεδιάζουν να ενημερώσουν το παιδί για την υιοθεσία του και να το πληροφορήσουν για την βιολογική του οικογένεια και το παρελθόν του.
- Ποιές είναι οι θέσεις τους ως προς την αναζήτηση ριζών από το θετό παιδί.

β) Το παιδί:

- Τί απαιτήσεις προβάλλουν σχετικά με την ηλικία του παιδιού, το φύλο του, την εμφάνιση, το οικογενειακό του ιστορικό, την υγεία του, τις νοητικές του ικανότητες, την συμπεριφορά του, τα μελλοντικά του επιτεύγματα και γιατί έχουν συγκεκριμένες προτιμήσεις.
- Πόσο κατανοούν τη δύσκολη ή προβληματική συμπεριφορά πχ. επιθετικό, απαιτητικό με πείσμα ή ζήλια.
- Τί είδους συμπεριφορά είναι εντελώς απαράδεκτη γι' αυτούς.

Ικανότητες ως γονείς (ατομικά για τον κάθε σύζυγο):

- Γνώμες και απόψεις για τα παιδιά και την ανατροφή τους
- Πιθανή επίδραση των παιδιών τους εμπειριών στις στάσεις τους

ως προς την ανατροφή του παιδιού

- Αποδοχή του "ειδικού ρόλου" των θετών γονέων και της διαφοράς της υιοθεσίας από το μέγαλωμα του φυσικού παιδιού.
- Εμπειρίες με παιδιά

Στασεις προς τα παιδιά με ειδικές ανάγκες

Επιπρόσθετες ιδιότητες εάν υπάρχουν των υποψηφίων θετών γονέων και τί έχουν να προσφέρουν σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Αλλα παιδιά στην οικογένεια:

Αν υπάρχουν την οικογένεια θετά ή αναδεχόμενα παιδιά, να δοθεί το ιστορικό των παιδιών, οι σχέσεις με γονείς και ο τρόπος ανατροφής, τα τυχόν προβλήματα.

Περιγραφή οικογενειακής ζωής:

- Τύπος οικογενειακής ζωής που θα προσφέρουν στο παιδί
- Ικανότητα εκδήλωσης συναισθημάτων και ελέγχου των αντιδράσεων τους
- Οικογενειακά ενδιαφέροντα, γιορτές, οικογενειακές συγκεντρώσεις
- Σχέσεις με συγγενείς, με γείτονες, φίλους συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας, σε συλλόγους κλ.
- Σταεις ως προς τα θέματα διατροφής, διαχείρισης χρημάτων κλπ.
- Πόσο αυστηροί ή ευέλικτοι είναι οι οικογενειακοί κανόνες
- Ποιές θεωρούν φυσιολογικες τιμωρίες και ποιές μεθόδους τιμωρίας χρησιμοποιούν
- Ρόλοι των φύλων, στάσεις έναντι κοριτσιών, αγοριών
- Πόση σημασία δίνουν στη σχολική επίδοση

- Αν υπάρχουν άλλα παιδιά, πώς θα αποδεχθούν το υιοθετημένο και ποιά είναι η γνώμη τους;
- Σχέδια για την φροντίδα του παιδιού, τις ώρες εργασίας τους

Στάσεις των θετών γονέων ως προς την επικοινωνία του παιδιού: με τα μέλη της βιολογικής του οικογένειας ή άλλα άτομα από το παρελθόν του

Οικονομική κατάσταση:

Εσοδα από εργασία, άλλες πηγές, περιουσιακά στοιχεία του ζεύγους, ασφάλιση

Περιγραφή της κατοικίας του ζεύγους και της γειτονιάς:

Επαρκής ή όχι ατομικός χώρος, για το παιδί στο σπίτι.

Συγγενικό περιβάλλον:

Στάση συγγενών απέναντι στην υιοθεσία γενικά και ειδικότερα στην αποφαση του ζεύγους να υιοθετήσει.

Πληροφορίες και συστάσεις από πρόσωπα που υπέδειξε το ζεύγος

Περιγραφή και στάσεις της κοινότητας απέναντι στην υιοθεσία
Πηγές βοήθειας της κοινότητας ιδιαίτερα όταν πρόκειται να υιοθετηθεί παιδί με ειδικές ανάγκες.

Συμπληρωματικά στοιχεία που κρίνει ο κοινωνικός λειτουργός ότι είναι σημαντικά.

Συνοπτική αξιολόγηση της υποψήφιας θετής οικογένειας και

πρόταση του κοινωνικού λειτουργού.

Η συλλογή όλων των παραπάνω στοιχείων, επισημαίνουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), μπορεί να γίνει είτε με συνέντευξη είτε με την συμπλήρωση ενός εκτεταμένου ερωτηματολογίου, βασισμένου στο παραπάνω σχέδιο.

Ο δεύτερος τρόπος επιλογής, συνεχιζουν, έχει το πλεονέκτημα ότι δεν δαπανάται χρόνος στη συλλογή πληροφοριών αλλά στη διερεύνηση της ουσιαστικής έννοιας και σημασίας που έχει η υιοθεσία για το υποψήφιο ζευγάρι.

Άλλες οργανώσεις όμως, προτιμούν να δίνουν στους υποψήφιους θετούς γονείς ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, σε συνδυασμό με τις ατομικές συνεντεύξεις και την ομάδα προετοιμασίας.

Ένα παράδειγμα σύντομου ερωτηματολογίου παρατίθεται παρακάτω (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Κάθε σύζυγος συμπληρώνει αυτό το ερωτηματολόγιο χωριστά.

Όνομα: _____ Ημερ/νια: _____

1. Περιγράψτε τον εαυτό σας (μαλλιά, μάτια, ύψος, βάρος, προσωπικότητα)
2. Περιγράψτε την προσωπικότητα του, ή της συζύγου σας
3. Εάν έχετε παιδιά, περιγράψτε τη φυσική τους εμφάνιση και την προσωπικότητά τους
4. Έχετε οικιακά ζώα, εάν ναι τί είδους;
5. Ποιά νομίζετε ότι είναι τα δυνατά σημεία του γάμου σας;
6. Ποιές ιδιότητες εκτιμάτε περισσότερο στον σύντροφό σας;
7. Εάν θα θέλατε να αλλάξετε κάτι στον σύντροφό σας
8. Συμφωνείται μεταξύ σας σε θέματα ανατροφής παιδιού και διαπαιδαγώγησης; Με ποιούς τρόπους;

9. Ποιές δραστηριότητες χαίρεστε χωριστά χωρίς τον σύντροφό σας;
10. Ποιές δραστηριότητες χαίρεστε να μοιράζεστε με τον σύντροφό σας;
11. Πώς διασκεδάζετε σαν οικογένεια
12. Ποιοί είναι οι στόχοι που επιδιώχετε στο γάμο σας
13. Γιατί θέλετε να υιοθετήσετε
- 14/ Ποιός είναι ο τύπος του παιδιού που θα θέλατε να γίνετε γονέας του
15. Τί δυνατότητες και εφόδια αισθάνεσθε ότι έχετε που σας κάνουν ικανό να αναλάβετε την φροντίδα ενός τέτοιου παιδιού
16. Τί πιστεύετε ότι προσδοκάτε από τα παιδιά σας
17. Ποιοί είναι οι στόχοι που θα θέλατε να πετύχουν τα παιδιά σας
18. Ποιά πράγματα πιστεύετε ότι δεν θα μπορούσατε ποτέ να αποδεχθείτε σε ένα παιδί; Γιατί;
19. Ποιές είναι οι σκέψεις σας για την θρησκεία και ποιά ρόλο παίζει στη ζωή σας.
20. Εάν και οι δύο εργάζεσθε εκτός σπιτιού, ποιά είναι τα σχέδιά σας για την φροντίδα του παιδιού;

δ) Αξιολογητική έκθεση του Κοινωνικού Λειτουργού

Με βάση την οικογενειακή μελέτη, οι κοινωνικοί λειτουργοί σε συνεργασία με τους αιτούντες, πρέπει να καταλήξουν σε μια αξιολογητική πρόταση για το ζευγάρι. Σ' αυτήν την πρόταση, αξιολογείται η ετοιμότητα του ζευγαριού να υιοθετήσει και σε περίπτωση θετικής πρότασης περιλαμβάνεται και ο τύπος του παιδιού

που θαμπορούσαν να αναλάβουν επιτυχώς σαν θετοί γονείς.

Μεμονωμένοι αοτμικοί παράγοντες, συνεχίζουν, δεν αποτελούν κατ' ανάγκη, αντένδειξη για την τοποθέτηση ενός παιδιού σε μια οικογένεια. Εκείνο που μετρά είναι το σύνολο των παραγόντων και των στοιχείων της οικογένειας καθώς και η ευελιξία και η ετοιμότητα των αιτούντων να αλλάξουν τις στάσεις τους, αν χρειαστεί προκειμένου να διευκολύνουν τη ένταξη του παιδιού στην οικογένειά τους.

Αλλωστε, η επιλογή δεν έχει στόχο την εξεύρεση του τελείου ή του ιδανικού ζευγαριού ή την επιβολή των αντιλήψεων του κοινωνικού λειτουργού για την "ιδανική" οικογένεια. Η όλη διαδικασία είναι μια προσπάθεια να διαπιστώσει ο κοινωνικός λειτουργός κατά πόσο αυτό που μια οικογένεια και ένα παιδί μπορούν προσφέρουν ο ένας στον άλλον, ταιριάζει στις συγκεκριμένες ανάγκες τους, δίνοντας έτσι μια υπόσχεση αμοιβαίου δεσμού.

Μια πρόταση που κάνουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), είναι ο κοινωνικός λειτουργός να μην αναλαμβάνει αποκλειστικά την ευθύνη για την έγκριση ή όχι της οικογένειας. Αντίθετα, για το σκοπό αυτό να συνέρχεται μια ομάδα με εμπειρία σε τέτοια εργασία και να μελετά τα στοιχεία και τις παρατηρήσεις του κοινωνικού λειτουργού που έκανε την οικογενειακή μελέτη. Στοιχεία από τις συνεδρίες της ομάδας προετοιμασίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η τελική έκθεση και πρόταση προς την επιτροπή θα πρέπει να τονίζει τα θετικά στοιχεία και την εμπειρία που το ζευγάρι έχει να προσφέρει, τις όποιες ειδικές ικανότητες, καθώς και τους τομείς που η οικογένεια θα χρειαστεί στηριξη.

Μετά την αξιολογητική έκθεση του κοινωνικού λειτουργού, αναφέρει η Κουσίδου, (1988) στην οποία εγκρίνεται το ζεύγος για

υιοθεσία, μπορεί πια να ξεκινήσει η συζήτηση για το συγκεκριμένο παιδί, τα χαρακτηριστικά το ιστορικό και τα προβλήματά του.

ε) Απόρριψης αίτησης

"Η απόρριψη της αίτησης της υιοθεσίας αποτελεί άγχος για τον κοινωνικό λειτουργό ο οποίος διαισθανόμενος την απογοήτευση του ζεύγους μπορεί να αναβάλει ακόμα και την ανακοίνωση της αποφάσεως" (Κουσίδου, 1968, σελ. 93).

Το βασικό ερώτημα που τίθεται αναφέρει η Κουσίδου (1968) είναι αν πρέπει να δίνονται στο ζευγάρι οι λόγοι απόρριψης της αιτήσεως και με ποιο τρόπο. Υπάρχει η άποψη ότι οι λόγοι απόρριψης που αφορούν τυπικά κριτήρια όπως ηλικία, οικονομική κατάσταση κλπ. πρέπει να δίνονται στο ζευγάρι. Λόγοι όμως που αφορούν θέματα προσωπικότητας και σχέσεων δεν πρέπει να δίνονται διότι υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθούν προβλήματα στο ζευγάρι.

Επίσης, το ζευγάρι που έρχεται να υιοθετήσει δεν έχει την πρόθεση να μιλήσει για τις δυσκολίες του. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί πράγματι δεν τις γνωρίζει είτε γιατί δεν θέλει να τις γνωρίσει. Σε αυτές τις περιπτώσεις ως λόγοι απόρριψης χρειάζεται να δίνονται ο μεγάλος αριθμός αιτήσεων, η έλλειψη κατάλληλου παιδιού και να τονίζεται ότι κάθε παιδί δεν είναι κατάλληλο για κάθε οικογένεια.

Μια άλλη άποψη όμως υποστηρίζει ότι πρέπει να δίνονται οι λόγοι απόρριψης στους γονείς διότι έτσι αισθάνονται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην οργάνωση και μειώνεται η επιθετικότητα τους απέναντι της εξαιτίας της απόρριψης. Οι λόγοι πρέπει να είναι αληθινοί και παραδεκτοί από τους γονείς. Γι' αυτό άλλωστε, να χρησιμοποιηθούν στοιχεία που οι ίδιοι οι γονείς έχουν δώσει και

όχι προσωπικά συμπεράσματα του κοινωνικού λειτουργού.

Ακομη, οι δυσκολίες θα πρέπει να επισημαίνονται καε φορά που παρουσιάζονται και όχι ξαφνικά να ειπωθεί στο ζευγάρι ότι δεν θα προχωρήσει στην υιοθεσία. Με αυτό τον τρόπο το ζευγάρι συμμετέχει στην απόφαση και βοηθείται μερικές ίσως φορές να αποσύρει μόνο του την αίτηση.

Τελειώνοντας, η Κουσίδου (1968), προσθέτει ότι η όλη διαδικασία θα πρέπει να μειώσει όσο το δυνατόν περισσότερο το συναίσθημα αποτυχίας των γονέων, το οποίο δεν είναι δυνατόν να αποφευχθεί, αλλά και να τονώσει τον αυτοσεβασμό τους, δίνοντας έμφαση στα θετικά στοιχεία τους.

Επομένως, η απάντηση στο ερώτημα που τέθη αρχικά για το αν πρέπει να δίνονται οι λόγοι απόρριψης στο ζευγάρι είναι ότι κάθε περίπτωση πρέπει να αξιολογείται και να εκτιμάται σαν ξεχωριστή και εξατομικευμένη και ανάλογα να παρουσιάζονται ή όχι οι λόγοι απόρριψης της αίτησης.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

1. Η έννοια του υιοθετήσιμου παιδιού

Όπως έχει ήδη ειπωθεί και στο Κεφάλαιο "Ιστορική Προσέγγιση του θεσμού της υιοθεσίας στην Ελλάδα" από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, ένας νέος τύπος υιοθεσίας αναπτύσσεται.

Το ενδιαφέρον στρέφεται τώρα σε παιδιά που απείχαν κατά πολύ από την εικόνα του "ιδανικού" και "τέλειου" παιδιού. Τα παιδιά αυτά έχουν γίνει γνωστά σαν "παιδιά σε αναμονή" ή "παιδιά δύσκολα να αποκατασταθούν".

Σύμφωνα με τους Triseliotis, και Κουσίδου (1989), η αλλαγή των στάσεων σε γενικές γραμμές, επήλθε αφενός από την ταχεία μείωση του αριθμού των βρεφών που ήταν διαθέσιμα για υιοθεσία, αφετέρου δε από την ενημέρωση του κοινού, ύστερα από την πίεση που ασκήθηκε στις κοινωνικές οργανώσεις, για τα πολλά παιδιά που βρισκόνταν στην προστασία του κράτους και θα μπορούσαν να ωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα μιας σταθερής οικογενειακής ζωής.

Ετσι με δεδομένη πλέον αυτή την αλλαγή νοοτροπίας αλλάζει και η έννοια του "υιοθετήσιμου" παιδιού.

Η σύγχρονη θέση είναι ότι "κάθε παιδί είναι υιοθετήσιμο, αρκεί να υπάρχει μια οικογένεια που να επιθυμεί να το υιοθετήσει" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 37).

Οι ίδιοι συγγραφείς εξηγούν πως αυτό σημαίνει ότι το ενδιαφέρον έχει τώρα μετατοπιστεί από τα βρέφη που είναι υιοθετήσιμα, στα παιδιά που χρειάζονται οικογένεια, σε παιδιά δηλαδή που δεν αντιπροσωπεύουν την εικόνα που καλλιεργείτο στο

κοινό για τα παιδιά που χρειάζονταν θετές οικογένειες.

Όμως πριν πεισθούν οι υποψήφιοι θετοί γονείς για την αλλαγή της έννοιας της υιοθεσίας, απαραίτητο ήταν να αλλάξει η στάση και η νοοτροπία των κοινωνικών λειτουργών, γιατρών και άλλων επαγγελματιών και ειδικών επιστημόνων που συχνά ευθύνονταν για την εμμονή των υποψήφιων θετών γονέων να υιοθετήσουν τα "τέλεια" λευκά μωρά. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Οι J. Triseliotis, T. Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι τα αρχεία των κοινωνικών οργανώσεων είναι γεμάτα με αποφθεγματικές κρίσεις για περιπτώσεις παιδιών τα οποία χαρακτηρίστηκαν από παιδίατρος, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους ή ψυχιάτρος σαν "μη υιοθετήσιμα". Ολοι αυτοί οι επαγγελματίες εργαζόντουσαν με την πεποίθηση ότι τα ζευγάρια που ήθελαν να γίνουν θετοί γονείς ενδιαφερόντουσαν αποκλειστικά για το "τέλειο μωρό". Δεν υπήρχε ευελιξία για αποδοχή των διαφορετικών προτιμήσεων που έχουν οι άνθρωποι ή της έννοιας της προσφοράς στην υιοθεσία, δηλαδή των ζευγαριών ή ατόμων που επιθυμούσαν να φροντίσουν και ανα αναθρέψουν ένα παιδί ανεξάρτητα από την ηλικία ή την κατάσταση του.

Το ακόλουθο παράδειγμα είναι χαρακτηριστικό. Στην περίπτωση ενός παιδιού, ο γιατρός είχε γράψει στο τέλος της έκθεσής του: "Δεν θα συνιστούσα σε κανέναν από τους φίλους μου να υιοθετήσει αυτό το παιδί".

Ήδη, όμως από το 1954, μια αρμόδια Τοπική Επιτροπή στη Βρετανία ανέφερε σε έκθεσή της για την υιοθεσία ότι "δεν πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα σε ένα γιατρό να εκφράσει την απόψή του για την καταλληλότητα ενός παιδιού για υιοθεσία. Όπως έχουμε αποδείξει, αυτό είναι ένα θέμα που θα αποφασίσουν οι αιτούντες, αφού πληροφορηθούν όλα τα σχετικά στοιχεία" ((J. Triseliotis, T.

Κουσίδου, 1989, σελ. 8).

Έτσι σήμερα, συνεχίζουν οι ίδιοι οι συγγραφείς, πιστεύεται ότι για κανένα παιδί δεν μπορεί να αποκλειστεί η υιοθεσία, εφόσον υπάρχει οικογένεια κατάλληλη και προετοιμασμένη να αναλάβει το γονικό ρόλο γι' αυτό το παιδί. Η ευθύνη των επαγγελματιών δεν είναι να χαρακτηρίζουν ένα παιδί σαν "κατάλληλο" ή "όχι κατάλληλο" για υιοθεσία αλλά να εξηγούν στην κοινότητα και στους υποψήφιους θετούς γονείς ποιά παιδιά είναι διαθέσιμα για υιοθεσία, τις ειδικές τους ανάγκες και το είδος της φροντίδας που χρειάζονται. Η τελική απόφαση ανήκει στις ίδιες τις υποψήφιες θετές οικογένειες.

Αρχικά, υπήρξαν ασφαλώς, επιφυλάξεις, αλλά οι κοινωνικοί λειτουργοί στη Βρετανία και στις ΗΠΑ ανακάλυψαν με ευχάριστη έκπληξη, πόσο καλή θέληση υπάρχει στην κοινότητα και πόσες πολλές οικογένειες είναι προετοιμασμένες να υιοθετήσουν παιδιά στα οποία υπήρχε μέχρι πρόσφατα η πεποίθηση ότι κανένας δεν θα ήθελε να προσφέρει το σπίτι του.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα παιδιών που πρόσφατα υιοθετήθηκαν στην Βρετανία είναι τα εξής: η Μαρία 4 χρόνων που έχει σύνδρομο Down, η Λίλη ένα δωδεκάχρονο, νοητικά καθυστερημένο κορίτσι, ο Μπιλ 7ετών που πέρασε όλη σχεδόν την παιδική του ηλικία με συνεχείς αλλαγές ιδρυμάτων και αναδόχων οικογενειών, ο Μάικ 6 χρόνων, που έχει μειωμένη όραση και νοητική καθυστέρηση, ο Πέτρος 9 ετών, ο Ρόμπιν 7 ετών και ο Γιάννης 4 ετών που είναι αδέρφια και ήταν προς το συμφέρον τους να τοποθετηθούν στην ίδια οικογένεια.

Η Philida Sawbridge, αναφερόμενη στην εργασία της κοινωνικής οργάνωσης, στην οποία εργαζόντα (Parents for childre, στο Λονδίνο), περιγράφει περιπτώσεις παιδιών με ειδικές ανάγκες για

τα οποία βρέθηκαν θετές οικογένειες. Ο Matthew 41/2 χρόνων, που είχε δισχιδή ράχη και η συμπεριφορά του ήταν συμπεριφορά παιδιού 2 1/2 χρόνων, ο Leonard 11 ετών, είχε μερική κώφωση, ήταν πολύ μπερδεμένος και ανώριμος και χρειαζόταν βοήθεια με τις ώρες για να ξεκαθαρίσει το παρελθόν του και να θρηνήσει την πεθαμένη μητέρα του, ο Epid, 15 ετών που ήταν νοητικά καθυστερημένος αλλά μπορούσε με πολύ ενθάρρυνση να λειτουργεί σχετικά φυσιολογικά και να τα καταφέρνει με τις περισσότερες καθημερινές ασχολίες (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Από αυτά διαπιστώνεται ότι πράγματι υπάρχει η δυνατότητα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες να βρουν μόνιμες οικογένειες, αρκεί να ξεπεραστούν οι προσωπικές προκαταλήψεις των ανθρώπων που ασχολούνται με τις υιοθεσίες και να υπάρξει κατάλληλη ενημέρωση και προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων.

2. Σχέδιο συγκέντρωσης των απαραίτητων πληροφοριών για ένα παιδί που προορίζεται για υιοθεσία

Οι Βρετανικές Οργανώσεις για την υιοθεσία και την αναδοχή (British Agencies for Adoption and Fostering - B.A.A.F.) θεωρούν απαραίτητη τη συγκέντρωση ορισμένων πληροφοριών για όλα τα παιδιά που προστατεύονται από μια κοινωνική οργάνωση, και ιδιαίτερα για αυτά που προορίζονται για υιοθεσία ή αναδοχή. Το προτεινόμενο σχέδιο παρουσιάζεται παρακάτω (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

1) Το παιδί**α) Τυπικά στοιχεία:**

- Ονομα, ημερομηνία γέννησης, φύλο
- Τόπος γέννησης, διεύθυνση
- Φυλή, εθνικότητα
- Σημερινός τύπος φροντίδας (πχ. Ίδρυμα, ανάδοχη οικογένεια)
- Χρονικό διάστημα που βρίσκεται υπό προστασία
- Γεννημένο εντός γάμου/εκτός γάμου
- Θρήσκευμα - ημερομηνία και τόπος βάφτισης

β) Νομική κατάσταση:

- Με ποιά δικαστική ή άλλη απόφαση βρίσκεται το παιδί υπό την προστασία της οργάνωσης
- Είναι "ελεύθερο" το παιδί για υιοθεσία
- Έχουν δώσει οι γονείς τη συναίνεσή τους στην υιοθεσία

γ) Εικόνα του παιδιού:

- Σύντομη περιγραφή του παιδιού και της προσωπικότητάς του
- Φωτογραφία

δ) Υγεία:

- Τοκετός, βάρος γέννησης, περιγεννητική κατάσταση
- Γενική κατάσταση υγείας
- Παρελθούσα ή/και σημερινή ψυχολογική ή ψυχιατρική βοήθεια
- Έχει το παιδί παρουσιάσει ή παρουσιάζει αναπηρίες,

μειονεξίες, τραύματα, ή σοβαρές ασθένειες

- Γενικές αντιδράσεις και ικανότητα αντιμετώπισης των παραπάνω καταστάσεων.

ε) Εκπαίδευση:

- Αριθμός και τύπος σχολείων στο παρελθόν περιλαμβανομένων νηπιαγωγείων και παιδικών σταθμών
- Ικανότητες ή προβλήματα στο σχολείο

στ) Τι είδους τοποθέτηση χρειάζεται:

- Σε θετή οικογένεια /σε ανάδοχη/ άλλη
- Υπάρχουν αδέρφια που πρέπει να τοποθετηθούν μαζί με το παιδί
- Υπάρχουν θρησκευτικοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη
- Υπάρχουν θρησκευτικοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη
- Υπάρχουν σημαντικοί ή γεωγραφικοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

2) Στοιχεία από το κοινωνικό ιστορικό του παιδιού

- α)**
  - Προστασία του παιδιού από γέννησή του, παράθεση ημερομηνιών
  - Τύπος προστασίας, πχ. με φυσική μητέρα, ανάδοχη οικογένεια
  - Παρατηρήσεις για την ποιότητα της φροντίδας και τους λόγους της μετακίνησης
- β)** Σχέση με το άτομο που φροντίζει το παιδί

γ) Αντιδράσεις στον αποχωρισμό.

3) Αδέλφια

Όνομα, φύλο, ημερομηνία γέννησης, τύπος και είδος προστασίας για τον κάθε αδελφό ή αδελφή.

4) Λεπτομέρειες του προγραμματισμού που έχει κάνει η οργάνωση για το παιδί

α) Ημερομηνία και λόγοι που ανατέθηκε η προστασία του για πρώτη φορά σε αυτήν ή άλλη οργάνωση

β) Αριθμός επανεισαγωγών στην κρατική προστασία

γ) Ημερομηνία και λόγοι για την τελευταία εισαγωγή

δ) Ποιός είναι ο συναινετικός προγραμματισμός για το μέλλον του παιδιού και οι λόγοι πάνω στους οποίους βασίζεται

ε) Ποιό προσωπικό της οργάνωσης συμμετείχε στις αποφασίες

στ) Συμφωνούν με τον προγραμματισμό οι βιολογικοί γονείς του παιδιού και οι στενοί συγγενείς ή όχι

ζ) Υπάρχει κάποιος άλλος που να ενδιαφέρεται για το παιδί

η) Έχει το παιδί δικαιώματα σε υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία

θ) Είναι απαραίτητες κάποιες περαιτέρω ενέργειες για να διευκολυνθεί ο προγραμματισμός (πχλ εντόπιση συγγενών, προώθηση και επίλυση νομικών θεμάτων.

ι) Αναμένεται να προκύψουν ειδικά προβλήματα κατά την υλοποίηση του προγραμματισμού της οργάνωσης

ια) Πότε αναθεωρήθηκε ο προγραμματισμός για τελευταία φορά. Εγιναν κάποιες αλλαγές.

5) Αναλυτική παρουσίαση του παιδιού

Η παρουσίαση αυτή θα πρέπει να παρέχει μια πλήρη εκτίμηση

των σημερινών και μελλοντικών αναγκών του παιδιού (σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία) και να συνοδεύεται από ιατρικές, ψυχολογικές ή άλλες εκθέσεις ειδικών.

3. Η έννοια της "προετοιμασίας" του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία

Σύμφωνα με όσα αναφέρει η Σαββαΐδου (1968), η προετοιμασία του παιδιού για την υιοθεσία περιλαμβάνει τη μελέτη όλων εκείνων των στοιχείων που αφορούν το παιδί, επί τη βάση της οποίας αποφασίζεται αν η υιοθεσία είναι η καταλληλότερη λύση για το συγκεκριμένο παιδί.

Ειδικότερα, η έννοια της προετοιμασίας σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα συνίσταται:

- α) Στη δημιουργία κατάλληλων όρων διαβίωσης του παιδιού για να ξεκινήσει με πιο γερές βάσεις στη θετή του οικογένεια.
- β) Στη συγκέντρωση όλων εκείνων των στοιχείων του παιδιού που θα βοηθήσει ώστε να βρεθούν οι κατάλληλοι γονείς, κατά το στάδιο του "ταιριάσματος" του ζεύγους και του παιδιού.
Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι δύο σκοποί πρέπει:
- γ) Να συγκεντρωθούν στοιχεία για το οικογενειακό ιστορικό του παιδιού
- δ) Να γίνει προσεκτική παρακολούθηση της σωματικής και ψυχικής του υγείας
- ε) Να μελετηθεί η προσωπικότητα του παιδιού και οι ιδιαίτερες ανάγκες του

Οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) όμως δεν περιορίζουν τις απόψεις τους μόνον στην προετοιμασία του παιδιού για την

υιοθεσία, αλλά αναφέρονται γενικά και στην εργασία των κοινωνικών λειτουργών με τα παιδιά που βρίσκονται σε κρατική προστασία. Ο στόχος κλειδί είναι να βοηθηθούν τα παιδιά να διατηρήσουν την ταυτότητα τους, να ξεπεράσουν πιθανές δυσκολίες και να προετοιμασθούν για την επόμενη αλλαγή στη ζωή τους. Η επόμενη αλλαγή μπορεί να είναι η επιστροφή στο σπίτι τους, η τοποθέτηση σε αναδοχή οικογένεια για σύντομο ή μεγάλο χρονικό διάστημα, η υιοθεσία τους ή ακόμη μια ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα.

Αναλυτικότερα, η εργασία που γίνεται, στοχεύει αφενός στο να βοηθήσει το παιδί να κατανοήσει τις συνθήκες της ζωής του, την καταγωγή του και τους προηγούμενους δεσμούς του και να μπορέσει να επεξεργασθεί πιθανό άγχος και φόβους που απορρέουν από τα γεγονότα και την αβεβαιότητα της ζωής του, αφετέρου δε στο να συζητηθεί με το παιδί η πιθανότητα νέας αλλαγής στη ζωή του και να προετοιμαστεί για την επάνοδό του στη φυσική του οικογένεια ή την ένταξή του σε νέα οικογένεια, μόνιμα ή προσωρινα. Βοηθώντας το παιδί να καταλάβει τους λόγους της νέας μετακίνησής του και προετοιμάζοντάς το γι' αυτήν, διευκολύνεται η προσαρμογή του στο νέο περιβάλλον.

Το έργο του κοινωνικού λειτουργού, δηλαδή, στη φάση της προετοιμασίας είναι διπλό. "Πρώτα, θα βοηθήσει το παιδί να καταλάβει τί του έχει συμβεί και δεύτερον, τί θα του συμβεί" (J. Triseliotis, - Τ. Κουσίδου, 1989, σελ. 119).

Μόνον έτσι, συνεχιζούν θα μπορέσει να αναπτυχθεί μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού, που θα επιτρέψει τόσο την έγκαιρη προετοιμασία όσο και την αποκατάσταση του παιδιού στη νέα του οικογένεια.

Άλλωστε, για πολλά παιδιά, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να είναι ο μόνος σύνδεσμος με την προηγούμενη ζωή τους ή με τον

έξω κόσμο. Και γι' αυτό το λόγο η Horne (1981) παρομοιάζει το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού σαν του "γεφυροποιού", προειδοποιώντας, ωστόσο ότι μια πολύ στενή σχέση μεταξύ του παιδιού και του κοινωνικού λειτουργού μπορεί να εμποδίσει την ανάπτυξη της σχέσης του παιδιού με τους υποψήφιους θετούς του γονείς.

Από αυτά, γίνεται κατανοητό, λοιπόν, ότι το θέμα της επικοινωνίας με τα παιδιά είναι πολύ σημαντικό. Αν ο στόχος είναι να βοηθηθούν τα παιδιά να ξεπεράσουν αποχωρισμούς, και αλλαγές περιβάλλοντος, να εκφράσουν και να μοιραστούν μερικά από τα βαθιά ριζωμένα προσωπικά τους βιώματα και να εμπλακούν στη διαδικασία του προγραμματισμού, είναι απαραίτητη η γνώση τεχνικών που θα διευκολύνουν την επικοινωνία μαζί τους.

Πριν όμως, γίνει αναφορά στο θέμα αυτό, κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν οι διαφορετικές παράμετροι που κάθε φορά λαμβάνονται υπόψη σ' ό,τι αφορά:

- α) την προετοιμασία βρεφών
- β) την προετοιμασία των μεγαλύτερων παιδιών

α) Η προετοιμασία των βρεφών

Αν και ο αριθμός των βρεφών, όπως έχει ήδη αναφερθεί που προσφέρονται για υιοθεσία μειώνεται συνεχώς, και πιθανώς τα μωρά να εκλείψουν στο μέλλον, οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να συνεχίζουν τις προσπάθειες τους για την υιοθεσία αυτών που είναι διαθέσιμα.

Αμέσως μετά τη γέννηση, ανεξάρτητα από το στάδιο απόφασης που βρίσκεται η μητέρα (είτε έχει πάρει την οριστική της απόφαση, είτε είναι αμφίθυμη), η συνήθης πρακτική είναι να τοποθετούνται όλα τα νεογέννητα μωρά σε ανάδοχες οικογένειες προσωρινά, τουλάχιστον για έξι εβδομάδες, ώστε να δοθεί περισσότερος χρόνος

στη μητέρα να αποφασίσει, αλλά και να γίνουν οι απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Ωστόσο, η πρακτική αυτή αναφέρουν οι ίδιοι συγγραφείς έχει αναμφισβητηθεί και αρκετές οργανώσεις δε διστάζουν πλέον να τοποθετήσουν νεογέννητα μωρά κατευθείαν στους υποψήφιους θετούς γονείς, με την προϋπόθεση βέβαια ότι η απόφαση της μητέρας φαίνεται να είναι οριστική.

Η Κουσίδου και ο Triseliotis παρουσιάζουν μια σειρά από λόγους που συνηγορούν για την απευθείας τοποθέτηση (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Κατ' αρχήν, πολλές μητέρες αισθάνονται πιο ευχαριστημένες όταν ξέρουν ότι τα παιδιά τους θα πάνε απευθείας στους ανθρώπους που θα τα μεγαλώσουν.

Είναι, επίσης, πιθανόν, χωρίς να υπάρχουν συγκεκριμένες μελέτες ότι ο δεσμός μεταξύ του παιδιού και των θετών γονέων ενισχύεται χωρίς την ενδιάμεση αλλαγή.

Ενας ακόμη λόγος υπέρ της παραπάνω άποψης είναι ότι οι συνεχείς αλλαγές των ανθρώπων που φροντίζουν ένα παιδί, δεν είναι προς όφελος του, έστω και αν υπάρχουν αισιόδοξα ερευνητικά αποτελέσματα για βρέφη που εκτίθενται σε τέτοια βιώματα.

Στο συμπέρασμα αυτό έχουν συμβάλλει οι καλά τεκμηριωμένες ερευνητικές μελέτες που έγιναν από τους Clarke και Clarke το 1976, οι οποίες επικεντρώνονται στις επιπτώσεις των πρώιμων εμπειριών στη μετέπειτα ζωή. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, οι πρώιμες εμπειρίες αυτές καθ' αυτές δεν έχουν μακροπρόθεσμες επιδράσεις και αν δεν συνεχίσουν να ενισχύονται, θα ατονίσουν. Υποστηρίζεται ότι τα πρώιμα τραύματα και οι αποστερήσεις συντηρούνται συνήθως εξαιτίας της συνέχισης και ενίσχυσης των αρνητικών εμπειριών. Αντίθετα, ένα εποικοδομητικό περιβάλλον με

δοτικούς ευαίσθητους και υποστηρικτικούς γονείς είναι πιθανόν να αντιστρέψει τη φορά των πραγμάτων.

Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και η Koluchova, ύστερα από μελέτες της το 1972 και το 1976. Η Koluchova περιγράφει την ιστορία διδύμων που αρχικά ανατράφηκαν σε ίδρυμα και κατόπιν από μια θεία (από τη μητρική οικογένεια) μέχρι την ηλικία των 18 μηνών. Στη συνέχεια απομονώθηκαν και αντιμετωπίστηκαν σκληρά στο σπίτι του πατέρα τους και της συζύγου του. Όταν η περίπτωση τους έγινε γνωστή, στην ηλικία των 7 ετών, είχαν σοβαρή μορφή ραχίτιδας, δεν μιλούσαν, ήταν συναισθηματικά διαταραγμένα και ο δείκτης νοημοσύνης τους ήταν γύρω στο 40. Η εξειδικευμένη, όμως φροντίδα που τους παρασχέθηκε αρχικά και η εν συνεχεία τοποθέτηση τους, σε ηλικία 9 ετών σε μια προσεκτικά επιλεγμένη θετή οικογένεια, είχαν σαν αποτέλεσμα να επανέλθουν τα παιδιά αυτά σε φυσιολογικά επίπεδα γνωστικής, συναισθηματικής και σχολικής απόδοσης.

Έτσι με τις έρευνες αυτές καταρίφθηκαν πλήρως οι μελέτες του J. Bowlby και άλλων, που ήταν πολύ απαισιόδοξες για την μελλοντική εξέλιξη των παιδιών που είχαν υποστεί το τραύμα του αποχωρισμού από τις μητέρες τους ή από τα υποκατάστατα των μητέρων τους στα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Ιδιαίτερα αποκαρδιωτικός ήταν και ο παινιγμός ότι οπιοδήποτε παιδί υιοθετείται άνω των δύο ετών, πιθανώς να μην μπορέσει ποτέ να αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με τους νέους του γονείς, σαν αποτέλεσμα του τραύματος του πρώιμου αποχωρισμού.

Σχετικά τώρα με την μη απευθείας τοποθέτηση του βρέφους στη θετή οικογένεια, εκτός πάοτην διάθεση περισσότερου χρόνου στη μητέρα να αποφασίσει, ένας ακόμα λόγος είναι για να γίνουν οι απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις (J. Triseliotis, T. Κουσίδου,

1989).

Πάνω σε αυτό η Σαββαΐδου (1968) υποστηρίζει ότι η παρακολούθηση της υγείας του παιδιού αρχίζει πριν από τη γέννησή του με την παρακολούθηση της υγείας της μητέρας του. Ο παιδίατρος δηλαδή συνεργάζεται με τον κοινωνικό λειτουργό στο θέμα της κατάλληλότητας του παιδιού για υιοθεσία από ιατρικής πλευράς και δίνει στοιχεία για τυχόν υπάρχουσες αναπηρίες, ασθένειες, διανοητική καθυστέρηση ή βεβαρυσμένη κληρονομικότητα. Αν ο κοινωνικός λειτουργός συνεχίζει, έχει το ιατρικό ιστορικό αρκετά νωρίς, και η υιοθεσία δεν ενδείκνυται σαν λύση για το συγκεκριμένο παιδί (πχ. σε βάριες διανοητικές καθυστερήσεις) θα προγραμματίσει άλλες κατάλληλες λύσεις, πχ. ανάδοχη οικογένεια.

Βέβαια, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η άποψη ότι οι επιστήμονες έχουν το δικαίωμα να χαρακτηρίσουν ένα παιδί "υιοθετήσιμο" ή όχι, δεν ισχύει πια. Ωστόσο, οι εξειδικευμένες γνώσεις των παιδιάτρων και άλλων ειδικών είναι απαραίτητες για την εκτίμηση της υγείας και της εξέλιξης του παιδιού. Αλλωστε, είναι σημαντικό και για τους θετούς γονείς να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της υγείας του παιδιού ή της έκτασης ενός ιατρικού προβλήματος για να είναι σε θέση να αποφασίσουν. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Σχετικά με τις ιατρικές εξετάσεις του παιδιού πριν από την υιοθεσία, οι J. Triseliotis, T. Κουσίδου, (1989) παρατηρούν ότι στις νομοθεσίες των περισσότερων χωρών, όχι όμως και στην νομοθεσία της Ελλάδας υπάρχει ανάλογη ρύθμιση. Η εξέταση γίνεται από παιδίατρο - κατά προτίμηση καταρτισμένο και έμπειρο στην αναπτυξιακή παιδιατρική - ο οποίος εκτιμά την κατάσταση υγείας του παιδιού την εξέλιξή του (εξέταση των τομέων της άδρης κινητικότητας, των λεπτών χειρισμών, της όρασης, της ακοής, της ομιλίας και της κοινωνικής συμπεριφοράς), το νοητικό του δυναμικό

και κάθε παράγοντα, κληρονομικό ή άλλον που μπορεί να επηρεάσει την υγεία και εξέλιξη του και προβαίνει σε πιθανή πρόγνωση.

Βέβαια, συνεχίζουν για την εκμimesη αυτών των στοιχείων είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο εξειδικευμένος παιδίατρος το πλήρες ιστορικό του παιδιού, το ιστορικό σημαντικών ασθενειών στους γονείς ή στην βιολογική οικογένεια, την κατάσταση υγείας της μητέρας κατά την εγκυμοσύνη, τις συνθήκες τοκετού, την περιγεννητική κατάσταση του παιδιού και τη μετέπειτα εξέλιξή του.

Στη φάση της προετοιμασίας του παιδιού, η Σαββαΐδου (1968) θεωρεί εξίσου σημαντική και τη συγκέντρωση στοιχείων για το οικογενειακό ιστορικό του παιδιού, τόσο για ενημέρωση των θετών γονέων σχετικά με ορισμένα οικογενειακά του χαρακτηριστικά όσο και για την απόκτηση της ικανότητας εκ μέρους τους να απαντήσουν σε μελλοντικά ερωτηματά του. (Για το θέμα του οικογενειακού ιστορικού έχει γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο της εργασίας αυτής).

Μια ακόμη αλλαγή που έχει λάβει χώρα στη φάση της προετοιμασίας των βρεφών, όπως παρατηρούν οι Triseliotis και η Κουσίδου (1989) είναι αυτή που αφορούσε την απαίτηση για ψυχολογική αξιολόγηση και πρόγνωση της νοητικής εξέλιξης των βρεφών. Η απαίτηση αυτή στηριζόταν στην επιθυμία των οργανώσεων να δώσουν στους υιοθετούντες το παιδί που θα ταιριαζε, όσο γινόταν περισσότερο, με το παιδί που θα μπορούσαν να είχαν γεννήσει.

Σήμερα, πάντως, η πρακτική αυτή έχει μπει πια στο περιθώριο, κάτω από το φως της ανεπάρκειας των tests γι' αυτήν την ηλικία. Η επικρατούσα άποψη είναι αυτή του Wittenburn (1957), ο οποίος συμπέρανε από μελέτη θετών παιδιών ότι η πρόγνωση ήταν μάλλον μια άκαρπη ενέργεια κι ότι οι προσπάθειες και ο χρόνος που αφιερώθηκαν στην αξιολόγηση του παιδιού θα ήταν καλύτερα να είχαν δοθεί

για την πληρέστερη μελέτη των θετών γονέων (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Παρ' όλα αυτά, οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αφήνουν να εννοηθεί ότι αφενός στις περιπτώσεις βρεφών των οποίων η εξέλιξη απασχολεί, η ψυχολογική εκτίμηση βοηθά στην καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών τους, αφετέρου δε, ότι πρόσφατα υπάρχει κάποια συμφωνία ότι τα tests μπορούν να προβλέψουν αδρά τη γνωστική ικανότητα, αλλά όχι συγκεκριμένες γνωστικές διεργασίες οι οποίες μπορεί να επηρεάζονται από το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει το παιδί.

β) Η προετοιμασία των μεγαλύτερων παιδιών

Εχει ήδη αναφερθεί ότι μετά την αλλαγή της άποψης για το "υιοθετήσιμο" παιδί οι κοινωνικές οργανώσεις και οι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν την ευθύνη να εξασφαλίσουν στα παιδιά που προστατεύουν τη δυνατότητα να μεγαλώσουν στο καλύτερο δυνατό περιβάλλον που θα εγγυάται την ομαλή σωματική, συναισθηματική, κοινωνική και νοητική τους ανάπτυξη.

Είναι πάντως γεγονός όπως παρατηρούν και οι Triseliotis - Κουσίδου (1989), ότι για την επίτευξη του παραπάνω στόχου πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη όλες οι προηγούμενες εμπειρίες και τα βιώματα του κάθε παιδιού, εμπειρίες που τις περισσότερες φορές αν όχι όλες, παίζουν ανασταλτικό ρόλο για μια τοποθέτηση.

Οι εμπειρίες αυτές, συνεχίζουν, περιλαμβάνουν αφενός την ιδρυματική ζωή, συνήθως σε περισσότερα από ένα ιδρύματα, εμπειρία ιδιαίτερα αρνητική αφού υπάρχουν ενδείξεις ότι με το να είναι τα παιδιά στην προστασία μιας κοινωνικής οργάνωσης μπορεί να υποβάλλονται σε περαιτέρω συναισθηματική αποστέρηση και αποχωρισμούς.

Ερευνα στην οποία αποδεικνύεται αυτό, είναι των Triseliotis και Russel, το 1984, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά που μεγάλωσαν σε ιδρύματα παρουσίασαν μόνιμη βλάβη της συναισθηματικής και ψυχικής τους υγείας, είχαν προβλήματα στην επαγγελματική τους απόδοση και μειωμένη ικανότητα να αντιμετωπίζουν τη καθημερινές καταστάσεις της ζωής (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Αφετέρου δε, την απόρριψη, την κάθε είδους κακοποίηση (σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική) ή την απώλεια αγαπημένων προσώπων, ενώ η ύπαρξη σωματικών ή νοητικών μειονεξιών, συναισθηματικών δυσκολιών ή προβλημάτων συμπεριφοράς είναι σαφώς επιπρόσθετοι επιβαρυντικοί παράγοντες.

Ένα σημαντικό δίλημμα που προκύπτει για τα μεγαλύτερα παιδιά είναι εάν η οικογενειακή αποκατάστασή τους πρέπει να καθυστερεί έως ότου να ξεπεραστούν τα συμπεριφορικά και συναισθηματικά προβλήματα ή να τοποθετούνται στη νέα οικογένεια με την προοπτική ότι αυτή θα βοηθήσει ώστε να ξεπεραστούν (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Αποψη των ιδίων συγγραφέων είναι ότι με δεδομένα τα ερευνητικά αποτελέσματα για τις επιπτώσεις της ιδρυματικής ζωής, σαφώς η δεύτερη εκδοχή είναι καλύτερη, ύστερα μάλιστα από τη διαπίστωση της ικανότητας συνηθισμένων οικογενειών να προσφέρουν και "θεραπεία" για μερικά παιδιά. Αυτή η θεραπεία περιλαμβάνει την παροχή αγάπης και ασφάλειας, ερεθισμάτων, επαίνων και αναγνώρισης, καθώς και την ενθάρρυνση για την ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης και προσωπικής ανεξαρτησίας. Αυτή η θεραπευτική αντιμετώπιση παρέχεται, συνήθως, μέσα στα πλαίσια της μονιμότητας που δημιουργούν η ομαλή οικογενειακή ατμόσφαιρα, η παραδοχή, η φροντίδα και οι σωστοί και σταθεροί χειρισμοί.

Βέβαια, μια τέτοια τοποθέτηση δεν αποκλείει τη βοήθεια από

ψυχιάτρους και ψυχολόγους, όπου κρίνεται απαραίτητη ή τις συνεχή παροχή κοινωνικής εργασίας και στήριξης στις οικογένειες, μερικές φορές όλο το εικοσιτετράωρο ή και ένα ολόκληρο Σαββατοκύριακο, εκεί όπου τα προβλήματα συμπεριφοράς είναι ιδιαίτερα δύσκολα.

Κάτι άλλο που επισημαίνεται από τους Triseliotis, και Κουσίδου (1989) είναι ότι στη φάση της προετοιμασίας των μεγαλύτερων παιδιών, οι κοινωνικοί λειτουργοί, πριν καταλήξουν στην υιοθεσία είναι απαραίτητο να εξετάσουν και τις άλλες εναλλακτικές λύσεις, της μονιμης αναδοχής ή της ανοιχτής υιοθεσίας, αφού βέβαια αποκλειστεί η μακρόχρονη ιδρυματική περίθαλψη, εξαιτίας των πολύ απογοητευτικών ευρυμάτων για τη λειτουργία των ιδρυμάτων σαν υποκαταστατα γονέων.

Σχετικά με το θεσμό της "ανοιχτής υιοθεσίας" για τα μεγαλύτερα παιδιά, ενδεικτικά θα αναφερθεί ότι οι απόψεις είναι αντικρουόμενες (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Κατά μία άποψη, υποστηρίζεται ότι το παιδί δεν θα πρέπει να έρχεται σε επαφή με μέλη της φυσικής του οικογένειας μετά την υιοθεσία, ενώ πρόσφατο άρθρο του Triseliotis (1985) παρουσιάζει στοιχεία που δείχνουν ότι τα παιδιά μπορούν να συνδεθούν με περισσότερα παθ ένα άτομα ή οικογένειες συγχρόνως αρκεί η σύνδεση αυτή να διατηρείται μόνο για το συμφέρον του παιδιού.

Γενικά, πάντως η διαθέσιμη τεκμηρίωση είναι υπέρ της μεγαλύτερης διαφάνειας στην υιοθεσία και της ανάγκης να διατηρούν τα μεγαλύτερα παιδιά σημαντικούς δεσμούς, με τους εξ αίματος συγγενείς τους. (J. Triseliotis, 1991).

Καταλήγοντας λοιπόν σε ένα συμπέρασμα σ' ό,τι αφορά την προετοιμασία των βρεφών και μεγαλύτερων παιδιών για υιοθεσία, μπορεί να ειπωθεί ότι είναι ένα θέμα για το οποίο υπάρχουν πολλές

αντιτιθέμενες απόψεις, υποστηριζόμενες η κάθε μία από εξίσου ισχυρά επιχειρήματα. Έτσι, είναι ανέφικτο να διατυπωθούν κανόνες οι οποίοι θα ισχυουν ανεξέλεγκτα και δογματικά σε όλες τις περιπτώσεις παιδιών.

Αυτό όμως, που μπορεί να υποστηριχθεί με βεβαιότητα είναι η φάση της προετοιμασίας είναι μια πολύ σημαντική και ευαίσθητη φάση για το κάθε παιδί, αφού επιλέγεται και αποφασίζεται ο τοπος που θα περάσει μερικά από τα σημαντικότερα χρόνια της ζωής του. Γι' αυτό, οι κοινωνικοί λειτουργοί που ασχολούνται με την προετοιμασία των παιδιων είναι αναγκαίο να μελετούν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε φοα όλα τα δεδομένα και όλες τις παραμέτρους, πριν καταλήξουν στην οποιαδήποτε λύση, έχοντας πάντα σαν στόχο να εξασφαλίζονται - όσο εξαρτάται απ' αυτούς - οι καλύτερες συνθήκες για το παιδί.

4. Επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με το παιδί που προετοιμάζεται για υιοθεσία

"Ο προγραμματισμός για τα παιδιά και η προετοιμασία τους σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής τους προϋποθέτουν την ικανότητα να επικοινωνεί κανείς με τα παιδιά όλων των ηλικιών και να δείχνει την προθυμία του να καταλάβει" (J. Triseliotis, T Κουσίδου 1989, σελ. 120).

Οι Triseliotis, T Κουσίδου (1989) επισημαίνουν ότι αυτή η ικανότητα επικοινωνίας προϋποθέτει:

- α) Τη δημιουργία "σχέσης" μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού

- β) Γνώση, εκ μέρους του κοινωνικού λειτουργού ότι τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους επικοινωνούν και καταγράφουν πληροφορίες με διαφορετικό τρόπο
- γ) Γνώση του τρόπου χειρισμού του φαινομένου του αποχωρισμού

α) Δημιουργία σχέσης μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού

Η δημιουργία σχέσης και η επικοινωνία και επαφή με τα παιδιά μπορεί να αποδειχθεί αρκετά δύσκολη.

Αυτό που συνήθως συμβαίνει, αναφέρουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989), με τα παιδιά είναι να αποσύρονται ή να μην ανταποκρίνονται, όχι όμως επειδή δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν λέξεις για να μοιραστούν συναισθήματα ή να εκφράσουν τις σκέψεις τους. Αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι ότι δεν είναι εύκολο για ένα παιδί να πει πως αισθάνεται ή μπορεί να είναι απειλητικό γι' αυτό και επικίνδυνο να αποκαλύπτει τα συναισθήματά του.

Τα περισσότερα παιδιά πριν "ανοίξουν" τον εαυτό τους χρειάζονται προηγουμένως να γνωρίσουν και να εμπιστευτούν τον κοινωνικό λειτουργό, να τον βιώσουν σαν ένα αληθινό πρόσωπο και να εκτιμήσουν τη στάση του και τις προθέσεις του απέναντί τους.

Μια χρήσιμη τεχνική που προτείνει η Winnicott (1964) για επικοινωνία είναι αυτό που ονομάζει "έμμεση επαφή" ή "τρίτο αντικείμενο". Η ερμηνεία που δίνει σ' αυτό είναι ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων, αποδεικνύεται ιδιαίτερα βοηθητικό να υπάρχει κάτι μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού, ένα τρίτο αντικείμενο ή ένα γεγονός που εξελίσσεται και το οποίο μπορεί σε οποιαδήποτε στιγμή της επικοινωνίας να γίνει κεντρικό σημείο αναφοράς για να δώσει διέξοδο στην ένταση. (J.

Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Τέτοια γεγονότα, λαμβανομένης παντα υπόψη της ηλικίας του παιδιού, μπορεί να θεωρηθούν οι αγώνες αυτοκινήτων, το κολύμπι, ή το παιχνίδι, ή ένας περίπατος, ή η ύπαρξη ενός ζώου ή ακόμα και η σιωπή.

Επίσης, δραστηριότητες όπως η ζωγραφική, το σχέδιο, η χαρτοκοπτική, η πλαστελίνη, η πυλογλυπτική, η υποκριτική ρόλων ή οποιοδήποτε άλλο μέσον που επιτρέπει στο παιδί να σκέφτεται και να μιλά συγχρόνως, έχοντας το έργο αυτό σαν σημείο αναφοράς, μπορεί να βοηθήσει το διάλογο μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού.

β) Τρόποι επικοινωνίας των παιδιών με τους ενήλικες

Απαραίτητη προϋπόθεση για μια ουσιαστική επικοινωνία, όπως παρατηρεί και η Sewett, είναι να γνωρίζει ο κοινωνικός λειτουργός ότι τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους επικοινωνούν και καταγράφουν τις πληροφορίες, με διαφορετικό τρόπο (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Εξαιτίας του "αντιληπτικού ρεαλισμού" που χαρακτηρίζει τον τρόπο αντίληψης των παιδιών προσχολικής ηλικίας, η Sewett αναφέρει πως όταν η πληροφόρηση αφορά δυσάρεστα γεγονότα και είναι δύσκολη και συναισθηματικά φορτισμένη, βοηθά να τη δώσει κανείς μέσω μιας αισθητηριακής ή σωματικής σύνδεσης.

Η πληροφόρηση μπορεί να φανεί στο παιδί πιο αληθινή, αν του μεταφερθεί μέσω αυτού που ίσως είδε ή άκουσε, πχ. "ίσως να κατάλαβες πως κάτι συμβαίνει με την μαμά σου βλέποντας το γιατρό να έρχεται συνέχεια", ή "συχνά άκουγες τη μαμά και το μπαμπά σου να τσακώνονται και ασφαλώς αυτό θα σε φόβιζε".

Επίσης, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας χαρακτηρίζονται για τον "εγωκεντρικό τρόπο σκέψης τους, για την τάση τους για "φαινομενική ερμηνεία της αιτιότητας" και για το γεγονός ότι η σκέψη τους επικεντρώνεται σ' ένα μονο χαρακτηριστικό κάθε φορά και αγνοεί άλλα σημαντικά.

Λαμβάνοντας όλα αυτά υπόψη, η Sewett συμβουλεύει ότι πρέπει ο κοινωνικός λειτουργός να δώσει το σαφές μήνυμα σε κάθε παιδί ότι δεν ήταν δικό του λάθος αυτό που συνέβη, ότι δεν οφείλεται στην κακή του συμπεριφορά και πώς, ο,τιδήποτε και αν έκανε, δεν θα μπορούσε να αλλάξει την κατάσταση.

Ακόμα, ο κοινωνικός λειτουργός που επικοινωνεί με το παιδί προσχολικής ηλικίας πρέπει να είναι σαφής και άμεσος σ' ό,τι λέει και να αποφεύγει τους ευφημισμούς, πχ. πρέπει να λέγεται "πέθανε η μαμά σου" και όχι "χάσαμε τη μαμά σου" γιατί η πιθανή σκέψη του παιδιού είναι "γιατί δεν ψάχνουμε να τη βρούμε".

Από την ηλικία των επτά χρόνων και ύστερα, επισημαίνει ο Παρασκευόπουλος (1985), αρχίζει η περίοδος των συγκεκριμένων λογικών νοητικών πράξεων, ενώ από το 12ο έτος εμφανίζονται οι τυπικές λογικές πράξεις, οι οποίες και αποτελούν το χαρακτηριστικό γνώρισμα της νοημοσύνης του εφήβου και εν συνεχεία του ώριμου ανθρώπου, γεγονός που διευκολύνει, εν μέρει την επικοινωνία.

γ) Χειρισμός του φαινομένου του αποχωρισμού

Η Α. Κιρπότην (1980) υποστηρίζει πως το φαινόμενο του αποχωρισμού, είτε τυχαία, είτε αναπόφευκτα είναι από εκείνα με τα οποία μια οικογένεια έρχεται πάντα αντιμέτωπη.

Η ανθρώπινη ύπαρξη, συνεχίζει, είναι φτιαγμένη από μια

διαδοχή αποχωρισμών μέσα από τους οποίους τοι κάθε άτομο φεύγει από ένα στάδιο για να οδηγηθεί σε ένα καινούριο. Αυτό δημιουργεί πάντα συγκρούσεις, όπως ο φόβος του αποχωρισμού, ο φόβος του άγνωστου και ταυτόχρονα η επιθυμία της ανάπτυξης, της ωρίμανσης και της εμπλοκής σε καινούριες εμπειρίες.

Όσον αφορά τα παιδιά, ο αποχωρισμός από την οικογένεια συνεπάγεται τις περισσότερες φορές εισαγωγή σε κάποια ίδρυμα (Κιρπότην Α., 1980).

Για τις συνέπειες του αποχωρισμού η Κιρπότην γράφει:

"Η εμπειρία του αποχωρισμού ενός παιδιού από τους γονείς του και ο τρόπος που θα ζήσει κατά τη διάρκεια αυτού του αποχωρισμού θα έχουν σίγουρα μεγάλη επίδραση στην προσωπικότητά του" (Κιρπότην Α., 1980, σελ. 117).

χωρίς βέβαια αυτό να αναιρεί την άποψη της Murphry ότι "θετικές εμπειρίες μπορούν να αντισταθμίσουν αποτελέσματα φρικτών εμπειριών που κλόμισαν την ασφάλεια της πρώτης παιδικής ηλικίας" (Κιρπότην Α., 1980, σελ. 118).

Στη συνέχεια ο Ο. Boulby (1951) αναφέρει ότι μερικοί από τους χειρισμούς που βοηθούν προκειμένου να ξεπεραστεί το συναίσθημα της απώλειας που συνεπάγεται ο αποχωρισμός το διαζύγιο, η ασθένεια ή ο θάνατος είναι:

- να παρέχεται στο παιδί έγκαιρη και ακριβής πληροφόρηση για ό,τι έχει συμβεί
- να του επιτρέπεται να κάνει όλων των ειδών τις ερωτήσεις, οι οποίες πρέπει να απαντώνται όσο το δυνατόν πιο ειλικρινά (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Πάνω σ' αυτά, οι Κουσίδου και Triseliotis, (1989) συμπληρώνουν ότι η ειλικρίνεια και η αλήθεια, μέσα στα πλαίσια της ικανότητας του παιδιού να τις κατανοήσει και να τις

αντιμετωπίσει, είναι απαραίτητες, με την αναγκαία προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται με τη βοήθεια ενός ατόμου, όπως ο κοινωνικός λειτουργός, τον οποίο το παιδί εμπιστεύεται και αισθάνεται ότι το στηρίζει.

Επίσης, σ' ό,τι αφορά τον τρόπο χειρισμού του αποχωρισμού από ένα μεγαλύτερο παιδί, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να λάβει υπόψη του ότι είναι πιθανόν το παιδί να αισθανθεί το γεγονός του αποχωρισμού από τους γονείς του σαν απόρριψη. Με δεδομένο αυτό, είναι βασικό να του δώσει τα ερεθίσματα να εκφράσει συναισθήματα, να "πενθήσει" την απώλεια τους και ίσως να δεχθεί το στοιχείο της γονικής απόρριψης.

Μετά την παρουσίαση των σημαντικότερων θεωρητικών απόψεων που πρέπει να έχει οποιοσδήποτε στοχεύει σε μια ουσιαστική επικοινωνία με ένα παιδί που προετοιμάζεται για υιοθεσία, θα περιγραφούν και κάποιες τεχνικές και παιχνίδια που μπορεί να αποδειχθούν ιδιαίτερα βοηθητικά και διευκολυντικά για την κάλυψη του παραπάνω στόχου.

5. Τεχνικές που διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του παιδιού

α) Οι δέκα εντολές της επικοινωνίας

Όπως έχει ήδη ειπωθεί μια ουσιαστική επικοινωνία με τα παιδιά, στην οποία θα μπορούν να συζητηθούν συναισθήματα και ευχάριστες ή δυσάρεστες αναμνήσεις, ποτε δεν αποτελεί μια εύκολη και τυπική διαδικασία και ίσως απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι να πραγματοποιηθεί.

Η Donley (1981) έχει διατυπώσει κάποιες βασικές αρχές τις

οποίες ονομάζει "οι δέκα εντολές" και οι οποίες, πιστεύει ότι θα βοηθήσουν όποιον ασχολείται με παιδιά για την αναπτυξη επικοινωνίας μεταξύ αυτού και του παιδιού (J. Triseliotis, - Τ. Κουσίδου, 1989).

- Ο καλύτερος τρόπος για έναν κοινωνικό λειτουργό να αρχίσει ένα διάλογο με το παιδί είναι να συστηθεί και να πεί πόσο χαίρεται που το γνωρίζει. Οι στερεότυπες εκφράσεις του τύπου "πώς τα πηγαίνεις στο σχολείο" ή "σε ποιά τάξη είσαι τώρα" καλό είναι να αποφεύγονται. Η εμπειρία δείχνει, άλλωστε, πως τα παιδιά ανταποκρίνονται όταν πλησιάζονται βαθμιαία, παρά όταν πιέζονται.

- Κάθε παιδί με το οποίο υπάρχει συνεργασία έχει κάποιο πρόβλημα που το απασχολεί, και το οποίο ποτέ μέχρι τώρα δεν έχει επαρκώς συζητηθεί. Δεν πρέπει να θεωρείται καθόλου παράδοση η υπόθεση ότι κανείς δεν έχει μιλήσει με το παιδί για τις εμπειρίες του, την οικογένεια του και τα άτομα που κατά καιρούς είχαν αναλάβει τη φροντίδα του.

- Να γίνεται εξ αρχής κατανοητό ότι τα παιδιά των οποίων η προστασία είχε ανατεθεί σε κάποια κοινωνική οργάνωση είναι ανάμφισβήτητα πληγωμένα. Όσο καλή φροντίδα και αντιμετώπιση και αν είχε, πάντα υπάρχουν κάποιες εμπειρίες ή κάποια τραύματα που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο χειρισμού και συζήτησης.

- Είναι ουσιαστικό και απαραίτητο να γνωρίζει ο κοινωνικός λειτουργός πως το κάθε παιδί με το οποίο συνεργάζεται, κατανοεί και εξηγεί την κατάσταση στην οποία βρίσκεται, πώς ερμηνεύει τα γεγονότα και τις εμπειρίες που έχει μέχρι τώρα βιώσει.

Η γνώση αυτή της προσωπικής ερμηνείας του παιδιού για τον εαυτό του θα επιτρέψει στον κοινωνικό λειτουργό να καλύψει έναν από τους βασικούς στόχους τη εργασίας του με το παιδί, ο οποίος είναι να το βοηθήσει να αναπτύξει την "ιστορία κάλυψης" του.

Δηλαδή το κάθε παιδί πρέπει να αποκτήσει μια σαφή, κατανοητή και παραδεκτή εξήγηση για τα συμβάντα της ζωής του και για το ποιός είναι και από που προέρχεται. Αυτό αποτρέπει το παιδί από τη δημιουργία φανταστικών ιστοριών για τον εαυτό του.

- Μια ακόμη πτυχή της εργασίας του κοινωνικού λειτουργού είναι η υποχρέωσή του να μεταφέρει σ' όποιον αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού.

- Θετοί γονείς, ανάδοχοι γονείς, προσωπικό ιδυματος κλπ. - μια πραγματική εικόνα του ιστορικού του παιδιού και των βιωμάτων και εμπειριών του.

- Η δημιουργία και μεταφορά της εικόνα αυτής πρέπει να είναι ένας συνδυασμός όλων των απόψεων και αντιλήψεων που έχουν διαμορφωθεί από τα άτομα με τα οποία το παιδί έχει έρθει σε επαφή. Ο συνδυασμός των διαφορετικών απόψεων θα αποκαλύψει την αλήθεια για το παιδί.

- Εξίσου απαραίτητη θεωρείται η γνώση εκ μέρους του κοινωνικού λειτουργού συγκεκριμένων εργαλείων και τεχνικών που διευκολύνουν την επικοινωνία με ένα παιδί. Πέρα από την λεκτική επικοινωνία, η χρήση και άλλων μέσων θα αποδειχθεί καθοριστική για τη δημιουργία μιας ουσιαστικής επαφής και συνεργασίας.

- Η συμπεριφορά του κοινωνικού λειτουργού προς το παιδί είναι βασικής σημασίας εξατομικευμένη, προσεκτική, σταθερή, αξιόπιστη και γενικά να εμπνέει εμπιστοσύνη σ' αυτόν. Παραδείγματα τέτοιας συμπεριφοράς μπορούν να θεωρηθούν το να θυμάται ο κοινωνικός λειτουργός γενέθλια και άλλες επετείους, να τηρεί τις υποσχέσεις που δίνει, να ενημερώνει και να δικαιολογεί την ματαίωση μιας συνάντησης κλπ.

- Μια βασική αρχή, τέλος είναι αυτή που υποδεικνύει ότι οι εμπειρίες και τα βιώματα του κάθε παιδιού είναι μοναδικά και

σαν τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζονται. Αναμφισβήτητα, είναι πολύ μεγάλο λάθος να πιστεύουν οι κοινωνικοί λειτουργοί ότι επειδή έχουν συνεργαστεί με άλλα παιδιά σε ανάλογες περιπτώσεις, οπωσδήποτε γνωρίζουν τι σημαίνει μια παρόμοια εμπειρία για το συγκεκριμένο παιδί. Μπορούν, βέβαια να διδαχθούν από μια περίπτωση, αλλά ποτέ δεν συνίσταται η γενίκευση των συμπερασμάτων.

β) Διευκολύνσεις επικοινωνίας

Οι Κουσίδου και Triseliotis (1989) αναφέρουν ότι η πρώτη επαφή του κοινωνικού λειτουργού με ένα παιδί είναι σημαντική και διαμορφώνει το κλίμα για τη σχέση που θα επακολουθήσει.

Ακόμα και πριν αρχίσει η προσωπική συνεργασία με το παιδί, συνεχίζουν, υπάρχουν κάποιοι κοινότοποι τρόποι επικοινωνίας που δεν θα πρέπει να αγνοηθούν, πχ. συνήθως στέλνεται ένα γράμμα στο παιδί χρησιμοποιώντας την κατάλληλη γλώσσα, ώστε να μπορεί να το καταλάβει, ακόμα κι αν χρειαστεί να του το διαβάσουν. Θα του έχει βέβαια, ήδη εξηγηθεί ότι ένας κοινωνικός λειτουργός θα έρθει να το βοηθήσει. Είναι εκπληκτικό να δει κανείς πόσο τα παιδιά εκτιμούν και φυλάγουν ένα τόσο σημαντικό πράγμα, όπως είναι ένα γράμμα που απευθύνεται προσωπικά σε αυτά.

Αξίζει να σημειωθεί, επίσης ότι όλα ταυτά τα παιχνίδια που θα παρουσιαστούν δεν έχουν μόνον ένα σκοπό. Δηλαδή, ένα παιχνίδι μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης ανάγκης, όπως να ξεπεραστεί η δειλία ενός παιδιού, αλλά συγχρόνως βοηθείται το παιδί να γνωρίσει και τα συναισθήματά του. Πάντα υπάρχει επαλληλία.

Οι "διευκολυντές επικοινωνίας" είναι εκείνες οι τεχνικές που κυρίως διευκολύνουν ή υποβοηθούν τη διαδικασία της απευθείας

συνεργασίας. Υπάρχουν τρεις τύποι τέτοιων τεχνικών:

- α) Διευκολυντές εκκίνησης
- β) Διευκολυντές εμποδιοθραύστες
- γ) Διευκολυντές εστίασης (J. Triseliotis, T. Κουσίδου 1989).

Διευκολυντές εκκίνησης

Πρόκειται για παιχνίδια ή προσχεδιασμένα συμβάντα που κυρίως χρησιμοποιούνται για "να ανοίξουν το δρόμο" ή να "σπάσουν τον πάγο" ώστε να διευκολυνθεί η επικοινωνία, πχ. στην περίπτωση συνεργασίας ενός κοινωνικού λειτουργού και ενός ιδιαίτερα δύσκολου παιδιού, η επικοινωνία τους άρχισε από την πρώτη τους κιόλας συνάντηση, γιατί ο κοινωνικός λειτουργός είχε πληροφορηθεί ότι σε αυτό το δωδεκάχρονο αγόρι άρεσε πολύ το ποδόσφαιρο. Έτσι ο κοινωνικός λειτουργός πήγε στην πρώτη τους συνάντηση κρατώντας ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα τους "τελικούς του παγκόσμιου κυπέλλου". Τόσο ο ίδιος όσο και το παιδί έπρεπε να μάθουν τους κανόνες του παιχνιδιού. Αυτό μπορεί να ονομαστεί ένα "προσχεδιασμένο συμβάν".

Ένα άλλο αντικείμενο που βοηθά σαν διευκολυντής εκκίνησης είναι το "κουτί γραφείου (Εικόνα 1). Σήμερα ονομάζεται "κουτί συλλογής" και μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους. Στο κουτί αυτό τοποθετούνται "προσωπικοί θησαυροί" του κάθε παιδιού πχ. φωτογραφίες, ευχετήριες κάρτες, γράμματα. Με αφορμή αυτά, το παιδί αποκαλύπτει πληροφορίες και γεγονότα από τη ζωή του στον κοινωνικό λειτουργό.

Σε περίπτωση που ένα παιδί δεν έχει τέτοιους προσωπικούς θησαυρούς αυτό είναι μια καλή ευκαιρία να γίνει δουλειά με το παιδί, προκειμένου να διαμορφώσει και να αποκτήσει το δικό του "κουτί συλλογής".

ΕΙΚΟΝΑ 1

Εικόνα 1. Ένα κοινό "κουτί γραφείου" που χρησιμοποιείται στην προετοιμασία των παιδιών

Απαραίτητο είναι ο κοινωνικός λειτουργός να έχει μαζί του μια ποικιλία από μπογιές, πινέλλα, μολύβια, γόμες κλπ. ώστε το παιδί να μπορεί να διακοσμήσει το κουτί του, όπως αυτό θέλει.

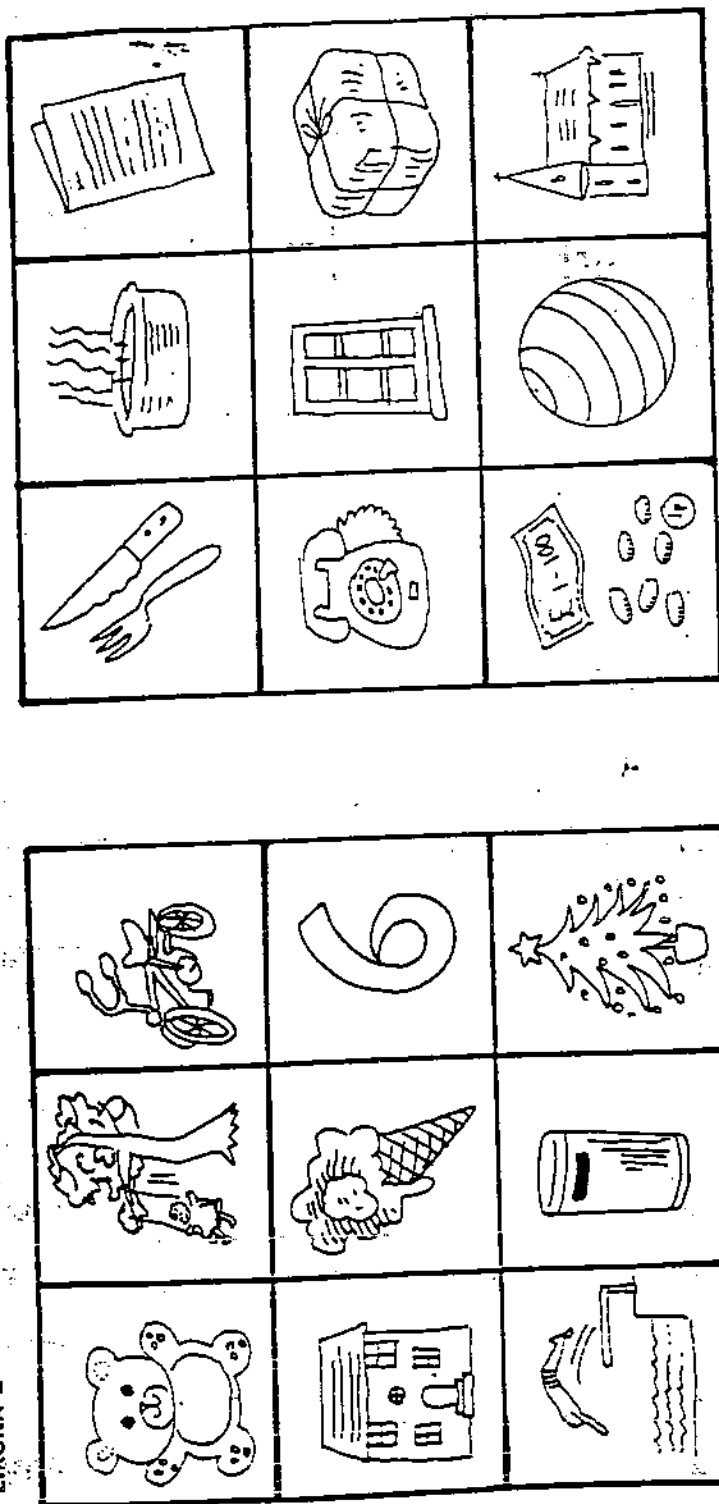
Ένα ακόμη παράδειγμα παιχνιδιού είναι αυτό που παρουσιάζεται στην εικόνα 2. Ονομάζεται "για να σε γνωρίσω". Εδώ ο κοινωνικός λειτουργός και το παιδί παίρνουν από μια μεγάλη καρτέλλα χωρισμένη σε τετράγωνα. Ο καθένας ζωγραφίζει στα τετράγωνα της καρτέλλας του τα σημαντικότερα πρόσωπα και πράγματα στη ζωή του. Στη συνέχεια, "παίζουν" ο ένας πάνω στην καρτέλλα του άλλου χρησιμοποιώντας ζάρια και δείχτες. Όταν ο παίχτης που έχει σειρά ρίχνει τα ζάρια πέφτει πάνω σε ένα τετράγωνο, μπορεί να υποβάλλει στον άλλον παίχτη συγκεκριμένες ερωτήσεις για το πρόσωπο ή το αντικείμενο του τετραγώνου ή να ζητήσει να μιλήσει γενικά για το σκίτσο.

Διευκολυντές - εμποδιοθραύστες

Έχει αποδειχθεί πολύ χρήσιμη η εφεύρεση απλών παιχνιδιών που διευκολύνουν την επικοινωνία, όταν ο κοινωνικός λειτουργός δουλεύει με παιδιά που αισθάνονται δειλία σε κάποιες καταστάσεις ή τους είναι δύσκολο να μιλήσουν για θέματα για τα οποία είναι συναισθηματικά φορτισμένα.

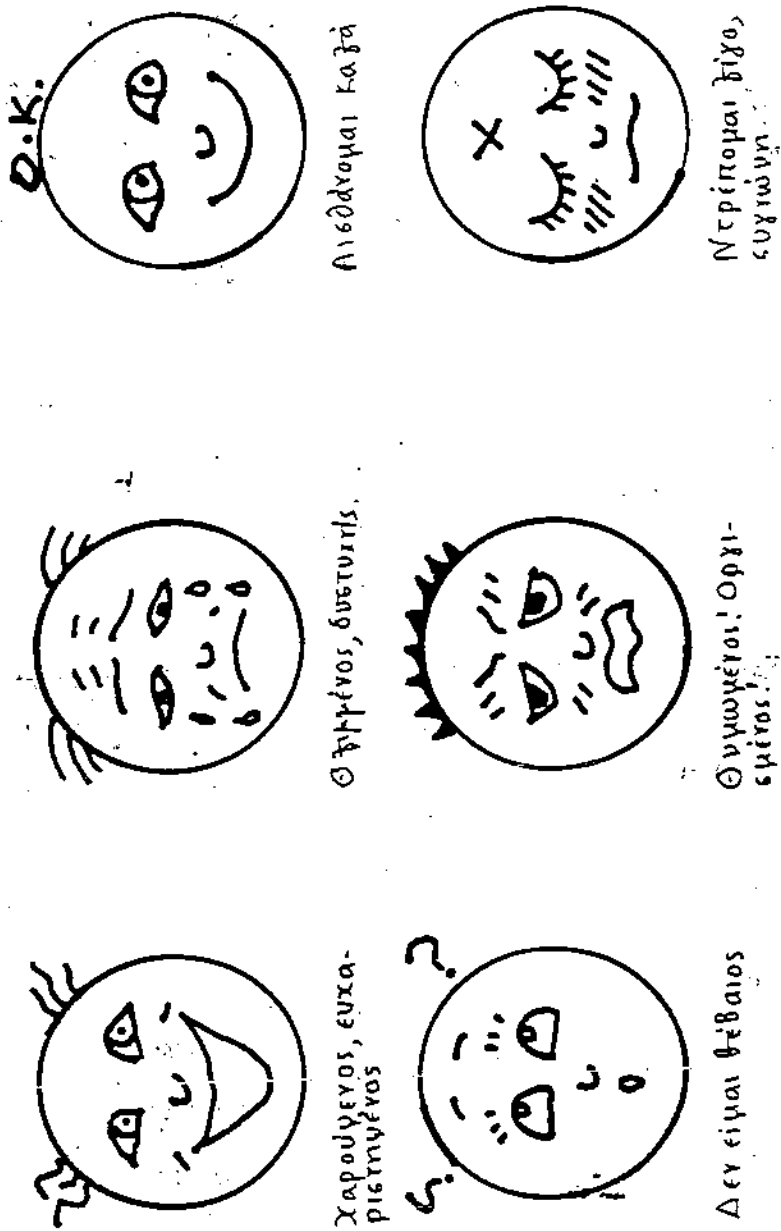
Για μερικά παιδιά που τους είναι δύσκολο να μιλούν για συναισθήματα, αποτελεσματική είναι η μέθοδος που ανέπτυξε η Δρ. Vera Fahlberg. Βασίζεται στην χρήση μιας δέσμης καρτελλών που παρουσιάζουν το ίδιο πρόσωπο αλλά σε διαφορετική συναισθηματική διάθεση. Στη μία καρτέλλα, το πρόσωπο γελάει, στην άλλη κλαίει κλπ. (Εικόνα 3). Όταν αρχίζει η συζήτηση για ένα θέμα ή για ένα αντικείμενο, πχ. μια φωτογραφία, ζητείται από το μικρό παιδί να δείξει το πρόσωπο στην καρτέλλα με το οποίο νιώθει ίδια όταν

ΕΙΚΟΝΑ 2

Καρτέλλες από το παιχνίδι "Για να σε γνωρίσω"

ΕΙΚΟΝΑ 3

Κάρτες συναισθημάτων που χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν μικρά παιδιά να εκφράσουν τα συναισθήματά τους

βλέπει τη φωτογραφία ή σκέπτεται το θέμα (θυμωμένο, χαρούμενο, λυπημένο κλπ.).

Ένα άλλο μικρό εργαλείο είναι ο "ολισθητής" (Εικόνα 4). Το διασκεδαστικό εδώ είναι ότι το παιδί και ο κοινωνικός λειτουργός μπορούν να μετακινούν ένα μικρό πλαίσιο πάνω - κάτω σε μια μακρυνά καρτέλλα η οποία μπορεί να περιλαμβάνει οποιοδήποτε επιθυμητό αριθμό θεμάτων πχ. συναισθημάτων, ονομάτων ατόμων, καταστάσεων κλπ. Αυτός που έχει σειρά να διαλέξει ένα θέμα για συζήτηση (δηλαδή το παιδί ή ο κοινωνικός λειτουργός) μετακινεί το πλαίσιο πάνω στο συγκεκριμένο θέμα.

Γι' αυτό το παιχνίδι είναι καλό, η κάθε καρτέλλα να σχεδιάζεται για το κάθε παιδί ατομικά ή ακόμη με την βοήθεια του κάθε παιδιού.

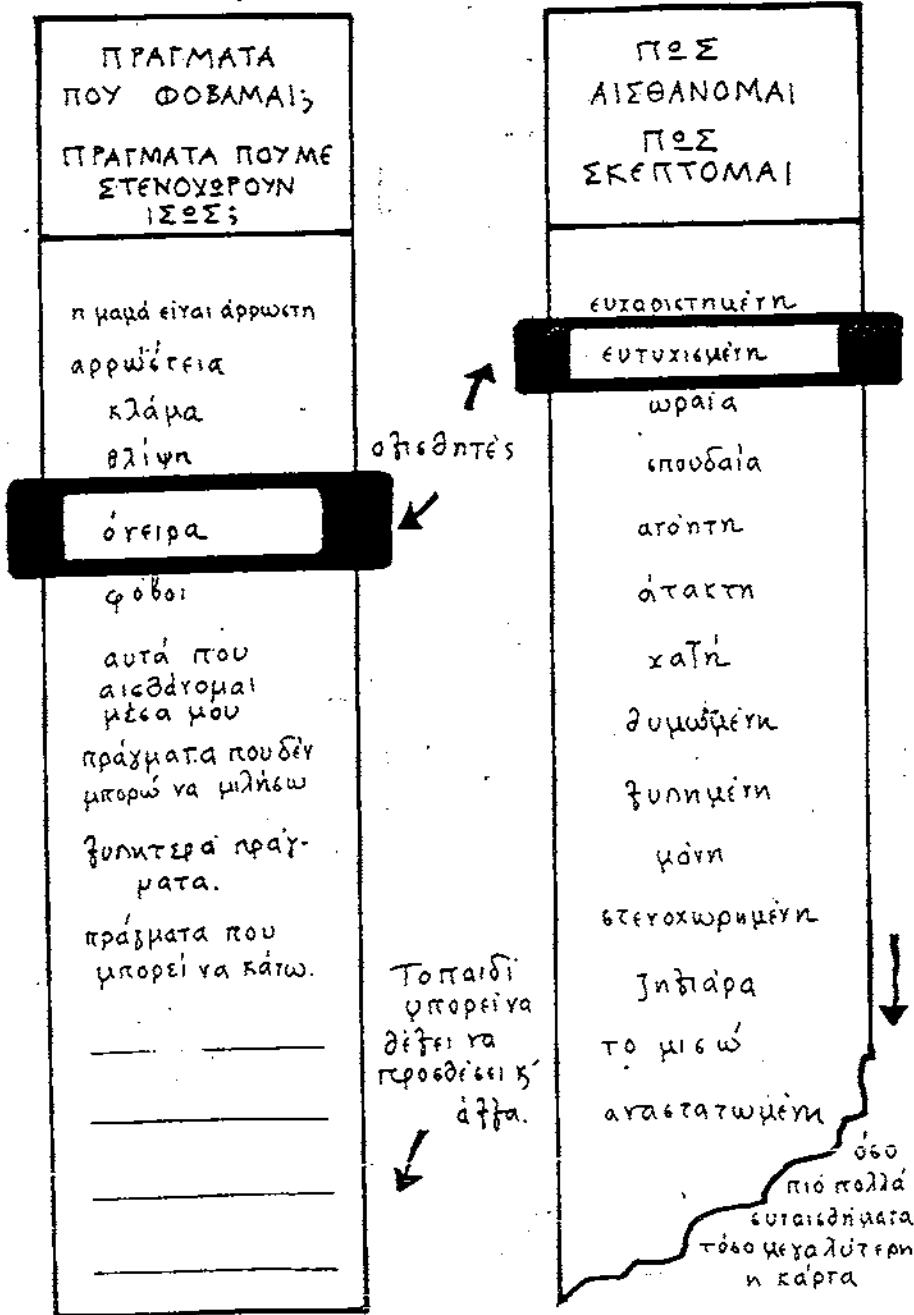
Διευκολυντές εστίασης

Πρόκειται για ένα παιχνίδι με καρτέλλες, στο οποίο μπορούν ο κοινωνικός λειτουργός και το παιδί να "εστιάσουν" την προσοχή τους σε όποιο θέμα επιθυμούν.

Ένας εύκολος τρόπος να χρησιμοποιηθούν άσπρες κάρτες αλληλογραφίας σε διάφορα μεγέθη.

Ας υποθεθεί ότι ξεκινάμε με δώδεκα καρτέλλες. Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να καταγράψει τέσσερα θέματα σε αντίστοιχες καρτέλλες ή να ζωγραφίσει ένα σχέδιο σε κάθε καρτέλλα που θα ανταποκρίνεται σε κάποιο θέμα. Το παιδί μπορεί να συνεισφέρει σε αυτό και εάν θέλει να αναφέρει μερικά θέματα ή να σχεδιάσει εικόνες. Μερικές καρτέλλες μένουν λευκές για θέματα που μπορεί να προκύψουν αργότερα. Μετά όλες οι καρτέλλες τοποθετούνται στο τραπέζι ή στο πάτωμα και το παιδί και ο κοινωνικός λειτουργός διαλέγουν ένα θέμα για συζήτηση ο καθένας με τη σειρά του.

ΕΙΚΟΝΑ 4

Εικόνα 4. Ολισθητές: χρησιμοποιούνται για να διευκολύνουν και να κατευθύνουν τη συζήτηση.

Εδώ παρατίθενται κατάλογοι θεμάτων που χρησιμοποιήθηκε "ολισθητής" στην περίπτωση συνεργασίας με ένα δεκάχρονο κορίτσι.

<p>Πράγματα που αγαπώ. Ευχάριστα πράγματα</p>	<p>Πράγματα που με φοβίζουν. Πράγματα που με στενοχωρούν Ίσως;</p>	<p>Πώς σκέπτομαι Πώς αισθάνομαι</p>
<p>Αγαπημένα τραγούδια Αγαπημένοι κωταίοι. Αγαπημένα παιχνίδια Πράγματα που με αρέσει γά κλπ Αγαπημένα όνειρα. Θέλω τα..... Επίσης θέλω τα..... Αγαπώ..... αγαπώ..... και..... και.....</p>	<p>Αιματά είναι άρρωστη Αρρώστια Κράμμα Θλίψη Σχολείο Όνειρα Φόβος Αυτά που αισθάνομαι μέσα μου Πράγματα που δεν μπορώ να μιλήσω Λυπημένα πράγματα. Πράγματα που μπορώ να κλάω Άλλα πράγματα.</p>	<p>Ευχαρισμένη Ευτυχισμένη Ωραία Σπουδαία Υποψη Το αγαπώ Η ήθια Παράξενα Ανόητα Άτακτη Λυπημένη Οργισμένη Ατασθαλιώμενη Στενοχωρημένη Φοβισμένη Θυμωμένη. Εκδιεπτική Το μισώ Ιηθιαρα</p>

Τροφοδότες

Οι Triseliotis, και Κουσίδου (1989) αναφερόμενοι στις τεχνικές της τροφοδότησης, περιγράφουν ότι επικεντρώνονται σε αισθητηριακές εμπειρίες, περιλαμβάνουν διάφορες μορφές παλίνδρομης συμπεριφοράς και πολλά από τα σχετικά παιχνίδια προσφέρουν μια ευκαιρία ή δικαιολογία για παλινδρόμηση.

Αν και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται μπορεί να φαίνονται απλές και τα υλικά (μπογιές, μαρκαδόροι, μπωλάκια με νερό, πηλός, άμμος κλπ.) συνηθισμένα σε βρεφονηπιακούς σταθμούς και νηπιαγωγεία, η χρήση τεχνικών τροφοδότησης είναι ουσιαστική για την ανάπτυξη και θεραπεία του παιδιού.

Οι τεχνικές αυτές έχουν ευρεία θεωρητική βάση, στηριζόμενη στο ότι τα στερητικά βιώματα επηρεάζουν τη συναισθηματική, γνωστική, κινητική και αισθητηριακή ανάπτυξη του παιδιού, επίσης, στο ότι συχνά τα παιδιά έχουν στερηθεί εμπειρίες απαραίτητες για την ομαλή ανάπτυξη αυτών των τομέων της προσωπικότητας ή οι εμπειρίες τους τους έχουν δημιουργήσει αναστολές ή άλλα παθολογικά συμπτώματα.

Η παροχή διαφόρων μορφών αισθητηριακών ερεθισμάτων και η επιτρεπτικότητα για παλινδρόμηση φαίνεται να ανακουφίζουν ένα παιδί από την ένταση και να του δίνουν την ευκαιρία να αναπληρώσει μερικά από τα βιωματικά κενά της ζωής του.

Μερικά παιδιά, πχ. έχουν ανάγκη να εκφραστούν με τη ζωγραφική, χρειάζονται να ξαναβιώσουν και να πειραματιστούν με το χρώμα. Το ίδιο ισχύει και για τους ήχους και για άλλες αισθητηριακές προσλήψεις.

Αλλα παιδιά βοηθιούνται παίζοντας με το νερό. Συνήθως, το παιχνίδι αυτό αρχίζει δίνοντας στο παιδί μια μεγάλη λεκάνη νερό, με διάφορα δοχεία και μικρές κούκλες που κολυμπούν και κάνουν

βουτιές, καθώς και υγρό για σαπουνόφουσες.

Άλλες φορές δίνεται δυνατότητα στο παιδί να παίξει με κούκλες και να τις ταΐσει. Αρκετά συχνά ένα παιδί θα ζητήσει να πάρει μια γουλιά από το μπουκάλι "για να δει πώς είναι" ή θα δεχθεί να ταϊστεί με το μπουκάλι ακόμη και στην ηλικία των 9 ή 10 χρόνων.

Ιστορικό και ταυτότητα

Εδώ περιλαμβάνονται τα μέσα εκείνα που κυρίως βοηθούν το παιδί να επικεντρωθεί σε προηγούμενα γεγονότα και άτομα στη ζωή του με στόχο να διατηρήσει μια θετική ταυτότητα και εικόνα του εαυτού του. Μπορούν ακόμη να βοηθήσουν το παιδί να αποσαφηνίσει τις συνθήκες της περασμένης του ζωής, το πώς και γιατί βρέθηκε εκεί που είναι σήμερα και τι προγραμματίζεται για το μέλλον του.

Τα μέσα στα οποία πρόκειται να γίνει αναφορά είναι:

- το βιβλίο ζωής
- η τεχνική της επίδειξης με το κερδί
- το κοινωνιόγραμμα (J. Triseliotis, - Τ. Κουσίδου, 1989).

Το βιβλίο ζωής

Το βιβλίο ζωής είναι το αποτέλεσμα της καταγραφής των γεγονότων της ζωής του παιδιού με λέξεις, φωτογραφίες, εικόνες, σχέδια και ντοκουμέντα, που ετοιμάζει το ίδιο το παιδί με τη βοήθεια συνήθως ενός κοινωνικού λειτουργού, ή οποιουδήποτε ενήλικα τον οποίο το παιδί εμπιστεύεται.

Το βιβλίο ζωής είναι ένας τρόπος για να διατηρήσει το παιδί την επαφή του με το παρελθόν, βοηθώντας το συγχρόνως να ενσωματώσει αυτό το κομμάτι του εαυτού του στην αναπτυσσόμενη προσωπικότητά του.

Μέσα από τη συζήτηση του παρελθόντος και του παρόντος, άλλωστε, μπορούν να δοθούν εναύσματα για συζήτηση των ελπίδων της αβεβαιότητας και των φόβων για το μέλλον. Μπορεί να συζητηθεί και να διερευνηθεί η ιδέα μιας νέας οικογένειας, αποσπώντας, όπου αυτό είναι εφικτό, τα συναισθήματα και τις απόψεις τού παιδιού

Σήμερα, το βιβλίο ζωής εκτός της σύνδεσης που προσφέρει στο παιδί με το παρελθόν του, αποτελεί απαραίτητο κομμάτι της προετοιμασίας του, πριν την τοποθέτηση σε μια νέα μόνιμη οικογένεια. Είναι συνηθισμένο, πλέον για τα παιδιά που πηγαίνουν σε νέες οικογένειες να έχουν μαζί τους το βιβλίο ζωής. Είναι η αυτοβιογραφία τους, στην οποία μπορούν να καταφεύγουν, όποτε το επιθυμούν. Υπάρχουν ενδείξεις, άλλωστε ότι όταν τα άτομα περνούν μια κρίση, ανακουφίζονται με το αν διερευνούν και να ενθυμούνται την καταγωγή και την προηγούμενη ζωή τους.

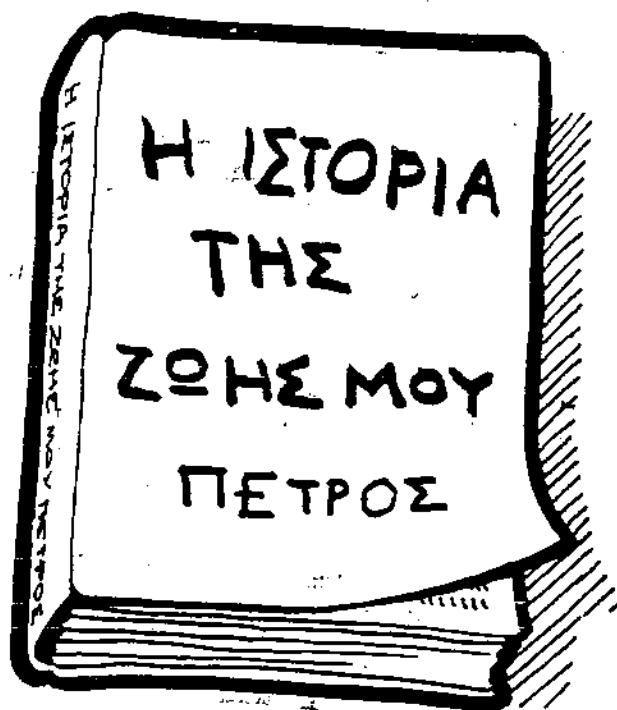
Η φιλοσοφία της ελληνικής οργάνωσης "ΜΗΤΕΡΑ", που ασχολείται με την υιοθεσία, είναι ότι το βιβλίο ζωής πρέπει να ετοιμάζεται για το κάθε παιδί που βρίσκεται σε κρατική προστασία, ανεξάρτητα από τη λύση που θα βρεθεί.

Πώς ετοιμάζεται ένα βιβλίο ζωής;

Όπως έχουμε ήδη ειπωθεί, το βιβλίο ζωής πρέπει να ετοιμάζεται για κάθε παιδί που τίθεται υπό την προστασία μιας κοινωνικής οργάνωσης.

Είναι ευνόητο ότι στις περιπτώσεις των πολύ μικρών παιδιών, ο κοινωνικός λειτουργός είναι ο υπεύθυνος να συγκεντρώνει και να τακτοποιεί το υλικό στο βιβλίο ζωής. Πληροφορίες μπορεί να ζητήσει από νοσοκομεία ή οργανώσεις που γνωρίζουν το παιδί, ή ακόμα μπορεί να επισκεφθεί σημαντικά πρόσωπα στη ζωή του παιδιού, ή παππούδες, γιαγιάδες κλπ.

Εξώφυλλο του Βιβλίου Ζωής

Εικόνα 5. Εξώφυλλο του βιβλίου ζωής

Στην πρώτη σελίδα αναφέρονται πληροφορίες για τις συνθήκες γέννησης και την πρώτη περίοδο της ζωής, καθώς και πληροφορίες για τη βιολογική οικογένεια, περιλαμβάνοντας τους παππούδες - γιαγιάδες και άλλους σημαντικούς συγγενείς. Στις περιπτώσεις παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου και οι πατέρες τους είναι άγνωστοι, θα πρέπει οι μητέρες να ενθαρρύνονται να δίνουν ακριβείς πληροφορίες γι' αυτούς.

Οι εικόνες 6, 7 και 8 είναι παραδείγματα των τριών πρώτων σελίδων του Βιβλίου Ζωής.

ΕΙΚΟΝΑ 6

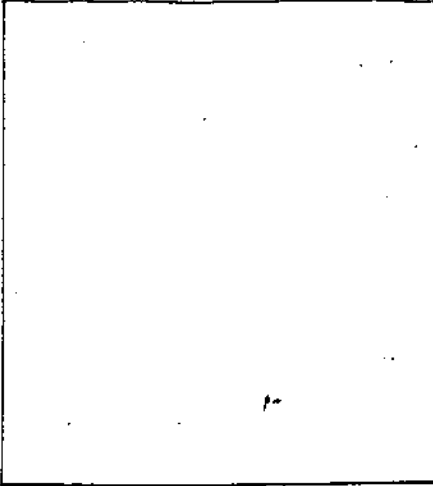
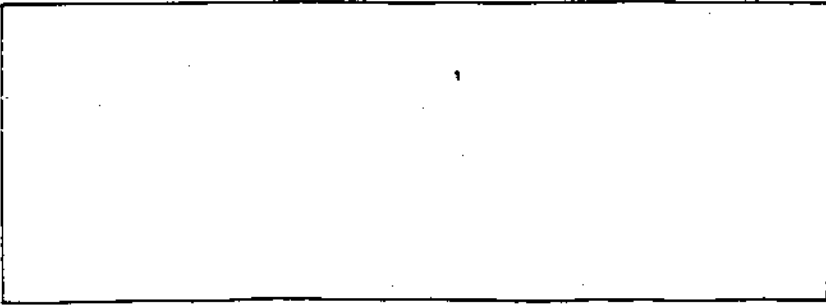
Πρώτη εσωτερική σελίδα

Χρονολογία γέννησης:	Φωτογραφία του Μαιευτήριου που γεννήθηκε ο Πέτρος.
8. Μαΐου 1980	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>(Η κοινωνική λειτουργός μπορεί να τραβήξει τον Πέτρο φωτογραφία, έφυγε από το μαιευτήριο).</p> </div>
Ώρα: 8.00 π.μ.	
Βάρος: 3,5 κιλά	
<p>Το Μαιευτήριο είναι στην Αθήνα.</p>	
<p>Αυτό είναι το αντίγραφο της ψηφιακής μου πράξης γέννησης</p>	
Φωτοαντίγραφο της ψηφιακής πράξης γέννησης.	<u>Το όνομα των φυσικών μου γονιών</u>
	<u>Η φυσική μου μητέρα:</u>
	Μαρία
	<u>Ο φυσικός μου πατέρας:</u>
	Ανδρέας

Εικόνα 6. Πρώτη εσωτερική σελίδα

ΕΙΚΟΝΑ 7

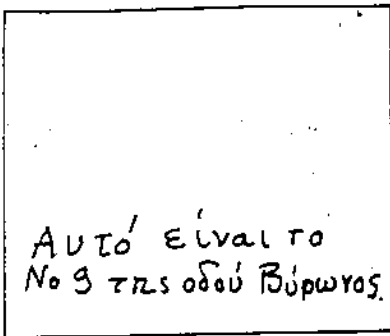
Δεύτερη σελίδα

<p>Τους πρώτους έξι μήνες, έζησα με τη μη- τέρα μου στην οδό Βύρωνος 9, στην Αθήνα.</p>	<p>Φωτογραφία μου, με τη φυσική μου μητέρα.</p>
<p><u>Η μαμά μου ήταν:</u> (περιγραφή εμφάνισης της φυσικής μητέρας, ευδιάφοροτα, κλίσεις).</p>	
<p><u>Ο φυσικός μου πατέρας ήταν:</u> (Το ίδιο όπως για τη μητέρα).</p>	
<p>Ο χάρτης της περιοχής όπου έζησε ο Πέτρος με τη μητέρα του τους πρώτους 6 μήνες της ζωής του.</p>	
	

ΕΙΚΟΝΑ Β

Τρίτη σελίδα

Το σπίτι όπου έζησε ο Πέτρος με τη μητέρα του

Αυτό είναι το Νο 9 της οδού Βύρωνος.

Απο 6 έως 15 μηνών ο Πέτρος έζησε με τη γιαγιά Ελένη και τον παππού Παύλο...
 διότι η μητέρα του μετα-
 βίβησε στο Κατάδα και δεν
 μπορούσε να τον πάρει μαζί
 της εξ' αιτίας των ευθραπέων
 ζωής της.
 Ζέρουμε ότι αγαπούσε τον
 Πέτρο

Το οικογενειακό δέντρο του Πέτρου

Προγιαγιά και Παππούς

<u>Άννα</u> (78 χρονών)	<u>Μάκης</u> (δεν ζει) Ράπτης
----------------------------	----------------------------------

Γιαγιά και Παππούς

<u>Ελένη</u> (51 χρονών) πέθανε όταν ο Πέ- τρος ήταν 15 μηνών	<u>Παύλος</u> (54 χρονών) Θούρναρης
--	---

Γιαγιά και Παππούς

<u>Κλειώ</u> (58 χρονών) καθαριέτρια	<u>Γιώργος</u> (65 χρονών) συνταξιούχος εργάτης
--	--

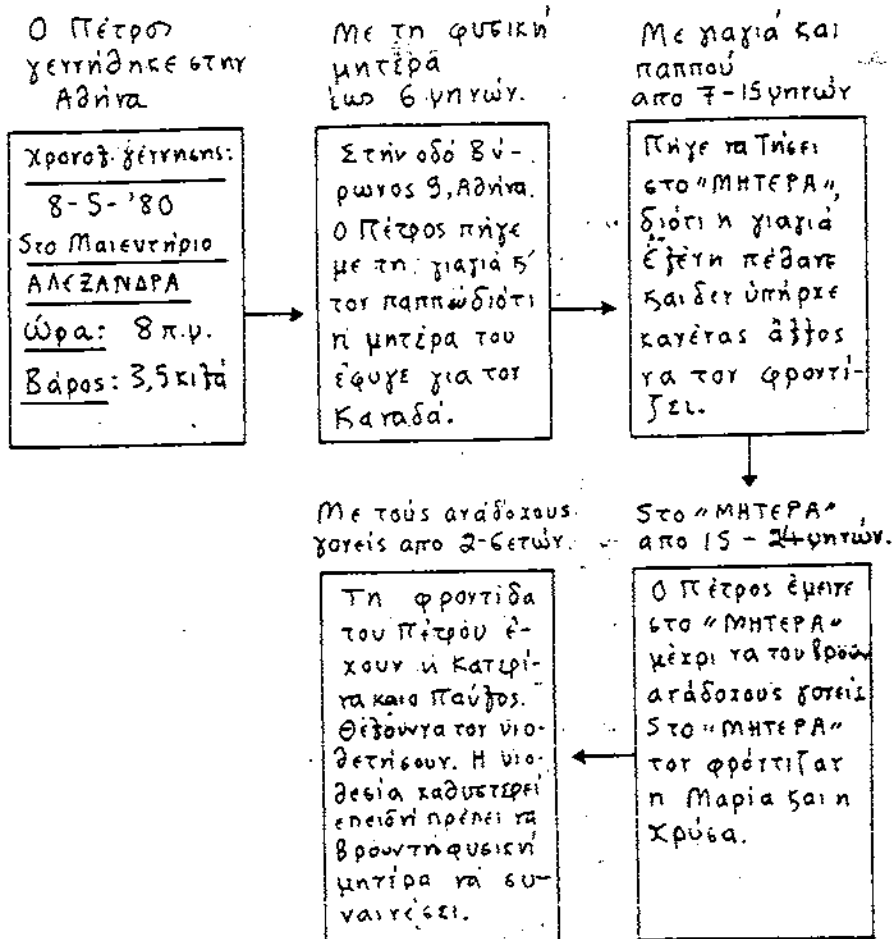
Παιδιά

<u>Γιάννης</u> (21 χρονών) οδηγός φορτηγού Θείος	<u>Κώστας</u> (27 χρονών) μπαγικός Θείος	<u>Μαρία</u> (25 χρονών) μητέρα του Πέτρου (αυόπαντη)	<u>Ανδρέας</u> (30 χρονών) πατέρας του Πέτρου
--	---	---	--

Πέτρος

(Οι γονείς του Πέτρου
δεν ήταν άλλα παιδιά)

ΕΙΚΟΝΑ 9 Σχεδιάγραμμα της ζωής του Πέτρου

Εικόνα 9. Σχεδιαγράμματα της ζωής του Πέτρου

Στην εικόνα αυτή φαίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων γεγονότων στη ζωή του παιδιού. Αυτό θα μπορούσε να περιληφθεί και στην πρώτη και δεύτερη σελίδα του Βιβλίου Ζωής.

Αυτή η έμμεση συγκέντρωση πληροφοριών συνεχίζεται μέχρι το παιδί να νιώσει έτοιμο να συμμετάσχει προσωπικά σε αυτή τη διαδικασία. Μάλιστα, η συμμετοχή πρέπει να ξεκινήσει βαθμιαία και όχι να επιβάλλεται.

Σημαντικό θεωρείται το βιβλίο ζωής να συνεχίζεται σε όλες τις προσωρινές τοποθετήσεις του παιδιού πχ. σε ανάδοχες οικογένειες, ιδρύματα ή αλλού, έτσι ώστε να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο, όσο αυτό είναι εφικτό, χρονικό της ζωής του.

Η διαδικασία της ετοιμασίας ενός βιβλίου ζωής, είναι μια σημαντική ευκαιρία προκειμένου να αρχίσει η γνωριμία μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του μεγαλύτερου παιδιού. Κοινές δραστηριότητες όπως η λήψη φωτογραφιών του μαιευτηρίου που γεννήθηκε το παιδί ή της πρώτης του κατοικίας η συζήτηση και η καταγραφή γεγονότων, ο σχεδιασμός εικόνων, προωθούν την επικοινωνία και προσφέρουν αμοιβαία διασκέδαση και ικανοποίηση.

Ακόμα και οι έφηβοι εκείνοι που έχουν συγκεχυμένες και ομιχλώδεις αναμνήσεις από το ιστορικό τους, φαίνεται ότι παίρνουν ευχαρίστηση συναρμολογώντας το ιστορικό τους. Αναμφίσβητα, είναι ένας έμμεσος τρόπος για να κατανοήσει κανείς τον εαυτό του, τις εμπειρίες της ζωής του και να απαντήσει στην ερώτηση "ποιός είμαι".

Ενα χρήσιμο εργαλείο για να αρχίσει η ετοιμασία του Βιβλίου ζωής είναι το "κουτί συλλογής" (εικόνα 1).

Όσον αφορά το περιεχόμενο, ιδιαίτερη ευαισθησία απαιτείται στη φάση της επιλογής των γεγονότων και των εμπειριών που πρόκειται να καταγραφούν, αφού πολλά απ' αυτά μπορεί να είναι ιδιαίτερα οδυνηρά. Ακόμα και η επιλογή των λέξεων αποδεικνύεται σημαντική στο να δώσει κάποια απόχρωση σ ένα συγκεκριμένο γεγονός ή συμβάν.

ΕΙΚΟΝΑ 10

Γέννηση

Διάφορες λεπτομέρειες της γέννησης του παιδιού (πρωτόνια, έδω, όπως φρολογία, σπόγγα γούλι, τόπος γέννησης, έδρος, μήκος, επίσης ανομήτα παιδιού και αβελφώϊ, διούδυση κατοικίας τού παιδιού κ.α.

Αυτό το παιδί πέφτασε τους πρώτους 18 μήνες με τη μητέρα του και τους γονείς της. Αυτό το πνεύμα, γιορτή και αναφέρει το ανάμνημα τού και πού ζούσαν. Μερικά περιγραφήματα άπορα της ευρύτερης οικογένειας και αναφέρει τον λόγος που ή πράσσια του παιδιού ανατέθηκε στην οργάνωση.

Η μητέρα του δείχ-
τον σε θέση να το φρο-
γίσει. Έδω, αναφέρο-
γται τα σπόγγα των
αναδόλων που αιτά-
σαν το παιδί και άλλ-
λων μεγάλων και οικο-
γενών τους. Επίσης οι λο-
χοί που το παιδί μετα-
κινήθηκε από την
αναδόλη οικογένεια.

3-5 ετών
Αυτή την περίοδο
το παιδί έγινε με
ιδρύμα. Θα πρέπει να
χίνον αναφέρει στο
προσωπικό του ιδρύ-
ματος. Μπερλίνα,
τους θυμολογεί. Θλίξει
να του Ισταθεί,
Του άρεσε εκεί; Πού
βρίσκονταν οι γονείς
του; Γιατί έγινε
έτο ιδρύμα τόσο
καρό; κλπ.

Το βασικό σχεδίαγραμμα αποτελείται από σειρά «τετραγώνων» όπως τα παραπάνω

Γεννήδεια

Το όνομά μου είναι
Αλίκη

Γεννήδεια
Το όνομα
της μητέρας
και πατέρα
Τα όνομα
του μπαμπά
μου

φωτογραφία
μου

Όταν ήνουν άχρογών

Η Μαρία
και
Εγώ

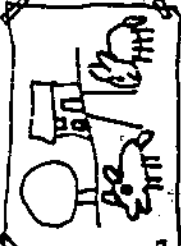

Πνεύμα να μείνω με τα
Μαρία στο
δί'όρι.

Στα 5 μου χρόνια

Πνεύμα να μείνω με
τη Μαρία και του
Αλέξο σε ένα κέμα.
Ο λόγος που πνεύμα
εκεί ήταν.....

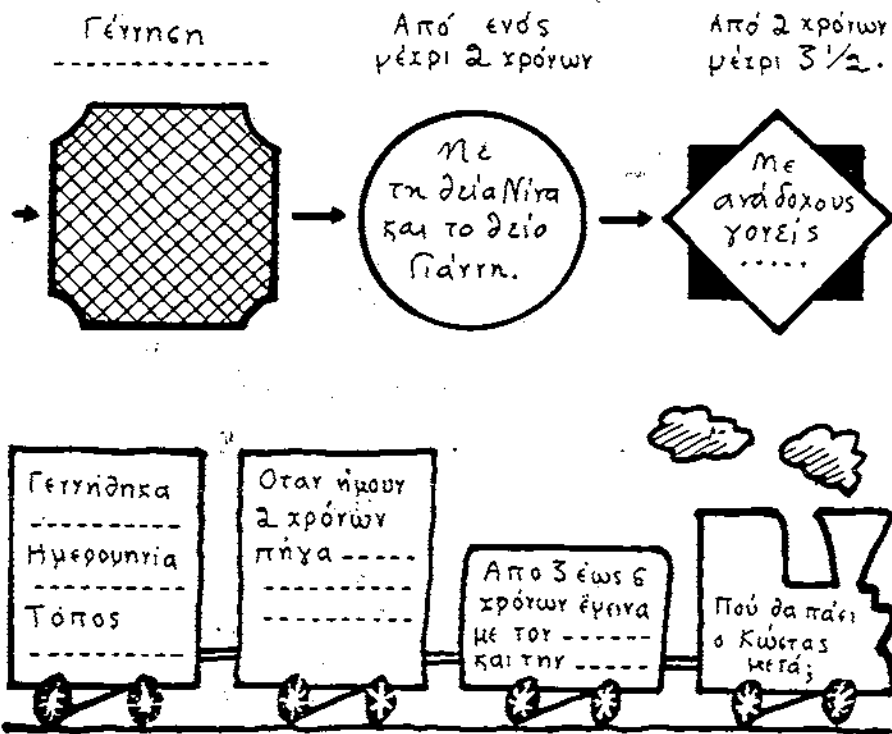
Το κέμα να

Η ζωγραφιά μου
για το κέμα του
Αλέκου

Σε πολλά παιδιά άρεσει να χρησιμοποιούν αυτοκόλλητα χρωματιστά τετρά-
γωνα πάνω στα οποία μπορούν να κολλήσουν σχέδια ή φωτογραφίες
Αλλα παραδείγματα συνοπτικής παρουσίασης

Άλλο παράδειγμα συνοπτικής παρουσίασης της ζωής του παιδιού με ποικιλία σχημάτων και εικόνων

Τεχνική της επίδειξης με το κερί

Πρόκειται για μια τεχνική που βοηθά να αποσαφηνιστούν ψυχολογικές και κοινωνικές πλευρές μιας κατάστασης και συμβάλλει στην ολοκλήρωση της ταυτότητας.

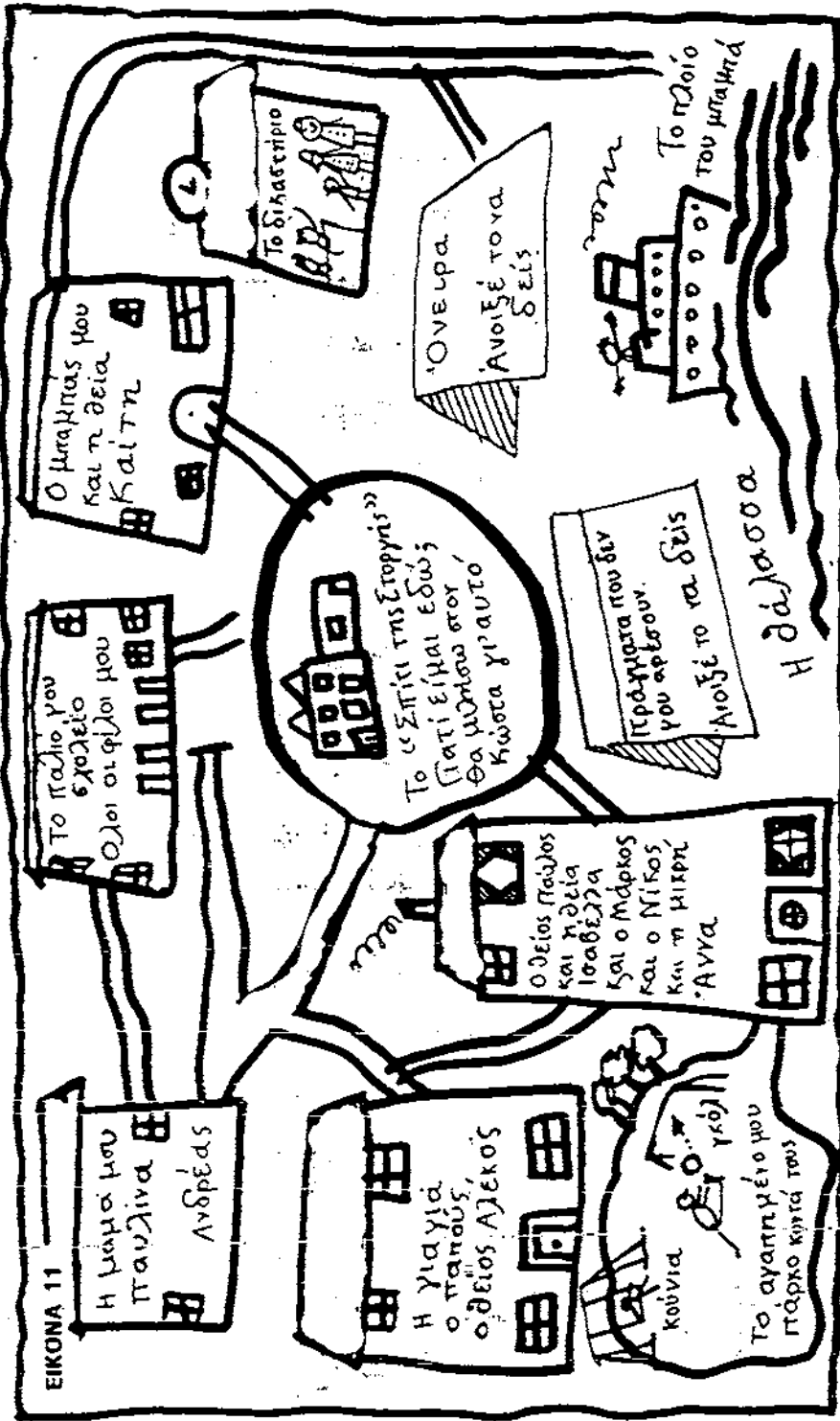
Στο παράδειγμα του κεριού χρησιμοποιείται συμβολισμός για να εξηγηθεί μια κατάσταση και να εκφραστούν και να μοιραστούν συναισθήματα για ένα περιστατικό, συνήθως απώλειας ή αποχωρισμού. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

Ο κοινωνικός λειτουργός ανάβει ένα κερί για το πρόσωπο που χάθηκε (ή αποχωρίστηκε και εξηγεί ότι η φλόγα του κεριού συμβολίζει την αγάπη του προσώπου αυτού για το παιδί. Ανάβει ένα δεύτερο κερί για το παιδί και εξηγεί ότι η φλόγα (αγάπη) δεν σβήνει αλλά εξακολουθεί να περιβάλλει το αγαπημένο πρόσωπο.

Στη συνέχεια φέρνει δύο άλλα κεριά που συμβολίζουν τους "νέους" γονείς και ανάβει τη φλόγα αγάπης τους για το παιδί. Ανάβει και δεύτερο κερί για το παιδί (μια τεχνική είναι να τοποθετούνται τα δύο κεριά του παιδιού στο ίδιο πιάτο). Η φλόγα του σημαίνει την αγάπη που έχει το παιδί (ή ελπίζει να έχει) για την νέα του οικογένεια. Έτσι δείχνεται στο παιδί ότι επειδή αναπτύσσονται καινούριες αγάπες (φλόγες) αυτό δεν σημαίνει ότι χάνονται οι παλιές.

Το κοινωνιόγραμμα ή οικοχάρτης

Μέσα από το κοινωνιόγραμμα, παράδειγμα του οποίου φαίνεται στην εικόνα 11, το παιδί βοηθιέται να εκφράσει τις σκέψεις του για γεγονότα που του έχουν συμβεί όπως πχ. τη σχέση του με τους γονείς ή τους συγγενείς του, τη σχέση του με φίλους από τη γειτονιά ή το σχολείο, τη θέση του μέσα στο ίδρυμα κλπ.

Παρόδειγμα κοινωνιογράμματος ή οικογράφη ενός παιδιού

Επίγνωση συμπεριφοράς και διευκολυντές προγραμματισμού

Οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) χρησιμοποιούν τους όρους αυτούς αναφερόμενοι στις τεχνικές που στοχεύουν να βοηθήσουν ένα παιδί να κάνει μια συνειδητή αλλαγή στην συμπεριφορά του ή ακριβέστερα, να συνειδητοποιήσει την ανάγκη της αλλαγής και να εμπλακεί στον προγραμματισμό για το μέλλον του.

Ένα παιχνίδι που έχει αποδειχθεί χρήσιμο για το σκοπό αυτό, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της γνωριμίας του παιδιού με τη νέα του οικογένεια ή κατά τη διάρκεια της επανένταξης του στην βιολογική του οικογένεια είναι αυτό "της κατασκευής του τοίχου" (Εικόνα 12).

Το παιχνίδι αυτό έχει σχεδιαστεί από την Pat Curtis το 1983 και προσφέρεται σε ποικίλες παραλλαγές.

Η έννοια της κατασκευής του τοίχου είναι χρήσιμη γιατί το παιδί φτάνει στο σημείο να αναγνωρίσει ότι καταβάλλεται μια προσπάθεια υπάρχει ένα έργο που πρέπει να γίνει "κτίζοντας τα τούβλα" και νιώθει ένα συναίσθημα επιτυχίας.

Τα τούβλα μπορεί να αντιπροσωπεύουν τις σχέσεις, όπως το "να μοιράζεσαι πράγματα" ή "να λές αυτό που πραγματικά αισθάνεσαι". Μπορεί να αντιπροσωπεύουν στάσεις που χρειάζεται να συζητηθούν, όπως το "να αποδεχθείς κανόνες" ή μπορεί να συμβολίζουν μικρά κομμάτια συμπεριφοράς, όπως "το να γελάσουμε μαζί" ή "να αγκαλιαστούμε".

Ο στόχος είναι να βοηθηθεί το παιδί να μιλήσει γι' αυτές τις εμπειρίες της ζωής του, ενώ προετοιμάζεται για την γνωριμία και προσαρμογή του στη νέα οικογένεια ή για την επάνοδό του στη βιολογική οικογένεια.

Κατά την πορεία συζήτησης του κάθε θέματος, ένα μέρος του τούβλου (πχ. το 1/3 ή το 1/2) χρωματίζεται. Όταν ο κοινωνικός

ΕΙΚΟΝΑ 12

Παλιές αναμνησεις	Να είσοι ερωτάς να κείνεις ερωτήματα	Να κείνεις ερωτήσεις	Αγκάλιασμα	Σχολείο
Υγιος	Να αισθα- νεις θυμημένος	Επίτοιοι	Να ελπιστεύεις	Να μοιράσεσαι εις ευδύες
Άλλοι άνθρωποι	Να αισθαίρεσαι στι ανήκεις	Να καθίστασαι του κταμένα	Να είσαι κατάραος	Να δεις καρδίες
Να λείψ πως παραμα- τικά αισθαίρεσαι	Να ξεβήσους μασί	Να μοιράσεσαι πράγματα	Να είσαι ειλιεπής	Να καθίστασαι εις καρδίας

Τα οικιασμένα κομμάτια δείχνουν τα τούβλα - θέματα που έχουν βουλεύσει

λειτουργός αισθανθεί ότι το παιδί μπόρεσε να καλύψει το θέμα ικανοποιητικά, ολόκληρο το τούβλο χρωματίζεται, μέχρι τελικά να χτισθεί όλος ο τοίχος.

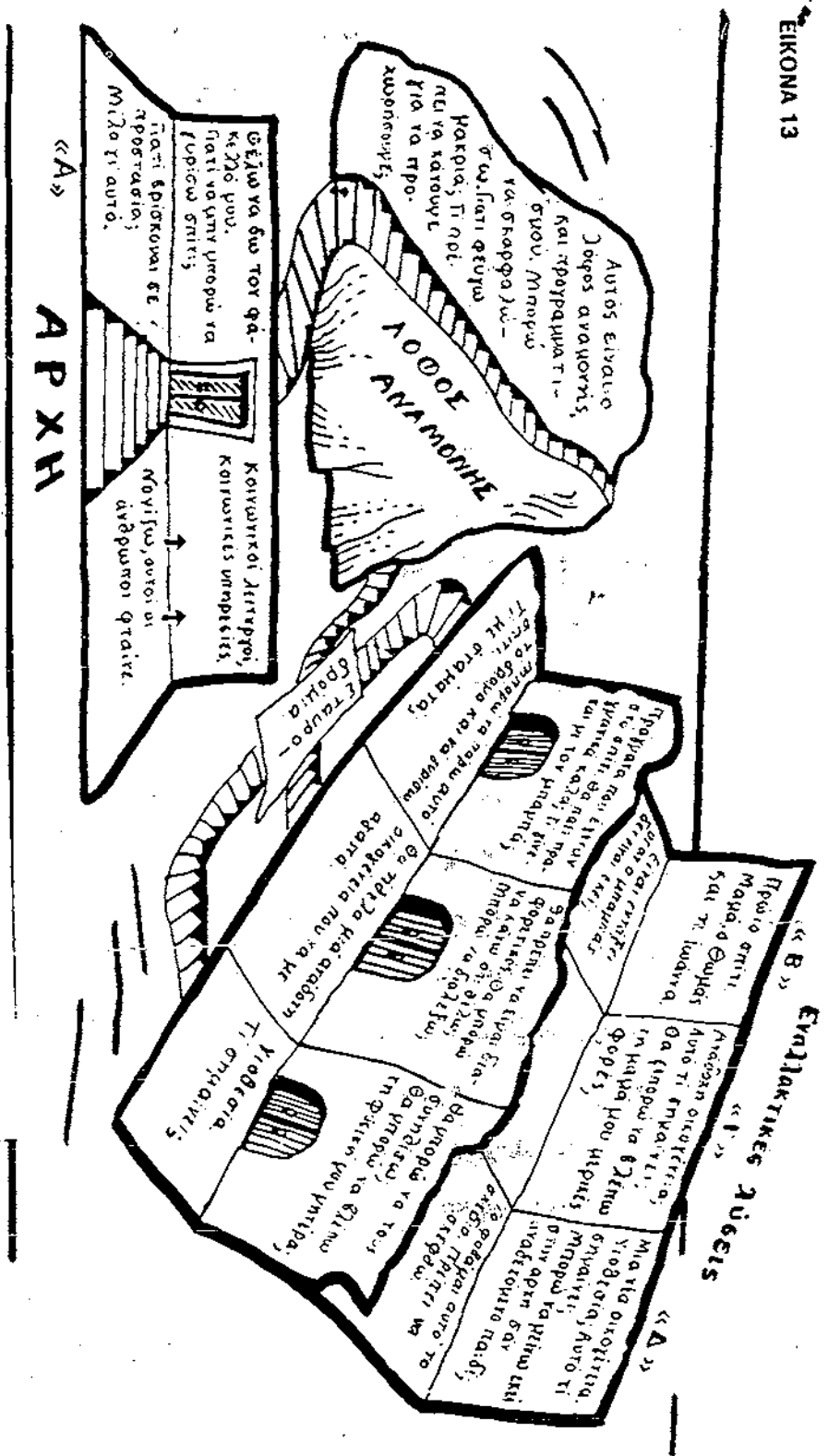
Συχνά, για να προγραμματισθεί το μέλλον του παιδιού χρησιμοποιείται και η "η έννοια της διάδρομής" (εικόνα 13).

Πρόκειται για ένα φύλλο χαρτιού ή ένα κομμάτι χαρτονιού με ένα σημείο "Α" στο ένα άκρο (όπου βρίσκεται τώρα το παιδί) και ένα σημείο "Β" ή πιθανώς τις εναλλακτικές λύσεις "Β", "Γ", "Δ", στο άλλο άκρο. Σε κάποιο σημείο της διαδρομής χρειάζεται μια σύνδεση ή συνδέσεις που οδηγούν σε εναλλακτικές μόνιμες λύσεις αποκατάστασης του παιδιού.

Διάφορα πραγματικά εμπόδια ή φράγματα μπορεί να παρακωλύουν τη διαδρομή. Αυτά πρέπει οπωσδήποτε να συζητηθούν με το παιδί και μερικές φορές το παιδί θα πρέπει να βοηθηθεί να καταλάβει ότι μια ή περισσότερες διέξοδοι θα παραμένουν κλειστές. Θα πρέπει όμως, να μάθει τους λόγους που οι διέξοδοι είναι κλειστές ή γιατί οι αρμόδιοι λένε ότι είναι κλειστές.

Υστερα από την παρουσίαση των παραπάνω παιχνιδιών αξίζει να σημειωθεί ότι δεν είναι τα μοναδικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Ο κοινωνικός λειτουργός λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του κάθε παιδιού, μπορεί να εφεύρει και να προγραμματίσει παιχνίδια, που κατά τη γνώμη του θα εξυπηρετήσουν το σκοπό του, δηλαδή την καλύτερη προετοιμασία του παιδιού για την μελλοντική του προσαρμογή στη μόνιμη ή προσωρινή του οικογένεια.

EIKONA 13

Παράδειγμα της έννοιας της διαδρομής ενός παιδιού

γ) Η χρησιμότητα της ομάδας στην προετοιμασία του παιδιού για υιοθεσία

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η χρήση των ομάδων στα παιδιά και τους εφήβους αποτελεί ένα χρήσιμο μέσο προετοιμασίας τους για την τοποθέτησή τους σε νέες οικογένειες (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 148).

Οι Triseliotis, και Κουσίδου (1989) υποστηρίζουν επίσης, ότι το περιεχόμενο των ομαδικών συνεδριών ποικίλει μεταξύ αυτών που δίνουν έμφαση σε δραστηριότητες όπως παιχνίδια, υποκριτική ρόλου και ασκήσεις και που τηρούν κάποια ισορροπία μεταξύ τέτοιων δραστηριοτήτων και συζητήσεων για συναισθήματα.

Όσον αφορά τον αριθμό των μελών, κρίνεται πολύ καλός ο αριθμός των 4-6 παιδιών, επειδή μια μεγαλύτερη ομάδα μπορεί να εμποδίσει την αυξημένη ατομική προσοχή που απαιτείται ενώ είναι επίσης καλό να υπάρχει ισορροπία μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

Σχετικά με τον αριθμό και το περιεχόμενο των συνεδριών, αυτό αποφασίζεται από τον αρχηγό και τον συναρχηγό, κρίνοντας ανάλογα με τις ανάγκες και τη συμμετοχή των παιδιών.

Πριν γίνει η παρουσίαση ενός τυπικού παραδείγματος μιας ομάδας προετοιμασίας παιδιών για υιοθεσία, θα αναφερθούν οι στόχοι που μια τέτοια ομάδα πρέπει να καλύψει (T. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Αφενός, οι συνεδριάσεις της ομάδας θα βοηθήσουν τον κοινωνικό λειτουργό να αποκτήσει καλύτερη γνώση των παιδιών, ώστε να είναι πιο επιτυχείς στο ταίριασμα τους με τους θετούς ή ανάδοχους γονείς.

Αφετέρου δε, θα βοηθήσουν τα παιδιά και τους εφήβους :

- Να αποκτήσουν σαφέστερη αντίληψη του τί σημαίνει να ζουν με ανάδοχους και θετούς γονείς

- Να αναπτύξουν θετικότερη αντίληψη του εαυτού τους και της ταυτότητάς τους
- Να επεξεργαστούν ή να φέρουν στην επιφάνεια άλυτα θέματα σχετικά με τη ζωή τους, προκειμένου να μπορέσουν να κάνουν το επόμενο βήμα της ένταξης σε μια νέα οικογένεια.
- Να αποκτήσουν σαφέστερη γνώση των υποχρεώσεων τους που επιβάλλονται από το γεγονός της συμβίωσης με μια νέα οικογένεια
- Να ανακαλύψουν πιο εποικοδομητικούς τρόπους αντιμετώπισης δυσκολιών στη ζωή τους

Παρουσίαση ενός τυπικού παραδείγματος ομάδας προετοιμασίας παιδιού για υιοθεσία

Οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) παρουσιάζουν ένα τυπικό παράδειγμα μιας ομάδας παιδιών που προετοιμάζονται για υιοθεσία.

Η πρώτη συνεδρία ξεκινά με τις συστάσεις και εξηγήσεις από την πλευρά των αρχηγών της ομάδας για τους σκοπούς της ομάδας, δηλαδή τί θα κάνει η ομάδα και για ποιό λόγο.

Στη συνέχεια, παίζεται ένα παιχνίδι για να γνωριστούν τα παιδιά μεταξύ τους, να χαλαρώσουν και να αρχίσουν να μιλούν για τους λόγους που βρίσκονται εκεί.

Εξηγείται στα παιδιά ότι ένας καλός τρόπος γνωριμίας είναι να κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλον, όπως κάνουν οι συνέντευκτές στην τηλεόραση.

Οι αρχηγοί έχουν ήδη φτιάξει κάρτες όπου αναγράφονται ερωτήσεις όπως "ποιά είναι η ηλικία σου" ή "ποιό είναι το αγαπημένο σου πρόγραμμα στην τηλεόραση" ή "σε ποιό σχολείο πηγαίνεις" και δίνουν οδηγίες στα παιδιά για το πώς μπορούν να πάρουν συνέντευξη ο ένας από τον άλλον.

Τα παιδιά στην αρχή προχωρούν αργά και μπορεί να είναι πολύ ήσυχα, αβέβαια και αμήχανα για το τί ακριβώς πρέπει να κάνουν. Με λίγη ενθάρρυνση όμως, αρχίζουν να κάνουν ερωτήσεις μεταξύ τους και να μπουκ στο πνεύμα του παιχνιδιού.

Μπορούν επίσης, τα παιδιά να πάρουν συνέντευξη και από τους αρχηγούς της ομάδας.

Το θέμα της δεύτερης συνεδρίας μπορεί να είναι το "πώς βρίσκουμε οικογένεια".

Το παιχνίδι που παίζεται λέγεται "βρές μια οικογένεια" και έχει στόχο να ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση.

Οι αρχηγοί της ομάδας έχουν ετοιμάσει ένα πακέτο από κάρτες όπου αναγράφονται σοβαρές και αστείες υποθέσεις για το πώς βρίσκονται οικογένειες, πχ. "βάζουμε διαφημίσεις στην τηλεόραση ή τις εφημερίδες" ή "αναρτούμε διαφημιστικές αφίσσες στα ταχυδρομεία, ή "πρέπει να είναι οπαδοί του Παναθηναϊκού", ή "τους βρίσκουμε στις ταβέρνες".

Τα παιδιά πρέπει να αποφασίσουν ποιές κάρτες ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και ποιές αποτελούν αστείο. Διαφωνίες είναι πολύ πιθανόν να υπάρξουν για το ποιές κάρτες είναι σωστές και ποιές λάθος. Έτσι, το παιχνίδι μπορεί να οδηγήσει σε μια ευρύτερη συζήτηση για τις νέες οικογένειες.

Αυτή η συνεδρία μπορεί να χρησιμοποιηθεί επίσης, για να ενθαρρυνθούν τα παιδιά να ετοιμάσουν αφίσσες για τον εαυτό τους, για αυτά που τους αρέσουν ή όχι, για τις αδυναμίες και τα καλά σημεία του εαυτού τους.

Στην τρίτη συνεδρία το παιχνίδι που παίζεται λέγεται "οικογενειακός τεμαχιόγριφος" (Family Ligsaw). Είναι ένα παιχνίδι που εμπλέκει τα παιδιά αφού παροτρύνονται να σκεφθούν σε τί οικογένεια θα ήθελαν να ζήσουν.

Οι αρχηγοί πρέπει να έχουν κατασκευάσει καρτέλλες όπου αναγράφονται προτάσεις με πιθανές οικογενειακές καταστάσεις πχ. "μόνοι γονείς" ή "αδελφοί και αδελφές" ή "οικογένειες με παππού και γιαγιά" ή "οικογένειες με αυτοκίνητο" ή "σπίτια με κήπο" ή "μικρές οικογένειες" ή "μεγάλες οικογένειες".

Ζητείται από τα παιδιά να σκεφτούν και να διαλέξουν εκείνες τις καρτέλλες που περιγράφουν την οικογένεια στην οποία αυτά θα ήθελαν να ζήσουν, πχ. ένα κορίτσι ήθελε μαμά και μπαμπά, χωρίς άλλα παιδιά να την πάρουν μαζί με τον αδελφό της.

Η τέταρτη συνεδρία μπορεί να έχει σκοπό να ενθαρρύνει τα παιδιά να μιλήσουν για κάποια πολύ οδυνηρά και προσωπικά συναισθήματα.

Το παιχνίδι που καλύπτει το σκοπό αυτό λέγεται "bingo συναισθημάτων".

Δίνεται στο παιδί μια κάρτα όπου αναγράφονται μερικά συναισθήματα, όπως "λυπημένος", "θυμωμένος", "χαρούμενος", "πληγωμένος", "μπερδεμένος". Οι αρχηγοί τραβούν κάρτες που περιγράφουν τα ίδια συναισθήματα και το παιδί που έχει στην κάρτα του συναίσθημα που ακούστηκε, πρέπει να μιλήσει για κάποιο περιστατικό, που το έκανε να αισθανθεί έτσι. Για παράδειγμα, ένα κορίτσι, όταν διαβάστηκε η λέξη "λυπημένος" είπε ότι αισθανόταν έτσι όταν "σκειπτόταν τη μαμά της" και αφηγήθηκε μια ιστορία για αυτό.

Η πέμπτη συνεδρία και τελευταία που παρουσιάζεται, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να ενθαρρυνθούν τα παιδιά να διερευνήσουν το παρελθόν τους και να συνειδητοποιήσουν την σημερινή τους κατάσταση.

Μια άσκηση που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αυτό το σκοπό είναι η χαρτογράφηση του οικογενειακού δένδρου του κάθε παιδιού,

δηλαδή η καταγραφή των διαφόρων μελών της οικογένειας και σε ποιόν κλάδο ανήκουν πχ. αδελφός, θείος, κλπ. Αυτό βοηθά τα παιδιά να ξεκαθαρίσουν στο μυαλό του θέματα γύρω από την καταγωγή τους.

Προκειμένου τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν τη σημερινή τους κατάσταση, προτείνεται να ζωγραφίσουν κοινωνιογράμματα που να δείχνουν που βρίσκονται τώρα, ποιός άλλος ζεί μαζί τους, σε ποιό σχολείο πηγαίνουν, ποιά είναι τα σημαντικά πρόσωπα στη ζωή τους κλπ.

Τελειώνοντας πρέπει και εδώ να σημειωθεί η ευελιξία που πρέπει να χαρακτηρίζει αυτές τις συνεδρίες, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις ιδιαιτερότητες των παιδιών που συμμετέχουν (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Αλλωστε, υπερβολικά δομημένες συνεδρίες πιθανώς να μην επιτρέψουν την ανάπτυξη μεγαλύτερης συναλλαγής, την πλήρη συμμετοχή σε βασικά θέματα και την έκφραση βαθύτερων ανησυχιών.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΓΚΡΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ

Στο κεφάλαιο αυτό πρόκειται να γίνει αναφορά στο ταίριασμα του παιδιού με τους γονείς που πρόκειται να το υιοθετήσουν, διαδικασία που λαμβάνει χώρα όταν έχει ολοκληρωθεί η προετοιμασία τόσο με το παιδί όσο και με την οικογένεια.

Σύμφωνα με την Ματινοπούλου (1968), αυτή η φάση της υιοθεσίας είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο για το παιδί όσο και για τους γονείς.

Το παιδί που πρόκειται να υιοθετηθεί θα βρει το κατάλληλο ζεύγος που θα καλύψει τις συναισθηματικές ανάγκες και τις πνευματικές ανησυχίες του. Συγχρόνως, η τοποθέτηση θα πρέπει να καλύψει ορισμένες συγκεκριμένες ανάγκες του ζεύγους έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας σωστός σύνδεσμος και να αποτελέσουν μια οικογενειακή ενότητα. Να νοιώσουν ότι αυτό είναι το "δικό τους παιδί" και όχι απλώς μια λύση στο πρόβλημα της ατεκνίας τους.

Η τοποθέτηση αυτή συνεχίζει η Ματινοπούλου μπορεί να γίνει με δύο μεθόδους. Η μία είναι αυτή που ακολουθείται στην Αμερική και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, σύμφωνα με την οποία δεν παρέχεται δυνατότητα επιλογής του παιδιού. Έτσι, το "α" παιδί είναι προγραμματισμένο για το ειδικό ζεύγος που κατά τη γνώμη της κοινωνικού λειτουργού είναι το πλέον κατάλληλο.

Τελευταία μάλιστα, στην Αμερική κυρίως, το "ταίριασμα" προγραμματίζεται πριν ακόμη γεννηθεί το παιδί και η τοποθέτηση γίνεται απευθείας από το μαιευτήριο.

Ο τρόπος αυτός της τοποθέτησης βασίζεται στην αρχή ότι "οι υιοθετούντες, μέσω της κοινωνικής εργασίας θα πρέπει να είναι έτοιμοι να έλθουν και πάρουν το δικό τους παιδί από το μαιευτήριο, και όχι να αποφασίσουν κατά πόσο αυτό το βρέφος που τους προτείνεται, είναι αυτό που ονειρεύονταν να "είχαν".

Έτσι, κατά την περίοδο πριν από την τοποθέτηση, βοηθούνται να ετοιμαστούν συναισθηματικά για την άφιξη του μωρού, γιατί από αυτό και μόνον εξαρτάται η επιτυχία αυτής της μεθόδου (Ματινοπούλου, Υ. 1968, σελ. 115).

Ωστόσο, η τοποθέτηση στο Κέντρο βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" γίνεται βάσει της δεύτερης μεθόδου, όπου οι γονείς παίζουν μεγάλο ρόλο στην επιλογή. Συμμετέχουν ενεργά γιατί τους δίνεται η δυνατότητα να διαλέξουν το παιδί τους μεταξύ δύο ή τριών μωρών των οποίων τις ανάγκες πιστεύεται ότι θα μπορούσαν να καλύψουν. Έτσι αναλαμβάνουν ένα μέρος της ευθύνης, αισθάνονται ικανοποίηση για αυτό και αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς (Ματινοπούλου Υ. 1968).

Πάντως καταλήγει η Ματινοπούλου (1968), με οποιόνδήποτε τρόπο και αν γίνει η επιλογή, βασικό στοιχείο για την επιτυχία αποτελεί η σχέση εμπιστοσύνης που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μεταξύ της κοινωνικής λειτουργού και του ζεύγους.

Τα ειδικότερα θέματα, που πρόκειται να εξετασθούν στο κεφάλαιο αυτό είναι:

- Τα βασικότερα σημεία που συνθέτουν την επιλογή των θετών γονέων και του παιδιού προκειμένου να ταιριάζουν μεταξύ τους
- Η προετοιμασία θετών γονέων και παιδιού πριν την οριστική τοποθέτηση του παιδιού στη θετή οικογένεια
- Η σύνδεση και προσαρμογή του παιδιού με τη νέα οικογένεια

1. Η επιλογή του συγκεκριμένου ζεύγους για το συγκεκριμένο παιδί.

Στο τμήμα του κεφαλαίου αυτού θα γίνει αναφορά στα στοιχεία για την επιλογή του συγκεκριμένου ζεύγους, ώστε να εκτιμηθεί ποιά παιδί θα μπορούσε να ωφεληθεί από την τοποθέτηση του κοντά του και για την επιλογή του συγκεκριμένου παιδιού ώστε να "ταιριάζει" με την θετή οικογένεια.

Τα κύρια κριτήρια ταιριάσματος του θετού ζευγαριού που ίσως θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε σχέση με το παιδί συνοψίζονται στα εξής:

Στην ιδιοσυγκρασία του ζεύγους, αν είναι δηλαδή αυτή που θα ταιριάζει με την ιδιοσυγκρασία του παιδιού πχ. εύθυμοι, πράοι, δραστηριοί άνθρωποι" (Ματινοπούλου Υ. 1968, σελ. 114).

Πάνω σε αυτό οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) επισημαίνουν ότι το ταιρίασμα με βάση αυτό το κριτήριο παρουσιάζει δυσχέρειες, αφού υπάρχει δυσκολία αξιολόγησης των στοιχείων αυτών, ιδιαίτερα στα βρέφη. Επιπλέον, και το περιβάλλον μέσα στο οποίο θα μεγαλώσει το παιδί, πέρα από τους γενετικούς παράγοντες, θα διαμορφώσει την προσωπικότητα και ιδιοσυγκρασία του.

Στο πνευματικό, μορφωτικό και πολιτιστικό τους επίπεδο, (Ματινοπούλου Υ. 1968, σελ. 114). Η Ματινοπούλου (1968) εδώ επεξηγεί ότι αυτό δεν σημαίνει πως ένα έξυπνο και μορφωμένο ζεύγος θα πρέπει να πάρει ένα έξυπνο παιδί, αλλά ότι ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να κρίνει κατά πόσο οι υιοθετούντες έχουν την τάση προς την πρόοδο ώστε να ωθήσουν το παιδί στη δημιουργία και την ευρύτητα πνεύματος, να μπορούν να διακρίνουν τις ικανότητές του και να του δώσουν κάθε ευκαιρία ανάπτυξης.

Το μορφωτικό και πνευματικό επίπεδο των θετών γονέων

χρησιμοποιείται ως κριτήριο, συμπληρώνουν οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) παρουσιαστούν ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματα, τέτοια που μόνο γονείς με ανάλογη πνευματική και μορφωτική στάθμη θα μπορέσουν να χειριστούν με σωστό τρόπο.

Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, πως είναι "προς το συμφέρον του προικισμένου παιδιού να υιοθετηθεί από γονείς που θα ενθαρρύνουν τις φιλοδοξίες του και θα προωθήσουν τις δυνατότητες του είναι όμως εξίσου προς το συμφέρον του παιδιού με το περιορισμένο ιατρικό δυναμικό να υιοθετηθεί σε περιβάλλον πλήρους αποδοχής, πλούσιο σε ερεθίσματα, αλλά χωρίς άκαιρες και υπερβολικές πιέσεις για ικανοποίηση των γονικών φιλοδοξιών. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 152).

Ενα τρίτο σημείο κατά τη Ματινοπούλου (1968) όχι τόσο βασικό, είναι η εμφάνιση του ζεύγους. Ενώ παιδί, δηλαδή θέλει τις περισσότερες φορές να μοιάζει με τους γονείς του αλλά και οι υιοθετούντες ταυτίζονται ευκολότερά με ένα παιδί που τους μοιάζει.

Εντούτοις, οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αναφέρουν πως η σύγχρονη άποψη είναι ότι η ομοιότητα δεν είναι τόσο σημαντικός παράγοντας - εξάλλου δε μοιάζουν όλα τα μέλη των φυσικών οικογενειών μεταξύ τους - όσο η ένταξη του παιδιού στην οικογένεια.

Μάλιστα, συνεχίζουν η εμμονή των υποψήφιων θετών γονέων στα φυσικά χαρακτηριστικά αντιμετωπίζεται σαν "σήμα κινδύνου" που υποδηλώνει ότι είναι εξωπραγματικοί δεν αποδέχονται τη διαφορά και γενικά είναι άνετοιμοι να γίνουν θετοί γονείς.

Σ' αυτά τα κριτήρια οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) προσθέτουν ακόμα εκείνα των "θρησκευτικών πεποιθήσεων" των βιολογικών γονέων και/ή των φυλετικών/εθνικών παραγόντων στο παιδί*, δηλαδή να τοποθετείται το παιδί σε οικογένεια της ίδιας

εθνικής ή φυλετικής ομάδας.

Η άποψη που υποστηρίζεται είναι ότι σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει ένα παιδί να στερείται την οικογένεια, επειδή δεν βρίσκεται κάποια της ίδιας φυλετικής ή θρησκευτικής προέλευσης.

Σχετικά με το φύλο, αν και μειώνονται οι υιοθετούντες που εκφράζουν ισχυρές πεποιθήσεις, μια έντονη προτίμηση θα ήταν επικίνδυνο να αγνοηθεί, αφού μπορεί να συνδέεται είτε με παράδοση σχετικά με το πρώτο παιδί, είτε με το γεγονός ότι υπάρχουν παιδιά στην οικογένεια του ίδιου ή του αντιθετου φύλου είτε με άλλους κοινωνικούς ή ψυχολογικούς παράγοντες (J. Triseliotis, και T. Κουσίδου, 1989).

Συμπερασματικά, δεδομένου ότι η υιοθεσία προσπαθεί να καλύψει το συμφέρον και τις ανάγκες του παιδιού η κοινωνική οργάνωση θα πρέπει να εντοπίσει τους γονείς εκείνους που είναι προετοιμασμένοι να αποδεχθούν τα παιδιά όπως είναι" (J. Triseliotis, και T. Κουσίδου, 1989), να τους βοηθήσει "να διευρύνουν τις αντιλήψεις τους για τα παιδιά και να δουν με άλλη προοπτική το ρόλο των θετών γονέων" (J. Triseliotis, και T. Κουσίδου, 1989, σελ. 151).

2. Επιλογή του συγκεκριμένου παιδιού για το συγκεκριμένο ζεύγος

Ιδιαίτερα σημαντική θεωρεί η Ματινοπούλου (1968) την πλήρη γνώση της εικόνας του κάθε παιδιού από την κοινωνική οργάνωση που το προστατεύει προκειμένου να ληφθεί σοβαρά υπόψη στο ταίριασμα με μια νέα οικογένεια.

Νεογέννητα με ομαλό κληρονομικό, κοινωνικό και ιατρικό ιστορικό

Στις περιπτώσεις αυτές η εύρεση του κατάλληλου ζεύγους δεν παρουσιάζει συνήθως ιδιαίτερες δυσκολίες και μπορεί να γίνει τοποθέτηση απευθείας από το μαιευτήριο στους υιοθετούντες (Ματινοπούλου Υ. 1989).

Ούτε, συνεχίζει η Ματινοπούλου κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ιδιαίτερος στο ενδιαφερόμενο ζεύγος ότι λόγω της τόσο νεαρής ηλικίας του βρέφους περικλείονται περισσότεροι κίνδυνοι για το μέλλον. Εφόσον οι υιοθετούντες έχουν τις ικανότητες να προσφέρουν υγιές έδαφος για να αναπτυχθεί καινούρια ζωή, θα πρέπει να γίνει η τοποθέτησή του βρέφους χωρίς δισταγμό στην μελλοντική του οικογένεια. Αυτά που έχουν συζητηθεί κατά τη διάρκεια αυτής προετοιμασίας σχετικά με τους κινδύνους που περικλείει, εν γένει η ανατροφή ενός παιδιού, θεωρούνται απολύτως επαρκή.

Πάντως, οι γονείς που επιλέγονται για τις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να παρέχουν τη σιγουριά ότι επιθυμούν απολύτως την υιοθεσία και ότι είναι ικανοί για το γονεϊκό ρόλο, αφού δεν θα υπάρξει η περίοδος της προσαρμογής κατά την οποία θα μπορούσαν να ελέγξουν τα συναισθήματά τους.

Βρέφη με βεβαρυσμένο ιστορικό των φυσικών γονέων

Πχ. πνευματική καθυστέρηση, ψυχική ασθένεια, χρήση οινοπνευματωδών, ναρκωτικών κλπ. Το δίλημμα που προκύπτει για τα βρέφη αυτά είναι αν θα προταθούν αμέσως για υιοθεσία ή αν θα πρέπει αυτή να καθυστερήσει, προκειμένου να διαγνωστούν μελλοντικά προβλήματα (Ματινοπούλου Υ. 1968).

Η απάντηση που η ίδια η συγγραφέας δίνει για το δίλημμα αυτό είναι να προτιμάται η τοποθέτηση αφού η παραμονή σε ίδρυμα ή η

εναλλαγή αναδόχων οικογενειών που μπορεί να υπάρξει θα έχουν προκαλέσει ακόμη περισσότερα προβλήματα από αυτά που ήδη υπάρχουν.

Εξάλλου, είναι προτιμότερο να συγκεντρωθεί η προσοχή στους μέλλοντες να υιοθετήσουν γονείς και στην σωστή προετοιμασία τους, παρά να μας καταλαμβάνει ο φόβος ότι υπάρχει πιθανότητα κάποιο παιδί να αρρωστήσει.

Βρέφη ή παιδιά με ειδικές ανάγκες

Ασφαλώς, η επιλογή ζεύγους γι' αυτή την περίπτωση είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Η Ματινοπούλου (1988), αναφέρει ότι το πρώτο βήμα είναι να επιλεγούν γονείς που έχουν δείξει κατά τη διάρκεια της κοινωνικής μελέτης στοιχεία στο χαρακτήρα και την προσωπικότητα τους ότι θα μπορούσαν να δεχτούν ένα παιδί, του οποίου το μέλλον πιθανώς επιφυλάσσει κάποιο κίνδυνο.

Το έργο του κοινωνικού λειτουργού συνεχίζεται στο ότι θα πρέπει να κρίνει αν οι γονείς που επελέγησαν μπορούν ή όχι να δεχθούν το συγκεκριμένο παιδί και κατά πόσο η πιθανή εμφάνιση μελλοντικών προβλημάτων θα επηρεάσει την συμπεριφορά τους προς το παιδί. Επίσης, στο να τους βοηθήσει να αναπτύξουν τις ικανότητες τους για την παραδοχή των "διαφορών" που το συγκεκριμένο παιδί θα έχει από τα άλλα.

Ειδικότερα, τα στοιχεία που θα πρέπει να διακρίνουν ένα τέτοιο ζεύγος είναι:

- Να κατέχονται και οι δύο από μια γνήσια επιθυμία να βοηθήσουν το παιδί να σταθεί στα πόδια του με το δικό του τοπο και για το δικό του καλό.
- Να έχουν μια φιλοσοφία με γερές βάσεις γύρω από τη ζωή ώστε να μην τους τρομάζει ένα δύσκολο ιστορικό όπως πχ. ψυχοπάθεια

- Να είναι άνθρωποι ήρεμοί, με εμπιστοσύνη στην υιοθεσία και στις ίδιες τους τις δυνάμεις (Ματτινοπούλου, 1968).

Το δυσκολότερο στις περιπτώσεις αυτές, όπως έχει ήδη ειπωθεί είναι να καταφέρουν οι κοινωνικοί λειτουργοί να ελέγξουν τα προσωπικά τους συναισθήματα φόβους και προκαταλήψεις έναντι της αναπηρίας γενικά, ώστε να μην εμποδίζουν τέτοιες υιοθεσίες καλύπτοντας δικές τους ανάγκες.

Μεγαλύτερα παιδιά

Πάνω σε αυτό οι Triseliotis, και Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι μεγαλύτερα παιδιά από 5 έως 15 χρόνων συνήθως, έχουν ήδη ένα ιστορικό αλλαγών περιβάλλοντος, προσώπων και καταστάσεων γεγονός που κάνει την τοποθέτησή τους ιδιαίτερα δύσκολη.

Σημαντικότερο ρόλο και εδώ συνεχίζουν, θα παίξει η πλήρης αξιολόγηση τόσο του παιδιού όσο και των υποψήφιων θετών γονέων, με έμφαση στις συγκεκριμένες ανάγκες και απαιτήσεις τους, πχ. θα ήταν ανεύθυνο να τοποθετησει κανείς ένα αγόρι 12 χρόνων σε ένα ζευγάρι που έχει εκφράσει την επιθυμία και έχει προετοιμαστεί να υιοθετήσει ένα επτάχρονο κορίτσι.

Επίσης, υπόψη θα πρέπει να λαμβάνονται και οι λιγότερο "απτές" ιδιότητες που αφορούν τόσο τους θετούς γονείς όσο και το παιδί σε μια προσπάθεια αιτιολόγησης των αναγκών και προσδοκιών των δύο μερών. Θα ήταν επιπόλαιο και οι κίνδυνοι αποτυχίας που ενεδρεύουν είναι μεγαλύτεροι πχ. αν τοποθετησει κανείς ένα παιδί που λειψέματα ή έχει πενούρηση σε μια οικογένεια που δεν μπορεί να ανεχθεί τέτοια συμπεριφορά, ή να τοποθετήσει ένα μάλλον "αποσυρμένο" παιδί σε μια εξωστρεφή, θορυβώδη οικογένεια, ή ένα πολύ κοινωνικό παιδί σε ένα ήσυχο ζευγάρι, ή ένα απαιτητικό και στερημένο παιδί σε μια πολυμελή οικογένεια.

Υπάρχει ακόμα η άποψη ότι πιθανώς μεγαλύτερα και διαταραγμένα παιδιά να ταιριάζουν καλύτερα με ζευγάρια που έχουν ήδη εμπειρία σαν γονείς, χωρίς όμως να υπάρχει έρευνα που να επιβεβαιώνει ή να καταρρίπτει αυτή την άποψη. (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

H Smith (1984) όμως παρουσίασε μια σειρά τών σημείων ύστερα από εμπειρική εργασία στην τοποθέτηση μεγαλύτερων παιδιών σε άτεκνα ζευγάρια. Βρήκε ότι πολλά άτεκνα ζευγάρια αφοσιώθηκαν στο παιδί δεν υπήρχαν δυνατότητες σύγκρισης με δικά τους παιδιά και γενικά αγωνίσθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα να βοηθήσουν τα παιδιά να ξεπεράσουν την ανασφάλεια και τη δυστυχία τους (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Ένα ακόμη πλεονέκτημα των άτεκνων ζευγαριών είναι ότι μερικά από τα παιδιά με ειδικές ανάγκες δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό, την αντιπαλότητα και το μονοπώλιο των συναισθηματικών εκδηλώσεων των γονέων που αντιλαμβάνονται ότι έχουν τα φυσικά παιδιά λόγω της καταξιωμένης θέσης τους και της προτεραιότητας στο δικαίωμα πρόσβασης στους γονείς τους" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 154).

Η Ματινοπούλου, ωστόσο καταλήγει ότι "από τους γονείς που εγκρίνονται ως θετοί, λίγοι θα μπορούσαν να είναι κατάλληλοι για να δεχθούν ένα μεγαλύτερο παιδί" (Ματινοπούλου, 1968, σελ. 119). Σ' αυτό προσθέτει ότι εκτός από τις ιδιότητες που ζητούνται από όλους τους υιοθετούντες αυτοί πρέπει να διαθέτουν και μερικές επιπλέον:

- Να είναι ικανοί να παραδεχθούν το γεγονός ότι το παιδί που θα έλθει στο σπίτι τους θα έχει αναπτύξει ήδη την προσωπικότητά του και θα δείχνει σημεία ανεξαρτητοποίησης. Θα πρέπει να μπορούν να προσαρμοσθούν σε αυτήν την

κατάσταση χωρίς να περάσουν από το στάδιο της απόλυτης εξάρτησης του παιδιού από τους ίδιους

- Να έχουν χαρούμενη διάθεση και να αντιμετωπίζουν με ευρύ πνεύμα την προσπάθεια του παιδιού να τους δοκιμάσει στην πρώτη περίοδο της ζωής του κοντά τους. Να αντιμετωπίζουν δηλαδή με κατανόηση και εμπιστοσύνη προς το παιδί την τυχόν επιθετική συμπεριφορά του, που θα σημαίνει την προσπάθειά του να δοκιμάσει κατά πόσο το έχουν δεχτεί όπως είναι.

- Να κατανοούν επίσης τί σήμαινε και τί σημαίνει παρελθόν για αυτό το παιδί, ή μπορεί να το έχει συναισθηματικά τραυματίσει και τί είδους συμπεριφορά μπορεί να έχει διατηρήσει. Να μπορούν να δουν την τοποθέτησή του κοντά τους σαν συνέχιση της προηγούμενης ζωής του και να είναι σε θέση να του εξηγήσουν από την πρώτη στιγμή τις απορίες του γύρω από το παρελθόν του.

- Τέλος, να μπορούν κυρίως να δεχθούν τα θετικά συναισθήματα του παιδιού προς τους μέχρι σήμερα αναδόχους γονείς του και την ανάγκη του να μιλά ελεύθερα για το παρελθόν.

Υστερα από όλα αυτά; το δίλημμα που προκύπτει είναι κατά πόσο είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη όλα τα "κριτήρια ποιότητας" της φυσικής και θετικής οικογένειας, που παρουσιάστηκαν μόλις παραπάνω, ή να δίνεται περισσότερη σημασία στη σχέση που μπορεί να αναπτυχθεί μεταξύ της θετικής οικογένειας και του παιδιού και στο δέσιμο μεταξύ τους, που σίγουρα είναι υπεράνω φυλετικών ή εμφανισιακών διαφορών.

Αναμφισβήτητα, το δίλημμα είναι σημαντικό και ίσως να μην μπορεί να δοθεί μια σταθερή απάντηση, αφού πάντα στις διαδικασίες αυτές εμπλέκονται άνθρωποι, με διαφορετικές ανάγκες και προσωπικότητα κάθε φορά.

3. Προετοιμασία θετω γονέων πριν την οριστική τοποθέτηση παιδιού

α) Προετοιμασία θετών γονέων

Εδώ θα γίνει αναφορά στην προετοιμασία του ζεύγους προκειμένου να βοηθηθεί να γνωρίσει το επιλεγέν ή τα επιλεγέντα παιδιά και να καταλήξει στην απόφαση της υιοθεσίας του ενός.

Κυρίως, η προετοιμασία αυτή σημαίνει "την παροχή στοιχείων για το ιστορικό του παιδιού" (Ματινοπούλου Υ. 1968, σελ. 120). Η Ματινοπούλου (1968) αναφέρει ότι πρόκειται για έναν τομέα ο οποίος λίγο έχει εξερευνηθεί και επικρατεί διχασμός γνώμών γύρω από το ποιές και πόσες πληροφορίες θα πρέπει να δίνονται.

Υπάρχει δηλαδή η άποψη ότι θα πρέπει να δίνεται πλήρες ιστορικό ή και καθόλου κάποιες φορές, αν κριθεί ότι το ζεύγος είναι κατάλληλο για το επιλεγέν παιδί.

Ασχετα με την αντιμετώπιση του θέματος, είναι γενικά παραδεκτό, συνεχίζει, ότι θα πρέπει να δίνονται πληροφορίες που είναι ουσιώδεις για την μελλοντική ανάπτυξη του παιδιού.

Η επιλογή των πληροφοριών προσθέτει θα γίνει από τον κοινωνικό λειτουργό έχοντας πάντα υπόψη του τον σκοπό της πληροφόρησης, που είναι η ισχυροποίηση και σταθεροποίηση της τοποθέτησης.

Τα επιχειρήματα που αναφέρει υπέρ της παροχής πληροφοριών στους γονείς είναι ότι αφενός θα βοηθηθούν να καταλήξουν στην απόφασή τους και θα σχηματίσουν μια στέρεη σχέση με το παιδί, μόνον αν γνωρίζουν τα πάντα σχετικά με αυτό και αφετέρου θα έχουν τη δυνατότητα να δώσουν ό,τι χρειαστεί να μάθει το παιδί για το παρελθόν του.

Επίσης υποστηρίζεται ότι ο τρόπος που δίνονται οι

πληροφορίες παίζει σημαντικότερο ρόλο από αυτές τις ίδιες και γι' αυτό θεωρείται απαραίτητη η τήρηση ορισμένων αρχών (Ματινοπούλου Υ. 1968)

Η ίδια συγγραφέας παρουσιάζει τις αρχές αυτές, οι οποίες είναι οι εξής.

Πρώτον η ανάγκη εξατομίκευσης στον τοπο. παρουσίασης του ιστορικού, παρουσίαση που συνήθως γίνεται με την μορφή ανάγνωσης.

Και όμως, κάθε φορά θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία που κάθε πληροφορία, σχετική με την εμφάνιση την εθνικότητα κλπ. των φυσικών γονέων έχει για το ζεύγος και πως αυτό ερμηνεύει τα διάφορα γεγονότα που εξιστορούνται. Τα ζεύγη που έχουν πχ. συγκρουόμενα συναισθήματα για την άγαμη μητέρα, χρειάζονται περισσότερο ειδικές πληροφορίες γι' αυτήν σαν άτομο και για την επιθυμία της να βρει ένα μονιμο οικογενειακό περιβάλλον για το παιδί της.

Ίσως, είναι διευκολυντικό να ρωτούνται οι γονείς τί θα ήθελαν να γνωρίζουν και ύστερα να τους δίνονται συμπληρωματικές πληροφορίες που θα τους βοηθούσαν στη σχέση τους με το παιδί.

Πάντως, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να έχει την προσοχή του τεταμένη μήπως αντιληφθεί κάποιο άγχος ή αγωνία των υιοθετούντων την οποία διστάζουν να εξωτερικεύσουν.

Μια δεύτερη αρχή είναι να προκαλεί ο κοινωνικός λειτουργός τη συμμετοχή των θετών γονέων στην συνέντευξη, αρχή που πολλές φορές παραβλέπεται, κυρίως λόγω της επικρατούσας ιδέας η η συνέντευξη αυτή έχει καθαρά πληροφοριακό χαρακτήρα.

Στην πραγματικότητα όμως, πρόκειται για μια συνέντευξη ιδιαίτερα σημαντική αφενός γιατί τη στιγμή αυτή το ζεύγος αντιμετωπίζει το γεγονός της ατεκνίας του αναλυφο και αφετέρου, ύστερα από αυτή θα αποφασίσει αν το παιδί που του παρουσιάζεται

θα γίνει δικό του. Άρα είναι απαραίτητο να βγουν στην επιφάνεια όλα τα ερωτήματα και οι ανησυχίες του.

Μια αιτία της έλλειψης συμμετοχής του ζεύγους στην συνέντευξη είναι η βαθειά συναισθηματική ταύτιση του κοινωνικού λειτουργού με αυτό. Αν ο ίδιος δηλαδή, δεν έχει ξεκαθαρίσει πώς πρέπει να γίνεται αυτή η συνέντευξη και ενδόμυχα πιστεύει ότι το συγκεκριμένο παιδί "δεν ταιριάζει" με το ζευγάρι, βρίσκει ευκολότερο να δώσει μια απλή εξιστόρηση των στοιχείων και να εμποδίσει, ασυνείδητα την συμμετοχή του ζευγαριού.

Επίσης, στη φάση της πληροφόρησης ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός στις περιπτώσεις που υπάρχει πρόβλημα υγείας ή βεβαρυμένης κληρονομικότητας.

Αξιολογώντας τη φυσική κατάσταση του παιδιού, δεν θα πρέπει να σταθεί στο "πρόβλημα" της υγείας του αλλά να το αντιμετωπίσει σαν μια αναπτυσσόμενη προσωπικότητα, η οποία μπορεί άλλωστε να καλύπτει εντελώς την αναπηρία.

Και ορολογικά ακόμη δεν θα ήταν σκοπιμο να το αποκαλεί "προβληματικό" - όρος που μετατρέπει αμέσως το παιδί σε "πρόβλημα" που πρέπει να αντιμετωπιστεί - αλλά ένας χαρακτηρισμός όπως "άτομο με ειδικές ανάγκες" είναι σίγουρο περισσότερο επιτυχής.

Σε ό,τι αφορά το χρόνο που θα δίνονται οι πληροφορίες στους θετούς γονείς, δηλαδή πριν ή αφού δουν το παιδί, και πάλι οι απόψεις διίστανται.

Η Ματινοπούλου (1968) αναφέρει ότι στο εξωτερικό δίνονται πριν οι γονείς δουν το παιδί που πρόκειται να υιοθετήσουν. Αντίθετα, στην Ελλάδα συνεχίζει, στην κοινωνική οργάνωση "ΜΗΤΕΡΑ" που ασχολείται με τις υιοθεσίες, οι πληροφορίες δίνονται αφού οι γονείς δουν το παιδί, γιατί πιστεύεται ότι πρωταρχική σημασία έχει η έλξη που θα νοιώσουν βλέποντάς το και όχι το ιστορικό του.

Στις περιπτώσεις όμως παιδιών με ειδικά προβλήματα - ίσως θα ήταν σκόπιμο να αναφέρεται το ιστορικό πριν, αν και αυτό εξαρτάται από τα συναισθήματα και τη νοοτροπία του κάθε ζεύγους.

β) Προετοιμασία του παιδιού

Σχετικά με το θέμα της προετοιμασίας του παιδιού η Fahlberg και άλλοι συγγραφείς δεν ενθαρρύνουν την "επίδειξη" του παιδιού στους νέους γονείς εν αγνοία του, από απόσταση ή πίσω από παράθυρα. Μια "τυφλή επίδειξη μπορεί να καταλήξει σε απόρριψη του παιδιού χωρίς την ευκαιρία της επικοινωνίας και συναλλαγής (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Πιστεύουν αντίθετα, ότι η τελική απόφαση για τοποθέτηση πρέπει να είναι το αποτέλεσμα προσωπικής επαφής. Είναι θεμιτό επίσης να δείχνονται στο παιδί εκ των προτέρων φωτογραφίες των υποψήφιων θετών γονέων.

5. Σύνδεση - Προσαρμογή του παιδιού με τη νέα οικογένεια

α) Σύνδεση

Μετά το τάιρισμα παιδιού-γονέων και την κατά αρχήν αποδοχή του παιδιού από τους υποψήφιους θετούς γονείς, βάσει των στοιχείων του φακέλλου του παιδιού αλλά και την ενημέρωση του παιδιού για την συγκεκριμένη οικογένεια θα πρέπει να γίνει και η μεταξύ τους σύνδεση.

Οι Triseliotis και Κουσίδου (1989) αναφέρουν ότι οι παράγοντες που θα επηρεάσουν το πώς θα γίνει αυτή η επαφή και σύνδεση και πόσο γρήγορα θα τοποθετηθεί το παιδί στη νέα του οικογένεια θεωρούνται η ηλικία του παιδιού, η ωριμότητά τους οι

συγκεκριμένες συνθήκες που βιώνει και γενικά ο ρυθμός της κάθε οικογένειας και του κάθε παιδιού.

β) Προσαρμογή

Το διάστημα που μεσολαβεί από την ημέρα της πρώτης γνωριμίας γονέων - παιδιού μέχρι την ημέρα της τοπθέτησης του στο περιβάλλον της καινούργιας του οικογένειας" ορίζεται από την Ματινοπούλου ως "προσαρμογή" (Ματινοπούλου Υπ. 1968, σελ. 123).

Ειδικότερα, καθορίζει ως προσαρμογή την περίοδο κατά την οποία το παιδί δίνει εμφανή σημεία ότι αρχίζει να αγαπά τους καινούριους του γονείς και να εξαρτάται από αυτούς, αρχίζει να τους διαλέγει σαν γονείς του και γίνεται όλο και πιο χαρούμενο όταν τους αντικρύζει, τους αναζητά όταν λείπουν και τους προτιμά από κάθε άλλο πρόσωπο. Η περίοδος προσαρμογής λήγει όταν του γίνουν απαραίτητοι και θελήσει μόνο του να τους ακολουθήσει.

Αυτό το διάστημα προσαρμογής έχει προσδιορισθεί από την κοινωνική οργάνωση "ΜΗΤΕΡΑ" για βρέφη άνω των 4 μηνων και για νήπια σε 15 ημέρες για βρέφη, για παιδιά προσχολικής ηλικίας από 10 ημέρες έως 3 εβδομάδες και για μεγαλύτερα παιδιά μέχρι 60 ημέρες, χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια ότι ακολουθείται από όλες τις οργανώσεις. (Ματινοπούλου Υ. 1968).

Η προσαρμογή θεωρείται ένα σημαντικό στάδιο της διαδικασίας όσο για το παιδί - θα ξεκινήσει μια ζωή σε ένα καινούργιο περιβάλλον - όσο και για τους γονείς που θα πρέπει να γνωρίσουν το παιδί και να προσαρμοστούν στις ανάγκες του (Ματινοπούλου Υ. 1968).

Από την εμπειρία της η Ματινοπούλου (1968) περιγράφει πως αρκετά συχνά, στο στάδιο αυτό, ο κοινωνικός λειτουργός έρχεται αντιμέτωπος με "εκπλήξεις" ενώ δηλαδή το ζευγάρι με κάθε τρόπο

εκδήλωνε την χαρά του στην αρχή της προσαρμογής στην πορεία διαπιστώνουν ότι κάτι "δεν πάει καλά" και ίσως ζητήσει να παραιτηθεί από το πρόγραμμά του να υιοθετήσει.

Σε μια τέτοια περίπτωση συνεχίζεται κρίνεται απαραίτητο να αποδοθεί καιρός και υποστήριξη στο ζευγάρι για να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα και να ισορροπήσει τα συναισθήματά του. Εξάλλου, μια τέτοια αντίδραση είναι αναμενόμενη αφού στις μέχρι τώρα συζητήσεις γύρω από την υιοθεσία υπήρχε το στοιχείο της "φαντασίας" παρά η πραγματική εμπειρία του να μπαίνει ένα παιδί στο πρόγραμμα ζωής του ζευγαριού.

Βέβαια, δεν πρέπει να παραβλεφθεί και το ενδεχόμενο ότι το ζευγάρι δεν έχει αποδεχθεί την ιδέα του να γίνουν θετοί γονείς, οπότε απαιτείται η συνέχιση της εργασίας μαζί του.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η διαδικασία που ακολουθείται για την επαφή των παιδιών με τις νέες τους οικογένειες προκειμένου να επιτευχθεί η προσαρμογή.

Προσαρμογή των βρεφών στις νέες τους οικογένειες

Καμιά σχεδόν δυσκολία προσαρμογής δεν προκύπτει σε βρέφη υποστηρίζει η Μανιτοπούλου (1968) λόγω του ότι αυτά δεν έχουν ακόμη δημιουργήσει έναν ιδιαίτερο συναισθηματικό σύνδεσμο και δέχονται πολύ εύκολα την αγάπη που τους προσφέρουν οι γονείς.

Επαφή των παιδιών ηλικίας 1-3 χρόνων

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989) τα πολύ μικρά παιδιά, ηλικίας ενός έως τριών χρόνων, η πρώτη επαφή θα πρέπει να γίνει στο περιβάλλον του παιδιού, επειδή πράγματα και άνθρωποι είναι οικεία και έτσι αισθάνονται ασφαλή.

Η ιδέα μιας νέας μαμάς και ενός νέου μπαμπά, συνεχίζουν,

θα εισαχθεί βαθμιαία στο παιδί, πριν πάει στο σπίτι των θετών γονέων.

Αρχικά, η παρουσία τους δεν θα πρέπει να επιβληθεί στο παιδί, αλλά απλά να βρίσκονται εκεί και να μιλούν με τις βρεφοκόμους ή τους αναδόχους γονείς.

Οι επισκέψεις στο παιδί θα πρέπει να γίνονται σε διαφορετικές ώρες της ημέρας, ώστε να εξοικειωθούν με την καθημερινή ρουτίνα. Βαθμιαία, θα αρχίσουν να το ταΐζουν, να το αλλαζουν, να το βάζουν στο κρεβάτι του κλπ. Σχετικά με την άποψη του να κοιμηθούν τα παιδιά μια νύχτα μακριά από το σπίτι που γνωρίζουν οι ίδιοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση, εκτός αν έχουν ήδη αναπτύξει συναίσθημα εμπιστοσύνης στους μέλλοντες γονείς.

Επίσης, οι γονείς μπορούν να φέρνουν παιχνίδια για το παιδί, αφήνοντας στο τέλος της επίσκεψης το ένα και παίρνοντας τα άλλα έτσι ώστε όταν το παιδί αργότερα θα επισκεφτεί το σπίτι των θετών γονέων θα βρει γνώστά του παιχνίδια.

Αυτή η ιδέα της μετακίνησης του παιδιού σε νέους γονείς, μπορεί πιο εύκολα να μεταφερθεί αν ο κοινωνικός λειτουργός δείξει παραστατικά στο παιδί την ιδέα αυτής της μετακίνησης χρησιμοποιώντας κούκλες, είδωλα, σπίτια κλπ.

Επαφή παιδιών ηλικίας 3-5 χρόνων

Ο τρόπος χειρισμού μπορεί να εφαρμοστεί και για παιδιά ηλικίας τριών έως πέντε χρόνων. Στις περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιείται και ο λόγος, παρουσία των αναδόχων γονέων ή της παιδοκόμου για να συζητηθεί η υιοθεσία και η μετακίνηση στη νέα οικογένεια. Εξηγείται ότι αυτή η μετακίνηση θα γίνει σε οικογένεια στην οποία το παιδί θα μεγαλώσει και ότι ο κοινωνικός λειτουργός

θα κρατά το παιδί ενήμερο και θα προγραμματίζει τις επισκέψεις (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Η αρχική επαφή, συνεχίζονται, και πάλι θα γίνει στο περιβάλλον του παιδιού, αλλά από τις πρώτες ημέρες μπορεί να ενθαρρυνθεί μια σύντομη έξοδος με τους θετούς γονείς. Την επόμενη φορά οι θετοί γονείς βγάζουν έξω το παιδί για μεγαλύτερο διάστημα. Στη συνέχεια το παιδί μπορεί να κοιμηθεί ένα βράδυ στο σπίτι των θετών γονέων, πριν επιστρέψει στο οικείο του περιβάλλον και πριν οριστικοποιηθεί η τοποθέτηση.

Γνωριμία των μεγαλύτερων παιδιών με τις νέες οικογένειες

Παρά τις διαφορετικές απόψεις των οργανώσεων για τη διάρκεια της περιόδου γνωριμίας των παιδιών από 5 ετών και άνω με τη νέα οικογένεια, τελικά κρίνεται προτιμότερο "να δώσει κανείς περισσότερη έμφαση στην πρώτη περίοδο μετά την τοποθέτηση παρά να έχει μακρές περιόδους γνωριμίας" (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Η θέση της οργάνωσης "Parents for children" και της Kerrane (1979), είναι ότι παρατεταμένες περίοδοι γνωριμίας δεν βοηθούν. (Triseliotis, T. Κουσίδου 1989).

Εξάλλου, προσθέτει η Kerranne οι στόχοι για την περίοδο αυτή θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί και περιορισμένοι, όπως:

- να δοθεί ευκαιρία τόσο στην οικογένεια όσο και στο παιδί να έχουν μια αρχική "αντίδραση" ο ένας στον άλλον
- να δοθούν ευκαιρίες στο παιδί για αρκετή εξοικείωση με τους ανθρώπους και το περιβάλλον τους ώστε να βιώσει ένα συναίσθημα συνέχειας
- να βοηθηθεί το παιδί να αποχωριστεί τους ανάδοχους γονείς (ή αυτούς που το φροντίζουν) προσδοκώντας το μέλλον σε μια

νέα οικογένεια

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, προτείνεται το εξής σαφές και συγκεκριμένο σχέδιο γνωριμίας:

- Μια πρώτη επαφή στο σπίτι του παιδιού. Ίσως οι υποψήφιοι θετοί γονείς θα μπορούν να πάρουν μαζί με την οικογένεια έναν καφέ. Βέβαια, τα παιδιά θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι αρχικές γνωριμίες δεν οδηγούν πάντα σε οριστικές τοποθετήσεις.
  - Μια δεύτερη συνάντηση, κατά την οποία μπορούν οι γονείς να πάρουν το παιδί έξω για μια βόλτα και να το επιστρέψουν στο σπίτι του.
  - Μια επίσκεψη στο σπίτι των θετών γονέων. Οι θετοί γονείς θα πάρουν το παιδί και θα περάσει την ημέρα μαζί τους, επιστρέφοντας το στο σπίτι του.
  - Μια διανυκτέρευση ή ένα Σαββατοκύριακο μαζί με τη νέα του οικογένεια. Η Smith (1984), από την εμπειρία της, υποστηρίζει ότι τα μεγαλύτερα παιδιά χρειάζονται παραπάνω από ένα ή δύο Σαββατοκύριακα να αισθανθούν άνετα και αρκετά ασφαλή με τη νέα τους οικογένεια πριν γίνει η οριστική τοποθέτηση. Προτείνει τέσσερα Σαββατοκύριακα. Ασφαλώς ο ρυθμός εξέλιξης της τοποθέτησης θα εξαρτηθεί από την ετοιμότητα του παιδιού να μετακινηθεί στη νέα οικογένεια.
  - Μια μακρύτερη παραμονή στη νέα οικογένεια, πριν από την οριστική τοποθέτηση (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).
- Πριν τελειώσει η αναφορά στο θέμα της σύνδεσης, αξίζει να σημειωθεί τόσο στα μικρότερα όσο και στα μεγαλύτερα παιδιά η αναγκαιότητα της συμμετοχής των αναδόχων γονέων ή βρεφοκόμων, παιδοκόμων στην όλη διαδικασία (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Κατ' αρχήν, τα άτομα που φροντίζουν το παιδί αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης για τους θετούς γονείς των συνηθειών του παιδιού στο φαγητό, τον ύπνο, το μπάνιο, των προτιμήσεων του στο παιχνίδι και των μεθόδων πειθαρχίας.

Επίσης, το παιδί θα πρέπει να πάρει το ίδιο μήνυμα απ' όλους, ότι δηλαδή η μετακίνηση έχει αποφασισθεί απ' όλους και υποστηρίζεται απ' όλους. Είναι καλό πχ. την ημέρα της μετακίνησης του παιδιού ανάδοχοι και θετοί γονείς να ετοιμάσουν μαζί τα πράγματά του, και με τη συμμετοχή του, εφόσον είναι εφικτό, ή οι δύο πατέρες μπορεί να βοηθήσουν στην φόρτωση του αυτοκινητού.

Αλλωστε, η αποτυχία να συμπεριλάβει κανείς στην προετοιμασία αυτούς που φροντίζουν το παιδί μπορεί να καταλήξει σε άσκοπο ανταγωνισμό και επιθετικότητα.

Σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα που περιγράφει την πορεία ολοκλήρωσης μιας υιοθεσίας, μετά το στάδιο της τοποθέτησης του παιδιού; αφού έχει ολοκληρωθεί πλέον η κοινωνική μελέτη, ξεκινά η νομική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την υποβολή αίτησης υιοθεσίας, τη συναίνεση των φυσικών γονέων και γενικά όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος ώσπου να εκδοθεί από το δικαστήριο η τελική εγκριτική ή απορριπτική απόφαση.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

Σύμφωνα με τους Triseliotis και Κουσίδου (1989), η ιδέα της παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών σε γονείς και παιδιά έχει ήδη προωθηθεί από την περίοδο που η υιοθεσία αφορούσε μικρά, υγιή βρέφη και δεν αναμένονταν ιδιαίτερες επιπλοκές.

Από την πλευρά των επαγγελματιών, συνεχίζουν, η ιδέα έχει αντιμετωπιστεί θετικά σαν ένα μέσο άμβλυσης της έντασης που αισθάνονται όσοι αναλαμβάνουν ένα συναισθηματικά απαιτητικό και πιεστικό έργο, όπως είναι η φροντίδα παιδιών και μάλιστα παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Εκτός από αυτό όμως, υπάρχουν και άλλοι λόγοι που καθιστούν απαραίτητη την συνέχιση της παροχής υπηρεσιών, με τη νομική ολοκλήρωση της υιοθεσίας (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Κατ' αρχήν, είναι γεγονός ότι καμιά προετοιμασία δεν αντικαθιστά την πραγματικότητα της ζωής του παιδιού με τη νέα του οικογένεια και της αμοιβαίας προσαρμογής τους. Η στήριξη της οικογένειας, δηλαδή μετά την τοποθέτηση του παιδιού, μεταφέρει τη συνεργασία μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και θετής οικογένειας από υποθετικές περιπτώσεις παιδιών κατά την περίοδο της προετοιμασίας, σε συγκεκριμένα παιδιά που ήδη βρίσκονται σε συγκεκριμένες οικογένειες.

Επειτα η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών μετά την υιοθεσία είναι μια αναγνώριση ότι, ανεξάρτητα από την ποιότητα της εργασίας στη φάση της προετοιμασίας των ενδιαφερόμενων μερών, είναι αδύνατο να προγνώσει κανείς με βεβαιότητα το αποτέλεσμα της υιοθεσίας. Ιδιαίτερα στις υιοθεσίες παιδιών με ειδικές ανάγκες,

μπορεί να παρουσιαστούν τέτοια προβλήματα χειρισμού της συμπεριφοράς τους ή της αναπηρίας τους, τα οποία να επιβαρύνουν και να καταβάλλουν το δυναμικό της οικογένειας να τα αντιμετωπίσει.

Άλλωστε, αναρωτιούνται οι επαγγελματίες, γιατί να περιμένει κανείς από όσους υιοθετούν ή αναδέχονται, κυρίως παιδιά με ειδικές ανάγκες να επωμίζονται μόνοι τους την ευθύνη της φροντίδας τους και του γονικού ρόλου χωρίς να έχουν στη διάθεσή τους ευρείας κλίμακας εξωτερικά στηρίγματα;

Όμως, υπάρχει και ο ανιλογος στις παραπάνω απόψεις (J. Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989).

Ενα πρώτο, σημαντικό δίλημμα που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις είναι ο κίνδυνος της ακούσιας μετάδοσης της ιδέας ότι η υιοθεσία αυτή καθ' εαυτή είναι προβληματική, ότι προβλήματα θα παρουσιαστούν αναπόφευκτα και γι' αυτό οι θετοί γονείς πρέπει να διατηρούν επαφή με τις οργανώσεις. Αντίθετα, αν υποβαθμιστεί από τις οργανώσεις η ανάγκη των υπηρεσιών μετά την τοποθέτηση, το μήνυμα που δίδεται είναι ότι το να είναι κανείς γονέας σ' ένα θετό παιδί είναι το ίδιο όπως στο βιολογικά δικό του, έτσι επιτυγχάνεται εξομοίωση βιολογικής και θετής οικογένειας.

Επίσης, υποστηρίζεται ότι οι αγώνες των υιοθετούντων να αναγνωριστούν και να γίνουν αποδεκτοί ως γονείς και η επιθυμία τους να διατηρήσουν κάποια αυτονομία στη ζωή τους και στο γονικό τους ρόλο, εμποδίζονται αν συνεχιστεί η επικοινωνία και συνεργασία τους με τις οργανώσεις υιοθεσίας.

Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, οι συγγραφείς Triseliotis και Κουσίδου (1989) υποστηρίζουν ότι οι οργανώσεις πρέπει να είναι διαθέσιμες στα εμπλεκόμενα μέρη (υιοθετημένα άτομα, θετοί γονείς, φυσικοί γονείς) για παροχή υπηρεσιών όταν αυτά τις χρειάζονται.

Ενδεικτικά, αναφέρουν ότι οι υιοθετημένοι μπορεί να ζητούν βοήθεια γιατί τους απασχολούν οι συνθήκες της υιοθεσίας τους ή δεν έχουν αρκετές πληροφορίες για την καταγωγή τους, οι θετοί γονείς μπορεί να χρειάζονται βοήθεια για θέματα ενημέρωσης του παιδιού για την υιοθεσία ή για την βιολογική του οικογένεια ή ακόμη για να χειριστούν δικά τους αμφιθυμικά συναισθήματα για την απόφασή τους να υιοθετήσουν. Τέλος οι φυσικοί γονείς μπορεί να χρειαστούν μακροχρονια συναισθήματα σχετικά με την απόφασή τους ή ακόμη να ζητήσουν πληροφορίες για το παιδί τους.

Όσον αφορά το είδος της παροχής υπηρεσιών, οι ίδιοι συγγραφείς διευκρινίζουν ότι αυτή μπορεί να αναφέρεται είτε σε πρακτικά θέματα πχ. διευκολύνσεις για ημερήσια φροντίδα του παιδιού, ξεκούραση των γονιών που μεγαλώνουν παιδιά με αναπηρίες, είτε να προσφέρεται με τη μορφή ατομικής ή ομαδικής συμβουλευτικής εργασίας σε θέματα, όπως ενημεωση των παιδιων για το παρελθόν, χειρισμός δύσκολης συμπεριφοράς κλπ.

Ήδη, στη Βρετανία, προοδευτικές οργανώσεις υιοθεσίας έχουν αναπτύξει υπηρεσίες για άτομα και ομάδες που απευθύνονταν σε εκείνους τους γονείς που επιθυμούν πληροφόρηση ή συμβουλευτική βοήθεια (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Άλλωστε, ύστερα από μελέτες, έχει βρεθεί ότι και οι ίδιοι οι θετοί γονείς θεωρούν βοηθητική και υποστηρικτική τη συμμετοχή τους σε μια ομάδα στην οποία θα έχουν την ευκαιρία να συναντηθούν με άλλους θετούς γονείς που βρίσκονται στην ίδια μ' αυτούς κατάσταση, προκειμένου να συζητήσουν την εμπειρία τους και να ανταλλάξουν απόψεις.

Ο Triseliotis (1988) σχετικά με τις ομάδες στήριξης μετά την τοποθέτηση αναφέρει ότι ο σκοπός τους είναι να προσφέρουν ένα πλαίσιο για στήριξη, συμβουλευτική, πληροφόρηση και εκπαίδευση.

Οι ομάδες δίνουν την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να μοιραστούν εμπειρίες, να μάθουν ο ένας από τον άλλον και να επεξεργαστούν πολύπλοκα συναισθήματα. Αντικείμενο συζήτησης και χειρισμού γίνονται πλέον πραγματικά περιστατικά, δυσκολίες και ανησυχίες και αναζητούνται ανάλογες λύσεις.

Το σημαντικότερο, συνεχίζει, είναι ότι η "μάθηση" από τους συναδέλφους και μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών, τείνει να περιορίζει την εξάρτηση από τους ειδικούς και την οργάνωση. Γι' αυτό, άλλωστε, κρίνεται απαραίτητο και ουσιαστικό οι οργανωτές της ομάδας να διαμορφώνουν ένα τέτοιο σχέδιο λειτουργίας της ομάδας όπου θα επιτυγχάνεται αφενός η κάλυψη ποικίλων θεμάτων τα οποία θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των περισσότερων, αν όχι όλων των μελών, προκειμένου όλα τα μέλη να έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις δικές τους απόψεις και δεξιότητες στην επίλυση προβλημάτων - αφετέρου δε, κάποια ισορροπία μεταξύ βιωματικών και γνωστικών μεθόδων ώστε να καλύπτονται οι διαφορετικές ανάγκες και συνήθειες μάθησης των μελών.

Στο σημείο αυτό, μετά τη θεωρητική παρουσίαση τόσο των δεδομένων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη φάση της προετοιμασίας των εμπλεκόμενων μερών στην υιοθέτηση, όσο και των αντιτιθέμενων απόψεων για τη συνέχιση ή όχι της παροχής υπηρεσιών μετά την τοποθέτηση, κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα μιας πρόσφατης έρευνας που έλαβε χώρα σε περιφέρειες του Ν. Λονδίνου από τους Alan Rushton, Judy Treseder και David Quinton (Alan Rushton, Judy Treseder and David Quinton, 1988).

Στην έρευνα αυτή μελετήθηκαν 18 μόνιμες τοποθετήσεις υψηλά διαταραγμένων παιδιών ηλικίας 5-9 ετών. Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν με συνετεύξεις στους γονείς 3 φορές κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου της τοποθέτησης.

Πριν διατυπωθούν τα συμπεράσματα, που αφορούν γενικά το θεσμό της υιοθεσίας αλλά και το επιμέρους θέμα της παροχής στηρικτικών υπηρεσιών μεα την οριστική τοποθέτηση, παρατίθεται ένας πίνακας με τον τύπο και την συχνότητα των προβλημάτων που παρουσίαζαν τα παιδιά κατά τον 1ο, 6ο και 12ο μήνα της τοποθέτησης.

Συμπεριφορικά, συναισθηματικά και κοινωνικά προβλήματα στον 1ο, 6ο (17 μετρήσεις) και 12ο (16 μετρήσεις) μήνα με την τοποθέτηση

Α/Α	ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ		
		1ος Μήνας	6ος Μήνας	7ος Μήνας
1	Ανυπακοή	16 (89%)	13 (76%)	7 (44%)
2	Συνήθειες	14 (78%)	12 (71%)	11 (69%)
3	Τροφικές δυσλειτουργίες	13 (72%)	9 (53%)	6 (38%)
4	Συμπεριφορά στο τραπέζι	13 (72%)	9 (53%)	3 (19%)
5	Μικρή προσκόλληση με παιχνίδια	11 (61%)	8 (47%)	10 (59%)
6	Μικρό διάστημα συγκέντρωσης της προσοχής	10 (56%)	6 (35%)	1 (6%)
7	Νυχτερινές ενουρήσεις	10 (56%)	9 (53%)	3 (19%)
8	Καταστροφική ή ασυνείδητη χρήση των παιχνιδιών	10 (56%)	11 (56%)	5 (31%)
9	Συχνά ξεσπάσματα θυμού	10 (56%)	8 (47%)	6 (36%)
10	Συναισθηματική ταραχή	10 (56%)	14 (82%)	7 (43%)
11	Μη δημιουργικότητα στο χώρο του παιχνιδιού	9 (50%)	9 (52%)	6 (38%)
12	Υπερκινητικότητα, νευρικότητα	7 (39%)	7 (41%)	8 (50%)
13	Λίγοι ή κανένας φίλος	6 (33%)	3 (18%)	3 (19%)
14	Δυσκολία στο να κάνει φίλους	5 (28%)	4 (24%)	3 (19%)
15	Εγκοπή	4 (22%)	4 (24%)	2 (13%)
16	Σοβαρά προβλήματα στον ύπνο	4 (22%)	1 (6%)	0
17	Προβλήματα που σχετίζονται με τους ενήλικες	4 (22%)	7 (41%)	6 (33%)
18	Προβλήματα μετά το τέλος του σχολείου	3 (17%)	6 (35%)	3 (19%)
19	Δυσκολία να μοιράζεται	3 (17%)	4 (24%)	3 (19%)
20	Αγχος αποχωρισμού για το σχολείο	3 (17%)	4 (24%)	1 (6%)
21	Δείχνει μικρό δεσμό με τη μητέρα	3 (17%)	1 (6%)	3 (19%)

Το πρώτο συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η μελέτη αυτή είναι ότι υπάρχουν κίνδυνοι στην τοποθέτηση μεγαλύτερων παιδιών, μα τα αποτελέσματα είναι, παρ' όλα αυτά, ενθαρρυντικά. Η πλειονότητα προσαρμόστηκε καλά στις νέες οικογένειες και έκανε γρήγορες προόδους μέσα στον πρώτο χρόνο. Ήταν ικανά, στο μεγαλύτερο μέρος, να κάνουν δεσμούς με τους καινούργιους γονείς, οι οποίοι με τη σειρά τους ανταμείφθηκαν από τα παιδιά τους. Στις περιπτώσεις που περισσότερα από ένα παιδιά τοποθετήθηκαν, οι νέοι γονείς ήταν πολύ θετικοί στη σημασία του να κρατούν τα αμφιθαλή αδέρφια μαζί, παρά τις τεράστιες απαιτήσεις.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ίσως όλα αυτά να μην είχαν επιτευχθεί χωρίς την επένδυση των σημαντικών πηγών που με επιμονή παρέχονταν από τα Τμήματα Κοινωνικών Υπηρεσιών (Social Services Departments).

Η τοποθέτηση των παιδιών καταλήγει η έρευνα, χρειάζεται ανεπιφύλακτα συνδυασμό επαρκούς οικονομικής υποστήριξης, και επαρκούς κοινωνικής εργασίας και εξειδίκευσης, προκειμένου να εμποδίσει τη νέα οικογένεια από το να καταβάλλεται από τις δυσκολίες στην πρώτη φάση της τοποθέτησης.

Ε. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό πρόκειται να παρουσιαστεί ένα θέμα για το οποίο έχουν εκφραστεί αντικρουόμενες απόψεις και για το οποίο προκύπτουν σημαντικά ηθικά διλήμματα για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στην υιοθεσία, πρόκειται για το θέμα της αναγκαιότητας ή όχι να πληροφορείται το θετό άτομο για τους φυσικούς του γονείς και γενικά για την καταγωγή του και τον τρόπο που μεγάλωσε.

Πριν γίνει αναφορά στο θέμα αυτό, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί η έννοια της "ταυτότητας" και πώς αυτή διαμορφώνεται.

1. Η Έννοια της Ταυτότητας

Προκειμένου να διευκρινιστεί η έννοια της ταυτότητας, πρόκειται να παρουσιαστούν παρακάτω οι απόψεις της Ασπασίας Καλούτση, του John Triseliotis και της Έ. Κουσίδου για την έννοια αυτή και πώς διαμορφώνεται.

Σύμφωνα με την Ασπασία Καλούτση - Παυλάρη (1970) η έννοια της ταυτότητας του εαυτού είναι μια έννοια δύσκολη για να προσδιορισθεί και να μετρηθεί.

Μερικοί από τους ορισμούς που η ίδια δίνει για την "ταυτότητα" παρουσιάζονται παρακάτω.

• Προσωπική ταυτότητα είναι η ενότητα της προσωπικότητας στη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου.

- Η ταυτότητα έχει δύο όψεις: την εσωτερική ή ατομική και την εξωτερική ή ομαδική. Δηλώνει την αμοιβαιότητα ανάμεσα σε άτομα και περιβάλλον. Έτσι, η ταυτότητα ενός ατόμου είναι αναπαλλοτρίωτη ιδιότητά του, ενώ συγχρόνως είναι τότε μόνον δυνατή, όταν το άτομο είναι μέλος μιας ομάδας. Είναι ιδιότητα ή σύμπλεγμα από ιδιότητες, που το άτομο εμφανίζει προς τους άλλους. Υπάρχει αμοιβαιότητα ανάμεσα σε εαυτό και στην ομάδα.
- Η ταυτότητα χαρακτηρίζει ένα άτομο ή αντικείμενο που συνιστά γνήσια ενότητα, μονάδα, ακριβώς γιατί τα επιμέρους τμήμα του οργανώνονται σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο. Αυτή είναι η μια όψη της, η άλλη της όψη αφορά τα μοναδικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου. Γι' αυτό οι Kluckhohn και Murray μπορούσαν να πουν ότι: "... κάθε άνθρωπος είναι συγχονως όπως όλοι οι άλλοι άνθρωποι, ορισμένοι άλλοι άνθρωποι και κανείς άλλος άνθρωπος ...".

Για τον Triseliotis (1984) η ταυτότητα θεωρείται σαν το αποτέλεσμα προσωπικών και κοινωνικών διαδικασιών, και ο όρος χρησιμοποιείται για να καθορίσει το είδος της συνείδησης που όλα τα άτομα φέρνουν για το "ποιός" είναι και "ποιά" εικόνα έχουν για τον εαυτό τους.

Ανάλογα με την ποιότητα και τη δύναμη της, η αίσθηση της ταυτότητας υποδηλώνει ένα συναίσθημα διαχωρισμού από τους άλλους, ενώ παράλληλα, επιτρέπει στο άτομο να συμμετέχει με κάποιο βαθμό σιγουριάς σε καθημερινές κοινωνικές συναλλαγές και σχέσεις. Το κάνει να νοιώθει ασφαλές, να νοιώθει ότι "ανήκει" και να έχει συνείδηση του εαυτού του σαν αομου μοναδικά διαφορετικού από τα άλλα άτομα. Συγχονως, κάνει το άτομο ικανό να δέχεται εξάρτηση, όταν αυτή είναι απαραίτητη και να αποτελεί μέλος της ανθρώπινης

κοινοτήτας.

Μια "ιδανική" αίσθηση ταυτότητας βιώνεται σαν "μια ψυχολογική κατάσταση ευημερίας, σαν το συναίσθημα της άνεσης που νοιώθει κανείς μέσα στο ίδιο του το σώμα, της γνώσης για το που κανείς πηγαίνει, σαν μια εσωτερική σιγουριά για την προσδοκόμενη αναγνώριση από τα σημαντικά πρόσωπα της ζωής του (John Triseliotis, 1984, σελ. 158).

Επίσης, ο Triseliotis, (1984) στο ίδιο άρθρο, υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης ταυτότητας γι' αυτούς που μεγαλώνουν με υποκατάστατα φυσικών γονέων συνδέεται πρώτα με την ποιότητα της φροντίδας που είχαν και τους δεσμούς που βίωσαν στην παιδική τους ηλικία. Δεύτερον, με την γνώση για την καταγωγή τους, την προσωπική τους ιστορία και τη γενεαλογία τους, και τρίτον, με την εμπειρία τους για το πώς οι άλλοι τους βλέπουν και τους συμπεριφέρονται και πώς οι ίδιοι βλέπουν τον εαυτό τους σε σχέση με την κοινωνία.

α) Η ποιότητα της φροντίδας και οι δεσμοί κατά την παιδική ηλικία

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του Triseliotis, (1984) οι περισσότεροι που μεγάλωσαν σε ιδρύματα και αισθανό-ντουσαν ότι στερήθηκαν ένα μεγάλο μέρος από τις χαρές της παιδικής ηλικίας, απέδωσαν πολλά από τα σημερινά τους προβλήματα στις συνθήκες που μεγάλωσαν. Πολλοί από αυτούς, άλλωστε, χαρακτήρισαν το απρόσωπο των ιδρυμάτων, την ανελιξία των κανονισμών, την έλλειψη της ιδιωτικής ζωής, την αυστηρότητα της τιμωρίας και άλλα ως καταστρεπτικά για την ψυχή.

Ο Berry υποστηρίζει επίσης ότι, οι εμπειρίες των παιδιών στα ιδρύματα πιθανώς να ευθύνονται και για το σημαντικά υψηλότερο

ποσοστό των ψυχιατρικών παραπομπών που καταγράφησαν. Ακόμα, η ποιοτική περιγραφή και η αυτο-αξιολόγηση ορισμένων σημερινών καταστάσεων της ζωής των παιδιών αυτών έδειξαν ότι παρουσίαζαν ένα χαμηλό επίπεδο συναισθηματικής ευημερίας.

Τέλος, η αβέβαιη κατάσταση που βίωναν τα παιδιά σε ανάδοχες οικογένειες αναπόφευκτα είχαν επηρεάσει την αίσθηση της ταυτότητας τους.

β) Γενεαλογική και προσωπική ιστορία

Η άποψη αυτή στηρίζεται στη βιοκοινωνική θεωρία του Erikson, σύμφωνα με την οποία η διαμόρφωση και διαφοροποίηση της προσωπικότητας ενός ατόμου, συνεχίζονται σε όλη του τη ζωή (Παρασκευόπουλος, 1985).

Ετσι υποστηρίζει ο Triseliotis (1984) ένα ομαλό περασμά από τα διαφορετικά στάδια από τα οποία περνάει το κάθε άτομο, καθορίζει την ανάπτυξη της ταυτότητας του και το συναίσθημα της συνέχειας της ζωής του.

Εδώ, αξίζει να σημειωθεί ότι στη Μ. Βρετανία, έχει και νομικά κατοχυρωθεί (άρθρο 26 του Νομοθετικού Διατάγματος για τα παιδιά) η ψυχολογική ανάγκη που έχουν όλοι οι άνθρωποι να γνωρίζουν την οικογενειακή τους ιστορία, τους προγόνους τους, τους γονείς τους, τους εαυτούς τους και αναγνώριζε ότι υπάρχει μια ανθρώπινη περιέργεια που πρέπει να ικανοποιηθεί για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας τους. Αναμφισβήτητα, ο νόμος αυτός έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση της συμβολής της γενεαλογικής και προσωπικής ιστορίας στην διαμόρφωση της ταυτότητας (J. Triseliotis, 1984).

Από την έρευνα του Triseliotis, (1984) προέκυψε, άλλωστε αφενός ότι τα περισσότερα υιοθετημένα άτομα σήμερα, τείνουν να αναζητούν τις ρίζες τους, απλά και μόνο για να ικανοποιήσουν την

περιέργειά τους, αφετέρου δε, ότι είναι σημαντικό τα παιδιά να μην μεγαλώνουν σε αβεβαιότητα και σύγχυση για τους εαυτούς τους, τα συμβάντα της ζωής τους και την προσωπική και κοινωνική τους ιστορία.

γ) Οι στάσεις και η συμπεριφορά των άλλων

Ο Triseliotis (1984), στο άρθρο του "θέματα ταυτότητας στα παιδιά που μεγαλώνουν χωριστά από τους φυσικούς τους γονείς" κάνει αναφορά στις ερευνητικές μελέτες του Goffman, ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εικόνα που έχει ένα άτομο για τον εαυτό του εξαρτάται, τουλάχιστον μερικώς, από την αντίληψη που έχει το άτομο αυτό για τη θέση του μέσα στην κοινωνία και από τον τρόπο που οι άλλοι το αντιμετωπίζουν.

Σ' ό,τι αφορά τα υιοθετημένα άτομα, η Κουσίδου (1989) αναφέρει ότι στην κοινότητα φαίνεται να διατηρούνται στερεότυπα και "ταμπέλες" πχ. υπάρχει η άποψη ότι οι δάσκαλοι αυτομάτως αξιολογούν τα θετά παιδιά σαν "προβληματικά" και λιγότερο καλά "προσαρμοσμένα", οι κοινωνικοί λειτουργοί επίσης, πιο ευκολα αποδίδουν παθολογία στα θετά παιδιά από ότι σε άλλα ή τα βλέπουν σαν "όχι ολοκληρωμένα".

Χαρακτηριστική είναι η έννοια της "φθοράς της ταυτότητας" που ανέπτυξε ο Goffman, προκειμένου να επισημαίνει την επίδραση του "στίγματος" και της "ταμπέλας" σε άτομα ή μειονότητες που αποκλίνουν από τον "κανόνα" ή τον περιφρονούν (Triseliotis, 1984).

Η Κουσίδου (1984) παρουσιάζει μια σειρά από δηλώσεις υιοθετημένων ατόμων, οι οποίες αποκαλύπτουν, πράγματι, το άγχος που ένοιωθαν και την εικόνα που είχαν σχηματίσει υιοθετημένα άτομα για τον εαυτό τους:

"Είμαι ένας ξένος στον εαυτό μου. Κοιτάζω στον καθρέπτη και

ρωτώ "ποιός είμαι" και δεν έχω απάντηση. Δεν υπάρχει κανένας άλλος για να συγκρίνω τον εαυτό μου".

ή

"Εζησα μ' ένα βαθύ συναίσθημα εξωπραγματικότητας για τον εαυτό μου. Αισθάνομαι άδειος μέσα μου, σαν ένα μεγάλο κενό. Αισθάνομαι σαν να είμαι μόνο μισός άνθρωπος και το άλλο μισό παραμένει στο σκοτάδι".

ή

"Αισθάνομαι ότι δεν είμαι τίποτα άλλο παρά ένας υιοθετημένος άνθρωπος. Αναρωτιέμαι κανείς τί θα συμβεί όταν το ανακαλύψουν οι φίλοι μου. Γι' αυτό προσπαθώ να μην το πώ και να το φυλάω μυστικό".

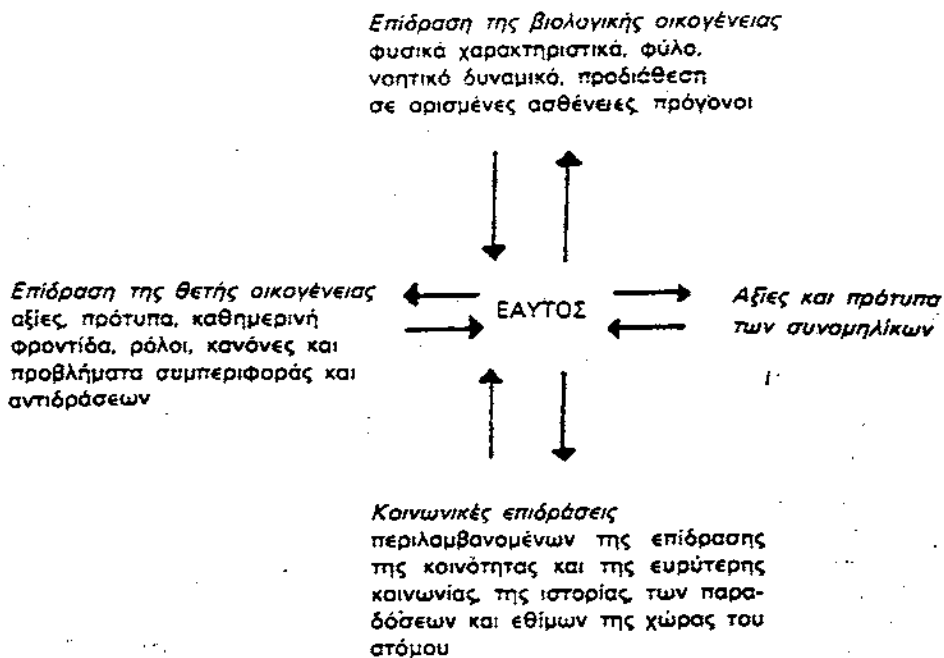
Από τις ερευνητικές μελέτες του Goffman (Triseliotis, 1984) φάνηκε επίσης ότι ακόμα και θετά παιδιά που σε γενικές γραμμές είχαν μεγαλώσει σε κλίμα παραδοχής για την υιοθεσία τους, απέφευγαν να αναφέρουν στους άλλους ότι είναι υιοθετημένα και δεν τους άρεσε να συστήνονται από τους γονείς τους σαν "ο θετός μου γιός" ή "η θετή μου κόρη".

Παρ' όλα αυτά, σε πρόσφατες ερευνητικές μελέτες έχουν βρεθεί πολύ λιγότερα περιστατικά συναισθημάτων μειονεξίας εξαιτίας της υιοθεσίας, που πιθανώς να οφείλονται στις αλλαγές των κοινωνικών στάσεων (Triseliotis, Κουσίδου 1984).

Αφού αναφέρθηκαν οι απόψεις των δύο παραπάνω θεωρητικών κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί και η άποψη της Κουσίδου (1989), σχετικά με τη διαμόρφωση της ταυτότητας. Υποστηρίζει ότι είναι το αποτέλεσμα πολλαπλών συναισθηματικών, κοινωνικών και πολιτισμικών επιδράσεων που μαζί με τα φυσικά και προσωπικά στοιχεία του ατόμου και τις αντιδράσεις του προς τις επιδράσεις αυτές, συνενώνονται για την δημιουργία ενός ενιαίου και

ολοκληρωμένου εαυτού. Η προσωπική και κοινωνική ταυτότητα σημαίνει το είδος της επίγνωσης που οι άνθρωποι "κουβαλούν" μέσα τους για το "ποιός είναι" και το είδος της εικόνας που έχουν για τον εαυτό τους.

Η Κουσίδου (1989) παρουσιάζει σχεδιαγραμματικά τις αλληλεπιδράσεις και αλληλοαντιδράσεις μεταξύ του εαυτού και των συναισθηματικών, κοινωνικών και πολιτισμικών παραγόντων που συντελούν στη δημιουργία της ταυτότητας.

α) Επίδραση της βιολογικής οικογένειας

Μια από τις θεωρίες που προσπαθεί να περιγράψει και να ερμηνεύσει την ανθρώπινη ανάπτυξη είναι αυτή των γενετιστών, σύμφωνα με την οποία οι αλλαγές που συμβαίνουν στο άτομο με την πάροδο της ηλικίας έχουν την αφετηρία τους σε προγραμματισμένες αλλαγές μέσα στο άτομο, σε αντίθεση με τη θεωρία των περιβαλλοντιστών όπου οι αναπτυξιακές αυτές αλλαγές έχουν την αφετηρία τους σε συστηματικές αλλαγές στο περιβάλλον (Παρασκευόπουλος, 1985).

Η διαμάχη αυτή μεταξύ γενετιστών και περιβαλλοντιστών σήμερα έχει τεθεί σε τελείως διαφορετική βάση, αφού έγινε αντιληπτό ότι

μικρότητας και του περιβάλλοντος ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία (Πασχάλης, 1989).

Έτσι, στο θεωρητικό επίπεδο, έχει υπάρξει πλέον σιωπηρή αποδοχή της έννοιας "εύρος αντίδρασης" (range of reaction) που σημαίνει ότι η κληρονομικότητα ορίζει το γενικό επίπεδο της ανάπτυξης, το οποίο όμως μπορεί να διαφοροποιηθεί με τις επιδράσεις του περιβάλλοντος. Με άλλα λόγια, κάθε κληρονομική καταβολή μπορεί να υλοποιηθεί και να εκφραστεί στο επίπεδο της συμπεριφοράς κατά ποικίλους τοπους, ανάλογα με τις περιβαλλοντικές συνθήκες (Παρασκευόπουλος, 1983).

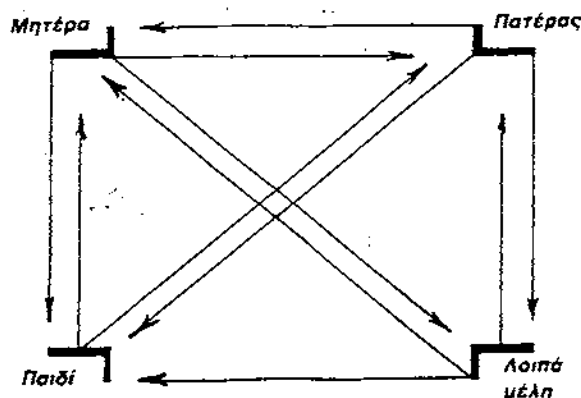
β) Επίδραση της θετής οικογένειας

Σύμφωνα με την Κουσίδου (1985) όσο μικρότερο ένα παιδί βρεθεί σε μια νέα οικογένεια, τόσο περισσότερο θα επηρεαστεί από αυτήν στην οικοδόμηση της προσωπικότητάς του.

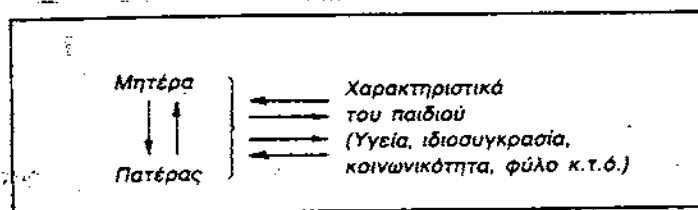
Αναμφισβήτητα, υποστηρίζει και ο Παρασκευόπουλος (1985), η οικογένεια αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα στην ανάπτυξη του ατόμου. Άλλωστε, όλες οι σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες προσδίδουν στο οικογενειακό περιβάλλον ιδιαίτερη μορφοποιό δύναμη και τα θέτουν ως τον σπουδαιότερο καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.

Η ιδιαίτερη μορφοποιός δύναμη της οικογένειας, συνεχίζει ο Παρασκευόπουλος (1985), φαίνεται ότι εκπηγάζει από το γεγονός ότι το άτομο παραμένει υπό την άμεση και αποκλειστική σχεδόν επίδραση της οικογένειας για μακρο χρονικό διάστημα και μάλιστα στα πρώτα στάδια της ατομικής ζωής, σε περίοδο δηλαδή κατά την οποία ο ψυχικός μηχανισμός είναι εύπλαστος.

Γι' αυτό το λόγο συμπληρώνει ο Γεώργας (1990) η οικογένεια είναι αυτή που μεταβιβάζει τα ήθη και τα έθιμα της κοινότητας και

Αλληλεπιδράσεις των μελών της οικογένειας.

τους θεσμούς της γενικότερης κοινωνίας στο παιδί.

Τέλος, όπως φαίνεται και από τα παραπάνω σχεδιαγράμματα η οικογένεια είτε αποτελείται από τους γονείς και το παιδί είτε από περισσότερα μέλη, είναι ένας δυναμικός σχηματισμός αλληλεπιδράσεων. Αποτελεί μια δυναμική ενότητα από αλληλοεξαρτώμενα μέλη και οι επιδράσεις των μελών της είναι μια συνεχής, πολύσημη και αμοιβαία εξάρτηση. (Παρασκευόπουλος, 1985).

γ) Αξίες και πρότυπα συνομηλίκων

Ο Γεώργας (1990) επισημαίνει ότι κάθε άτομο μπορεί να

επηρεάζεται από κάποια ομάδα πολύ περισσότερο σε μια ορισμένη φάση της ζωής του και πολύ λιγότερο σε μια άλλη.

Η φάση που για ένα παιδί η ομάδα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και επηρεάζει την προσωπικότητα είναι η ηλικία των 6-11 χρόνων (Παρασκευόπουλος, 1985).

Η ομάδα των συνομηλίκων για την ηλικία αυτή, πέρα από ομάδα παιχνιδιού, γίνεται και ομάδα αναφοράς. Δηλαδή, το παιδί προσβλέπει στην ομάδα και γαι πρότυπα συμπεριφοράς.

Έτσι, από τα έξι του χρόνια, παρατηρείται μια συνεχώς αυξανόμενη τάση να αντιπαραθέτει το παιδί στις απόψεις των γονέων του και δασκάλων του και τις απόψεις της ομάδας των συνομηλίκων του. Δεν εγκαταλείπει τις απόψεις των σημαντικών γι' αυτό ενήλικων προσώπων, αλλά όλο και περισσότερο αρχίζει να μετράει η γνώμη της παρέας.

Με την είσοδο του στην εφηβεία, ο ρόλος της ομάδας γίνεται ακόμη σημαντικότερος και η επιθυμία του εφήβου για κοινωνική αποδοχή οδηγεί στην δουλική συμμόρφωση και υποταγή στην ομάδα των συνομηλίκων του.

Βέβαια, ο τόσο σημαντικός ρόλος της ομάδας σταματά προς το τέλος της εφηβείας, όπου η αντιπαράθεση μεταξύ οικογένειας - ομάδας τίθεται πια σε μια ρεαλιστικότερη βάση.

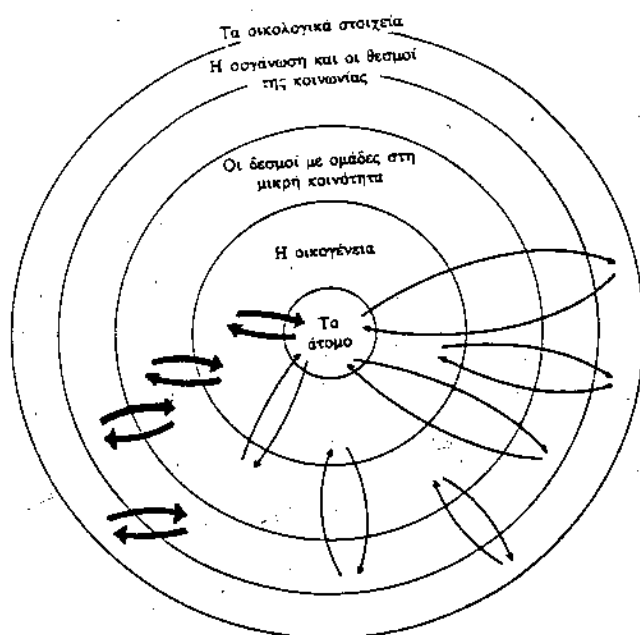
δ) Κοινωνικές επιδράσεις

Σύμφωνα με το Γιώργα (1990) η εύρεση του τρόπου με τον οποίο η οργάνωση και οι θεσμοί μιας κοινωνίας διαμορφώνουν την προσωπικότητα κάθε ατόμου είναι, μεταξύ άλλων, έργο της οικολογικής ψυχολογίας.

Στο παρακάτω σχήμα, απεικονίζεται η οικολογική πραγματικότητα, δηλαδή ότι το άτομο περιβάλλεται από τις επιμέρους

Στο παρακάτω σχήμα, απεικονίζεται η οικολογική πραγματικότητα, δηλαδή ότι το άτομο περιβάλλεται από τις επιμέρους οικογενειακές, ανθρώπινες, κοινωνικές και οικολογικές δυνάμεις, οι οποίες το επηρεάζουν με βάρος ανάλογο με την απόστασή τους από τον κεντρικό κύκλο.

Στον όρο "οργάνωση και θεσμοί της κοινωνίας" περιλαμβάνονται :

- Οικονομική οργάνωση
Αγροτική, αλιευτική, θηρευτική, βιομηχανική
- Πολιτικό σύστημα και νομικό καθεστώς
- Εκπαιδευτικό σύστημα
- Θρησκεία
- Μέσα επικοινωνίας
Γλώσσα, τηλεόραση, γραπτός λόγος

Ετσι, διαπιστώνεται από το σχήμα ότι μετά την οικογένεια και τις σχέσεις του ατόμου με ομάδες "η οργάνωση και οι θεσμοί της κοινωνίας" είναι ο τρίτος κατά σειρά παράγοντας με τον οποίο το άτομο βρίσκεται σε συνεχή και άμεση αλληλεπίδραση και αλληλο-

διαμόρφωση.

Σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα, μπορεί να αναφερθεί το Βέλγιο, ένα κράτος με δύο θρησκείες, δύο γλώσσες, δύο πολιτιστικές παραδόσεις με συνέπεια να υπάρχουν "δύο κοινωνίες" με διαφορετικούς θεσμούς και διαφορετικές αξίες των μελών του.

(Γεώργας, 1990).

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, μπορεί να βγει το συμπέρασμα ότι η διαμόρφωση της ταυτότητας κάθε ατόμου είναι μια διαδικασία αλληλεπίδρασης των κληρονομικών καταβολών του με τις πολλαπλές συναισθηματικές, κοινωνικές και πολιτισμικές επιδράσεις που αυτό δέχεται μέσα στην κοινωνία στην οποία μεγαλώνει.

2. Σχέση ταυτότητας και δικαιώματος των θετών αομων για πληροφόρηση της καταγωγής τους

Όπως έχει ήδη ειπωθεί, το επίκεντρο του κεφαλαίου τοποθετείται στην αναγκαιότητα ή όχι της πληροφόρησης ενός υιοθετημένου ατόμου για την καταγωγή του.

Απάντηση στο ερώτημα αυτό έχουν δώσει μελέτες, οι οποίες επιβεβαιώνουν πλέον ότι όλα τα υιοθετημένα άτομα έχουν μια βαθιά συναισθηματική και κοινωνική ανάγκη και περιέργεια να γνωρίζουν για την οικογένεια καταγωγής τους και για τους λόγους που δόθηκαν για υιοθεσία. Πρόκειται για μια φυσιολογική και όχι νευρωτική τάση που όλα τα υιοθετημένα άτομα φέρουν μέσα τους σε όλη τους τη ζωή (J. Triseliotiw - T. Κουσίδου, 1989).

Επιπλέον, η ικανοποίηση αυτής της ανάγκης για πληροφόρηση είναι απαραίτητη προκειμένου τα υιοθετημένα άτομα να διεκπεραιώσουν δύο σημαντικά έργα, που δεν απαιτούνται από τους μη

υιοθετούμενους.

α) Το πρώτο έργο είναι η αποδοχή από τον υιοθετημένο του στοιχείου της απόρριψης από τη φυσική του οικογένεια, που οδηγεί και στο συναίσθημά της απώλειας. Πίσω από τις πιθανές ερωτήσεις υιοθετημένων "γιατί με έδωσαν για υιοθεσία" ή "ήμουν επιθυμητός πριν με δώσουν" κρύβονται τα συναισθήματα αυτά.

β) Το δεύτερο έργο που τα υιοθετημένα άτομα πρέπει να επιτέλσουν και που απορρέει από τη θετή τους ιδιότητα είναι η ανάγκη να οικοδομήσουν την αναπτυσσόμενη ταυτότητα και εικόνα του εαυτού τους πάνω στην έννοια δύο οικογενειών. Έχει κριθεί σημαντικό και απαραίτητο για το θετό άτομο να γνωρίζει την καταγωγή του και να έχει όσο το δυνατόν πιο ουσιαστική πληροφόρηση για την γενεαλογία του, προκειμένου να κατανοήσει τον προσωπικό και κοινωνικό του κόσμο, να ολοκληρώσει την εικόνα του εαυτού του ή να "λύσει το γρίφο" της ζωής του.

Έτσι, διαπιστώνεται ότι το θέμα της διαμόρφωσης της ταυτότητας και της ενημέρωσης για το παρελθόν είναι άμεσα συνδεδεμένα μεταξύ τους στην περίπτωση των υιοθετημένων ατόμων, δηλαδή μια σωστά διαμορφωμένη εικόνα του εαυτού προϋποθέτει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη ενημέρωση για την καταγωγή ενός ατόμου.

3. Αποκάλυψη της υιοθεσίας στα θετά άτομα

Το θέμα της ενημέρωσης και αποκάλυψης στο θετό παιδί της υιοθεσίας του, σύμφωνα με τους Triseliotis, Κουσίδου (1989), είναι ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο και πολύπλοκο θέμα.

✓ Παρα το γεγονός ότι έχει γίνει κοινή συνείδηση πλέον η σημασία της ενημέρωσης του παιδιού για την υιοθεσία του για τη

διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, από νομοθετικής άποψης, στις περισσότερες ευρωπαϊκές δυτικές χώρες, το θέμα περιβάλλεται με αρκετή μυστικότητα. Η νομοθεσία προβλέπει, δηλαδή το παιδί να μην έχει τη δυνατότητα να βρει συγκεκριμένες πληροφορίες για την οικογένεια καταγωγής του. Η νομοθεσία μπορεί να ενθαρρύνει τους θετούς γονείς να ενημερώσουν το παιδί, αλλά τελικά αυτό επαφίεται εξ ολοκλήρου στους ίδιους να το εφαρμόσουν. Υπάρχουν πληροφορίες ότι στη Ρωσία οι θετοί γονείς συμβουλευονται να μην αποκαλύψουν την υιοθεσία στο παιδί (Triseliotis - Κουσίδου, 1989).

Μια εξαίρεση στην μυστικότητα που έχει περιβάλλει την υιοθεσία είναι η νομοθεσία στη Σκωτία, τη Σουηδία και τη Φιλανδία.

Στη Σκωτία, το δικαίωμα να πάρει κανείς στοιχεία για την οικογένεια καταγωγής του έχει κατοχυρωθεί από το 1929 με τον πρώτο Νόμο Υιοθεσίας.

Σύμφωνα με το Νόμο αυτό, μετά την συμπλήρωση του 17ου έτους, το θετό άτομο μπορούσε να ζητήσει αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης της γέννησης του, που περιελάμβανε τα ονόματα των βιολογικών γονέων, το επάγγελμα και τη διεύθυνση κατοικίας τους καθώς και τον τόπο γέννησης του θετού παιδιού.

Πάντως, τα τελευταία 10-20 χρόνια, οι στάσεις φαίνεται να αλλάζουν και προωθείται όλο και μεγαλύτερη διαφάνεια σε θέματα γενεαλογίας, αποφάσεων υιοθεσίας, διαδικασίες και πρακτικής των κοινωνικών οργανώσεων (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Συνέπεια, όμως όλων αυτών των κινήσεων είναι να δημιουργούνται σε θετούς και φυσικούς γονείς συναισθήματα σύγχυσης και απειλής. Την εποχή της υιοθεσίας, τους είχαν διαβεβαιώσει ότι το απόρρητο ήταν εξασφαλισμένο.

Και πράγματι, παρουσιάζεται εδώ το εξής ηθικό δίλημμα: κατά

πόσο, μετά τις υποσχέσεις περί απορρήτου και ανωνυμίας που δόθηκαν, ο νόμος και οι οργανώσεις θα έπρεπε τώρα να υποστηρίζουν το άνοιγμα των φακέλων.

Σύμφωνα με τους Triseliotis - Κουσίδου (1989), η απάντηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι σε μια υιοθεσία θα πρέπει να παίρνονται υπόψη οι ανάγκες και επιθυμίες όλων των μερών και να παρέχεται στήριξη εξίσου σε θετούς - βιολογικούς γονείς και υιοθετημένους.

Στη συνέχεια, στο θέμα "αποκάλυψη" της υιοθεσίας θα εξεταστεί χωριστά για το κάθε συμβαλλόμενο μέρος.

α) θετοί γονείς και η αποκάλυψη στο παιδί για την θετή του ιδιότητα

Όπως έχει αναφερθεί και στο κεφάλαιο "Κριτήρια Καταλληλότητας των υποψηφίων μελλοντικών θετών γονέων" η στάση των θετών γονέων για την ενημέρωση του θετού παιδιού τους για την υιοθεσία είναι ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια για την επιλογή τους από τις κοινωνικές οργανώσεις.

Βέβαια, η υπόσχεση προς την κοινωνική οργάνωση ότι θα ενημερώσουν το παιδί δεν σημαίνει ότι οπωσδήποτε θα το πράξουν (John Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Ερευνα του Παρασκευόπουλου (1970) έδειξε άλλωστε ότι παρατηρείται μεγάλη σύγχυση στους γονείς σχετικά με το "πώς" και "πότε" θα γίνει η αποκάλυψη. Ενώ, δηλαδή, ομολογούν ότι είναι αποφασισμένοι να μιλήσουν στο παιδί σχετικά και αναζητούν ευκαιρίες γι' αυτό, τελικά διαφαίνεται στις απαντήσεις τους αοριστία και αναβολή σ' αυτή την απόφαση.

Οι λόγοι που μπορεί να εμποδίζουν τους γονείς γι' αυτό είναι αρκετοί, αναφέρουν οι Triseliotis - Κουσίδου (1989).

Κατ' αρχήν, κοινωνική ανασφάλεια και προκαταλήψεις μπορεί να κατευθύνουν τους θετούς γονείς να μην ενημερώνουν το παιδί. Η κοινότητα συνήθως ασκεί κριτική, δεν είναι καθόλου υποστηρικτική και είναι σκληρή στις στάσεις και τις προσδοκίες της. Οι θετοί γονείς δικαιολογημένα, αισθάνονται εκτεθειμένοι και ευάλωτοι στις έμμεσες ή άμεσες ερωτήσεις των γύρω τους. Έτσι πιθανοί φόβοι, ότι η κοινότητα θα κάνει διακρίσεις εναντίον του παιδιού, περιλαμβανομένων και των σχολείων, παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια απόκρυψης των γεγονότων.

Επειτα, οι θετοί γονείς από τη στιγμή που αποφασίζουν να υιοθετήσουν, έχουν να αντιμετωπίσουν πολλές και σημαντικές δυσκολίες και εντάσεις, όπως πχ. τα συναισθήματα για τη μη γονιμότητα και ατεκνία τους, η έλλειψη συναισθηματικής προετοιμασίας τους για το γονικό ρόλο μέσω της εγκυμοσύνης, οι μακρές περίοδοι αναμονής για να υιοθετήσουν, οι ανησυχίες που αυξάνονται όσο μειώνεται ο αριθμός των παιδιών που είναι διαθέσιμα για υιοθεσία, οι περίοδοι δοκιμασίας της καταλληλότητάς τους και παρακολούθησης, του παιδιού στο σπίτι, με όλη την αβεβαιότητα που τις συνοδεύει, και τελικά η υποχρέωση να πουν στο παιδί για την υιοθεσία και τους βιολογικούς του γονείς. Το τελευταίο αυτό έργο κρίνεται από τους γονείς ιδιαίτερα δύσκολο και απειλητικό και συνεχώς αναβάλλεται.

Τέλος, πολλοί θετοί γονείς έχουν την τάση, λανθασμένα βέβαια, να εκτιμούν το ενδιαφέρον του παιδιού για την καταγωγή του σαν δική τους αποτυχία. Συνήθως δεν συνδέουν την ενασχόληση του παιδιού με την καταγωγή του με τα θέματα της προσωπικής και κοινωνικής του ταυτότητας. Ο φόβος και η ανησυχία μήπως το παιδί μαθαίνοντας την αλήθεια δεν τους αγαπήσει και το χάσουν, κάνουν τους γονείς ανίσχυρους να μιλήσουν σχετικά.

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1970), έρευνα στην Αγγλία έδειξε ότι αρκετά μεγάλο ποσοστό θετών γονέων υποστηρίζουν ότι η αλήθεια δεν πρέπει να αποκαλύπτεται στο θετό παιδί γιατί θα του προξενηθεί ψυχικό τραύμα και θα δημιουργηθεί πρόβλημα στις σχέσεις τους. Πιστεύουν ότι η αλήθεια πρέπει να λέγεται σε μεγάλη ηλικία, όταν το παιδί έχει ανεπτυγμένη κρίση και ξέρει να τοποθετεί τον εαυτό του λογικότερα απέναντι στους άλλους και στις καταστάσεις που έχει να αντιμετωπίσει. Βέβαια, η άποψη αυτή ενέχει κινδύνους, αφού υπάρχει σοβαρή πιθανότητα το παιδί να πληροφορηθεί από τρίτους και σε ανύποπτο χρόνο για την υιοθεσία του.

Έρευνα του Παρασκευόπουλου στην Ελλάδα (1971), αποκάλυψε ότι ποσοστό περίπου 55% αρνήθηκαν κατηγορηματικά να πουν στο παιδί τους την αλήθεια σε σημείο που να είναι έτοιμοι να διαφεύσουν ακόμα και αν αυτό αποκαλυφθεί από τρίτους. Μάλιστα, έχουν λάβει και τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διαφυλαχθεί το μυστικό, πχ. προσπαθούν με διάφορα μέσα (πχ. καταβολή χρηματικών ποσών) να διαγραφεί στο Ληξιαρχείο η ένδειξη υιοθετημένο, ή φτάνουν σε σημείο να απειλούν ότι θα μηνύσουν ή και θα σκοτώσουν αυτόν που θα τολμήσει να πει την αλήθεια, αλλάζουν κατοικία, κλπ. Μερικές χαρακτηριστικές απαντήσεις ήταν οι εξής:

"Ουδέποτε θα του το πώ. Εάν του το πεί τρίτος θα τον σκοτώσω. Καλύτερα να πάω φυλακή παρά να του το πουν".

ή

"Ποτέ. Καμιαν το μάθει, θα του το διαφεύσω".

ή

"Νομίζω ότι το Κράτος θα έπρεπε να τιμωρεί αυτούς που λένε στα θετά παιδιά την αλήθεια"

ή

"Όχι, προς θεού. Λέγονται αυτά τα πράγματα; Τί λέτε τώρα;
 Όχι, ποτέ".

Έτσι γίνεται εύκολα κατανοητό πως ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών αποδεικνύεται καθοριστικός. Στην φάση της προετοιμασίας, είναι σημαντικό να βοηθήσουν τους γονείς να καταλάβουν και πειστούν ότι η πληροφόρηση των θετών παιδιών για τη γέννησή τους και ακόμη η επανασύνδεση με τους φυσικούς γονείς, εφόσον το επιθυμούν, στην ενήλικη ζωή, είναι ένα θεμιτό αίτημα. Είναι σημαντικό να καταλάβουν οι θετοί γονείς ότι η άγνοια του παιδιού για την αληθινή καταγωγή του μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρούς περιορισμούς της ικανότητάς του να λειτουργήσει με επακεία σαν ενήλικας και σαν γονέας και ότι επιπλέον οι σχέσεις τους με το θετό παιδί εμπλουτίζονται όταν στηρίζονται στην ειλικρίνεια και την αλήθεια (J. Triseliotis, T. Κουσίδου 1989).

Φυσικά οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι αυτοί που πρέπει να παίρνουν την πρωτοβουλία γι' αυτή τη συζήτηση και όχι να περιμένουν από τους θετούς γονείς να ρωτήσουν για τους βιολογικούς γονείς, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που η θέση τους είναι τόσο ανασφαλής. Αυτή η ενημέρωση πρέπει να αποτελεί μέρος της σωστής πρακτικής στην υιοθεσία.

Επίσης, αφού σήμερα, τα περισσότερα παιδιά υιοθετούνται σε μεγαλύτερη ηλικία, οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να προετοιμάζουν τους θετούς γονείς για τον τρόπο που θα διατηρήσουν τη συνέχεια και ενημέρωση του παιδιού για τη γενεαλογική και οικογενειακή του κληρονομία, και το χρόνο που αυτό πρέπει να γίνει.

Από έρευνα που έγινε στην Αγγλία (Παρασκευόπουλος, 1971) σε θετά παιδιά που ήξεραν ότι είναι υιοθετημένα, αποδείχθηκε ότι

πρέπει να δίνονται σε αυτά σαφείς εξηγήσεις, γιατί οι ελλιπείς πληροφορίες ή οι φανταστικές ιστορίες εξάπτουν τη φαντασία τους προς το χειρότερο.

Σχετικά με το χρόνο της αποκάλυψης, η Κουσίδου (1993) σε συνέντευξή της στην εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ" κρίνει τα 3-4 χρόνια του παιδιού την καταλληλότερη στιγμή να ξεκινήσει η ενημέρωση.

Τελετώνοντας το θέμα της αποκάλυψης στο παιδί από τους θετούς γονείς για την υιοθεσία του πρέπει να επισημανθεί και ο σοβαρός κίνδυνος να "βομβαρδιστεί" το παιδί με πληροφόρηση για την υιοθεσία του, κάνοντας επανειλημμένες και ιδιαίτερα αγχώδεις αναφορές σ' αυτήν, επειδή αυτό είναι το "σωστό". Οι γονείς χρειάζεται να βρουν μια ισορροπία μεταξύ της αποφυγής του γεγονότος και της ιδιαίτερης έμφασης σ' αυτό, και ειδικότερα να επαναλάβουν και να εμπλουτίσουν την πληροφόρηση που μπορεί να κατανοήσει το παιδί, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του. (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

β) Η αποκάλυψη της υιοθεσίας και η άποψη των ίδιων των υιοθετημένων

Σύμφωνα με τους Triseliotis - Κουσίδου (1989), παρά την δημοσιότητα που δόθηκε πρόσφατα στο θέμα της αναζήτησης ριζών, τελικά προκύπτει ότι μόνο ένα 15% των υιοθετημένων ξεκινούν αυτή τη διαδικασία, χωρίς να υπάρχουν μεγάλες διαφορές στην αναλογία ανδρών και γυναικών.

Σχετικά με την ηλικία αναζήτησης ριζών, τα υιοθετημένα άτομα δεν εφορμούν να πληροφορηθούν τα στοιχεία της γέννησής τους μόλις γίνουν 18 χρόνων, πχ. μόνον ένα ποσοστό 7% από όσους υποβάλλουν

σχετική αίτηση είναι κάτω των 20, ενώ ένα ανάλογο ποσοστό είναι άνω των 45. Το συμπέρασμα που βγαίνει, δηλαδή είναι ότι η επιθυμία για πρόσβαση στα αρχεία γέννησης εκδηλώνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής και συνδέεται με συνεχή γεγονότα, δρώμενα ή κρίσεις στη ζωή του υιοθετημένου. Επίσης, φάνηκε ότι η ηλικία ξυπνά μια επιθυμία για αναζήτηση σελλανθρώπων που αισθάνονται ότι δεν έχουν τίποτα να περιμένουν στο μέλλον.

Ερευνες από τους Triseliotis και Κουσίδου (1989) έχουν αποκαλύψει ορισμένους παράγοντες που επιτείνουν την αναζήτηση ριζών από τα υιοθετημένα άτομα.

Κατ' αρχήν, βρέθηκε ότι η μυστικότητα, η συσκοτίση και η ασάφεια που δυστυχώς πολλές φορές συνοδεύουν την υιοθεσία, είναι παράγοντες που όχι μόνο δημιουργούν συναισθήματα "κατωτερότητας", αλλά και δυναμώνουν την περιέργεια και την επιθυμία της αναζήτησης.

Επίσης, οι υιοθετημένοι που δεν ενημερώθηκαν για την υιοθεσία από τους θετούς γονείς, ή η πληροφόρηση ήταν ελλιπής, ή τους δόθηκαν κάποια στοιχεία με επιθετικό τρόπο, είχαν πολύ περισσότερο την τάση να επιζητούν όχι μόνο πληροφόρηση για την καταγωγή τους αλλά επίσης επανασύνδεση με τους φυσικούς γονείς. Αντίθετα, οι υιοθετημένοι που είχαν πάρει αρκετή πληροφόρηση με θετικό τρόπο, κατ'εξοχήν ζητούσαν επιπρόσθετη πληροφόρηση για το παρελθόν τους.

Μία ακόμη σαφής τάση που αναδύθηκε από τις μελέτες ήταν ότι όσο πιο αρνητικές ήταν οι σχέσεις του θετού ατόμου με τη θετή οικογένεια, τόσο περισσότερο έψαχνε όχι μόνο για πληροφόρηση αλλά και για επανασύνδεση με τους φυσικούς γονείς. Αντίθετα, όσο πιο θετικά ήταν τα βιώματα με τη θετή οικογένεια, τόσο μεγαλύτερες ήταν οι πιθανότητες να θέλει μόνο πληροφόρηση για "να συμπληρώσει

τα κενά" ή "να ενώσει τις άκρες".

Βρέθηκε μάλιστα ότι αν και η ενημέρωση για την υιοθεσία, ο χρόνος που γίνεται και η χορήγηση πληροφόρησης είναι σημαντικά, ακόμα πιο σημαντική είναι η ποιότητα των σχέσεων μέσα στη θετή οικογένεια.

Πάνω σε αυτό η Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970) αναφέρει ότι στις περιπτώσεις που το θετό παιδί απορρίπτεται από το θετό γονέα, αυτός έμμεσα υποκινεί την αναζήτηση από το παιδί της φυσικής του οικογένειας.

Από την ίδια έρευνα των Triseliotis - Κουσίδου (1989) φάνηκε ακόμη ότι φυσιολογικές κρίσεις είναι ένας ακόμη παράγοντας που προκαλεί την περιέργεια και την επιθυμία σε μερικούς να διερευνήσουν την καταγωγή τους. Η πιο συνηθισμένη κρίση που φάνηκε να έχει ισχυρή επίδραση ήταν ο θάνατος ή η απώλεια. Αν και ο θάνατος των θετών γονέων απελευθερώνει τους υιοθετημένους ώστε να επιδιώξουν την αναζήτησή τους χωρίς το φόβο ότι θα πληγώσουν τους θετούς γονείς, συγχρόνως, μπορεί να τους ωθεί στην αναζήτηση με στόχο την αναπλήρωση του αντικειμένου της αγάπης τους. Αντίθετα, δηλαδή από άλλους ανθρώπους που χάνουν τους γονείς τους, οι υιοθετημένοι έχουν στην πραγματικότητα και ένα άλλο ζευγάρι γονέων κάπου αλλού. Έτσι, υπάρχει μια αρχική επιθυμία να αντικαταστήσουν τους πεθαμένους γονείς με τους πρώτους.

Επιπλέον, φάνηκε ότι κάθε φορά που δίνεται δημοσιότητα στο θέμα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο αριθμός αυτών που ξεκινούν την αναζήτηση αυξάνεται. Η δημοσιότητα, δηλαδή, μπορεί να οξύνει το ενδιαφέρον ή να δημιουργήσει περιέργεια σε θετά άτομα τα οποία προηγουμένως δεν σκέπτονταν την αναζήτηση. Μερικοί μπορεί να αισθάνονται "διαφορετικοί" εάν δεν αναζητήσουν τις ρίζες τους, όταν όλοι οι άλλοι φαίνεται να το επιδιώκουν.

Σχετικά με το θέμα της πρωτοβουλίας για εξήγηση και περισσότερη συζήτηση για την υιοθεσία, τα θετά άτομα ήταν σαφή ότι η πρωτοβουλία θα έπρεπε να έλθει από τους γονείς και όχι από αυτά. Χαρακτηριστικές απόψεις ήταν οι εξής:

"Είναι οι ενήλικες που πρέπει να μιλούν ελεύθερα γι' αυτό και να κάνουν το παιδί να αισθάνεται ότι επίσης θέλει να μιλήσει"

ή

"Δεν ήθελα να ζητήσω από τους γονείς μου πληροφορίες. Εάν ήθελαν να μου το πουν, θα το είχαν κάνει χωρίς να τους ρωτήσω. Δεν ήθελα να τους πληγώσω".

Όσον αφορά την πηγή της πληροφόρησης, τα θετά άτομα θα ήθελαν να το είχαν πληροφορηθεί από τους θετούς γονείς τους. Άλλες πηγές, για να μάθει κανείς για την υιοθεσία του, όταν δεν έχει πληροφορηθεί από τους θετούς γονείς του, είναι τα άλλα παιδιά, οι γείτονες, οι συγγενείς, επιστολές ή έγγραφα που βρίσκονται στο σπίτι, το γραφείο ευρέσεως εργασίας, το ληξιαρχείο, ή ο στρατός. Μια τέτοια εμπειρία όμως είναι συγκλονιστική. Τα ίδια τα θετά άτομα αναφέρουν:

"Ακούγοντάς το από τους ανθρώπους με τους οποίους μεγαλώνεις, δε σε κάνει να αισθάνεσαι ότι είναι κάτι κακό ή τρομερό"

ή

"Οι γονείς μου θα έπρεπε να είχαν καταλάβει ότι η αγάπη μου για κείνους δε θα είχε μειωθεί αν το ήξερα, αλλά αντίθετα"

ή

"Η αλήθεια είναι πάντοτε καλύτερη από την εξαπάτηση. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σβήσει ένα κομμάτι του εαυτού σου,

ακόμα και αν είναι ένα πολύ μικρό κομμάτι. Το να θέλεις να μάθεις-δε σημαίνει ότι επιθυμείς να ζήσεις με τους φυσικούς σου γονείς. Απλώς, θέλεις να γνωρίζει τις ρίζες σου"

Τα ευρήματα της παραπάνω έρευνάς των Triseliotis και Κουσίδου, επιβεβαιώθηκαν και από μια πιο πρόσφατη μελέτη στις Η.Π.Α. από τους Stein και Hoopes (1985), σε τρεις σημαντικούς τομείς. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή βρέθηκε ότι:

- Η ποιότητα των οικογενειακών σχέσεων και η "ανοιχτή" στάση γύρω από την υιοθεσία συμβάλλουν σημαντικά στο σχηματισμό θετικής ταυτότητας

- Μόνο ένα μικρό ποσοστό των υιοθετημένων ενδιαφέρονται να αναζητήσουν τους βιολογικούς γονείς, και

- Οι ενδιαφερόμενοι για αναζήτηση ήταν κάπως λιγότερο καλά προσαρμοσμένοι από τους μη ενδιαφερόμενους, και επιπλέον ήταν εκείνοι από τους υιοθετημένους που ένοιωθαν τις σχέσεις τους όχι ικανοποιητικές.

γ) Οι φυσικοί γονείς και η αποκάλυψη της υιοθεσίας

✕ Το ερώτημα που προκύπτει σχετικά με τους βιολογικούς γονείς είναι αν πρέπει να έχουν δικαιώματα πρόσβασης στα αρχεία και πιθανώς επικοινωνίας με το θετό άτομο.

Είναι γεγονός ότι για τους περισσότερους φυσικούς γονείς το ότι έδωσαν το παιδί τους για υιοθεσία έχει αφήσει βαθιά και επιβλαβή επιπτώσεις, αναμνήσεις, ενοχές και συναισθήματα, που ίσως ποτέ δεν έχουν ξεπεραστεί. Τα συναισθήματα, όμως αυτά φαίνεται να διαρκούν περισσότερο χρόνο όταν η μητέρα δεν έχει καμία απολύτως πληροφόρηση για το παιδί της (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Γι' αυτό η άποψη της κοινωνικής οργάνωσης "ΜΗΤΕΡΑ" είναι ότι

οι φυσικοί γονείς, εάν θέλουν, πρέπει να έχουν πληροφόρηση για την εξέλιξη και πρόοδο του παιδιού από την οργάνωση που έκανε την υιοθεσία και μετά την ενηλικίωση του παιδιού, να έχουν πρόσβαση και στα αρχεία.

Σε περίπτωση που οι φυσικοί γονείς επιθυμούν επανασύνδεση με το παιδί τους, πιστεύεται ότι αυτή θα πρέπει να εξετάζεται με προσοχή, προκειμένου να εξετάζονται τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων.

Πάντως, μία από τις ελάχιστες έρευνες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα αυτό, από την Rapot και τους συνεργάτες της το 1978, έδειξε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (82%) των φυσικών γονέων επιθυμούσαν να επανασυνδεθούν με το παιδί τους, με τις βασικές όμως προϋποθέσεις να ήταν ενήλικας και να το επιθυμούσε. Φάνηκε, ακόμη, ότι μόνον ένα 5% των φυσικών γονέων είχαν ξεκινήσει ενεργή προσπάθεια να βρουν το παιδί τους (John Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989).

4. Μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας - πιθανή επανασύνδεση

Σύμφωνα με τους Triseliotis - Κουσίδου (1989), μετά την πληροφόρηση για την υιοθεσία, οι υιοθετημένοι είτε αισθάνονται ικανοποιημένοι πλέον, είτε επιθυμούν συνάντηση ή επανασύνδεση με το βιολογικό γονέα. Στη δεύτερη περίπτωση, ακόμα και αν είναι ιδιαίτερα επίμονοι και ψάχνουν σε τηλεφωνικούς ή άλλους καταλόγους για διευθύνσεις και τηλέφωνα, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όλοι είναι πολύ προσεκτικοί στις έρευνες ώστε να μην δημιουργήσουν πόνο και αναστάτωση είτε στον επιζώντα θετό γονέα είτε στο φυσικό.

Όσον αφορά την επιθυμία για επανασύνδεση, συνεχίζουν οι ίδιοι συγγραφείς, αυτή μπορεί να βοηθήσει τον υιοθετημένο να ξεπεράσει συναισθήματα απόρριψης για τους φυσικούς γονείς, αλλά μπορεί και να δημιουργήσει νέες επιπλοκές και απογοητεύσεις, σε περίπτωση, που η εικόνα της φυσικής μητέρας απέχει κατά πολύ από εκείνη που το υιοθετημένο άτομο είχε φανταστεί.

Επίσης, στους φυσικούς υνδεση προσφέρει ευκαιρίες να ξεπεράσουν τις ενοχές τους και να επεξεργαστούν τα αμφιθυμικά τους συναισθήματα, που ίσως για χρόνια έτρεφαν.

Ερευνες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα αυτό, δεν είναι στατιστικά αξιόπιστες. Από μια πρόσφατη όμως, εμπειρία προέκυψε ότι περίπου ένα 20% από τους υιοθετημένους που αναζητούν τους φυσικούς τους γονείς δημιουργούν ουσιαστική σχέση μαζί τους, χωρίς αυτό να σημαίνει και ρήξη της σχέσης με τους θετούς γονείς (J. Triseliotis - Τ. Κουσίδου, 1989).

Οι απόψεις των ίδιων των υιοθετημένων που είχαν την ευκαιρία να ξανασυναντήσουν τους φυσικούς γονείς, είναι οι εξής:

"Τουλάχιστον, γνωρίζω τώρα που βρίσκομαι"

ή

"Ήταν μια μεγάλη βοήθεια να γνωρίζω κάτι συγκεκριμένο για τις ρίζες μου"

ή

"Εάν δεν θα μπορούσα να βρώ, δεν ξέρω τί θα μπορούσε να μου συμβεί. Θα ήμουν απελπισμένος και ίσως να είχα υποστεί ψυχικό κλονισμό"

ή

"Η συνάντηση με τη φυσική μου μητέρα βοήθησε πολύ, έστω και αν δεν συνεχίσαμε να βλέπμαστε"

Καταλήγοντας λοιπόν σε ένα συμπέρασμα, μπορεί να ειπωθεί ότι

η έννοια της ταυτότητας των θετών ατόμων είναι στενά συνδεδεμένη με το δικαίωμα της πληροφόρησής τους, για την καταγωγή τους. Στατιστικά αξιόπιστες έρευνες έχουν παρουσιάσει την αναγκαιότητα το θετό άτομο να ενημερώνεται για την ιστορία της ζωής του προκειμένου να διαμορφώσει ολοκληρωμένα την ταυτότητά του.

Παρ' όλα αυτά όμως, στη σημερινή κοινωνία, με τις προκαταλήψεις και στάσεις που υπάρχουν γύρω από την υιοθεσία, δεν υπάρχει πρόσφορα έδαφος τόσο για την αποδοχή της υιοθεσίας από την πλειονότητα των ανθρώπων όσο και για την αποκάλυψη της αλήθειας στα θετά άτομα από τους θετούς γονείς τους.

Ετσι, ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών διαγράφεται σημαντικός και διττός. Η προσπάθειά τους για χειρισμό των προκαταλήψεων πρέπει να κατευθυνθεί αρχικά προς τους ίδιους τους θετούς γονείς, προκειμένου να καταλάβουν και να πειστούν για την αναγκαιότητα της αποκάλυψης της θετής ιδιότητας στο παιδί τους και έπειτα προς όλη την κοινότητα ώστε να ξεπεραστούν οι λανθασμένες απόψεις για το θεσμό της υιοθεσίας και να υπάρξει μεγαλύτερη αποδοχή σε υιοθετούντες και υιοθετημένους.

ΣΤ. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο πέρασμα των χρόνων ερευνητές διαφόρων επιστήμονικών κλάδων έχουν ασχοληθεί με το θεσμό της υιοθεσίας. Αν και οι στόχοι των ερευνών τους διαφέρουν, παρ' όλα αυτά η υιοθεσία έχει να προσφέρει γόνιμο έδαφος για μελέτες. Άλλες από αυτές έχουν άμεση σχέση με την πρακτική της υιοθεσίας άλλες έμμεση. Σε πολλές επιστήμες μεταξύ των οποίων και η ψυχολογία, η υιοθεσία, μπορεί να προσφέρει μοναδικές ευκαιρίες για μελέτη θεμάτων σχετικών με την επίδραση και τη σημασία της κληρονομικότητας και του περιβάλλοντος στο παιδί, κι αυτό γιατί τα υιοθετημένα παιδιά συνήθως αποχωρίζονται από τις οικογένειες τους σε διάφορα στάδια της παιδικής τους ηλικίας για να συνδεθούν με νέες οικογένειες. Βέβαια τα αποτελέσματα ορισμένων μελετών είναι αντικρουόμενα, αρκετές όμως μελέτες έχουν δείξει ομοφωνία και σταθερότητα στα ευρήματά τους. (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

Πριν γίνει αναφορά σε συγκεκριμένες έρευνες στον Ελλαδικό χώρο, ας αναφερθεί ότι οι περισσότερες μελέτες που έχουν γίνει στο εξωτερικό αφορούν την έκβαση των υιοθεσιών προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις σε ερωτήματα, όπως:

- α) εμπειρίες των υιοθετουμένων από την υιοθεσία
- β) η σημασία τόσο των γενετικών παραγόντων όσο και των περιβαλλοντικών στην προαγωγή των διαφορών μεταξύ των παιδιών και
- γ) η κρίσιμη σημασία των πρώιμων εμπειριών για την μετέπειτα ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

Τα παραπάνω ερωτήματα διερευνήθηκαν σε δύο μεγάλες

κατηγορίες μελετών. Σε μελέτες υιοθεσίας βρεφών και μελέτες μεγαλύτερων, "υψηλού κινδύνου" παιδιών που είχαν τοποθετηθεί για υιοθεσία (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989).

"Συμπερασματικά, για τις έρευνες που έχουν γίνει στο εξωτερικό είναι δυσχερές να συνδυάσει κανείς συγκεκριμένες πρακτικές κοινωνικής εργασίας με συγκεκριμένα αποτελέσματα. Ουσιαστικά δεν έχουν γίνει μελέτες για την έκταση των διαφορών στην πρακτική μεταξύ των κοινωνικών οργανώσεων, για τις διαδικασίες επιλογής θετών γονέων για την διαφορετική μεθοδολογία προετοιμασίας τους και για την επίδραση των οργανωτικών παραγόντων στο αποτέλεσμα" (J. Triseliotis - T. Κουσίδου, 1989, σελ. 56).

Ετσι, αναφέρουν οι παραπάνω συγγραφείς, οι ερευνητικές μελέτες στον τομέα των υιοθεσιών στην Ελλάδα αφενός είναι ελάχιστες και αφετέρου δεν έχουν να προσφέρουν κάποια διαφορετική ή συμπληρωματική άποψη στα μέχρι τώρα ερευνητικά συμπεράσματα άλλων χωρών.

Οι κυριότερες από αυτές αναφέρονται παρακάτω:

Η μελέτη της Α. Καλούτση - Ταυλαρίδου (1970) είναι από τις πρώτες διεθνώς προσπάθειες να επισημανθούν ψυχοκοινωνικές πλευρές της υιοθεσίας και παράγοντες που συμβάλλουν ή αντιθέτως αναστέλλουν τη δημιουργία και διατήρηση μιας υγιούς ταυτότητας στα υιοθετημένα άτομα και στους θετούς γονείς.

Το δείγμα της, που αφορούσε 100 υιοθεσίες, ήταν ανομοιογενές και δεν πληρούσε από πολλές απόψεις "τις προϋποθέσεις ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος", όπως η ίδια η συγγραφέας παρατηρεί. Εντούτοις, τα συμπεράσματα της που επιβεβαιώθηκαν και από μεταγενέστερες μελέτες και οι προτάσεις της, ήταν σημαντικές για την πρακτική της υιοθεσίας.

Η άποψη της Κουσίδου και των συνεργατών της (1989) για την

έρευνα αυτή είναι ότι η Καλούτση μέσα από την παράθεση συγκεκριμένων περιπτώσεων, των συναισθημάτων των θετών γονέων και των υιοθετημένων παιδιών καθώς και των στάσεων της κοινότητας στον Ελληνικό χώρο τις δεκαετίες '50 και '60, κατάφερε να δώσει πλούσια ερεθίσματα για προβληματισμό το θέμα που την απασχολεί:

Ειδικότερα, η Καλούτση μελέτησε 50 υιοθεσίες παιδιών στην Ελλάδα και 50 υιοθεσίες ελληνοπαίδων υιοθετημένων στις ΗΠΑ. Αν και η σύγκριση παρά απλά ενδεικτική λόγω της ανομοιογένειας μεταξύ τους και εφόσον μάλιστα οι περιπτώσεις της ελληνικής ομάδας αποτελούν δείγμα περισσότερο ή λιγότερο αποτύχημένων υιοθεσιών, παρατηρεί στις ελληνικές υιοθεσίες τα εξής φαινόμενα:

Το αίσθημα της ανεπάρκειας στην εκπλήρωση της βιολογικής αποστολής, που συνδέεται με την στειρότητα τη βίωση της ανεπάρκειας του κοινωνικού ρόλου που συνδέεται με την ίδια κατάσταση, το αίσθημα της μη γνησιότητας στη σχέση υιοθεσίας και από τις δύο πλευρές, θετού γονέα και παιδιού, την αμφιβολία για την ίδια την υπόσταση του υιοθετημένου ατόμου, τη διαταραγμένη βίωση της σχέσης των θετών γονέων και παιδιών με τον παράγοντα ιδεολογία της κοινότητας, την ασαφεια και την αμφιβολία που χαρακτηρίζει τις ψυχικές αντιδράσεις μέσα στο χώρο της θετής οικογένειας, τη φαντασιοποίηση του φυσικού γονέα και την αναζήτηση του, ή αντίθετα την ψυχολογική συσκότιση του γεγονότος της υιοθεσίας και από τις δύο πλευρές. Όλα τα παραπάνω για την συγγραφέα ανάγονται στο πρόβλημα της ταυτότητας:

Σε αντίθεση στην ομάδα των θετών γονέων στις ΗΠΑ οι γονείς δεν αρνούνται αλλά δέχονται φανερά τη σχέση υιοθεσίας. Η στάση της κοινότητας είναι το ίδιο η ανοιχτή, θετική παραδοχή της υιοθεσίας. Δεν υπάρχει πρόβλημα ανάμεσα στο άτομο και την "ομάδα αναφοράς" που είναι η κοινότητα. Η σχέση της υιοθεσίας έχει την

αλήθεια, τη γνησιότητα, που έχει κάθε άλλη κατακυρωμένη κοινωνική θέση. Ο θετός γονέας δεν υποδύεται ένα ρόλο, αλλά ζει τον πραγματικό ρόλο του θετού γονέα. Έτσι δεν δημιουργούνται θέματα στην κοινωνική διάσταση της ταυτότητας.

"Συμπερασματικά, η συγγραφέας τονίζει τον "πανίσχυρο ρόλο" που διαδραματίζει η "ομάδα αναφοράς" δηλαδή η κοινότητα, στην υιοθεσία. "Απλοποιεί τη διεργασία της ταυτότητας στα παιδιά μικρής ηλικίας και απαλύνει την κρίση της ταυτότητας στα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας". Κάθε προληπτική και θεραπευτική παρέμβαση στη θετή οικογένεια, κατά την συγγραφέα, πρέπει να παίρνει υπόψη της τους παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία και διατήρηση μιας υγιούς ταυτότητας" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 244).

Ο Ι. Παράσκευόπουλος (1971) μελέτησε 62 θετές οικογένειες που είχαν υιοθετήσει 64 παιδιά από το Βρεφοκομείο του Δήμου Αθηναίων. Τα παιδιά ήταν σχολικής ηλικίας την εποχή της έρευνας. Από αυτά 10 φοιτούσαν στο νηπιαγωγείο και τα υπόλοιπα στο Δημοτικό. Βρίσκονταν στις θετές οικογένειες από 1 έως 10 χρόνια, μετά από παραμονή σε ιδρύματα που κυμαινόταν από 4 μήνες έως 8,5 χρόνια.

Σε ένα τμήμα της μελέτης του αναφέρεται στις εμπειρίες και απόψεις των θετών γονέων και για το θεσμό της υιοθεσίας. Επίσης αναφέρεται αναλυτικά στα κίνητρα των θετών γονέων, στις προτιμήσεις και στα κριτήριά τους για την επιλογή παιδιού, στους φόβους και στις ανησυχίες τους, πριν και μετά την υιοθεσία.

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο ο συγγραφέας κατέληξε ήταν ότι στην πλειονότητα, οι θετοί γονείς και τα θετά παιδιά αποτελούν ευτυχείς, κανονικές και ολοκληρωμένες οικογένειες. Μετά την υιοθεσία οι ενδοοικογενειακές σχέσεις καλυτερεύουν και το

παιδί συμπληρώνει την ευτυχία της οικογένειας:

Αλλωστε, από τις 62 περιπτώσεις μόνον σε πέντε παρουσιάστηκαν προβλήματα. Σε δύο περιπτώσεις επειδή δεν ικανοποιήθηκαν τα κριτήρια των γονέων κατά την επιλογή του παιδιού. Σε δύο άλλες περιπτώσεις επειδή το παιδί υιοθετήθηκε για να διασωθούν οι ετοιμόρροπες συζυγικές σχέσεις και σε μια άλλη περίπτωση διότι το παιδί υιοθετήθηκε μεγάλο και παρουσίασε εξαιτίας του γεγονότος αυτού, προβλήματα προσαρμογής.

Στο τμήμα της μελέτης του που αναφέρεται στην ψυχογλωσσική ανάπτυξη, κοινωνική προσαρμογή και σχολική επίδοση των θετω παιδιών, ο συγγραφέας συνέκρινε την ομάδα των υιοθετημένων παιδιών με ισάριθμη ομάδα μη υιοθετημένων μαρτύρων. Τα ευρήματα του έδειξαν ότι τα υιοθετημένα παιδιά υστερούσαν από την ομάδα των μαρτύρων στην ψυχογλωσσική ανάπτυξη και τη σχολική επίδοση. Παρουσίαζαν δε σε μεγαλύτερο ποσοστό προβλήματα συμπεριφοράς, όπως επιθετικότητα, υπερκινητικότητα, αυθάδεια και ανυπακοή. Οι διαφορές αυτές ήταν μεγαλύτερες όταν ο χρόνος παραμονής παιδιών στο ίδρυμα πριν από την υιοθεσία ήταν μακρύτερος. Στη σχολική επίδοση τα κορίτσια είχαν σημαντική στατιστικά διαφορά από την ομάδα μαρτύρων. Ένας παράγοντας σε αυτό ίσως ήταν ότι υιοθετήθηκαν πιο νωρίς. (ο χρόνος παραμονής των αγοριών στο ίδρυμα ήταν διπλάσιος των κοριτσιών).

Στη συνέχεια ο Παρασκευόπουλος (1971) καταλήγει ότι οι αδυναμίες των παιδιών δεν ήταν μόνον αποτέλεσμα της ιδρυματικής ζωής, αλλά εξαρτήθηκαν από τις στάσεις των θετών γονέων που είχαν πολλές ανησυχίες και φόβους γύρω από την κληρονομικότητα του παιδιού, την πιθανή εμφάνιση της φυσικής μητέρας και την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί.

Οι Μαγκανιώτου και Τ. Κουσίδου (1988), μελέτησαν την

εμπειράι από την υιοθεσία ενός τυχαίου δείγματος 176 θετών ζευγαριών που υιοθέτησαν από το Κέντρο βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ την επρίοδο 1956-1970. Τα θετά παιδιά ήταν 186 και η ηλικία τους την εποχή της έρευνας κυμαινόταν από 6 έως 21 χρόνια.

Το συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι το 85,5% των υιοθεσιών αυτών είχαν εξελιχθεί ικανοποιητικά, σύμφωνα με τις απόψεις των γονέων. Οι γονείς ήταν γενικά ευχαριστημένοι και είχαν θετικά συναισθήματα και σκέψεις για τα παιδιά τους. Αν και οι γονείς σχεδόν των μισω παιδιών είχαν ανησυχίες και φόβους ποικίλου βαθμού, που αφορούσαν ως επί το πλείστον την χαμηλή επίδοση των παιδιών στο σχολείο και την συμπεριφορά τους, οι γονείς μόνον του 14,5% των παιδιών εξέφρασαν δυσαρέσκεια, αρνητικές απόψεις για τα παιδιά και γενικά απογοήτευση από την υιοθεσία. Οι άλλοι θεωρούσαν τα προβλήματα αυτά συνηθισμένα σε πολλές οικογένειες, ιδιαίτερα όταν τα παιδιά βρίσκονται στην εφηβεία. Σε ελάχιστες περιπτώσεις αναφέρθηκαν σοβαρότερα προβλήματα όπως φυγές από το σχολείο, κλοπές και χρήση ναρκωτικών (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

Επίσης, οι συγγραφείς επισημαίνουν ότι ένας μικρός αριθμός από αυτά τα παιδιά είχαν ενημερωθεί για την υιοθεσία τους και ότι πολλοί από τους γονείς που ανέφεραν προβλήματα είχαν καταπιεστικές και αυταρχικές στάσεις προς τα παιδιά τους, στοιχεία που όμως παρατηρούνταν σε πολλές ελληνικές οικογένειες, ιδιαίτερα όταν είχαν ένα παιδί.

Η Ε. Τσίτσικα και συν. (1988) μελέτησαν 72 παιδιά που υιοθετήθηκαν από την κοινωνική οργάνωση ΜΗΤΕΡΑ με σκοπό

- α) να συγκρίνουν νευροεξελικτικό επίπεδο των θετών παιδιών με το αντίστοιχο παιδιών που δεν ήταν υιοθετημένα
- β) να μετρήσουν τα χαρακτηριστικά ιδιοσυγκρασίας των θετών

παιδιών και να τα συσχετίσουν με την σχολική τους προσαρμογή, και

γ) να διερευνήσουν τα χαρακτηριστικά της πρώιμης χολικής προσαρμοστικότητας των θετών παιδιών και ένα και πώς διαφέρουν στον τομέα αυτόν από την ομάδα μαρτύρων των μη υιοθετημένων. Τα παιδιά ήταν 5 1/2 έως 6 1/2 χρόνων την εποχή της μελέτης και μόλις άρχιζαν να πηγαίνουν σχολείο" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989).

"Τα παιδιά αυτά και οι μητέρες τους, συγκριτικά με ομάδα μαρτύρων παντρεμένων γυναικών και των παιδιών τους, επαρκώς ταιριασμένων είχε διαπιστωθεί ότι αποτελούσαν ομάδα "υψηλού κινδύνου", διότι το ποσοστό επί ά ή περισσότερων παραγόντων κινδύνου (σύμφωνα με την βαθμολογική κλίμακα βασισμένη στα κριτήρια Prechtl, (1968) ήταν υψηλότερο στην ομάδα αυτή του "ΜΗΤΕΡΑ" (45,4%) από την ομάδα μαρτύρων (10%). Τα περισσότερα παιδιά είχαν υιοθετηθεί τον πρώτο χρόνο της ζωής τους από οικογένειες με καλό ως επί το πλείστον, οικονομικό, κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο, που παρουσίαζαν συζυγική σταθερότητα, αλλά αρκετή ανασφάλεια σε ότι, αφορούσε την ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 246).

"Στην ηλικία έναρξης του σχολείου, η σωματική ανάπτυξη και υγεία των υιοθετημένων παιδιών ήταν πολύ ικανοποιητική. Τα θετά παιδιά όμως είχαν προβλήματα συμπεριφοράς και σχολικής προσαρμογής πιο συχνά από την ομάδα μαρτύρων των μη υιοθετημένων παιδιών. Τα προβλήματα συμπεριφοράς ποικίλαν από ονυχοφαγία μέχρι ενούρηση και υπερκινητικότητα. Τα θετά παιδιά ήταν λιγότερο ικανά να προσαρμοστούν και "έτοιμα" να πάνε σχολείο. Είχαν χαμηλότερες επιδόσεις στην κινητική ωριμότητα, στην κριτική ικανότητα, στη γραφή και στη ζωγραφική (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 246).

Επειδή τα περισσότερα από τα παιδιά αυτά υιοθετήθηκαν στην βρεφική ηλικία και πριν από την υιοθεσία παρέμειναν στο περιβάλλον του "ΜΗΤΕΡΑ", που πρόσφερε καλής ποιότητας φροντίδα και πολλά ερεθίσματα, οι συγγραφείς θεωρούν ότι άλλοι παράγοντες, όπως οι προ και περιγεννητικοί, το ψυχολογικό ιστορικό των φυσικών μητέρων και οι συνθήκες στο σπίτι της θετής οικογένειας μπορεί να έπαιξαν ρόλο στην εξέλιξη και προσαρμογή αυτών των παιδιών. Γι' αυτό προτείνουν την έγκαιρη εντόπιση των εγκύων αγάμων γυναικών για παροχή κατάλληλης στήριξης και προγεννητικής φροντίδας και την πιο προσεκτική επιλογή θετών οικογενειών καθώς και την παροχή στηρικτικών υπηρεσιών μετά την υιοθεσία, πρόταση που υποστηρίζεται και από τις Μαγκανιωτου και Κουσίδου (1988), ιδιαίτερα σε θέματα ενημέρωσης του παιδιού για την υιοθεσία του.

"Η παραπάνω μελέτη είναι μέρος ενός ευρύτερου, προδρομικού, μακροπρόθεσμου ερευνητικού προγράμματος του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ", που αρχικά αφορούσε 160 ανύπαντρες μητέρες και τα παιδιά τους, που γεννήθηκαν την τριετία 1974-1977. Από το αρχικό δείγμα των 160 παιδιών, το 1 πέθανε, 3 είχαν βαρεία καθυστέρηση και εισήχθησαν σε ιδρύματα, τα 35 επέστρεψαν στις φυσικές τους μητέρες, 3 τοποθετήθηκαν σε ανάδοχες οικογένειες και τα 118 υιοθετήθηκαν. Κατ' αρχήν διευκρινίσθηκαν οι προ και περιγεννητικοί παράγοντες, οι συνθήκες τοκετού, η ψυχοκινητική και νοητική εξέλιξη και η συμπεριφορά των παιδιών του αρχικού δείγματος, από την γέννησή τους έως την ηλικία των 2 1/2 χρόνων.

Στη συνέχεια μελετήθηκαν:

- α) η νευροεξελικτική ανάπτυξη και σχολική προσαρμοστικότητα ομάδας υιοθετημένων παιδιών κατά την Α' τάξη του Δημοτικού σχολείου,
- β) η νοητική εξέλιξη και συμπεριφορά στα 7 χρόνια της ίδιας

ομάδας θετων παιδιών, και

- γ) οι στάσεις και οι απόψεις των θετών γονέων προς το παιδί και την υιοθεσία, όταν τα ίδια τα παιδιά ήταν ηλικίας 7 και 8 χρόνων. Δεν έχουν εξαχθεί τα συμπεράσματα από όλες τις υπομελέτες αυτού του προγράμματος, που ελπίζεται να συνεχισθεί στο μέλλον, ιδιαίτερα μετά την εφηβεία των υιοθετημένων, καθώς επίσης να συμπεριλάβει και την ομάδα των παιδιών που κράτησαν οι φυσικές μητέρες" (J. Triseliotis, T. Κουσίδου, 1989, σελ. 246).

Συμπερασματικά, με βάση την αναφορά των παραπάνω προσπάθειών έρευνας, γίνεται αντιληπτό πόσο ο μικρός αριθμός μελετών όσο και η δυσκολία να εξαχθούν έρευνες στον τομέα των υιοθεσιών. Οι περισσότερες προσπάθειες έχουν γίνει μεμονωμένα, από επιστήμονες που εδώ και πολλά χρόνια ασχολούνται με το αντικείμενο. Η μόνη κρατική ερευνητική εργασία γίνεται από το κέντρο βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ, που εκτός της έρευνας που διεξάγει κατέχει το μοναδικό, κεντρικό ρόλο στην διενέργεια υιοθεσιών.

Η μη ύπαρξη ερευνών κατά την γνώμη των μελετητριών, ίσως να οφείλεται:

- α) στην έλλειψη κονδυλίων για τον τομέα αυτό
 β) στο γεγονός ότι υιοθεσίες γίνονται από ορισμένα μόνον ιδρύματα και είναι λίγοι οι επιστήμονες στην Ελλάδα που ασχολούνται στον τομέα αυτό, και
 γ) στο γεγονός ότι ακόμα και στις μέρες μας, παρ' όλες τις προσπάθειες των ειδικών, δεν έχει εξαλειφθεί το κοινωνικό σιγμα του υιοθετημένου παιδιού και του ζευγαριού που λόγω ατεκνίας υιοθετεί ένα παιδί. Αποτέλεσμα είναι η μυστικοπάθεια και η έλλειψη ερευνητικών δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων και η βελτίωση του θεσμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνας είναι να ληφθεί η γνώμη των κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με υιοθεσίες, σχετικά με το θεσμό αυτό, προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποιά σημεία εξυπηρετούνται οι ανάγκες των ενδιαφερομένων (φυσικοί/θετοί γονείς, παιδί) και σε ποιά χρειάζεται να υπάρξουν τροποποιήσεις.

2. Στόχοι της έρευνας

Για την κάλυψη του παραπάνω σκοπού, το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε στους εξής τομείς:

- προετοιμασία των φυσικών γονέων στην υιοθεσία
- προετοιμασία των θετών γονέων για υιοθεσία
- προετοιμασία του παιδιού για υιοθεσία
- μέθοδοι επιλογής και τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια
- ταίριασμα φυσικής και θετής οικογένειας
- μετά την τοποθέτηση του παιδιού στη θετή οικογένεια

- αποκάλυψη στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο
  - επικοινωνία του παιδιού με τη φυσική του οικογένεια
  - γενικές ερωτήσεις
- Ετσι, ως επιμέρους στόχοι της έρευνας ορίστηκαν οι εξής:
- να διαπιστωθεί η άποψη των κοινωνικών λειτουργών στα ζητήματα εκείνα της υιοθεσίας που θεωρητικά εκφράζονται αντιθετες απόψεις.
  - να διερευνηθεί η δυνατότητα εφαρμογής μιας γενικής αρχής στα ζητήματα αυτά ή η ανάγκη εξατομίκευσης της κάθε περίπτωσης
  - να διαπιστωθεί η συνέχεια και εφαρμογή των θεωρητικών δεδομένων στην πράξη
  - να εξετασθεί η ανάγκη δρομολόγησης τροποποιήσεων στη διαδικασία της υιοθεσίας
  - να ζητηθούν προτάσεις σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία που θα εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων
  - να εξεταστεί η αναγκαιότητα ειδικής επιμόρφωσης των κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με το θεσμό της υιοθεσίας.

3. Υποθέσεις - Ερωτήματα

Ερωτήματα υποθέσεις στα οποία επιχειρεί να απαντήσει η έρευνα αυτή, είναι:

- Είναι δυνατόν στο θέμα της υιοθεσίας να διατυπωθούν από τους κοινωνικούς λειτουργούς κάποιες γενικές αρχές με την μορφή αξιωμάτων τα οποία να χρησιμοποιούνται ανεξέλεγκτα σε όλες τις περιπτώσεις.
- Πιστεύουν οι κοινωνικοί λειτουργοί που ασχολούνται με

υιοθεσίες ότι είναι αναγκαίο να εξετάζονται εξατομικευμένα οι περιπτώσεις

- Ακολουθούν οι κοινωνικοί λειτουργοί στην πράξη τις αντίστοιχες θεωρητικά διατυπωμένες απόψεις για τα ζητήματα που προκύπτουν
- Έχουν οι κοινωνικοί λειτουργοί να κάνουν κάποιες προτάσεις για την γενικότερη βελτίωση του θεσμού της υιοθεσίας
- Θεωρούν απαραίτητη οι κοινωνικοί λειτουργοί τη συχνή επιμόρφωσή τους για θέματα υιοθεσίας

4. Είδος έρευνας

Στη μελέτη αυτή ακολουθήθηκε ο διερευνητικός τύπος έρευνας, γιατί σκοπός είναι η διερεύνηση της άποψης των κοινωνικών λειτουργιών για το θεσμό και τη διαδικασία της υιοθεσίας, καθώς και λήψη γνώμης για ενδεχόμενες τροποποιήσεις του θεσμού.

5. Κατάρτιση του σχεδίου έρευνας

Η έρευνα στηρίζεται στην καταγραφή της γνώμης των κοινωνικών λειτουργών για το θεσμό της υιοθεσίας.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί που μετείχαν στην έρευνα απασχολούνταν στις παρακάτω υπηρεσίες:

- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αθήνας
- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πειραιά
- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αιγάλεω
- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αγίας Παρασκευής

- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πάτρα
- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Βόλου
- Κέντρο Βρεφών "ΜΗΤΕΡΑ"

6. Δείγμα της έρευνας

Επειδή δεν ήταν δυνατόν να μελετηθούν όλες οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών της Ελλάδας που ασχολούνται με υιοθεσίες, επιλέχθηκε το δείγμα των 41 κοινωνικών λειτουργών των παραπάνω υπηρεσιών.

Το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό και κατά συνέπεια τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευθούν.

7. Τρόπος συλλογής πληροφοριών

Για την συλλογή των πληροφοριών επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο, στο οποίο χρησιμοποιήθηκαν α) ανοιχτές, β) κλειστές και γ) προκατασκευαστικές ερωτήσεις.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους κοινωνικούς λειτουργούς των Υπηρεσιών που αναφέρθηκαν.

Οι μελετητρίες επικοινωνήσαν τηλεφωνικά με τις διευθύνσεις των Υπηρεσιών.

Οι επικοινωνίες έγιναν με τις προϊστάμενες των Κοινωνικών Υπηρεσιών, με τις οποίες και ορίστηκαν τα ραντεβού για τις επισκέψεις των μελετητριών και τη διανομή των ερωτηματολογίων.

8. Κατάρτιση του πλαισίου έρευνας

Για την κατάρτιση του πλαισίου έρευνας οι μελετήτριες απευθύνθηκαν σε κοινωνικές υπηρεσίες, όπου οι κοινωνικοί λειτουργοί ασχολούνται με υιοθεσίες.

9. Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν με τα ανώνυμα ερωτηματολόγια αναλύθηκαν με τη χρήση αριθμομηχανής και παρουσιάζονται με αριθμητικές και εκατοστιαίες μονάδες. Η απεικόνιση των πινάκων έγινε από ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομενων της έρευνας έγινε από τις ίδιες τις μελετήτριες προκειμένου να αποκτηθεί εμπειρία από τη διαδικασία αυτή. Οι μελετήτριες δεν προχώρησαν σε συνδυαστική ανάλυση των ερωτήσεων γιατί αυτό ξέφευγε από τις δυνατότητες τους και θα έκανε αναγκαία την ανάλυση των δεδομενων από επαγγελματία στατιστικό με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι η λήψη γνώμης των κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με υιοθεσίες σχετικά με το θεσμό αυτό προκειμένου να διαπιστωθεί αν εξυπηρετούνται οι ανάγκες των ενδιαφερομένων και σε ποιά σημεία χρειάζεται να γίνουν τροποποιήσεις.

Παρακάτω παρατίθενται αναλυτικά τα αποτελέσματα της έρευνας που διενεργήθηκε στις Πρόνοιες Αθήνας, Πειραιά, Αγίας Παρασκευής, Αιγάλεω, Βόλου, Πάτρας καθώς και στο Κέντρο Βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ.

Τα αποτελέσματα αναλύονται με βάση τους τομείς στους οποίους είχε χωριστεί το ερωτηματολόγιο.

Συγκεκριμένα τα αποτελέσματα αφορούν:

- α) Δημογραφικά στοιχεία
- β) Την προετοιμασία των φυσικών γονέων στην υιοθεσία
- γ) Την προετοιμασία των θετών γονέων στην υιοθεσία
- δ) Την προετοιμασία του παιδιού για υιοθεσία
- ε) Τις μεθόδους επιλογής του θετού παιδιού
- στ) Το ταίριασμα φυσικής και θετής οικογένειας

ζ) Τις υπηρεσίες μετά την τοποθέτηση του παιδιού στη θετή οικογένεια.

η) Την αποκάλυψη στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο

θ) Την επικοινωνία του παιδιού με τη φυσική του οικογένεια και γενικές ερωτήσεις

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει ανάλυση των απαντήσεων που δόθηκαν σε κάθε ερώτηση με παράλληλη παράθεση του ανάλογου πίνακα.

Υπηρεσία	Αριθμός Κοινωνικών λειτουργών που μοιράστηκαν	Αριθμός ερωτηματολογίου που μοιράστηκαν	Συνολικός αριθμός κοινωνικών λειτουργών
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πειραιά	14	14	14
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αιγάλεω	5	7	7
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αγίας Παρασκευής	4	4	5
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αθήνας	6	13	13
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πάτρας	3	3	5
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Μαγνησίας	5	5	5
Κέντρο βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ"	4	10	18
Σύνολο	41	56	67

α) Στοιχεία Δείγματος

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πειραιά απασχολούνται 14 κοινωνικοί λειτουργοί, μοιράστηκαν 14 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν και τα 14.

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αιγάλεω απασχολούνται 7 κοινωνικοί λειτουργοί, μοιράστηκαν 7 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν και τα 5.

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αγίας Παρασκευής απασχολούνται 5 Κοινωνικοί Λειτουργοί, μοιράστηκαν 4 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν και τα 4.

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αθήνας απασχολούνται 13 Κοινωνικοί Λειτουργοί, μοιράστηκαν 13 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν 6.

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Ν. Αχαΐας απασχολούνται 5 κοινωνικοί λειτουργοί, μοιράστηκαν 3 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν 3.

Στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Ν. Μαγνησίας απασχολούνται 5 Κοινωνικοί Λειτουργοί, μοιράστηκαν 5 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν και τα 5.

Στο Κέντρο βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" απασχολούνται 18 Κοινωνικοί Λειτουργοί, μοιράστηκαν 10 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν 5.

Συνολικά στις υπηρεσίες που διενεργήθηκε η έρευνα απασχολούνται 67 κοινωνικοί Λειτουργοί, μοιράστηκαν 56 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν 41.

Όλοι οι ερωτηθέντες ήταν Κοινωνικοί Λειτουργοί.

β) Δημογραφικά στοιχεία και Γενικές Πληροφορίες

		Αριθμός	Ποσοστό
Ηλικία	25-30	1	2.4%
	30-35	9	22%
	35-40	9	22%
	40-45	10	24.38%
	45-50	4	75%
	50-55	5	12.17%
Δεν απάντησαν		3	7.3%
Σύνολο		41	100

Στους 41 (100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο το 2.4% ήταν 25-30 ετών, το 22% ήταν 30-35 ετών, το 75% ήταν 45-50 ετών, το 12.17% ήταν 50-55 ετών και 7.3% δεν έδωσαν απάντηση στην ερώτηση.

		Αριθμός	Ποσοστό %
Χρόνος Εργασίας στην Υπηρεσία	1-5	3	7.3%
	5-10	16	39.02%
	10-15	9	22%
	15-20	3	7.3%
	20-25	3	7.3%
	25-30	6	14.63%
	30-35	1	2.45%
Σύνολο		41	100

γ) Στους 41(100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο το 7.3% απασχολούνται στην υπηρεσία 1-5 χρόνια, το 39.02% 5-10 χρόνια, το 22% 10-15 χρόνια, το 7.3% 15-20 χρόνια, 7.3% 20-25 χρόνια, 14.63% 25-30% χρόνια και το 2.45% 30-35 χρόνια.

		Αριθμός	Ποσοστό(%)
Χρόνος Απασχόλησης	1-5	7	17.07
	5-10	13	31.70
	10-15	10	24.39
	15-20	2	4.87
	20-25	1	2.45
	25-30	7	17.07
	30-35	1	2.45
Σύνολο		41	100

δ) Στους 41 (100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς 17.07% απασχολούνται με υιοθεσίες 1-5 χρόνια, 31.70% 5-10 χρόνια, 24.39% 10-15 χρόνια, 4.87% 15-20 χρόνια, 2.45% 20-25 χρόνια, 17.07% 25-30 χρόνια και 2.45% 30-35 χρόνια.

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
Παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων επιμόρφωσης	ΝΑΙ	25	60.97
	ΟΧΙ	16	39.03
Σύνολο		41	100

ε) Στους 41(100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς ποσοστό 60.97% έχουν παρακολουθήσει ειδικά σεμινάρια επιμόρφωσης και 39.03% δεν παρακολούθησαν ποτέ σεμινάρια επιμόρφωσης.

1) Υπηρεσίες από τις οποίες διενεργούνται υιοθεσίες στην Ελλάδα

α	Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία
β	Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας
γ	Κέντρο βρεφών "ΜΗΤΕΡΑ"
δ	ΕΟΠ
ε	"Αγ. Στυλιανός"
στ	ΠΙΚΠΑ
ζ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΑ

Στον πίνακα Νο 1 φαίνονται οι υπηρεσίες που διενεργούν υιοθεσίες στην Ελλάδα σήμερα και που είναι οι εξής:

- α) Διεθνή κοινωνική υπηρεσία
- β) Διευθύνσεις κοινωνικής πρόνοιας
- γ) Κέντρο βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ"
- δ) Εθνικός οργανισμός πρόνοιας (ΕΟΠ)
- ε) Αγ.Στυλιανός
- στ) Π.Ι.Κ.Π.Α.
- ζ) Δημοτικά βρεφοκομεία

2) Αναγκαιότητα Επιμόρφωσης των Κοινωνικών Λειτουργών

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 2 φαίνεται η αναγκαιότητα επιμόρφωσης των Κοινωνικών Λειτουργών. Από τους 41 (100%) ερωτηθέντες όλοι απάντησαν θετικά στην αναγκαιότητα αυτή.

3) Α. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Τομείς βαρύτητας της κοινωνικής μελέτης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	περισσότερη στο παιδί	-	-
β	περισσότερη στους θετούς γονείς	3	7.32
γ	περισσότερη στους φυσικούς γονείς	-	-
δ	περισσότερη στο παιδί και στους θετούς γονείς	7	17.07
ε	περισσότερη στο παιδί και στους φυσικούς γονείς	1	2.45
στ	περισσότερη στους φυσικούς και θετούς γονείς	4	9.75
ζ	σε όλους εξίσου	26	63.4
η	κάτι άλλο	-	-
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 3 φαίνονται οι τομείς βαρύτητας της Κοινωνικής μελέτης. Στους 41 (100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς ποσοστό 0% απάντησε ότι πρέπει να δίνεται περισσότερη βαρύτητα στο παιδί, 7.32% περισσότερη στους θετούς γονείς, 0% περισσότερη στους φυσικούς γονείς, 17.07% περισσότερη στο παιδί και στους

θετούς γονείς, 2.45% στο παιδί και τους φυσικούς γονείς, 9.75% στους φυσικούς και θετούς γονείς και 63.41% απάντησαν σε όλους εξίσου.

4) Στάση του Κοινωνικού λειτουργού απέναντι στην απόφαση της φυσικής μητέρας

		Αριθμός	Ποσοστό
α	Ο κοινωνικός λειτουργός να είναι αμέτοχος στην απόφαση της μητέρας	4	9.75%
β	Ο κοινωνικός λειτουργός να είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση	1	2.45%
γ	Ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά τη φυσική μητέρα να ξεκαθαρίσει τα συναισθήματά της αλλά η τελική απόφαση είναι δική της	36	87.80%
δ	Κάτι άλλο	-	-
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 4 φαίνεται η στάση του Κοινωνικού λειτουργού απέναντι στην απόφαση της φυσικής μητέρας. 9.75% απάντησαν ότι ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να είναι αμέτοχος στην απόφαση της μητέρας, 2.45% απάντησαν ότι ο Κοινωνικός λειτουργός πρέπει να είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση και 87.80% απάντησαν ότι ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να βοηθά τη μητέρα να ξεκαθαρίσει τα συναισθήματά της αλλά η τελική απόφαση να είναι δική της.

5) Εναλλακτικές λύσεις στην περίπτωση που η φυσική μητέρα αδυνατεί να πάρει μια απόφαση για το παιδί της

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να επέμβει το δικαστήριο να ορίσει την απόφαση	5	12.20
β	Πρέπει να ξεκινήσει συνεργασία της φυσικής μητέρας με άλλο κοινωνικό λειτουργό	5	12.20
γ	Κάτι άλλο	28	68.29
δ	Δέν απάντησαν	3	7.31
	Σύνολο	41	100

Στόν πίνακα Νο 5 φαίνονται οι εναλλακτικές λύσεις στην περίπτωση που η φυσική μητέρα αδυνατεί να πάρει μια απόφαση για το παιδί της. Ποσοστό 12.20% απάντησε ότι πρέπει να επέμβει το δικαστήριο και να ορίσει την απόφαση. Ποσοστό 12.20% απάντησε ότι πρέπει να ξεκινήσει συνεργασία της φυσικής μητέρας με άλλο κοινωνικό λειτουργό. 68.29% απάντησαν κάτι άλλο σύμφωνα με τους φορείς απασχόλησής τους και την εμπειρία τους. Τέλος 7.31% δεν απάντησαν.

- 6) Θηλασμός του παιδιού πριν υιοθετηθεί Επαφές της φυσικής μητέρας με το παιδί της πριν αυτό υιοθετηθεί

		Αριθμός	Ποσοστό %	
α	Πρέπει να θηλάσει το παιδί της πριν αυτό δοθεί για υιοθεσία	συμφωνώ	16	39.03
		μάλλον συμφωνώ	2	4.87
		μάλλον διαφωνώ	5	12.20
		διαφωνώ	16	39.03
Σύνολο	δεν απάντησαν	2	4.87	
		41	100	
β	Πρέπει να επισκέπτεται το παιδί της κατά την προσωρινή παραμονή του στο ίδρυμα ή την αναδοχή του οικογένεια, πριν την υιοθεσία του	συμφωνώ	12	29.28
		μάλλον συμφωνώ	3	7.3
		μάλλον διαφωνώ	3	12.20
		διαφωνώ	17	41.46
Δεν απάντησαν		4	9.75	
Σύνολο		41	100	

Στον πίνακα Νο 6 φαίνονται οι στάσεις της φυσικής μητέρας για το θηλασμό του παιδιού και για τις επαφές της γιαυτό πριν να γίνει η υιοθεσία.

- α) 39.03% απάντησε ότι "συμφωνούμε να θηλάσει η μητέρα πριν την υιοθεσία", 4.87% απάντησε "μάλλον συμφωνώ", 12.20% "μάλλον διαφωνώ", 39.03% "διαφωνώ" και 4.87% δεν απάντησαν.
- β) 29.28% απάντησε ότι συμφωνούσε στο να επισκέπτεται η μητέρα το παιδί της κατά την προσωρινή παραμονή του στο ίδρυμα ή την ανάδοχη οικογένεια πριν την υιοθεσία του. 7.3% απάντησε "μάλλον συμφωνώ", 12.20% απάντησε "μάλλον διαφωνώ", 41.46%

απάντησε "διαφωνώ" και 9.75% δεν απάντησε.

- 7) Επαφή της φυσικής μητέρας με το παιδί της, αφού έχει αποφασίσει για την υιοθεσία του.

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να το δει μετά τη γεννησή του	9	21.95
β	να μη το δει καθόλου	2	4.87
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση	28	68.32
δ	κάτι άλλο	1	2.43
ε	δεν ξέρω	1	2.43
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 7 φαίνονται εναλλακτικές λύσεις της μητέρας, όταν έχει αποφασίσει να δώσει το παιδί της σχετικά με το αν πρέπει να έχει επαφή μαζί του ή όχι. Ποσοστό 21.95% απάντησε ότι πρέπει να το δει μετά τη γεννησή του, 4.87% απάντησε "να μην το δει καθόλου", 68.32% απάντησε να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση, 2.43% απάντησαν "κάτι άλλο" και 2.43% απάντησαν "δεν ξέρω".

3) Χρόνος συνάντησης (3 μήνες) της μητέρας για την υιοθεσία του παιδιού της.

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να αυξηθεί	16	39.03
β	Πρέπει να μειωθεί	2	4.87
γ	Πρέπει να μένει ο ίδιος	23	56.1
δ	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 8 φαίνεται η άποψη των Κοινωνικών Λειτουργών για το χρόνο συναίνεσης (3 μήνες) της μητέρας για την υιοθεσία του παιδιού της. Από τους 41 (100%) Κοινωνικούς Λειτουργούς 39.03% απάντησαν ότι πρέπει να αυξηθεί, 4.87% ότι πρέπει να μειωθεί και 56.1% ότι πρέπει να μένει ο ίδιος.

9) Επιχειρήματα ερωτηθέντων για την αύξηση, μείωση ή παραμονή του ίδιου χρόνου συνάντησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Να παραμείνει ο ίδιος γιατί αρκεί ώστε να πάρει σωστή απόφαση η μητέρα	2	4.87
β	Να μείνει όπως είναι προκειμένου να αποφευχθεί να μη μεγαλώσει το χρονικό διάστημα που το παιδί θα μείνει σε εκρεμότητα	2	4.87
γ	Εξαρτάται από το πόσο προετοιμασμένη είναι η μητέρα	1	2.43
δ	Κάθε περίπτωση είναι εξατομικευμένη	2	4.87
ε	Αρκεί ο χρόνος εφόσον η μητέρα σκέφτεται την υιοθεσία από τη σύλληψη του παιδιού	2	4.87
στ	Αρκεί ο χρόνος εφόσον η φυσική μητέρα συνεργάζεται με τον κοινωνικό λειτουργό	1	2.45
ζ	Αρκεί ο χρόνος για να ξεκαθαρίσει συναισθήματα και να αντιμετωπίσει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα	15	36.58
η	Να αυξηθεί προκειμένου η φυσική μητέρα να μην πάρει μια βεβιασμένη απόφαση	4	9.75
θ	Να αυξηθεί ο χρόνος ώστε να υπάρχει περισσότερη συνεργασία της φυσικής οικογένειας με την οργάνωση	3	7.35
ι	Δεν απάντησαν	10	24.4
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 9 δίνονται τα επιχειρήματα των ερωτηθέντων σχετικά με την αύξηση, μείωση ή παραμονή του ίδιου χρόνου συναίνεσης της φυσικής μητέρας. Ποσοστό 17.10% απάντησε ότι πρέπει να αυξηθεί, έτσι ώστε η μητέρα να μην πάρει βεβιασμένη απόφαση και να υπάρχει περισσότερη συνεργασία της φυσικής

οικογένειας με την οργάνωση, 4.86% απάντησε ότι πρέπει να μειωθεί αλλά κάθε περίπτωση είναι εξατομικευμένη και σημαντικό ρόλο παίζει η προετοιμασία της φυσικής μητέρας. Ποσοστό 53.64% απάντησε ότι πρέπει ο χρόνος να παραμείνει ο ίδιος γιατί α) είναι αρκετός για να ξεκαθαριστούν συναισθήματα και να αντιμετωπισθούν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. β) Η μητέρα σκέφτεται την υιοθεσία από τη σύλληψη του παιδιού γ) γιατί η συνεργασία με τον Κοινωνικό Λειτουργό είναι βοηθητική και δ) είναι για το καλό του παιδιού αφού αποφεύγεται μεγάλη περίοδος εκρεμότητας του παιδιού. Τέλος, 24.40% δεν απάντησε.

10) Αλλαγή του Κοινωνικού Λειτουργού στη συνεργασία με τους φυσικούς γονείς και στη διενέργεια της κοινωνικής μελέτης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	13	31.71
β	ΟΧΙ	26	63.42
γ	Δεν απάντησαν	2	4.87
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 10 φαίνονται οι απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με την αλλαγή του κοινωνικού λειτουργού που διενεργεί την κοινωνική μελέτη από αυτόν που συνεργάζεται με τους φυσικούς γονείς. 31.71% απάντησαν ότι πρέπει να αλλάξει, 63.42% απάντησαν ότι δεν πρέπει να αλλάξει και 4.87% δεν απάντησαν.

11) Συνεργασία κοινωνικού λειτουργού και με τους δύο γονείς

		Ατομο	Ποσοστό (%)
α	Συνεργασία μόνο με τη φυσική μητέρα	-	-
β	Συνεργασία μόνο με το φυσικό πατέρα	-	-
γ	Συνεργασία και με τους δυο	41	100
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 11 φαίνονται οι απαντήσεις των ερωτηθέντων σχετικά με τη συνεργασία του Κοινωνικού Λειτουργού και με τους δύο φυσικούς γονείς. Ποσοστό 100% απάντησε ότι, εφόσον αυτή είναι δυνατή, πρέπει να γίνεται και με τους δύο.

B. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

12) Θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονιών

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	39	95.13
β	ΟΧΙ	2	4.87
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 12 φαίνεται η άποψη των 41 (100%) Κοινωνικών λειτουργών για τη θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονέων. Ποσοστό 95.13% απάντησαν "ναι" και 4.87% απάντησε "οχι".

13) Προϋπόθεση για την επιλογή των θετών γονέων από την Κοινωνική οργάνωση

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Αποδοχή της ατεκνίας τους	38	27.33
β	Διάθεση για μελλοντική ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία	33	23.74
γ	Απαλλαγή από το φόβο για μελλοντικά προβλήματα οφειλόμενα σε κληρονομίες	27	19.43
δ	Ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις από το παιδί	24	17.26
ε	Παιδοκεντρικές τάσεις	17	12.24
	Σύνολο	139	100

Στον πίνακα Νο 13 φαίνονται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την επιλογή των θετών γονέων από την οργάνωση. Ποσοστό 27.33% θεώρησε σημαντικό την αποδοχή της ατεκνίας από το θετό ζευγάρι, 23.74% τη διάθεση των θετών γονέων για μελλοντική ενημέρωση του παιδιού τους, 19.43% την απαλλαγή από το φόβο για μελλοντικά προβλήματα οφειλόμενα σε κληρονομικές καταβολές, 17.26% τις ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις από το παιδί τους και 12.24% τις παιδοκεντρικές τάσεις.

14) Κριτήρια καταλληλότητας ενός ζεύγους για υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Τρόπος επικοινωνίας του ζευγαριού	36	18.46
β	Υγεία	36	18.46
γ	Ηλικία	35	17.95
δ	Υπαρξη στενού δεσμού με το συγγενικό τους περιβάλλον	29	14.87
ε	Μορφωτική κατάσταση των θετών γονιών	25	12.82
στ	Οικονομική κατάσταση των θετών γονιών	23	11.79
ζ	Εξωτερική εμφάνιση του ζεύγους	11	5.65
	Σύνολο	195	100

Στον πίνακα Νο 14 παρουσιάζονται τα κριτήρια καταλληλότητας ενός ζεύγους για υιοθεσία. Ποσοστό 18.46% υποστηρίζει τον τρόπο επικοινωνίας του ζευγαριού, 18.46% υποστηρίζει την υγεία των θετών γονιών, 17.95% την ηλικία, 14.87% την ύπαρξη στενών δεσμών με το συγγενικό περιβάλλον, 12.82% το μορφωτικό επίπεδο των θετών γονέων, 11.89% την οικονομική κατάστασή τους και 5.65% την εξωτερική εμφάνισή του.

15) Προβλήματα των θετών γονέων που πρέπει να γίνονται αντικείμενο συζήτησης με τον Κοινωνικό Λειτουργό

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αποδοχή της υιοθεσίας από το παιδί	2	3.13
β	αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί από τους θετούς γονείς	6	9.37
γ	αντιμετώπιση του παιδιού μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας από τους θετούς γονείς	6	7.81
δ	ικανότητα επικοινωνίας θετών γονέων - θετού παιδιού	5	9.37
ε	θέματα διαπαιδαγώγησης που αφορούν το θετό παιδί	5	7.81
στ	αποδοχή τους από το παιδί	1	1.5
ζ	αντιμετώπιση της αναζήτησης από το παιδί των φυσικών γονέων του	4	6.25
η	όλα τα παραπάνω	34	53.14
θ	κάτι άλλο	1	1.56
	Σύνολο	64	100

Στον πίνακα Νο 15 φαίνονται τα προβλήματα των θετών γονέων που πρέπει να γίνουν αντικείμενο συζήτησης με τον Κοινωνικό Λειτουργό. Ποσοστό 3.13% απάντησε την αποδοχή της υιοθεσίας από το παιδί, 9.37% απάντησαν την αποκάλυψη της υιοθεσίας από τους

θετούς γονείς, 7.81% την αντιμετώπιση του παιδιού μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας από τους θετούς γονείς, 9.37% την ικανότητα επικοινωνίας θετών γονέων - θετού παιδιού, 7.81% θέματα διαπαιδαγώγησης που αφορούν το θετό παιδί, 6.25% την αντιμετώπιση της αναζήτησης από το παιδί των φυσικών γονέων του, 1.56% κάτι άλλο και 53.14% θεώρησαν σημαντικά όλα τα παραπάνω.

16) Αποφάσεις για έγκριση ή απόρριψη της αίτησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	από το Διευθυντή της Κοινωνικής οργάνωσης όπως ορίζεται σήμερα	-	-
β	από συλλογικά επιστημονικά όργανα (ψυχίατρος + ψυχολόγος)	3	7.31
γ	από κοινωνικούς λειτουργούς	3	7.31
δ	από συνδυασμό των παραπάνω	34	82.93
	Δεν απάντησαν	1	2.45
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 16 φαίνεται η άποψη των ερωτηθέντων σχετικά με το ποιός πρέπει να εγκρίνει ή να απορρόπει τις αιτήσεις για υιοθεσία. 0% απάντησε από το Διευθυντή της κοινωνικής οργάνωσης όπως ορίζεται σήμερα, 7.31% από συλλογικά επιστημονικά όργανα, 7.31% από κοινωνικούς λειτουργούς, 82.93% από συνδυασμό των παραπάνω και 2.45% δεν απάντησαν.

17) Απόρριψη της αίτησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πρέπει να δίνονται οι πραγματικοί λόγοι απόρριψης	9	21.95
β	πρέπει να χρησιμοποιούνται δικαιολογίες ώστε το ζευγάρι να μην αισθανθεί αποτυχημένο	-	-
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα ηκάθε περίπτωση	31	75.60
δ	κάτι άλλο	1	2.45
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 17 φαίνονται οι εναλλακτικές λύσεις των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με την απόρριψη της αίτησης των θετών γονέων από την οργάνωση. Ποσοστό 21.95% απάντησε ότι πρέπει να δίνονται οι πραγματικοί λόγοι απόρριψης, ποσοστό 0% ότι πρέπει να χρησιμοποιούνται δικαιολογίες, 75.60% να εξετάζεται εξατομικευμένα κάθε περίπτωση και 2.45% κάτι άλλο.

Γ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

18) Ποιούς πρέπει να εξυπηρετεί η υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αποκλειστικά το συμφέρον του παιδιού	24	58.53
β	τις ανάγκες των θετών γονέων	-	-
γ	εξίσου τις ανάγκες του παιδιού και των θετών γονέων	14	34.15
	Δεν απάντησαν	3	7.32
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 18 φαίνεται ποιούς πρέπει να εξυπηρετεί η υιοθεσία. Από τους 41 (100%) κοινωνικούς λειτουργούς 58.53% απάντησαν αποκλειστικά το συμφέρον του παιδιού. Ποσοστό 0% τις ανάγκες παιδιού και θετών γονέων και 7.32% δεν απάντησαν.

19) Τρόποι τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	απευθείας τοποθέτηση του παιδιού αμέσως μετά τη γέννησή του	19	46.35
β	μη απευθείας τοποθέτηση του παιδιού	16	39.02
	Δεν απάντησαν	6	14.63
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 19 φαίνονται οι τρόποι τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια. 46.36% υποστηρίζουν την απευθείας τοποθέτηση του παιδιού αμέσως μετά τη γέννησή του, 39.02% τη μη απευθείας τοποθέτηση και 14.63% δεν απάντησαν.

20). Λόγοι που συνηγορούν στην απευθείας τοποθέτηση

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ενίσχυση δεσμού θετής μητέρας - παιδιού	5	9.25
β	αίσθηση ικανοποίησης της φυσικής μητέρας για το μελλοντικό σταθερό οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού της	4	7.40
γ	περιορισμός εναλλαγής των προσώπων που φροντίζουν το παιδί	6	11.15
δ	αποφυγή τραυματικών ψυχο,ογικών εμπειριών από το παιδί	10	18.51
ε	όλα τα παραπάνω	18	33.33
στ	κάτι άλλο	4	7.40
	Δεν απάντησαν	7	12.96
	Σύνολο	54	100

Στον πίνακα Νο 20 φαίνονται οι λόγοι που συνηγορούν στην απευθείας τοποθέτηση. Το 9.25% απάντησε ότι ενισχύεται ο δεσμός θετής οικογένειας και παιδιού, 7.40% ότι μεγαλώνει η αίσθηση ικανοποίησης της φυσικής μητέρας για το μελλοντικό σταθερό οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού της, 11.15% ότι περιορίζονται οι εναλλαγές των προσώπων που φροντίζουν το παιδί, 18.15% ότι αποφεύγονται οι τραυματικές ψυχολογικές εμπειρίες από το παιδί, 33.33% απάντησαν "όλα τα παραπάνω", 7.40% "κάτι άλλο" και 12.96%

δεν απάντησαν στην ερώτηση.

21) Αναγκαιότητα ιατρικού ιστορικού του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 21 φαίνεται η αναγκαιότητα ύπαρξης ιατρικού ιστορικού του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία. ποσοστό 100% "ναι".

22) Σημασία των ψυχολογικών TESTS στη φάση προετοιμασίας του παιδιού

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πρέπει να τοποθετούνται σε θετή οικογένεια αφού εξετάσουν τυχόν προβλήματα τους	40	97.55
β	πρέπει να τοποθετούνται σε θετή οικογένεια ανεξάρτητα αν υπάρχουν προβλήματα	1	2.45
γ	δεν πρέπει να τοποθετούνται	-	-
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 23 φαίνεται η άποψη κοινωνικών λειτουργών σχετικά με την τοποθέτηση μεγαλύτερων παιδιών με τραυματικές εμπειρίες σε θετές οικογένειες. Ποσοστό 97.55% απάντησαν ότι πρέπει να τοποθετούνται αφού εξεταστούν τυχόν προβλήματα τους, 2.45% απάντησε ότι πρέπει να τοποθετούνται σε θετή οικογένεια, ανεξάρτητα αν υπάρχουν προβλήματα, 0% ότι δεν πρέπει να τοποθετούνται.

Δ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

24) Καταλληλότερη μέθοδος επιλογής του θετού παιδιού από τους θετούς γονείς

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο ή περισσότερων παιδιών	3	7.31
β	οι θετοί γονείς να μην έχουν δικαίωμα επιλογής	5	12.16
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση	32	78.08
	Δεν απάντησαν	1	2.43
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 24 φαίνεται η άποψη των κοινωνικών λειτουργών για το ποιά θεωρούν ως την καταλληλότερη μέθοδο επιλογής του θετού παιδιού από τους θετούς γονείς. 7.31% απάντησαν να έχουν οι θετοί γονείς δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο ή περισσότερων παιδιών, 12.16% να μην έχουν οι θετοί γονείς δικαίωμα επιλογής, 78.08% να εξετάζεται εξατομικευμένα κάθε περίπτωση και 2.45% δεν απάντησαν.

15) Η επιλογή του παιδιού

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	να γίνεται μέσα από επίδειξη του παιδιού στους θετούς γονείς	1	12.19
β	η τελική απόφαση της επιλογής να είναι αποτέλεσμα προσωπικής επαφής παιδιού και θετών γονέων	35	85.36
γ	Κάτι άλλο	5	2.45
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 25 φαίνονται οι τρόποι επιλογής του παιδιού (μετα τη βρεφική ηλικία) από τους γονείς. 12.19% απάντησαν να γίνεται μετά από επίδειξη του παιδιού στους θετούς γονείς, εν αγνοία αυτού. 85.36% η τελική απόφαση της επιλογής να είναι αποτέλεσμα προσωπικής επαφής παιδιού και θετών γονέων και 2.45% απάντησαν "κάτι άλλο".

Ε. ΤΑΪΡΙΑΣΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

26) Κριτήρια για το ταΐριασμα φυσικής και θετής οικογένειας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πνευματικό επίπεδο	9	12.69
β	μορφωτικό επίπεδο	5	7.05
γ	πολιτιστικό επίπεδο	8	11.26
δ	εμφανησιακά χαρακτηριστικά	9	12.67
ε	θρησκευτικές πεποιθήσεις	4	5.64
στ	φυλετικοί - εθνικοί παράγοντες	6	8.45
ζ	τρόπος ζωής και συνήθειες οικογένειας	12	16.90
η	όλα τα παραπάνω	14	19.72
θ	κάτι άλλο	2	2.82
	Δεν απάντησαν	2	2.82
	Σύνολο	71	100

Στον πίνακα Νο 26 φαίνονται τα κριτήρια για το ταΐριασμα της φυσικής και θετής οικογένειας. 12.67% θεώρησαν σημαντικό στο πνευματικό επίπεδο, 7.05% το μορφωτικό επίπεδο, 11.26% το πολιτιστικό επίπεδο, το 12.67% τα εμφανησιακά χαρακτηριστικά, 5.64% τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, 8.45% τους φυλετικούς-εθνικούς παράγοντες, 16.90% τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες της οικογένειας, 19.72% σημείωσαν όλα τα παραπάνω, 2.82% απάντησαν "κάτι άλλο" και

2.82% δεν απάντησαν στην ερώτηση.

ΣΤ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

27) Αναγκαιότητα συνέχισης συνεργασίας της κοινωνικής οργάνωσης με τη θετή οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 28 παρουσιάζεται η αναγκαιότητα της συνέχειας συνεργασίας της κοινωνικής οργάνωσης με τη θετή οικογένεια. Από τους 41 (100%) ερωτηθέντες όλοι απάντησαν θετικά.

28) Τρόποι συνέχισης συνεργασίας κοινωνικής οργάνωσης - θετής οικογένειας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	επισκέψεις - συνεντεύξεις, ενημέρωση από το μέρος του κοινωνικού λειτουργού	12	34.28
β	ενημέρωση και κατευθύνσεις προς τους θετούς γονείς για τυχόν προβλήματα	7	20%
γ	παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού σε τακτά χρονικά διαστήματα	6	17.15%
δ	παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού σε αραιά χρονικά διαστήματα	4	11.42
ε	πρωτοβουλία από τους θετούς γονείς για συναντήσεις - συζητήσεις με τον κοινωνικό λειτουργό	6	17.15
	Σύνολο	35	100

Στον πίνακα Νο 28 φαίνονται μερικοί από τους τρόπους που πρότειναν οι κοινωνικοί λειτουργοί για την συνέχιση της συνεργασίας μεταξύ αυτών και της θετής οικογένειας. Ποσοστό

34.28% πρότειναν επισκέψεις, συνεντεύξεις και ενημέρωση από την πλευρά του κοινωνικού λειτουργού, 20% την ενημέρωση και κατευθύνσεις προς τους θετούς γονείς για τυχόν προβλήματα, 17.15% τακτά χρονικά διαστήματα, 11.4% παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού σε αραιά χρονικά διαστήματα και 17.15% την πρωτοβουλία από τους θετούς γονείς για συναντήσεις, συζητήσεις με τον κοινωνικό λειτουργό.

2. ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ

29) Ιδανικότερη ηλικία για την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	προσχολική ηλικία	37	90.23
β	σχολική ηλικία	1	2.45
γ	εφηβική ηλικία	-	-
δ	σε καμία από τις παραπάνω ηλικίες	1	2.45
ε	κάτι άλλο	2	4.87
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 29 φαίνεται η άποψη των ερωτηθέντων κοινωνικών λειτουργών για την ιδανικότερη ηλικία αποκάλυψης στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο. 90.23% θεώρησαν την προσχολική ηλικία, 2.45% τη σχολική ηλικία, 0% την εφηβική ηλικία, 2.45% καμία από τις παραπάνω ηλικίες. Στην απάντηση "κάτι άλλο" δόθηκαν δύο απαντήσεις. Η πρώτη ήταν ότι δε θεωρείται απαραίτητη η αποκάλυψη της υιοθεσίας και η άλλη ότι πρέπει να ξεκινά η ενημέρωση από την προσχολική ηλικία και να συνεχίζεται σταδιακά ανάλογα με την ωριμότητα του παιδιού.

30) Πηγή αποκάλυψης της υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	από θετούς γονείς	39	95.10%
β	από συγγενείς των θετών γονιών	-	-
γ	από τους φυσικούς γονείς	-	-
δ	από την οργάνωση	-	-
ε	από τη γειτονιά	-	-
στ	από φίλους	-	-
ζ	κάτι άλλο	1	2.45
η	Δεν απάντησαν	1	2.45
	Σύνολο	41	100

Στον πίνακα Νο 30 φαίνονται οι πηγές αποκάλυψης της υιοθεσίας στο παιδί. 95.10% υποστηρίζουν να γίνεται η αποκάλυψη από τους θετούς γονείς. Ποσοστό 2.45% απάντησαν ότι δεν θεωρείται σκόπιμο να αποκαλύπτεται η υιοθεσία και ποσοστό 2.45% δεν απάντησαν στην ερώτηση.

Η. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

31) Παρότρυνση του θετού παιδιού για αναζήτηση των φυσικών του γονέων

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	13	31.70
β	ΟΧΙ	25	60.98
	Δεν απάντησαν	3	7.32
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 31 φαίνεται η αποψη των ερωτηθέντων για την αναζήτηση των φυσικών γονέων από το παιδί τους. 31.70% απάντησε "ναι" στη παρότρυνση, 60.98% "όχι" και 7.32% δεν απάντησε.

32) Αποτέλεσμα της σχέσης του παιδιού με την φυσική του οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αλοκλήρωση της ταυτότητας του παιδιού	28	34.14
β	ενίσχυση του δεσμού του παιδιού με τους θετούς γονείς	33	40.24
γ	δημιουργία σύγχυσης στο παιδί	9	10.97
δ	διατάραξη οικογενειακής γαλήνης της θετής οικογένειας	10	12.20
ε	κάτι άλλο	2	2.45
	Σύνολο	82	100

Στον πίνακα Νο 32 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πιθανής σχέσης του παιδιού με τη φυσική οικογένεια. 34.14% απάντησαν ότι η σχέση του παιδιού με τη φυσική του οικογένεια συντελεί στην ολοκλήρωση της οικογένειάς του. 40.24% ενισχύει το δεσμό του παιδιού με τους θετούς γονείς, 10.97% ότι δημιουργεί σύγχυση στο παιδί, 12.20% ότι διαταράσσει την οικογενειακή γαλήνη της θετής οικογένειας και 2.45% κάτι άλλο.

θ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

33) θέσπιση ειδικού δικαστηρίου για εκδίκαση υποθέσεων υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	40	97.55
β	ΟΧΙ	1	2.45
Σύνολο		41	100

Στον πίνακα Νο 33 φαίνεται η άποψη των ερωτηθέντων κοινωνικών λειτουργών για την εκδίκαση υποθέσεων υιοθεσίας. 97.55% απάντησαν "ναι" και 2.45% "όχι".

34) Αλλαγές στην ισχύουσα νομοθεσία περί υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Νομοθετική ρύθμιση για απόκλιση ιδιωτικών υποθέσεων	15	48.38
β	θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας θετών γονέων	7	22.58
γ	Προσκόμιση ψυχολογικής - ψυχιατρικής βεβαίωσης για τους θετούς γονείς	5	16.14
δ	Να αλλάξει όλη η νομοθεσία με συμμετοχή ειδικής ομάδας επιστημόνων που ασχολούνται με υιοθεσίες	4	16.12
	Σύνολο	31	100

Στον πίνακα Νο 34 φαίνονται οι τέσσερις σημαντικότερες προτάσεις για αλλαγές στην ισχύουσα νομοθεσία περί υιοθεσίας. 48.38% προτείνουν νομοθετική ρύθμιση για απόκλιση των ιδιωτικών υιοθεσιών, 22.58% προτείνουν τη θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονέων, 16.14% την κατοχύρωση νομοθετικά προσκόμισης ψυχολογικής - ψυχιατρικής βεβαίωσης για τους θετούς γονείς και 16.12% προτείνουν την αλλαγή όλης της ισχύουσας νομοθεσίας με συμμετοχή ειδικής ομάδας επιστημόνων που ασχολούνται με υιοθεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να ληφθεί η γνώμη των κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με υιοθεσίες, σχετικά με το θεσμό αυτό, προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποιά σημεία εξυπηρετούνται οι ανάγκες των ενδιαφερομένων (φυσικοί/θετοί γονείς, παιδί) και σε ποιά χρειάζεται να υπάρξουν τροποποιήσεις.

Μετά τη διενέργεια της έρευνας τα συμπεράσματα που εξήχθησαν με βάση τους στόχους που είχαν τεθεί παρατίθενται παρακάτω.

1) Όσον αφορά την αποψη των κοινωνικών λειτουργών στα ζητήματα εκείνα της υιοθεσίας που θεωρητικά εκφράζονται αντιθετες απόψεις, πραγματι φάνηκε ότι οι απόψεις των ερωτηθέντων δίστανται. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Στην ερώτηση που αφορούσε το θηλασμό του παιδιού από τη φυσική του μητέρα, 39,03% άπαντησε ότι πρέπει να το θηλάσει η μητέρα του και 39,03% απάντησε ότι δεν πρέπει.
- Στην ερώτηση που αφορούσε τους τρόπους τοποθέτησης του παιδιού στην θετή οικογένεια, ποσοστό 46,35% υποστήριξε την απευθείας τοποθέτηση και ποσοστο 39,02% υποστήριξε την μη απευθείας.

2) Σχετικά με την δυνατότητα διατύπωσης γενικών αρχών στα ζητήματα υιοθεσίας φάνηκε από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων ότι κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα, αφού εμπλέκονται άνθρωποι με διαφορετικές προσωπικότητες, εμπειρίες και συναισθήματα. Πχ. στις ερωτήσεις 7 και 8 ποσοστό 68,35% και 75,60% αντιστοίχα, υποστήριξαν την ανάγκη εξατομίκευσης της κάθε περίπτωσης.

Παρ' όλα αυτά υπήρξαν απαντήσεις στις οποίες φάνηκε γενική ομοφωνία. Πχ. στην περίπτωση συνεργασίας του κοινωνικού λειτουργού και με τους δύο φυσικούς γονείς. Ποσοστό 100% απάντησε θετικά. Επίσης στην ερώτηση για την αναγκαιότητα ύπαρξης ιατρικού ιστορικού του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία. Τέλος, και οι 41 (100%) ερωτηθέντες συμφώνησαν στη συνέχιση της συνεργασίας μεταξύ κοινωνικής οργάνωσης και θετής οικογένειας με την τοποθέτηση του παιδιού.

3) Αναφορικά με την συνέπεια στην εφαρμογή των θεωρητικών δεδομένων στην πράξη, από την έρευνα αυτή αποδείχθηκε ότι αυτό είναι αρκετά δύσκολο. Πχ. στην ερώτηση 18, ενώ στη θεωρία υποστηρίζεται ότι η υιοθεσία πρέπει να εξυπηρετεί αποκλειστικά το συμφέρον του παιδιού ποσοστό 34,15% υποστηρίζει ότι η υιοθεσία πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες και του παιδιού και της θετής οικογένειας.

Επίσης, ενώ στη θεωρία αποδεικνύεται η αναγκαιότητα ενημέρωσης του παιδιού για την θετή του ιδιότητα, ποσοστό 2,45% απάντησε ότι δεν θεωρεί απαραίτητη την αποκάλυψη της υιοθεσίας.

4) Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας εκφράστηκε η ανάγκη όλων των ερωτηθέντων κοινωνικών λειτουργών (100%) για ειδική επιμόρφωση σχετικά με το θεσμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι ποσοστό 39,03% δεν είχε παρακολουθήσει ποτέ

διενεργούσε υιοθεσίες.

5) Διαπιστώνεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό (50,07%) των ερωτηθέντων κοινωνικών λειτουργών θεωρούν ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιλογή των θετών γονέων από την κοινωνική οργάνωση, την αποδοχή της ατεκνίας τους και τη διαθεση για μελλοντική ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του.

Όσον αφορά τα κριτήρια καταλληλότητας ενός ζεύγους για υιοθεσία το μεγαλύτερο ποσοστό (55,87%) των ερωτηθέντων θεωρούν σημαντικότερα κριτήρια α) τον τρόπο επικοινωνίας του ζευγαριού β) την υγεία του και γ) την ηλικία του, ενώ ένα μικρό ποσοστό (5,65%) θεωρεί την εξωτερική εμφάνιση του ζεύγους σημαντικότερο κριτήριο καταλληλότητας.

Όσον αφορά τα προβλήματα των μελλοντικών θετών γονέων για την υιοθεσία, φόβους και ανησυχίες τους γι' αυτή διαπιστώθηκε ότι ένα ποσοστό 53,14% υποστηρίζει πως όλα είναι εξίσου σημαντικά και πρέπει να γίνουν αντικείμενο χειρισμού από τον κοινωνικό λειτουργό.

6) Από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι το υψηλότερο ποσοστό (75,60%) των ερωτηθέντων υποστηρίζουν ότι κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα όσον αφορά τους λόγους απόρριψης της αιτήσης των μελλοντικών θετών γονέων, ενώ ένα ποσοστό 21,95% υποστηρίζει ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίνονται οι πραγματικοί λόγοι απόρριψης.

7) Όσον αφορά την ιδανικότερη ηλικία για την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί, το μεγαλύτερο ποσοστό (90,23%) των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι η προσχολική ηλικία είναι η ιδανικότερη.

Σχετικά με την πηγή αποκάλυψης της υιοθεσίας στο παιδί το μεγαλύτερο ποσοστό (95,10%) των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνεται από τους θετούς γονείς ενώ ένα μικρό ποσοστό

(2,45%) υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνεται από την οργάνωση, αφού έχει προηγηθεί συνεργασία με τους θετούς γονείς.

β) Εισηγήσεις

Μέσα από τις διαπιστώσεις και τους προβληματισμούς της μελέτης που έχουν ήδη αναφερθεί γίνεται μια προσπάθεια για παράθεση ορισμένων εισηγήσεων που αφορούν το θεσμό της υιοθεσίας.

1) Όπως προέκυψε από την θεωρητική επεξεργασία του θέματος και τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε απαραίτητη η τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας που αφορά την υιοθεσία με συμμετοχή ειδικής επιστημονικής ομάδας, εκτός των νομοθετών, που έχουν εμπειρία από το θεσμό αυτό. Προτείνεται λοιπόν η σύσταση της παραπάνω ειδικής επιστημονικής ομάδας, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων.

2) Με βάση τα ερευνητικά δεδομένα προέκυψε η αναγκαιότητα θέσπισης ανώτατου ορίου ηλικίας για τους μελλοντικούς θετούς γονείς. Προκειμένου, λοιπόν να αποφεύγεται η υιοθεσία μικρών παιδιών από μεγάλης ηλικίας γονείς, προτείνεται η θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας. Βέβαια, εξαίρεση μπορούν να αποτελέσουν ειδικές περιπτώσεις πχ. παιδιά που υιοθετούνται από τους στενούς συγγενείς ώστε να μην αποφεύγεται η απομάκρυνση από την φυσική οικογένεια.

3) Από τα αποτελέσματα της έρευνας, φάνηκε ότι οι απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το χρόνο συναίνεσης της φυσικής μητέρας δίστανται. Προτείνεται λοιπόν να παραμείνει ο χρόνος που ισχύει σήμερα δεδομένου ότι ο χρόνος αυτός αρκεί για να ξεκαθαρίσει συναισθήματα και να αντιμετωπίσει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Παράλληλα, όμως κάθε οργάνωση να διατηρεί το δικαίωμα αυξομείωσης του χρόνου αυτού εξετάζοντας κάθε

περίπτωση εξατομικευμένα.

4) Η έλλειψη ειδικού δικαστηρίου στον Ελλαδικό χώρο που να εκδικάζει υποθέσεις υιοθεσίας και άλλες υποθέσεις που άπτονται τον οικογενειακού δικαίου, υπαγορεύει την αναγκη θέσπισης τέτοιου ειδικού δικαστηρίου, προκειμένου οι αποφάσεις που αφορούν ένα τόσο ευαίσθητο θέμα να εκδικάζονται από ειδικό δικαστή και όχι από δικαστή που παράλληλα εκδικάζει και υποθέσεις ποινικού δικαίου.

5) Υστερα από την επαφή και συζήτηση των μελετητριών με τους κοινωνικούς λειτουργούς στους οποίους διανεμήθηκαν ερωτηματολόγια, διατυπώθηκε εκ μέρους τους η άποψη ότι τοποθετούνται παιδιά σε θετή οικογένεια πριν γίνει οικογενειακή μελέτη που εξετάζει την καταλληλότητά τους. Για την αποφυγή της παραπάνω κατάστασης, προτείνεται η σύσταση ενός ενιαίου κρατικού φορέα ο οποίος θα ρυθμίζει τις υιοθεσίες.

Ειδικότερα, ο φορέας αυτός να έχει την αρμοδιότητα λειτουργίας Κοινωνικών Υπηρεσιών ειδικών σε θέματα υιοθεσίας στις κατά τόπους Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας ή Νοσοκομείων. Οι παραπάνω κοινωνικές υπηρεσίες να απαρτίζονται από επιστημονική ομάδα κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων και παιδοψυχολόγων. ~~Οι~~ αρμοδιότητες της ομάδας αυτής αφενός προτείνεται να είναι η καταγραφή των παιδιών γεννημένων εκτός γάμου, και αφετέρου η διενέργεια όλης της κοινωνικής μελέτης για την υιοθεσία τους. Αποτέλεσμα της λειτουργίας του φορέα αυτού θα είναι ο μεγαλύτερος έλεγχος των ιδιωτικών υιοθεσιών και η διενεργεια υιοθεσιών από κοινωνικές υπηρεσίες εκτός του νόμου. Επίσης, θα συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού και στην αποδυναμωση των σχετικών κοινωνικών προκαταλήψεων.

6) Μετά από συνδυασμό της θεωρητικής προσέγγισης του θέματος και της επεξεργασίας των αποτελεσμάτων της έρευνας, σχετικά με τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια των υποψήφιων μελλοντικών θετών γονέων, προέκυψε η ανάγκη αναμόρφωσης αυτών. Καθώς οι ανάγκες τα ενδιαφέροντα και οι αντιλήψεις των ανθρώπων αλλάζουν μέσα στο χρόνο, προτείνεται η αναθεώρηση μερικών από αυτούς. Συγκεκριμένα, προτείνεται η προσκόμιση ψυχιατρικής - ψυχολογικής βεβαίωσης των υποψήφιων θετών γονέων, και η μεγαλύτερη ευελιξία σε θέματα θρησκευτικών, εθνικών - φυλετικών παραγόντων.

7) Η έλλειψη επιμόρφωσης των κοινωνικών λειτουργών και εξειδίκευσης τους σε θέματα υιοθεσίας στον Ελλαδικό χώρο υπαγορεύει την ανάγκη επιμόρφωσής τους στα θέματα αυτά προκειμένου να ανταποκριθούν στις πολύπλοκες απαιτήσεις του ρόλου τους. Η επιμόρφωση αυτή προτείνεται να γίνεται από το Σύλλογο Κοινωνικών Λειτουργών, ή από τις Σχολές Κοινωνικής Εργασίας σε συνεργασία με κοινωνικούς λειτουργούς που έχουν εμπειρία σε θέματα υιοθεσίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

α) Στοιχεία Δείγματος

Υπηρεσία	Αριθμός Κοινωνικών λειτουργών που μοιράστηκαν	Αριθμός ερωτηματολογίου που μοιράστηκαν	Συνολικός αριθμός κοινωνικών λειτουργών
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πειραιά	14	14	14
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αιγάλεω	5	7	7
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αγίας Παρασκευής	4	4	5
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Αθήνας	6	13	13
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Πάτρας	3	3	5
Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας Μαγνησίας	5	5	5
Κέντρο βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ"	4	10	18
Σύνολο	41	56	67

β) Δημογραφικά στοιχεία και Γενικές Πληροφορίες

	Αριθμός	Ποσοστό	
Ηλικία	25-30	1	2.4%
	30-35	9	22%
	35-40	9	22%
	40-45	10	24.38%
	45-50	4	75%
	50-55	5	12.17%
Δεν απάντησαν	3	7.3%	
Σύνολο	41	100	

		Αριθμός	Ποσοστό %
Χρόνος Εργασίας στην Υπηρεσία	1-5	3	7.3%
	5-10	16	39.02%
	10-15	9	22%
	15-20	3	7.3%
	20-25	3	7.3%
	25-30	6	14.63%
	30-35	1	2.45%
Σύνολο		41	100

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
Χρόνος Απασχόλησης	1-5	7	17.07
	5-10	13	31.70
	10-15	10	24.39
	15-20	2	4.87
	20-25	1	2.45
	25-30	7	17.07
	30-35	1	2.45
Σύνολο		41	100

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
Παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων επιμόρφωσης	ΝΑΙ	25	60.97
	ΟΧΙ	16	39.03
Σύνολο		41	100

1) Υπηρεσίες από τις οποίες διενεργούνται υιοθεσίες στην Ελλάδα

α	Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία
β	Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας
γ	Κέντρο βρεφών "ΜΗΤΕΡΑ"
δ	ΕΟΠ
ε	"Αγ. Στυλιανός"
στ	ΠΙΚΠΑ
ζ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΑ

2) Αναγκαιότητα Επιμόρφωσης των Κοινωνικών Λειτουργών

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

Α. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Τομείς βαρύτητας της κοινωνικής μελέτης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	περισσότερη στο παιδί	-	-
β	περισσότερη στους θετούς γονείς	3	7.32
γ	περισσότερη στους φυσικούς γονείς	-	-
δ	περισσότερη στο παιδί και στους θετούς γονείς	7	17.07
ε	περισσότερη στο παιδί και στους φυσικούς γονείς	1	2.45
στ	περισσότερη στους φυσικούς και θετούς γονείς	4	9.75
ζ	σε όλους εξίσου	26	63.4
η	κάτι άλλο	-	-
	Σύνολο	41	100

- 4) Στάση του Κοινωνικού λειτουργού απέναντι στην απόφαση της φυσικής μητέρας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Ο κοινωνικός λειτουργός να είναι αμέτοχος στην απόφαση της μητέρας	4	9.75%
β	Ο κοινωνικός λειτουργός να είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση	1	2.45%
γ	Ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά τη φυσική μητέρα να ξεκαθαρίσει τα συναισθήματά της αλλά η τελική απόφαση είναι δική της	36	87.80%
δ	Κάτι άλλο	-	-
	Σύνολο	41	100

- 5) Εναλλακτικές λύσεις στην περίπτωση που η φυσική μητέρα αδυνατεί να πάρει μια απόφαση για το παιδί της

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να επέμβει το δικαστήριο να ορίσει την απόφαση	5	12.20
β	Πρέπει να ξεκινήσει συνεργασία της φυσικής μητέρας με άλλο κοινωνικό λειτουργό	5	12.20
γ	Κάτι άλλο	28	68.29
δ	Δέν απάντησαν	3	7.31
	Σύνολο	41	100

- 6) Θηλασμός του παιδιού πριν υιοθετηθεί Επαφές της φυσικής μητέρας με το παιδί της πριν αυτό υιοθετηθεί

		Αριθμός	Ποσοστό %	
α	Πρέπει να θηλάσει το παιδί της πριν αυτό δοθεί για υιοθεσία	συμφωνώ	16	39.03
		μάλλον συμφωνώ	2	4.87
		μάλλον διαφωνώ	5	12.20
		διαφωνώ	16	39.03
Σύνολο	δεν απάντησαν	2	4.87	
		41	100	
β	Πρέπει να επισκέπτεται το παιδί της κατά την προσωρινή παραμονή του στο ίδρυμα ή την αναδοχή του οικογένεια, πριν την υιοθεσία του	συμφωνώ	12	29.28
		μάλλον συμφωνώ	3	7.3
		μάλλον διαφωνώ	3	12.20
		διαφωνώ	17	41.46
Δεν απάντησαν		4	9.75	
Σύνολο		41	100	

- 7) Επαφή της φυσικής μητέρας με το παιδί της, αφού έχει αποφασίσει για την υιοθεσία του.

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να το δει μετά τη γέννησή του	9	21.95
β	να μη το δει καθόλου	2	4.87
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση	28	68.32
δ	κάτι άλλο	1	2.43
ε	δεν ξέρω	1	2.43
Σύνολο		41	100

3) Χρόνος συνάντησης (3 μήνες) της μητέρας για την υιοθεσία του παιδιού της.

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Πρέπει να αυξηθεί	16	39.03
β	Πρέπει να μειωθεί	2	4.87
γ	Πρέπει να μείνει ο ίδιος	23	56.1
δ	Σύνολο	41	100

9) -- Επιχειρήματα ερωτηθέντων για την αύξηση, μείωση ή παραμονή του ίδιου χρόνου συνάντησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Να παραμείνει ο ίδιος γιατί αρκεί ώστε να πάρει σωστή απόφαση η μητέρα	2	4.87
β	Να μείνει όπως είναι προκειμένου να αποφευχθεί να μη μεγαλώσει το χρονικό διάστημα που το παιδί θα μείνει σε εκρεμμότητα	2	4.87
γ	Εξαρτάται από το πόσο προετοιμασμένη είναι η μητέρα	1	2.43
δ	Κάθε περίπτωση είναι εξατομικευμένη	2	4.87
ε	Αρκεί ο χρόνος εφόσον η μητέρα σκέφτεται την υιοθεσία από τη σύλληψη του παιδιού	2	4.87
στ	Αρκεί ο χρόνος εφόσον η φυσική μητέρα συνεργάζεται με τον κοινωνικό λειτουργό	1	2.45
ζ	Αρκεί ο χρόνος για να ξεκαθαρίσει συναισθήματα και να αντιμετωπίσει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα	15	36.58
η	Να αυξηθεί προκειμένου η φυσική μητέρα να μην πάρει μια βεβιασμένη απόφαση	4	9.75
θ	Να αυξηθεί ο χρόνος ώστε να υπάρχει περισσότερη συνεργασία της φυσικής οικογένειας με την οργάνωση	3	7.35
ι	Δεν απάντησαν	10	24.4
	Σύνολο	41	100

10) Αλλαγή του Κοινωνικού Λειτουργού στη συνεργασία με τους φυσικούς γονείς και στη διενέργεια της κοινωνικής μελέτης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	13	31.71
β	ΟΧΙ	26	63.42
γ	Δεν απάντησαν	2	4.87
Σύνολο		41	100

11) Συνεργασία κοινωνικού λειτουργού και με τους δύο γονείς

		Ατομο	Ποσοστό (%)
α	Συνεργασία μόνο με τη φυσική μητέρα	-	-
β	Συνεργασία μόνο με το φυσικό πατέρα	-	-
γ	Συνεργασία και με τους δυο	41	100
Σύνολο		41	100

B. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ
12) Θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονιών

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	39	95.13
β	ΟΧΙ	2	4.87
Σύνολο		41	100

13) Προϋπόθεση για την επιλογή των θετών γονέων από την Κοινωνική οργάνωση

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Αποδοχή της ατεκνίας τους	38	27.33
β	Διάθεση για μελλοντική ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία	33	23.74
γ	Απαλλαγή από το φόβο για μελλοντικά προβλήματα οφειλόμενα σε κληρονομίες	27	19.43
δ	Ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις από το παιδί	24	17.26
ε	Παιδοκεντρικές τάσεις	17	12.24
Σύνολο		139	100

14) Κριτήρια καταλληλότητας ενός ζεύγους για υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Τρόπος επικοινωνίας του ζευγαριού	36	18.46
β	Υγεία	36	18.46
γ	Ηλικία	35	17.95
δ	Υπαρξη στενού δεσμού με το συγγενικό τους περιβάλλον	29	14.87
ε	Μορφωτική κατάσταση των θετών γονιών	25	12.82
στ	Οικονομική κατάσταση των θετών γονιών	23	11.79
ζ	Εξωτερική εμφάνιση του ζεύγους	11	5.65
	Σύνολο	195	100

15) Προβλήματα των θετών γονέων που πρέπει να γίνονται αντικείμενο συζήτησης με τον Κοινωνικό Λειτουργό

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αποδοχή της υιοθεσίας από το παιδί	2	3.13
β	αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί από τους θετούς γονείς	6	9.37
γ	αντιμετώπιση του παιδιού μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας από τους θετούς γονείς	6	7.81
δ	ικανότητα επικοινωνίας θετών γονέων - θετού παιδιού	5	9.37
ε	θέματα διαπαιδαγώγησης που αφορούν το θετό παιδί	5	7.81
στ	αποδοχή τους από το παιδί	1	1.5
ζ	αντιμετώπιση της αναζήτησης από το παιδί των φυσικών γονέων του	4	6.25
η	όλα τα παραπάνω	34	53.14
θ	κάτι άλλο	1	1.56
	Σύνολο	64	100

16) Αποφάσεις για έγκριση ή απόρριψη της αίτησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	από το Διευθυντή της Κοινωνικής οργάνωσης όπως ορίζεται σήμερα	-	-
β	από συλλογικά επιστημονικά όργανα (ψυχίατρος + ψυχολόγος)	3	7.31
γ	από κοινωνικούς λειτουργούς	3	7.31
δ	από συνδυασμό των παραπάνω	34	82.93
	Δεν απάντησαν	1	2.45
	Σύνολο	41	100

17) Απόρριψη της αίτησης

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πρέπει να δίνονται οι πραγματικοί λόγοι απόρριψης	9	21.95
β	πρέπει να χρησιμοποιούνται δικαιολογίες ώστε το ζευγάρι να μην αισθανθεί αποτυχημένο	-	-
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα ηκάθε περίπτωση	31	75.60
δ	κάτι άλλο	1	2.45
	Σύνολο	41	100

Γ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

18) Ποιούς πρέπει να εξυπηρετεί η υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αποκλειστικά το συμφέρον του παιδιού	24	58.53
β	τις ανάγκες των θετών γονέων	-	-
γ	εξίσου τις ανάγκες του παιδιού και των θετών γονέων	14	34.15
	Δεν απάντησαν	3	7.32
	Σύνολο	41	100

19) Τρόποι τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	απευθείας τοποθέτηση του παιδιού αμέσως μετά τη γέννησή του	19	46.35
β	μη απευθείας τοποθέτηση του παιδιού	16	39.02
	Δεν απάντησαν	6	14.63
	Σύνολο	41	100

20) Λόγοι που συνηγορούν στην απευθείας τοποθέτηση

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ενίσχυση δεσμού θετής μητέρας - παιδιού	5	9.25
β	αίσθηση ικανοποίησης της φυσικής μητέρας για το μελλοντικό σταθερό οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού της	4	7.40
γ	περιορισμός εναλλαγής των προσώπων που φροντίζουν το παιδί	6	11.15
δ	αποφυγή τραυματικών ψυχο,ογικών εμπειριών από το παιδί	10	18.51
ε	όλα τα παραπάνω	18	33.33
στ	κάτι άλλο	4	7.40
	Δεν απάντησαν	7	12.96
	Σύνολο	54	100

21) Αναγκαιότητα ιατρικού ιστορικού του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

22) Σημασία των ψυχολογικών TESTS στη φάση προετοιμασίας του παιδιού

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πρέπει να τοποθετούνται σε θετική οικογένεια αφού εξετάσουν τυχόν προβλήματα τους	40	97.55
β	πρέπει να τοποθετούνται σε θετική οικογένεια ανεξάρτητα αν υπάρχουν προβλήματα	1	2.45
γ	δεν πρέπει να τοποθετούνται	-	-
Σύνολο		41	100

Δ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

24) Καταλληλότερη μέθοδος-επιλογής του θετού παιδιού από τους θετούς γονείς

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο ή περισσότερων παιδιών	3	7.31
β	οι θετοί γονείς να μην έχουν δικαίωμα επιλογής	5	12.16
γ	να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση	32	78.08
	Δεν απάντησαν	1	2.43
	Σύνολο	41	100

25) Η επιλογή του παιδιού

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	να γίνεται μέσα από επίδειξη του παιδιού στους θετούς γονείς	1	12.19
β	η τελική απόφαση της επιλογής να είναι αποτέλεσμα προσωπικής επαφής παιδιού και θετών γονέων	35	85.36
γ	Κάτι άλλο	5	2.45
	Σύνολο	41	100

Ε. --- ΤΑΙΡΙΑΣΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

26) Κριτήρια για το ταίριασμα φυσικής και θετής οικογένειας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	πνευματικό επίπεδο	9	12.69
β	μορφωτικό επίπεδο	5	7.05
γ	πολιτιστικό επίπεδο	8	11.26
δ	εμφανησιακά χαρακτηριστικά	9	12.67
ε	θρησκευτικές πεποιθήσεις	4	5.64
στ	φυλετικοί - εθνικοί παράγοντες	6	8.45
ζ	τρόπος ζωής και συνήθειες οικογένειας	12	16.90
η	όλα τα παραπάνω	14	19.72
θ	κάτι άλλο	2	2.82
	Δεν απάντησαν	2	2.82
	Σύνολο	71	100

ΣΤ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

27) Αναγκαιότητα συνέχισης συνεργασίας της κοινωνικής οργάνωσης με τη θετή οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	41	100
β	ΟΧΙ	-	-
Σύνολο		41	100

28) Τρόποι συνέχισης συνεργασίας κοινωνικής οργάνωσης - θετικής οικογένειας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	επισκέψεις - συνεντεύξεις, ενημέρωση από το μέρος του κοινωνικού λειτουργού	12	34.28
β	ενημέρωση και κατευθύνσεις προς τους θετούς γονείς για τυχόν προβλήματα	7	20%
γ	παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού σε τακτά χρονικά διαστήματα	6	17.15%
δ	παρακολούθηση του κοινωνικού λειτουργού σε αραιά χρονικά διαστήματα	4	11.42
ε	πρωτοβουλία από τους θετούς γονείς για συναντήσεις - συζητήσεις με τον κοινωνικό λειτουργό	6	17.15
	Σύνολο	35	100

Ζ. ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ

29) Ιδανικότερη ηλικία για την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	προσχολική ηλικία	37	90.23
β	σχολική ηλικία	1	2.45
γ	εφηβική ηλικία	-	-
δ	σε καμία από τις παραπάνω ηλικίες	1	2.45
ε	κάτι άλλο	2	4.87
	Σύνολο	41	100

30) Πηγή αποκάλυψης της υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	από θετούς γονείς	39	95.10%
β	από συγγενείς των θετών γονιών	-	-
γ	από τους φυσικούς γονείς	-	-
δ	από την οργάνωση	-	-
ε	από τη γειτονιά	-	-
στ	από φίλους	-	-
ζ	κάτι άλλο	1	2.45
η	Δεν απάντησαν	1	2.45
	Σύνολο	41	100

Η. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

31) Παρότρυνση του θετού παιδιού για αναζήτηση των φυσικών του γονέων

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	13	31.70
β	ΟΧΙ	25	60.98
	Δεν απάντησαν	3	7.32
Σύνολο		41	100

32) Αποτέλεσμα της σχέσης του παιδιού με την φυσική του οικογένεια

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	αλοκλήρωση της ταυτότητας του παιδιού	28	34.14
β	ενίσχυση του δεσμού του παιδιού με τους θετούς γονείς	33	40.24
γ	δημιουργία σύγχυσης στο παιδί	9	10.97
δ	διατάραξη οικογενειακής γαλήνης της θετής οικογένειας	10	12.20
ε	κάτι άλλο	2	2.45
	Σύνολο	82	100

θ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

33) θέσπιση ειδικού δικαστηρίου για εκδίκαση υποθέσεων υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	ΝΑΙ	40	97.55
β	ΟΧΙ	1	2.45
	Σύνολο	41	100

34) Αλλαγές στην ισχύουσα νομοθεσία περί υιοθεσίας

		Αριθμός	Ποσοστό (%)
α	Νομοθετική ρύθμιση για απόκλιση ιδιωτικών υποθέσεων	15	48.38
β	θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας θετών γονέων	7	22.58
γ	Προσκόμιση ψυχολογικής - ψυχιατρικής βεβαίωσης για τους θετούς γονείς	5	16.14
δ	Να αλλάξει όλη η νομοθεσία με συμμετοχή ειδικής ομάδας επιστημόνων που ασχολούνται με υιοθεσίες	4	16.12
	Σύνολο	31	100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί αποτελεί τμήμα της πτυχιακής εργασίας με θέμα "Η Υιοθεσία ως θεσμός παιδικής προστασίας: Η διαδικασία της υιοθεσίας στην Ελλάδα", το οποίο επιμελήθηκαν τρεις σπουδάστριες από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Πάτρας.

Σκοπός της έρευνας είναι να ληφθεί η γνώμη κοινωνικών λειτουργών, που ασχολούνται με υιοθεσίες, σχετικά με το θεσμό αυτό, προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποια σημεία εξυπηρετούνται οι ανάγκες των ενδιαφερομένων (παιδί, φυσικοί/θετοί γονείς) και σε ποια χρειάζεται να υπάρξουν τροποποιήσεις.

Το ερωτηματολόγιο είναι ΤΕΛΕΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟ. Δεδομένης της σπουδαιότητας και πολυπλοκότητας του θέματος, παρακαλούμε απαντήσατε με υπευθυνότητα και ειλικρίνεια.

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία σας.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

- Απαντήσατε σ'όλες τις ερωτήσεις μ'ένα ✓ μέσα στα κουτιά.
- Δώσατε μόνο μία απάντηση στις ερωτήσεις, εκτός από εκείνες στις οποίες υπάρχει η ένδειξη:
Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν π.χ. ερώτηση 13.
- Επίσης προσέξατε την ερώτηση 6, στην οποία πρέπει να απαντήσετε και στο α και στο β.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Συμπληρώστε στο κενό.

α. Την Υπηρεσία ή το φορέα στον οποίο εργάζεστε

β. Την ειδικότητά σας

γ. Την ηλικία σας

δ. Το χρόνο εργασίας σας στην Υπηρεσία ή το φορέα σας

ε. Το χρόνο που ασχολείστε με υιοθεσίες

στ. Έχετε παρακολουθήσει ειδικά σεμινάρια επιμόρφωσης για την υιοθεσία (Ναι/Όχι)

---

1) Σημειώσατε από ποιες Υπηρεσίες ή φορείς διενεργούνται σήμερα υιοθεσίες στην Ελλάδα

- α. _____
- β. _____
- γ. _____
- δ. _____

2) Πιστεύετε ότι ένας κοινωνικός λειτουργός που ασχολείται με υιοθεσίες πρέπει να επιμορφώνεται τακτικά για θέματα σχετικά με το αντικείμενο αυτό;

- α. ΝΑΙ
- β. ΟΧΙ

A. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

3) Κατά την διάρκεια της κοινωνικής μελέτης, που πιστεύετε ότι πρέπει να δίνεται περισσότερη βαρύτητα;

- α. περισσότερη στο παιδί
- β. περισσότερη στους θετούς γονείς
- γ. περισσότερη στους φυσικούς γονείς
- δ. περισσότερη στο παιδί και τους θετούς γονείς
- ε. περισσότερη στο παιδί και τους φυσικούς γονείς
- στ. περισσότερη στους φυσικούς και θετούς γονείς
- ζ. σε όλους εξίσου
- η. Κάτι άλλο _____
- _____

- 4) Τι από τα παρακάτω πιστεύετε ότι θα έπρεπε να συμβαίνει στη συνεργασία μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και της φυσικής μητέρας σχετικά με την τελική της απόφαση να δώσει ή όχι το παιδί της για υιοθεσία;
- α. Ο κοινωνικός λειτουργός να είναι αμέτοχος στην απόφαση της φυσικής μητέρας
- β. Ο κοινωνικός λειτουργός είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση αντί της μητέρας
- γ. Ο κοινωνικός λειτουργός βοηθά τη φυσική μητέρα να ξεκαθαρίσει τα συναισθήματά της αλλά η τελική απόφαση είναι δική της
- δ. Κάτι άλλο _____
_____
- 5) Αν η φυσική μητέρα, παρ'όλη τη συνεργασία που είχε με τον κοινωνικό λειτουργό, αδυνατεί να πάρει μια απόφαση για το παιδί της, πιστεύετε ότι
- α. πρέπει να επέμβει το Δικαστήριο και να ορίσει την απόφαση
- β. πρέπει να ξεκινήσει συνεργασία της φυσικής μητέρας με άλλο κοινωνικό λειτουργό
- γ. Κάτι άλλο _____
_____
- 6) Πιστεύετε ότι η φυσική μητέρα (δώσατε μια απάντηση σε κάθε ερώτηση)
- α. πρέπει να θηλάσει το παιδί της πριν αυτό δοθεί για υιοθεσία
- συμφωνώ

- μάλλον συμφωνώ
- μάλλον διαφωνώ
- διαφωνώ

β. Πρέπει να επισκέπτεται το παιδί της κατά της προσωρινής παραμονής του στο ίδρυμα ή την ανάδοχη οικογένεια, πριν την υιοθεσία του

- συμφωνώ
- μάλλον συμφωνώ
- μάλλον διαφωνώ
- διαφωνώ

7) Πιστεύετε ότι η φυσική μητέρα, που έχει ήδη αποφασίσει να δώσει το παιδί της για υιοθεσία πρέπει

- α. να το δει μετά τη γέννησή του
- β. να μη το δει καθόλου
- γ. να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση
- δ. κάτι άλλο _____
_____
- ε. δεν ξέρω

8) Ο χρόνος που έχει σήμερα η φυσική μητέρα (3 μήνες) προκειμένου να συναινέσει για την υιοθεσία του παιδιού της πιστεύετε ότι

- α. πρέπει να αυξηθεί
- β. πρέπει να μειωθεί
- γ. πρέπει να μείνει ο ίδιος

- 9) Για ότι και αν απαντήσατε, δικαιολογήσατε με συντομία την αποψη σας

- 10) Συμφωνείτε με την άποψη ότι πρέπει να είναι διαφορετικός ο κοινωνικός λειτουργός που συνεργάζεται με τους φυσικούς γονείς απ'αυτόν που διενεργεί την κοινωνική μελέτη;

α. ΝΑΙ

β. ΟΧΙ

- 11) Στην περίπτωση που υπάρχουν και οι δύο φυσικοί γονείς θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η συνεργασία;

α. μόνο με τη φυσική μητέρα

β. μόνο με το φυσικό πατέρα

γ. και με τους δύο

Β. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

- 12) Κρίνετε απαραίτητη τη θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας των θετών γονέων;

α. ΝΑΙ

β. ΟΧΙ

- 13) Ποιες από τις παρακάτω προϋποθέσεις θεωρείτε περισσότερο σημαντικές να διαθέτουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς για να επιλεγούν από μια κοινωνική οργάνωση;

(Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)

- α. αποδοχή της ατεκνίας τους
- β. παιδοκεντρικές τάσεις
- γ. απαλλαγή από το φόβο για μελλοντικά προβλήματα
οφειλόμενα σε κληρονομικές καταβολές
- δ. ρεαλιστικές προσδοκίες και απαιτήσεις από το
παιδί
- ε. διάθεση για μελλοντική ενημέρωση του παιδιού
για την υιοθεσία του
- στ. επιθυμία μεταβίβασης της κληρονομιάς
- ζ. επιθυμία συνέχισης του ονόματος των θετών
γονέων
- η. όλα τα παραπάνω
- θ. κάτι άλλο _____
_____

14) Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ως τα σημαντικότερα κριτήρια
για την καταλληλότητα ενός ζεύγους για υιοθεσία;

(Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)

- α. ηλικία
- β. θρησκεία
- γ. υγεία
- δ. μορφωτικό επίπεδο των θετών γονέων
- ε. οικονομική κατάσταση των θετών γονέων
- στ. τρόπος επικοινωνίας του ζευγαριού
- ζ. ύπαρξη και άλλου υιοθετημένου παιδιού
- η. ύπαρξη κα άλλων φυσικών παιδιών στην οικογένεια
- θ. ύπαρξη στενών δεσμών με το συγγενικό τους
περιβάλλον
- ι. εξωτερική εμφάνιση του ζεύγους

- ια. Τόπος διαμονής του ζεύγους
- ιβ. όλα τα παραπάνω
- ιγ. κάτι άλλο _____
-

15) Ποια από τα παρακάτω προβλήματα των μελλοντικών θετών γονέων πιστεύετε ότι πρέπει να γίνουν αντικείμενο συζήτησης με τον κοινωνικό λειτουργό;

(Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)

- α. αποδοχή της υιοθεσίας από το παιδί
- β. αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί από τους θετούς γονείς
- γ. αντιμετώπιση του παιδιού μετά την αποκάλυψη της υιοθεσίας από τους θετούς γονείς
- δ. ικανότητα επικοινωνίας θετών γονέων - θετού παιδιού
- ε. θέματα διαπαιδαγώγησης που αφορούν το θετό παιδί
- στ. η αποδοχή τους από το παιδί
- ζ. αντιμετώπιση της αναζήτησης από το παιδί των φυσικών του γονέων
- η. όλα τα παραπάνω
- θ. κάτι άλλο _____
-

16) Πιστεύετε ότι οι εγκριτικές ή απορριπτικές αποφάσεις για την υιοθεσία πρέπει να παίρνονται

- α. από το Διευθυντή της κοινωνικής οργάνωσης, όπως ορίζετε σήμερα

- β. από συλλογικά επιστημονικά όργανα (ψυχίατρο, ψυχολόγο κ.λ.π.)
- γ. μόνο από κοινωνικούς λειτουργούς
- δ. από συνδυασμό των παραπάνω

17) Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης για υιοθεσία, πιστεύετε ότι

- α. πρέπει να δίνονται οι πραγματικοί λόγοι απόρριψης
- β. πρέπει να χρησιμοποιούνται δικαιολογίες, ώστε το ζευγάρι να μην αισθανθεί αποτυχημένο
- γ. να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση
- δ. κάτι άλλο _____
-

Γ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

- 18) Η υιοθεσία πρέπει να εξυπηρετεί
- α. αποκλειστικά το συμφέρον του παιδιού
- β. τις ανάγκες των θετών γονέων
- γ. εξίσου τις ανάγκες του παιδιού και των θετών γονέων
- 19) Ποιον από τους δύο παρακάτω τρόπους τοποθέτησης του παιδιού στη θετή οικογένεια, θεωρείτε καταλληλότερο;
- α. απευθείας τοποθέτηση του παιδιού αμέσως μετά τη γέννησή του στη θετή οικογένεια
- β. μη απευθείας τοποθέτηση

- 20) Ποιοι από τους παρακάτω λόγους, κατά τη γνώμη σας είναι περισσότερο σημαντικοί στην απευθείας τοποθέτηση; (Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)
- α. ενίσχυση δεσμού της θετής μητέρας και του παιδιού
- β. αίσθηση ικανοποίησης της φυσικής μητέρας για το μελλοντικό σταθερό οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού της
- γ. περιορισμός στις εναλλαγές των προσώπων που φροντίζουν το παιδί
- δ. αποφυγή τραυματικών ψυχολογικών εμπειριών από το παιδί
- ε. όλα τα παραπάνω
- στ. κάτι άλλο _____
-
- 21) Θεωρείτε αναγκαίο να συγκεντρώνεται πλήρες ιατρικό ιστορικό του παιδιού που προορίζεται για υιοθεσία;
- α. ΝΑΙ
- β. ΟΧΙ
- 22) Πόσο σημαντικά πιστεύετε ότι είναι τα ψυχολογικά TESTS για το παιδί στη φάση της προετοιμασίας του;
- α. πολύ σημαντικά
- β. αρκετά σημαντικά
- γ. λίγο σημαντικά
- δ. καθόλου σημαντικά

- 23) Πιστεύετε ότι τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας (μετά τη βρεφική) με προηγούμενες τραυματικές εμπειρίες σε ιδρύματα;
- α. πρέπει να τοποθετούνται σε θετή οικογένεια, αφού εξετασθούν τυχόν προβλήματα τους
- β. πρέπει να τοποθετούνται σε θετή οικογένεια, ανεξάρτητα από το αν υπάρχουν προβλήματα
- γ. δεν πρέπει να τοποθετούνται

Δ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- 24) Ποια κατά τη γνώμη σας πιστεύετε ότι είναι η καταλληλότερη μέθοδος επιλογής του θετού παιδιού από τους θετούς γονείς;
- α. οι θετοί γονείς να έχουν δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ δύο ή περισσότερων παιδιών
- β. οι θετοί γονείς να μην έχουν δικαίωμα επιλογής
- γ. να εξετάζεται εξατομικευμένα η κάθε περίπτωση
- 25) Η επιλογή του παιδιού (μετά τη βρεφική ηλικία) από τους θετούς γονείς νομίζετε ότι
- α. πρέπει να γίνεται ύστερα από "επίδειξη" του παιδιού, στους θετούς γονείς, εν αγνοία αυτού
- β. η τελική απόφαση της επιλογής πρέπει να είναι αποτέλεσμα προσωπικής επαφής και θετών γονέων
- γ. κάτι άλλο _____
-

Ε. ΤΑΪΡΙΑΣΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

26) Ποια από τα παρακάτω κριτήρια νομίζετε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη στο ταΐριασμα της φυσικής με τη θετή οικογένεια του παιδιού, εφόσον είναι γνωστή η πρώτη;

(Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)

- α. πνευματικό επίπεδο
- β. μορφωτικό επίπεδο
- γ. πολιτιστικό επίπεδο
- δ. εμφανησιακά χαρακτηριστικά
- ε. θρησκευτικές πεποιθήσεις
- στ. φυλετικοί - εθνικοί παράγοντες
- ζ. τρόπος ζωής και συνήθειες οικογένειας
(κοινωνικότητα, οικογενειακοί κανόνες, αξίες της οικογένειας)
- η. όλα τα παραπάνω
- θ. κάτι άλλο _____
-

ΣΤ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

27) Μετά την οριστική τοποθέτηση του παιδιού στη θετή οικογένεια, πιστεύετε ότι πρέπει να συνεχίζεται η συνεργασία της κοινωνικής οργάνωσης με τη θετή οικογένεια;

α. ΝΑΙ

β. ΟΧΙ

28) Αν απαντήσατε "ΝΑΙ" αναφέρατε τρόπο ή τρόπους που μπορεί να γίνει αυτό

Ζ. ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ

29) Ποια από τις παρακάτω ηλικίες θεωρείτε ως την ιδανικότερη για την αποκάλυψη στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο;

- α. προσχολική ηλικία
- β. σχολική ηλικία
- γ. εφηβική ηλικία
- δ. σε καμία από τις παραπάνω ηλικίες
- ε. κάτι άλλο _____
-

30) Από ποιον πιστεύετε ότι είναι καλύτερο να γίνεται η αποκάλυψη της υιοθεσίας;

- α. από τους θετούς γονείς
- β. από συγγενείς των θετών γονέων
- γ. από τους φυσικούς γονείς
- δ. από την οργάνωση
- ε. από τη γειτονιά
- στ. από φίλους
- ζ. κάτι άλλο _____
-

Η. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

31) Πιστεύετε ότι οι θετοί γονείς πρέπει να παροτρύνουν το θετό παιδί να αναζητήσει τους φυσικούς του γονείς;

α. ΝΑΙ

β. ΟΧΙ

32) Πιστεύετε ότι η σχέση του παιδιού με τη φυσική του οικογένεια συντελεί

(Σημειώσατε όλα όσα ισχύουν)

α. στην ολοκλήρωση της ταυτότητας του παιδιού

β. στην ενίσχυση του δεσμού του παιδιού με τους θετούς γονείς

γ. στη δημιουργία σύγχυσης στο παιδί

δ. στη διατάραξη της οικογενειακής γαλήνης της θετής οικογένειας

ε. κάτι άλλο _____

Θ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

33) Όσον αφορά την εκδίκαση υποθέσεων υιοθεσίας θεωρείτε απαραίτητη τη θέσπιση ειδικού δικαστηρίου;

α. ΝΑΙ

β. ΟΧΙ

34) Τι αλλαγές, κατά τη γνώμη σας, πιστεύετε ότι πρέπει να γίνουν στην ισχύουσα νομοθεσία περί υιοθεσίας;

_____
_____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρον 1562. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
Νομιμοποιήσις υπό πατρός έγγαμου. Εάν ο αϊτών τήν νομιμοποιή-
 σιν πατήρ είναι έγγαμος, απαιτείται νά συναίνεση εις αυτήν διά
 συμβολαιογραφικού έγγράφου και ή σύζυγος αυτού, εκτός αν ή
 συναίνεσις ένεκα πνευματικής νόσου αυτής ή άλλου λόγου είναι
 ανέφικτος.

Άρθρον 1563. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
Νομιμοποιήσις θανόντος του τέκνου. Η διά δικαστικής αποφάσεως
 νομιμοποιήσις αιτήσι του πατρός χωρεί υπό τους αυτούς όρους και
 υπέρ των κατιόντων του τέκνου εάν τούτο απέθανε.

Άρθρον 1564. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
Νομιμοποιήσις θανόντος του πατρός. Εάν ο πατήρ απέθανε, χωρεί
 νομιμοποιήσις διά δικαστικής αποφάσεως αιτήσι του τέκνου, εάν
 κατά τον θάνατον του πατρός συνέτρεχον οι όροι του άρθρου 1561
 άρθρμ. 1 και 2, ώνόμασε δέ ούτος ίδιον τό τέκνον έν διαθήκη ή έν
 δημοσίω έγγράφω.

ΣχΑν Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 106.

Άρθρον 1565. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
Τέκνον εκ κεκωλυμένου γάμου. Δεν χωρεί νομιμοποιήσις διά
 δικαστικής αποφάσεως εάν οι γονείς του τέκνου είναι έξ αίματος
 συγγενείς κατ' ευθείαν γραμμήν ή δευτέρου βαθμού εκ πλαγίου.

Άρθρον 1566. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
 Δεν χωρεί νομιμοποιήσις υπό αίρεσιν ή προθεσίαν.

Άρθρον 1567. [Καταργήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1329/1983].
Αποτελέσματα νομιμοποιήσεως δικαστικής. Τό διά δικαστικής
 αποφάσεως νομιμοποιηθέν τέκνον επέχει κατά πάντα τάξιν γνήσιον
 έναντι του πατρός. Εάν ή νομιμοποιήσις έγένητο μετά θάνατον του
 πατρός, έχει τά αποτελέσματα, άτινα θα είχε και αν έγίνετο έν ζωή
 αυτού.

Σχ Α. Γαζή 95.- ΑιτΕ 182.- Πρακ. 274.- ΣχΑν Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου
 107.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Υιοθεσία

Άρθρο 1568. Ποιος μπορεί να υιοθετήσει. Όποιος δεν έχει
 γνήσιο κατιόντα μπορεί, αν συμπλήρωσε τα πενήντα του χρόνια και εί-
 ναι ικανός για δικαιοπραξία, να υιοθετήσει κάποιον σε θέση τέκνου.

Άρθρον 1568. Τίς δύναται νά υιοθετηθή. Ο μή έχων γνήσιον κατιόντα
 δύναται, εάν συνεπλήρωσε τό πενήτηκοστόν έτος και είναι ικανός προς
 δικαιοπραξίαν, νά υιοθετηθή τινά εις τάξιν τέκνου.

ΠροχΟικ 1, 5, 7.- ΣχΟικ 305, 309, 312 έπ.- ΑΚ/1945 1632.

1. Οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται «επί των υπερβάντων τό δέκατον όγδοον έτος και επί παντός εγγάμου ή εν γάμω διατελέσαντος». Η υιοθεσία εκείνων που δεν συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος ανηλίκων διέπεται υπό του ν.δ. 610/1970· βλ. τούτο στο τέλος του Κώδικα.

2. Η ΠΠΕβρ. 4/1969 [Α. Κοεμτζόπουλος] αντιμετώπισε πρόβλημα ισχύος του άρθρου 1568 ΑΚ.

Άρθρο 1569. Οι γονείς δεν μπορούν να υιοθετήσουν το τέκνο που γεννήθηκε χωρίς γάμο μεταξύ τους.

Άρθρον 1569. Οί γονείς δέν δύνανται νά υιοθετήσωσι τό έξώγαμον τέκνον αυτών.
ΑΚ/1945 1633.

Άρθρο 1570. Υιοθέτηση πολλών. Αυτός που υιοθέτησε ήδη δεν μπορεί να υιοθετήσει και άλλον, εφόσον ζει το θετό τέκνο. Αυτός που υιοθετεί μπορεί με την ίδια πράξη να υιοθετήσει συγχρόνως περισσότερους από έναν.

Άρθρον 1570. Υιοθέτησις πλειόνων. Ο υιοθετήσας δέν δύναιται νά υιοθετήση καί έτερον ζώντος του θετου τέκνου. Διά της αυτής πράξεως συνάμα δύναιται ό υιοθετών νά υιοθετήση πλείονας του ενός.
ΑΚ/1945 1634.

Άρθρο 1571. Υιοθεσία από επίτροπο. Ο επίτροπος δεν μπορεί να υιοθετήσει τον επιτροπευόμενο πριν από την οριστική λογοδοσία.

Άρθρον 1571. Υιοθεσία υπό έπιτρόπου. Ο έπιτροπος δέν δύναιται νά υιοθετήση τόν έπιτροπευόμενον πρό της όριστικής λογοδοσίας.
ΠροχΟικ 12.- ΣχΟικ 317.- ΑΚ/1945 1635.

Άρθρο 1572. Υιοθεσία από πολλούς. Το θετό τέκνο δεν μπορεί να υιοθετηθεί από άλλον, εφόσον ζει αυτός που το υιοθέτησε και διαρκεί η υιοθεσία, εκτός μόνο στην περίπτωση υιοθεσίας από τους δύο συζύγους.

Άρθρον 1572. Υιοθεσία υπό πλειόνων. Τό θετόν τέκνον δέν δύναιται νά υιοθετηθή παρ' άλλου ζώντος του υιοθετήσαντος καί διαρκούσης της υιοθεσίας, εκτός μόνον επί υιοθεσίας παρά των δύο συζύγων.
ΠροχΟικ 11.- ΣχΟικ 316.- ΑΚ/1945 1636.

Άρθρο 1573. Υιοθεσία εγγάμου. Ο έγγαμος ούτε υιοθετεί ούτε υιοθετείται χωρίς τη συναίνεση του συζύγου, που παρέχεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή με δήλωση στο δικαστήριο κατά την τέλεση της υιοθεσίας. Η συναίνεση δεν χρειάζεται, αν είναι αδύνατη εξαιτίας πνευματικής ασθένειας του συζύγου ή από άλλο λόγο.

Άρθρον 1573. Υιοθεσία εγγάμου. Ο έγγαμος ούτε υιοθετεί ούτε υιοθετείται άνευ της συναίνεσεως του συζύγου παρεχομένης διά συμβολαιογραφικού εγγράφου ή διά δηλώσεως επί δικαστηρίου κατ'επί την τέλεσιν της υιοθεσίας. Η συναίνεσις δέν απαιτείται εάν ένεκα πνευματικής νόσου του συζύγου ή άλλου λόγου είναι αυτή ανέφικτος.
ΠροχΟικ 6.- ΣχΟικ 311.- ΑΚ/1945 1637.

Άρθρο 1574. Διαφορά ηλικίας. Αυτός που υιοθετεί πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον υιοθετούμενο κατά δεκαοκτώ χρόνια.

Άρθρον 1574. Διαφορά ηλικίας. Ο υιοθετών δέον νά υπερβαινή τον υιοθετούμενον κατ'επί δέκα όκτώ έτη.
ΠροχΟικ 9.- ΣχΟικ 314.- ΑΚ/1945 1638.

Άρθρο 1575. Υιοθεσία με αίρεση ή προθεσμία δεν επιτρέπεται.

Άρθρον 1575. Υιοθεσία υπό αίρεσιν ή προθεσμίαν δέν χωρεί.
ΠροχΟικ 4.- ΣχΟικ 308.- ΑΚ/1945 1639.

Άρθρο 1576. Διαδικασία. Η υιοθεσία τελείται με δικαστική απόφαση· αυτός που υιοθετεί παρίσταται και συναινεί αυτοπροσώπως.

Άρθρον 1576. Διαδικασία. Η υιοθεσία τελείται διά δικαστικής αποφάσεως παρισταμένου του υιοθετούντος αυτοπροσώπως καί συναινούντος.
ΠροχΟικ 1.- ΣχΟικ 305.- ΑΚ/1945 1640 § 1.

1. Η διάταξη του άρθρου 1576 ΑΚ συμπληρώνεται με τη διάταξη του άρθρου 800 § 2 ΚΠολΔ. Η τελευταία ορίζει ότι: «Η συναίνεση προς υιοθεσίαν δύναται να δηλωθή και ενώπιον προς τούτο εντεταλμένου δικαστηρίου ή δικαστού». Πρβλ. Α. Γ α ζ ή, Τροπ. ΑΚ υπό ΚΠολΔ σ. 30.

2. Εξάλλου δεν είναι ορθή η γνώμη ότι η διάταξη του άρθρου 1576 ΑΚ αναφορικά με «την αυτοπρόσωπον επί δικαστηρίου παράστασιν του αιτούντος την υιοθεσίαν» καταργήθηκε με το άρθρο 98α' ΚΠολΔ: «Η κατά το άρθρο 96 παρεχομένη πληρεξουσιότης δεν περιλαμβάνει, πλην αν ειδικώς αναφέρεται εν αυτή α) το δικαίωμα της διεξαγωγής

δικών αφορωσών γαμικάς διαφοράς ή σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων». Η δήλωση βούλησης στην προκείμενη περίπτωση είναι ανεπίδεκτη αντιπροσώπευσης (Γ. Μπαλή, ΓΑρχ⁴ [1961] § 109/1 σ. 99) γίνεται δε «ενώπιον της αρχής η οποία συμπράττει για την κατάρτιση της δικαιοπραξίας». (Κ. Σημαντήρα, ΓΑρχ [1973] § 37 αριθ. 671). Το άρθρο 98 α' ΚΠολΔ εξάλλου αναφέρεται στο διορισμό πληρεξούσιου δικηγόρου (Σ. Δεληκωστόπουλου - Λ. Σιγαντιώτου, ΕρμΚΠολΔ [1968] υπό 99).

3. Ας σημειωθεί ότι η Επιτροπή του ΚΠολΔ απόκρουσε πρόταση του Γ. Οικονομοπούλου, «όπως η συναίνεσις προς υιοθεσίαν παρασχεθή ενώπιον του Συμβολαιογράφου» (ΣΠολΔ Ζ, σ. 155).

4. Αρμόδιο δικαστήριο είναι το πολυμελές πρωτοδικείο (άρθρ. 740 § 1α ΚΠολΔ) «της κατοικίας του υιοθετούντος ή του υιοθετούμενου» και σε περίπτωση που ελλείπει αυτή, της διαμονής τους (άρθρ. 800 § 1 ΚΠολΔ). Ακολουθητέα είναι η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

Άρθρο 1577. Για την υιοθεσία απαιτείται να συναινέσει αυτός που υιοθετείται. Αν είναι ανήλικος, απαιτείται να συναινέσουν ενώπιον του δικαστηρίου οι γονείς του ή ο ένας τους μόνο, αν η συναίνεση του άλλου είναι αδύνατη εξαιτίας πνευματικής ασθένειας ή από άλλο λόγο. Αν δεν έχει γονείς, απαιτείται να συναινέσει ενώπιον του δικαστηρίου ο επίτροπος ή ο κηδεμόνας και να υπάρχει άδεια του συγγενικού συμβουλίου. Σε κάθε περίπτωση παρίσταται στο δικαστήριο αυτοπροσώπως, για να συναινέσει, και ο ανήλικος που υιοθετείται, εφόσον έχει συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος.

Άρθρον 1577. Πρός υιοθεσίαν απαιτείται να συναινέση ο υιοθετούμενος. Εάν ούτος είναι ανήλικος, απαιτείται ή επί δικαστηρίου συναίνεσις των γονέων αυτού, ή μόνον του ενός εξ αυτών, εφ' ὅσον ή συναίνεσις του άλλου ἔνεκα πνευματικῆς νόσου ή άλλου λόγου είναι ανέφικτος. Εάν στερήται γονέων απαιτείται ή επί δικαστηρίου συναίνεσις του ἐπιτρόπου ή κηδεμόνος και ἄδεια του συγγενικοῦ συμβουλίου. Κατά πάσαν περίπτωσιν παρίσταται αὐτοπροσώπως πρὸς συναίνεσιν και ὁ συμπληρώσας τό δέκατον ἕκτον ἔτος ανήλικος υιοθετούμενος.

Άρθρο 1578. Το δικαστήριο επιτρέπει την υιοθεσία αφού ερευνήσει αν συντρέχουν οι όροι του νόμου και αν από το ήθος και την περιουσιακή κατάσταση εκείνου που υιοθετεί συμφέρει η υιοθεσία τον υιοθετούμενο.

Άρθρον 1578. Τό δικαστήριον ἐπιτρέπει τήν υιοθεσίαν μετά ἐρευνῆν ἂν συντρέχουσιν οἱ ὅροι τοῦ νόμου και ἂν ἐκ τοῦ ἠθους και τῆς περιουσια-

κῆς καταστάσεως τοῦ υἱοδετοῦντος συμφέρῃ ἢ υἱοθεσία εἰς τὸν υἱοδετούμενον.

Πρβλ. ΣχΟικ 305 ἐπ.- ΑΚ/1945 1642.

Ἄρθρο 1579. Αποτελέσματα για τη θετή οικογένεια. Από την τέλεση της υιοθεσίας το θετό τέκνο έχει θέση γνησίου τέκνου έναντι αυτού που το υιοθέτησε. Αυτός δεν έχει κληρονομικά δικαιώματα έναντι του θετού τέκνου.

Ἄρθρον 1579. Αποτελέσματα διὰ τὴν θετὴν οἰκογένειαν. Ἀπὸ τῆς υἱοθεσίας τὸ θετὸν τέκνον ἐπέχει τὴν γνησίου ἐναντι τοῦ υἱοθετήσαντος. Ὁ υἱοθετήσας δὲν ἔχει κληρονομικὰ δικαιώματα ἐναντι τοῦ θετοῦ τέκνου. ΠρσχΟικ 13.- ΣχΟικ 318.- ΑΚ/1945 1643.- ΣχΑν. Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 108.

Ἄρθρο 1580. Εκείνος που υιοθετήθηκε και από τους δύο συζύγους έχει θέση κοινού γνήσιου τέκνου τους. Το ίδιο ισχύει και αν ο ένας από τους συζύγους υιοθετήσει το τέκνο του άλλου.

Ἄρθρον 1580. Τὸ παρ' ἑμφοτέρων τῶν συζύγων υἱοθετηθὲν ἐπέχει τὴν κοινὴν αὐτῶν γνησίου τέκνου. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἂν εἰς τῶν συζύγων υἱοθετήσῃ τὸ τέκνον τοῦ ἑτέρου. Πρβλ. ΣχΟικ 316 § ΑΚ/1945 1644.

Ἄρθρο 1581. Οι κατιόντες του θετού τέκνου, που γεννήθηκαν μετά την υιοθεσία, έχουν θέση γνήσιων κατιόντων εκείνου που υιοθέτησε.- Κατά τα λοιπά δεν παράγεται καμιά σχέση συγγένειας μεταξύ του θετού τέκνου και των συγγενών εκείνου που υιοθέτησε, και αντίστροφα.

Ἄρθρον 1581. Οἱ μετὰ τὴν υἱοθεσίαν γεννηθέντες κατιόντες τοῦ θετοῦ τέκνου ἐπέχουσι τὴν γνησίων κατιόντων τοῦ υἱοθετήσαντος.- Κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδεμίαν παράγεται σχέσις συγγενείας μετὰ τοῦ θετοῦ τέκνου καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υἱοθετήσαντος καὶ ταυτίπιπλιν. ΠρσχΟικ 14.- ΣχΟικ 319.- ΑΚ/1945 1645.

Ἄρθρο 1582. Το θετό τέκνο παίρνει το επώνυμο του θετού γονέα. Έχει όμως δικαίωμα, όταν ενηλικιωθεί, να προσθέσει και το πριν από την υιοθεσία επώνυμό του. Αν το τελευταίο αυτό ή το επώνυμο του θετού γονέα αποτελείται από δύο επώνυμα, χρησιμοποιείται για το σχηματισμό του σύνθετου επωνύμου του θετού

τέκνου το πρώτο απ' αυτά.- Σε περίπτωση κοινής υιοθεσίας και από τους δύο συζύγους ή υιοθεσίας από τον ένα σύζυγο του τέκνου του άλλου, ισχύει και για το δετό τέκνο η δήλωση που τυχόν έκαναν οι σύζυγοι σχετικά με το επώνυμο των τέκνων τους σύμφωνα με τις διατάξεις των δύο πρώτων παραγράφων του άρθρου 1505. Αν δεν έχει γίνει παρόμοια δήλωση, εφαρμόζεται αναλόγως η τρίτη παράγραφος του ίδιου άρθρου. Το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και εδώ.

Άρθρον 1582. [Τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν. 1329/1983]. Το δετόν τέκνον λαμβάνει τό επώνυμον του υιοθετήσαντος. Δικαιούται όμως τό τέκνον εις τούτο νά προυθέση και τό ίδιον αυτού επώνυμον.

Άρθρο 1583. Αποτελέσματα για τη φυσική οικογένεια. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τη συγγένεια μεταξύ του θετού τέκνου και της φυσικής του οικογένειας μένουν αμετάβλητα, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά.

Άρθρον 1583. Αποτελέσματα διά τήν φυσικήν οικογένειαν. Τά εκ τής συγγενείας δικαιώματα και αί υποχρεώσεις μεταξύ του θετού τέκνου και τής φυσικής αυτού οικογένειας, ένδω εν τῷ νόμῳ δέν ὀρίζεται ἄλλως, παραμένουσιν ἀμετάβλητα.

ΠροχΟικ 17.- ΣχΟικ. 322.- ΑΚ/1945 1947.

Άρθρο 1584. Αφότου συντελεσθεί η υιοθεσία, τη γονική μέριμνα των γονέων εξ αίματος ή την επιτροπεία, υπό την οποία τελούσε το δετό τέκνο, αντικαθιστά αυτοδικαίως η γονική μέριμνα του θετού ή των δετών γονέων.- Αν ένας από τους συζύγους υιοθετήσει το τέκνο του άλλου, τη γονική μέριμνα έχουν και οι δύο σύζυγοι.

Άρθρον 1584. [Τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν. 1329/1983]. Από τής υιοθεσίας ή πατρική εξουσία του έξ αίματος πατρός ή ή κηδεμονία ή ή επιτροπεία, ύφ' ήν έτέλει τό δετόν τέκνον, αντικαθίσταται αυτοδικαίως διά τής πατρικής εξουσίας του θετού πατρός, επί δε υιοθεσίας παρά γυναικός διά τής επιτροπείας ταύτης.
Σχ Α. Γαζή 97.- ΑιτΕ 185.- Πρακ. 274.- ΣχΑνΓ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 110.

Άρθρο 1585. Αν κατά τη διάρκεια της ανηλικότητας του τέκνου η γονική μέριμνα του θετού ή των δετών γονέων έπαψε για οποιοδήποτε λόγο, δεν επανέρχεται στους εξ αίματος γονείς.

Άρθρον 1585. [Τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν. 1329/1983].
 Έάν διαρκούσης της ανηλικιότητας του θετού τέκνου ή παιρική εξουσία ή κηδεμονία ή επιτροπεία του θετού γονέως έπαισε εκ τινος λόγου, δέν επανέρχεται αυτή εις τόν έξ αίματος γονέα. Έχει όμως ούτος έν τη περιπτώσει ταύτη τό δικαίωμα πρός επιμέλειαν του προυώπου του τέκνου.
 Σχ Α. Γαζή 98.- ΑιτΕ 185.- Πρακ. 275.- Σχ Αν Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 111.

Άρθρο 1586. Στην υποχρέωση για τη διατροφή του θετού τέκνου εκείνος που υιοθέτησε προηγείται από τους έξ αίματος συγγενείς του τέκνου.

Άρθρον 1586. Έν τη υποχρέώσει πρός διατροφήν του θετού τέκνου ο υιοθετήσας προηγείται τών έξ αίματος συγγενών αυτού.
 ΠραχΟικ. 17.- ΣχΟικ 322.- ΑΚ/1945 1650.

Άρθρο 1587. Λύση της υιοθεσίας. Η υιοθεσία λύεται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αγωγή του θετού γονέα ή του θετού τέκνου, αν αποδεικνύεται παράπτωμα που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή που συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου απέναντι σ' αυτόν που το υιοθέτησε κατά τους όρους του άρθρου 505.- Με την απόφαση αίρεται η σχέση της υιοθεσίας.

Άρθρον 1587, Λύσις υιοθεσίας. Η υιοθεσία λύεται διά δικαστικής απόφασεως συνεπεία αγωγής του θετού γονέως ή του θετού τέκνου εάν αποδεικνύεται παράπτωμα δικαιολογούν την αποκλήρωσιν «ή συνιστά λόγον αχαριστίας του θετού τέκνου έναντι του υιοθετήσαντος κατά τους όρους του άρθρου 505 Αστικού Κώδικος».- Διά της απόφασεως αίρεται ή σχέσις της υιοθεσίας.

ΠραχΟικ 22.- ΣχΟικ 326.- ΑΚ/1945 1651.

1. Η προσθήκη στο άρθρο 1587 § 1 μετά την λέξη «αποκλήρωσιν», «ή συνιστά λόγον αχαριστίας του θετού τέκνου έναντι του υιοθετήσαντος κατά τους όρους του άρθρου 505 Αστικού Κώδικος» εισήχθηκε με το άρθρο 18 ν.δ. 610/1970 «περί υιοθεσίας».

2. Η διάταξη του άρθρου 1587 § 1 ΑΚ συμπληρώνεται με το άρθρο 619 § 4 ΚΠολΔ: «Η αγωγή περί αναγνώρισεως ύπάρξεως ή μη ύπάρξεως ή άκυρότητος ή λύσεως υιοθεσίας άπενδύεται, άσκουμένη παρά του υιοθετησαντος, κατά του υιοθετηθέντος, άσκουμένη παρά του υιοθετηθέντος, κατά του υιοθετήσαντος, άσκουμένη παρά τρίτου, κατά του υιοθετήσαντος και του υιοθετηθέντος και, έν περιπτώσει θανάτου τινος έξ αυτών, κατά τών κληρονόμων του, άλλως άπορρίπτεται». Αντιγινωμεί ο Κ. Μ π έ η ς, ΑΚ¹ [1984] άρθρο 1587 σημ. 2 σ. 638.

3. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας

υπάγεται μόνο η τέλεση της υιοθεσίας (πολυμελές πρωτοδικείο) (άρθρ. 1576 ΑΚ, 740 § 1α ΚΠολΔ). Τουναντίον, η αγωγή του άρθρου 619 § 4 ανήκει στην αμφισβητούμενη (ΚΠολΔ 614 § 1ε ΚΠολΔ) διαδικασία (Δες ΣχΠολΔ Ζ, σ. 86, 155).

Άρθρο 1588. Η υιοθεσία λύεται και αίρεται η σχέση που απορρέει από αυτήν αν, κατά παράβαση του νόμου, παντρεύτηκαν αυτός που υιοθέτησε με αυτόν που υιοθετήθηκε. Αν ο γάμος ακυρώθηκε, διατηρούνται από τη σχέση της υιοθεσίας μόνο τα περιουσιακά δικαιώματα του θετού τέκνου.

Άρθρον 1588. Η υιοθεσία λύεται και αίρεται ή έξ αυτής σχέσις εάν κατά παράβασιν του νόμου συνήφθη γάμος μεταξύ υιοθετήσαντος και υιοθετηθέντος. Εάν ο γάμος ήκυρώθη διατηρούνται εκ της σχέσεως της υιοθεσίας μόνον τὰ περιουσιακά εκ ταύτης δικαιώματα του θετού τέκνου. ΠρσχΟικ 27.- ΣχΟικ 330.- ΑΚ/1945 1652.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Επιτροπεία ανηλίκων

Άρθρο 1589. Ποιοί τελούν υπό επιτροπεία. Ο ανήλικος τελεί υπό επιτροπεία όταν δεν υπάρχει γονική μέριμνα ή όταν το δικαστήριο αποφασίσει το διορισμό επιτρόπου κατά τα άρθρα 1532, 1533 και 1535.

Άρθρον 1589. [Τροποποιήθηκε με το άρθρο 19 του ν. 1329/1983]. Υπό επιτροπείαν τελούντες. Ο άχειράφετος ανήλικος ό μή υποκείμενος εις πατρικήν έξουσίαν διατελεί υπό επιτροπείαν. Υπό επιτροπείαν επίσης διατελεί και ό υπό πατρικήν έξουσίαν ανήλικος εάν ό πατήρ άδυνατή νά άσκήση την πατρικήν έξουσίαν, ή δέ μήτηρ είτε δέν ζή είτε άδυνατεί νά αναπληρώση αυτόν. Σχ Α. Γαζή 99.- ΑιτΕ 186.- Πρακ. 275.- ΣχΑν Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 112.

Άρθρον 1590. [Κατηργήθηκε με το άρθρο 20 του ν. 1329/1983]. **Επιτροπεία μητρός.** Η μήτηρ καλείται αυτοδικαίως εις την επιτροπείαν του τέκνου εάν ό πατήρ έξεπέσε της πατρικής έξουσίας, ή έκηρύχθη άφαντος ή άπεβίωσε. Σχ Α. Γαζή 100.- ΑιτΕ 187.- Πρακ. 275.- ΣχΑν Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου 113.

6. ΝΟΜΟΣ 84' 490.1049
 της 3/9 Μαΐου 1980(ΣΕΚ Α'114)
 Περί καθώσεως της υπογραφείσης εν Στρασβούργω την 24ην' Απριλίου 1967 υπό των Κρατών-Μελών του Συμβουλίου της Εθνοσφύξης Διεθνούς Σύμβασης "περί υιοθεσίας ανηλίκων".

"Άρθρο.1.-Κυροῦνται καὶ κτῆται ἰσχύον νόμου ἢ ἐν Στρασβούργω την 24ην' Απριλίου 1967 υπογραφείσα Διεθνὴς Σύμβασις "περὶ υιοθεσίας ἀνηλίκων", ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τὴν ὁσίαν διευκρίνωσεν ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς Διεθνούς τῆς περὶ μὴ δεσμευοῦσας τῆς ὑπὸ τῆς διατάξεως τῆς περ.2 τοῦ άρθρου.12 τῆς Διεθνούς, τῆς ὁσίας τοῦ κείμενου ἐπιτίθεται, ἐν πρωτοτύπῳ εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν καὶ, ἐν μεταφράσει, εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ
 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ
 ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΝ**

Τὰ Κράτη μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, τὰ ὑπογράφοντα τὴν παρούσαν Σύμβαση,

Λαμβάνοντα ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἐπιδιώξας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ πραγματοποίησις στενωτέρης ἐνότητος μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἰδίας πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως διευκολύνῃ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν πρόδοον.

Λαμβάνοντα ὑπ' ὄψιν ὅτι, καίτοι ἡ θέσπισις τῆς υιοθεσίας παιδίων ὑφίσταται εἰς τὴν νομοθεσίαν πάντων τῶν Κρατῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, ὑπάρχουσιν εἰς τὰς χώρας ταύτας διεισδυμέναι ἀπόψεις ὡς πρὸς τὰς ἀρχὰς αἰτίνας θὰ ἔπρεπε νὰ διέπῳσι τὴν υιοθεσίαν, ὡς ἐπίσης καὶ διαφοραὶ ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν τῆς υιοθεσίας καὶ τὰς νομικὰς συνεπείας ταύτας.

Λαμβάνοντα ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἡ παραδοχὴ κοινῶν ἀρχῶν καὶ κοινῶν τρόπων ἐφαρμογῆς, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν υιοθεσίαν παιδίων, θὰ συνέβαλλεν εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν ἐν τῶν ἀσυμφωνιῶν τούτων προκαλουμένων δυσκολιῶν καὶ ταυτοχρόνως θὰ ἐπέτρεπε τὴν προώθησιν τῆς εὐημερίας τῶν υιοθετούμενων παιδίων.

Συνεφώνησαν τὰ κάτωθι :

ΜΕΡΟΣ Α'

ΑΝΑΛΗΨΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΔΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

"Άρθρον 1.

"Ἐκαστον τῶν Συμβαλλομένων Μερῶν ὑποχρεοῦται ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν συναὐτήριον τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Μέρους Β' τῆς παρούσης Συμβάσεως καὶ ὅπως ἐνημερώσῃ τὸν Γενικὸν Γραμματεῖα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης περὶ τῶν πρὸς τοῦτο ληφθέντων μέτρων.

"Άρθρον 2.

"Ἐκαστον τῶν Συμβαλλομένων Μερῶν ὑποχρεοῦται ὅπως λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς εἰς τὸ Μέρος Γ' τῆς παρούσης Συμβάσεως διαλαμβανόμενὰς διατάξεις καὶ ἐὰν ἐκτελῇ ταύτας ἢ ἐὰν, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἤθελε παύσει νὰ ἐκτελῇ καὶ μίαν ολιγώδηποτε ἐκ τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων ἐφείδει νὰ ἀνακαινώσῃ τοῦτο πρὸς τὸν Γενικὸν Γραμματεῖα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

"Άρθρον 3.

"Ἡ παρούσα Σύμβασις ἀφορᾷ μοναδικῶς τὴν ὑποκείμενην τῆς υιοθεσίας παιδίου, μὴ συμπληρωστικῶς, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν υιοθεσίαν αὐτῆς τῶν υιοθεσίαν τῶν ἡλικίαν 18 ἐτῶν, μὴ ὅσοις ἢ μὴ ὑπάρχοντες ἑγγάμων καὶ μὴ κληροῦντος δικαστικῶς ἀνηλίκου.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

"Άρθρον 4.

"Ἡ υιοθεσία δὲν εἶναι ἰσχυρὰ ἐὰν δὲν ἐπισημάνῃ ὅτι ἀπορρίπτως Δικαστικῆς ἢ Δικητηρικῆς Ἀρχῆς (κατωτέρω καλουμένης αἰ ἀρμοδία Ἀρχῆς).

"Άρθρον 5.

1. Ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν παραγράφων 2 καὶ 4 τοῦ παρόντος άρθρου, υιοθεσία δὲν χορηγείται εἰμὴ ἐπὶ τῶν ὁσίων καὶ δὲν ἀνακληθῶσιν αἱ κάτωθι συναινήσεις πρὸς υιοθεσίαν :

(α) ἡ συναινήσεις τῆς μητρός καὶ προκειμένου δὲ περὶ νομίμου τέκνου τοῦ πατρός, μὴ ὑπαρχόντων πατρός καὶ μητρός διὰ νὰ δώσωσι τὴν συναινήσειν των, ἢ συναινήσεις οὐδὴποτε προσώπου ἢ συμβουλίου δικαιοκίμου αὐτῶν αὐτῶν νὰ ἀσκή ἐν προκειμένῳ τὴν πατρικὴν ἢ μητρικὴν ἐξουσίαν.

(β) ἡ συναινήσεις τῆς συζύγου τοῦ υιοθετουμένου ἢ τοῦ συζύγου τῆς υιοθετοῦσας.

2. Ἡ ἐπιφύλαξις Ἀρχῆς δὲν δικαιοῦται :

(α) νὰ παραλείψῃ τὴν λήξιν συναινήσεως ἐνὸς ἐκ τῶν προβλεπομένων εἰς τὴν ὡς ἑνω παραγράφων 1 προσώπων,

(β) νὰ παρίδῃ τὴν ἀρνήσιν συναινήσεως ἐκ μέρους οὐκ ἀδύνατοι τῶν προσώπων ἢ συμβουλίου, ὡς προβλέπεται ὑπὸ τῆς σχετικῆς παραγράφου 1 ἐκτός ἐὰν συντρέχουσιν ἐξαιρετικαὶ λόγοι, καθοριζόμενοι ὑπὸ τῆς υιοθεσίας.

3. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ στεροῦνται τῆς πατρικῆς ἢ μητρικῆς ἐξουσίας διὰ τὸ υιοθετούμενον τέκνον ἢ στεροῦνται τοῦλάχιστον τοῦ δικαιώματος ὅπως δώσωσι τὴν συναινήσειν των διὰ τὴν υιοθεσίαν, ἡ νομοθεσία δύναται νὰ προβλέψῃ ὅπως μὴ ἀπαιτεῖται ἡ τοιαύτη συναινήσεις.

4. Ἡ συναινήσεις μητρός πρὸς υιοθεσίαν τοῦ τέκνου τῆς δὲν θὰ γίνῃ δεκτὴ ἐκτός ἐὰν ἐδόθῃ μετὰ τὴν γέννησιν, κατὰ τὴν ἐπινοήν τῆς προθεσμίας τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τῆς νομοθεσίας καὶ ἥτις προθεσμία δὲν δύναται νὰ εἶναι μικροτέρα τῶν ἐξ (6) ἐβδομάδων ἢ, ἐὰν δὲν καθορίζεται προθεσμία, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἀρμοδίας Ἀρχῆς, ἡ μήτηρ θὰ ἔχη ἀναλάβει ἐπαρκῶς ἐκ τῶν συνεπειῶν τοῦ τοκετοῦ.

5. Διὰ τῶν λέξεων «πατὴρ» καὶ «μήτηρ» ἐν τῷ παρόντι άρθρῳ ἐξυπακούονται τὰ πρόσωπα ὅτινα εἶναι οἱ νόμιμοι γονεῖς τοῦ υιοθετουμένου.

"Άρθρον 6.

1. Διὸν ὅπως μὴ ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ υιοθεσίας παιδίου εἰμὴ εἶτε ὑπὸ δύο προσώπων ἠνωμένων διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου, υιοθετουμένων ταυτοχρόνως ἢ ἀλλήλοδιαδόχως, ἢ ὅφ' ἑνὸς προσώπου.

2. Διὸν ὅπως μὴ ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου νῆα υιοθεσία παιδίου εἰμὴ εἰς μίαν ἢ περισσοτέρας τῶν κάτωθι περιπτώσεων :

- (α) ὅταν πρόκειται περὶ υιοθετημένου τέκνου τῆς συζύγου τοῦ υιοθετουμένου ἢ τοῦ συζύγου τῆς υιοθετοῦσας.
- (β) ὅταν ὁ προηγούμενος υιοθετήσας ἀπέβιωσεν.
- (γ) ὅταν ἡ προηγούμενη υιοθεσία ἤκουσθη.
- (δ) ὅταν ἡ προηγούμενη υιοθεσία ἐπικρατίσθη.

(Μετὰ τὴ σελ.240,18(β) Σελ.240,19

Τεύχος 746-Σελ.1

Άρθρον 7.

1. Υιοθεσία παιδίου δύναται να γίνει μόνον εάν ο υιοθετών έχη συμπληρώσει το ελάχιστον όριον ηλικίας το προβλεπόμενον προς τόν σκοπόν τούτον, του όριου τούτου ηλικίας μη δύτος κάτω των 21 ετών ουδέ άνω των 35 ετών.

2. Δύναται, έν τούτοις, ή νομοθεσία να προβλέψη την δυνατότητα παρακώλυσεως εκ του όρου περί κατωτέτου όριου ηλικίας :

- (α) Εάν ο υιοθετών είναι ο πατήρ ή η μητηρ του υιοθετούμενου ή
- (β) Λόγω Ήλαφρευτων συνθηκών.

Άρθρον 8.

1. Η άρμοδια Αρχή δέν θέλει προβή εις την έκδοσιν άποράσεως υιοθεσίας ειμή έφδσον πεισθή ότι ή υιοθεσία θέλει άποβή προς όφελος του υιοθετουμένου.

2. Εις έκαστην περίπτωση, ή άρμοδια Αρχή θέλει ιδιαίτέρως φροντίσει όπως ή υιοθεσία αυτή παρέχη εις τόν υιοθετούμενον σταθεράν και άρμονικήν έστίαν.

3. Κατά γενικόν κανόνα, ή άρμοδια Αρχή δέν θέλει θεωρήσει τάς άνω προϋποθέσεις ως έπιταλοθεσίας, εάν ή διαφορά ηλικίας μεταξύ του υιοθετούντος και του υιοθετουμένου είναι μικροτέρα της χωρίζουσας τούς γονείς από τά τέκνα των ηλικίας.

Άρθρον 9.

1. Η άρμοδια Αρχή θέλει λάβει άπόφασιν περί υιοθεσίας κατόπιν έμπεριστάτωμένης άνακρίσεως έν σχέσει προς τόν υιοθετούντα, τό υιοθετούμενον παιδίον και την οικογένειάν του.

2. Η άνάκρισις δέον όπως, έν τω ιδίωζοντι εις έκαστην περίπτωσην μέτρω, έπικρατή μεταξύ άλλων και επί των κάτωθι σημείων :

- (α) την προσωπικότητα, υγείαν και οικονομικά μέσα του υιοθετούντος, της οικογενειακής του ζωής, του τρόπου διαβίσεως και της ικανότητός του προς έπιμόρφωσιν του υιοθετουμένου,
- (β) τό κίνητρα της έπιθυμίας του προς υιοθέτησιν του παιδίου,
- (γ) εις την περίπτωση αιτήσεως προς υιοθεσίαν μόνου του ενός των συζύγων, τούς λόγους τούς ώθήσαντας τόν έτερον τούτων ίνα μή συμμετάσχη εις την αίτησιν υιοθεσίας,
- (δ) την άμοιβαίαν καταλληλότητα μεταξύ υιοθετουμένου και υιοθετούντος, τό χρονικόν διάστημα καθ' ό τό παιδίον παρέμεινεν υπό τάς φροντίδας του υιοθετούντος,
- (ε) την προσωπικότητα και υγείαν του υιοθετουμένου και υπό τούς ισχύοντας νομικούς περιορισμούς, τούς πρόγνους αυτού,
- (στ) τάς άπόψεις του υιοθετουμένου ως προς την προτεινομένην υιοθεσίαν,
- (ζ) και την τυχόν διαφοράν θρησκευματικη μεταξύ του υιοθετούντος και του υιοθετουμένου.

3. Η άνάκρισις αυτή δέον όπως άνατεθή εις πρόσωπον ή οργανισμόν άνεγνωρισμένον υπό του νόμου ή ειδικώς προς τούτο άνεγνωρισμένου παρά Δικαστικής ή Διοικητικής Αρχής. Η άνάκρισις δέον όπως, έν τω μέτρω του δυνατού, διεξαχθή υπό κοινωνικών λειτουργών έχόντων τά προς τούτο προσόντα, ως εκ της ειδικείσεως ή παύρας αύτων.

4. Αι διατάξεις του παρόντος άρθρου ουδέλλως θέλουσιν επηρεάσει την ικανότητα και υποχρέωσιν της άρμοδιας Αρχής, όπως επιτύχη πάσαν πληροφορίαν ή απόδειξιν άφορώσαν ή μή τό άντικείμενον της άνακρίσεως, ήν αυτή ήδραεν ένδεχομένης κρείττε έποικοδομητικήν.

Άρθρον 10.

1. Η υιοθεσία συνεπάγεται διά τόν υιοθετούντα, ως προς τόν υιοθετούμενον τά πάσης φύσεως δικαιώματα και υποχρέωσεις, ως ύπάρχει ο πατήρ ή η μητηρ προς τό νόμιμον τέκνον της.

Η υιοθεσία συνεπάγεται διά τόν υιοθετούμενον έναντι του υιοθετούντος τά πάσης φύσεως δικαιώματα και υποχρέωσεις, ως ύπάρχει τό νόμιμον τέκνον έναντι του πατρός ή της μητρός του.

2. Από της δημιουργίας των εις την παράγραφον 1 του παρόντος άρθρου άναφερομένων δικαιωμάτων και υποχρέωσεων, τά της αυτής φύσεως δικαιώματα και υποχρέωσεις ύφιστάμενα μεταξύ του υιοθετουμένου και του πατρός ή της μητρός του ή άλλου προσώπου ή συμβουλίου παύουν ύφιστάμενα. Έν τούτοις δύναται ή νομοθεσία να προβλέπη, όπως ή σύζυγος του υιοθετούντος διατηρή τά έναντι του υιοθετουμένου δικαιώματα και υποχρέωσεις εάν πρόκειται περί του ίδιου αυτού γνησίου, έξωγάμιου ή θετού τέκνου.

Δύναται έφ' έτέρου να διατηρηθή έν τη νομοθεσία ή υποχρέωσις των γονέων προς διατροφήν, συντήρησιν, άνατροφήν και προκοδότησιν του υιοθετουμένου, εις ήν περιπτώσιν ο υιοθετών δέν ήθελεν εκπληρώσει οιανδήποτε των έν λόγω υποχρέωσεων.

3. Κατά γενικόν κανόνα, θέλουσι παρασχεθή τά μέσα όπως ο υιοθετούμενος λάβη τό πατρώνυμον του υιοθετούντος ή να προσθήκη τούτο εις τό ίδιον αυτού επώνυμον.

4. Εάν ο νόμιμος γονείς έχη τό δικαίωμα έπικαρπίας επί της περιουσίας του τέκνου του, τό δικαίωμα έπικαρπίας του υιοθετούντος επί της περιουσίας του υιοθετουμένου δύναται, παρά τά έν παραγράφω 1 του παρόντος άρθρου, να περιορισθή υπό της νομοθεσίας.

5. Εις ζητήματα διαδοχής, έφόσον ή κληρονομική νομοθεσία παρέχει εις τό νόμιμον τέκνον τό δικαίωμα διαδοχής του πατρός ή της μητρός του, τό θετόν τέκνον έν προκειμένω τυγχάνει της αυτής μεταχειρίσεως, ως να ήτο τό γνήσιον νόμιμον τέκνον του υιοθετούντος.

Άρθρον 11.

1. Εάν ο υιοθετούμενος, εις την περίπτωση υιοθεσίας παρ' ενός προσώπου, δέν κατέχη την έθνικότητα του υιοθετούντος, ή εις περίπτωση υιοθεσίας παρά δύο συζύγων, την κοινήν αυτών έθνικότητα, τό Συμβαλλόμενον Μέρος, ούτινος ο υιοθετών ή οι υιοθετούντες είναι υπήκοοι, θέλει διευκολύνη την υπό του υιοθετουμένου άπόκτησιν της έθνικότητος αυτού.

2. Η άπόλυτα έθνικότητος άπορρέουσα εκ της υιοθεσίας έστειται υπό τόν όρον κατοχής ή άποκτήσεως έτέρας έθνικότητος.

Τεύχος 746-Κελ. 2

Άρθρον 24.

1. Οποιάδήποτε των Συμβαλλόμενων Μερών, ούτως ή αλλιώς, προβλέπει πλέον από τους τύπους υλοθεσίας, θα δικαιούται να ερχθεί, ως δικαιούχος του άρθρου 10, παραγράφου 1, 2, 3 και 4 και του άρθρου 12, παραγράφου 2 και 3 της παρούσης Συμβάσεως, μόνον εις ένα εκ των τύπων υλοθεσίας.

2. Το Συμβαλλόμενο Μέρος, όπερ ήθελεν άσκήσει τό δικαίωμα τούτο, όφείλει ήτοις, κατά τόν χρόνον της υπογραφής ή κατάθεσης του αποδεικτικού αυτού, έγγραφου περί κυρώσεως, απόδοχής ή προσχωρήσεως, ή κατά τήν υποβολήν δηλώσεώς του συμφώνως προς τήν παράγραφον 2 του άρθρου 23 της παρούσης Συμβάσεως, γνωστοποιήσῃ τούτο προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης, καί υποδείξῃ τόν τρόπον καθ' όν τό δικαίωμα τούτο ήσκήθη.

3. Τό έν λόγω Συμβαλλόμενον Μέρος θα δύναται νά διακόψῃ τήν άσκησην του δικαιώματος τούτου και νά γνωστοποιήσῃ τούτο προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης.

Άρθρον 25.

1. Οποιάδήποτε των Συμβαλλόμενων Μερών δύναται, κατά τήν υπογραφήν ή τήν κατάθεσην του αποδεικτικού αυτού έγγραφου κυρώσεως, απόδοχής ή προσχωρήσεως, ή κατά τήν υποβολήν της δηλώσεως συμφώνως προς τήν παράγραφον 2 του άρθρου 23 της παρούσης Συμβάσεως, νά διατυπώσῃ δύο κατ' άνωτάτων όρων επιφυλάξεις εν σχέσει προς τās διατάξεις του Β' Μέρους της Συμβάσεως.

Επιφυλάξεις γενικού χαρακτήρος δέν επιτρέπονται, εκάστης επιφυλάξεως άφορώσης μίαν διάταξιν.

Εκάστη επιφυλάξις θα είναι ισχυρά επί πάντε έτη από της έναρξεως της ισχύος της παρούσης Συμβάσεως διά τό ενδιαφερόμενον Συμβαλλόμενον Μέρος. Θα δύναται νά ανανεωθῇ δι' άλλεπάλληλα πενταετή χρονικά διαστήματα, διά δηλώσεως άπειθυνομένης προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης πρό της λήξεως εκάστης περιόδου.

2. Έκαστον των Συμβαλλόμενων Μερών δύναται νά άποσύρῃ έν όλω ή έν μέρει, επιφύλαξιν διατυπωθείσαν παρ' αυτού δύναμι: της προηγούμενης παραγράφου, διά δηλώσεως άπειθυνομένης προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης, ισχυούσης από της ημερομηνίας της λήξεως της.

Άρθρον 26.

Έκαστον των Συμβαλλόμενων Μερών θέλει άνακοινώσῃ προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης τά όνόματα και τās διευθύνσεις των Αρχών προς τίς δύνανται νά διαβιβασθώσιν αι έν άρθρω 14 προβλεπόμεναι αίτήσεις.

Άρθρον 27.

1. Η παρούσα Σύμβασις θα παραμείνῃ έν ισχύϊ άνευ περιορισμού διάρκειας.

2. Πάν Συμβαλλόμενον Μέρος θα δύναται, καθ' όσον τό έφορῇ, νά καταγγείλῃ τήν παρούσαν Σύμβασιν διά κοινοποιήσεως προς τόν Γενικόν Γραμματέα του Συμβουλίου της Εύρώπης.

3. Η καταγγελία θα ισχύσῃ έξ μήνας μετά τήν ημερομηνίαν λήξεως της κοινοποιήσεως υπό του Γενικού Γραμματέως.

Άρθρον 28.

Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Εύρώπης θέλει κοινοποιήσῃ προς τά Κράτη μέλη του Συμβουλίου και προς πάν Κράτος προσχωρήσαν εις τήν Σύμβασιν:

Σελ. 240, 22

- (α) πᾶσαν υπογραφήν.
- (β) τήν κατάθεσην παντός αποδεικτικού έγγραφου κυρώσεως, απόδοχής ή προσχωρήσεως.
- (γ) πᾶσαν ημερομηνίαν έναρξεως ισχύος της παρούσης Συμβάσεως συμφώνως προς τό όπ' αριθμ. 21 άρθρον αὐτῆς.
- (δ) πᾶσαν κοινοποίησιν ληφθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ 1ου άρθρου.
- (ε) πᾶσαν κοινοποίησιν ληφθείσαν, εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ 2ου άρθρου.
- (στ) πᾶσαν δήλωσιν ληφθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 2 και 3 τοῦ 23ου άρθρου.
- (ζ) πᾶσαν πληροφορίαν ληφθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 2 και 3 τοῦ 24ου άρθρου.
- (η) πᾶσαν ἐπιφύλαξιν διατυπωθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῆς 1ης παραγράφου τοῦ 25ου άρθρου.
- (θ) τήν ἀνανέωσιν πάσης ἐπιφυλάξεως, γενομένην εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῆς 1ης παραγράφου τοῦ 25ου άρθρου.
- (ι) τήν ἀνάκλησιν πάσης ἐπιφυλάξεως, γενομένην εις ἐφαρμογήν τῆς 2ης παραγράφου τοῦ 25ου άρθρου.
- (ια) πᾶσαν κοινοποίησιν διατυπωθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ 26ου άρθρου.
- (ιβ) πᾶσαν κοινοποίησιν ληφθείσαν εις ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ 27ου άρθρου και τήν ημερομηνίαν καθ' ἣν ἡ καταγγελία θέλει ισχύσῃ.

Εἰς ἐνδειξιν τῶν ἀνωτέρω, οἱ ὑπογεγραμμένοι δεξίως ἐκουσιοδοτημένοι προς τούτο ὑπεγράψαμεν τήν παρούσαν Σύμβασιν.

Ἐγένετο ἐν Στρασβούργῳ σήμερον τήν 24ην τοῦ μηνός Ἀπριλίου 1967 εἰς Γαλλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν γλώσσαν, τῶν δύο κειμένων ὄντων ἐξ ἴσου ισχυρῶν, εἰς ἐν μόνον πρωτότυπον ὅπερ θέλει κατατεθῆ εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Ὁ Γενικός Γραμματέας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θέλει κοινοποιήσῃ κεκυρωμένον πιστόν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου προς ἕνα ἕκαστον τῶν Κρατῶν τῶν ὑπογραφέντων τήν παρούσαν ἢ προσχωρούντων προς αὐτήν.

Τεύχος 746-Σελ. 4

(Επικολουθεῖν ὑπογραφῆς)

Άρθρ. 2. - Η ισχύς της από του άρθρ. 1 κυρουμένης Συμβάσεως άρχεται από της από του άρθρ. 21 αυτής καθοριζομένης ημερας.

7. **ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ**
της 26' Ιουλ./11 Αύγ. 1980 (ΣΕΚ Α' 183)
Περί άνακοινώσεως έναρξεως της ισχύος της Εθνοκτιστής Συμβάσεως περί υλοθεσίας (Στρασβούργου 24.4.67).

Τό Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν ἀκοινοῖ ότι τήν 23ην Ἰουλ. 1980 ἔλαβε χάραν ἡ κατάθεσις παρὰ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης τοῦ ἔγγραφου ἐκινωρήσεως ἀπό τῆς Ἑλλάδος τῆς εἰς Στρασβούργον τήν 24ην Ἀπρ. 1967 ἀπογραφείσης Εθνοκτιστής Συμβάσεως περί υλοθεσίας.

Ἡ ἄς ἔσω Ἑλλάσις, καθοδεῖται διά τοῦ ὄπ' ἀριθ. 1049/1980 Νόμου δημοσιευθέντος εἰς τό ὄπ' ἀριθ. 114 Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως Τεύχος Α', τῆς 9ης Μαΐου 1980, ὅα τεσσ' ἐν ἰσχύϊ ἄς πρὸς τήν ἄωσαν μας, συμφώνως προς τήν παρ. 3 τοῦ άρθρ. 21 αὐτῆς τήν 24ην Ὀκτωβρίου 1980.

"Άρθρον 12.

1. Ο αριθμός παιδιών είναι εις και ο αυτός υιοθετών δύναται να υιοθετηθή, δεν θα περιορίζεται υπό της νομοθεσίας.
2. Η νομοθεσία δεν δύναται να απαγορεύση την υιοθεσίαν επί τῷ λόγῳ ὅτι ὁ υιοθετῶν έχει ἢ δυνατόν ν' ἀποκτήσῃ ἴδιον αὐτοῦ γνήσιον τέκνον.
3. Ἐν δὲ τῆς υιοθεσίας βελτιούται ἡ νομοκὴ θέσις ἐνὸς παιδιοῦ ἢ νομοθεσίαις δεν δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς πρόσωπον τὴν υιοθεσίαν τοῦ ἰδίου τοῦ ἐξωγαμίου τέκνου.

"Άρθρον 13.

1. Πρὸ τῆς ἐνηλικίωσης τοῦ τέκνου, ἡ υιοθεσία δύναται νὰ λυθῇ μόνον δι' ἀποφάσεως δικαστικῆς ἢ διοικητικῆς Ἀρχῆς διὰ σοβαροῦς λόγους καὶ μόνον, ἐφόσον ἡ νομοθεσία παραδέχεται τὴν λύσιν τῆς υιοθεσίας διὰ τοὺς λόγους τούτους.
2. Ἡ προηγουμένη παράγραφος δεν ἀφορᾷ τὰς κάτωθι περιπτώσεις:
  - (α) ὅταν ἡ υιοθεσία κατέστη ἄκυρος
  - (β) ὅταν ἐπέχεται ἡ λύσις τῆς υιοθεσίας λόγω νομιμοποιήσεως τοῦ υιοθετουμένου, ὡς κατωτέρω.

"Άρθρον 14.

Ὅταν αἱ γενόμεναι ἀνακρίσεις εἰς ἐφαρμογὴν τῶν ἀρθρῶν 8 καὶ 9 τῆς παρούσης Συμβάσεως σχετίζονται πρὸς πρόσωπον διαμένον ἢ ἔσπερ έχει διαμείνει ἐπὶ τοῦ ἐδαφους ἑτέρου Συμβαλλομένου Μέρους, τὸ Συμβαλλόμενον τοῦτο Μέρος, ὅπου τῷ ζητηθεῖσι πληροφορία, ὀφείλει ὡς φροντίσῃ προθύμως διὰ τὴν παροχὴν τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν. Δύναται νὰ γίνῃ ἐπι εὐθείας συνεννόησις μεταξύ τῶν ἐκτερωθέντων Ἀρχῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον.

"Άρθρον 15.

Θέλει γίνῃ πρόβλεψις διατάξεων ἀπαγορευουσῶν τὴν ἐπιτεῦξιν παντός παρανόμου ὠφελήματος ἐκ τῆς προσφοράς παιδιοῦ πρὸς υιοθεσίαν.

"Άρθρον 16.

Ἐκαστον τῶν Συμβαλλομένων Μερῶν θέλει διατηρήσῃ τὸ δικαίωμα θεοπίστεως ἐνωικωτέρων διατάξεων ὑπὲρ τῶν υιοθετουμένων παιδιῶν.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

"Άρθρον 17.

Ἡ υιοθεσία θὰ ἐπιτρέπεται μόνον ἐφόσον τὸ παιδίον ἀνετῆθῃ εἰς τὰς φροντίδας τῶν υιοθετούντων ἐπὶ ἐπαρκῶς μακρὸν χρονικὸν διάστημα ὡςτε νὰ δύναται ἡ ἁρμοδία Ἀρχὴ νὰ κάμῃ λογικὴν ἐκτίμησιν τῶν σχέσεων αἰτίας ἢ θέλῃον δημιουργηθῆ μετὰ τῶν αὐτῶν ἐάν παρήχτο ἢ ἀδεῖα υιοθεσίας.

"Άρθρον 18.

Αἱ Δημόσιαι Ἀρχαὶ θέλουσι φροντίσαι διὰ τὴν προώθησιν καὶ καλὴν λειτουργίαν τῶν κοινωφελῶν ἰδρυμάτων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν, πρὸς τὰ ὅποια οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ υιοθετήσωσιν ἢ νὰ διευκολύνωσι τὴν υιοθεσίαν παιδιοῦ θὰ δύναται νὰ ἀπευθύνωνται μετὰ τὸν σκοπὸν βοήθειας καὶ συμβουλῶν.

"Άρθρον 19.

Αἱ κοινωνικαὶ καὶ νομικαὶ ἀπόψεις τῆς υιοθεσίας θέλουσιν ἀποτελέσαι ἀντικείμενον διδασκαλίας τῶν προγραμμάτων ἐκπαιδεύσεως τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν.

"Άρθρον 20.

1. Θέλει ληφθῆ μέριμνα διατάξεων διευκολυνουσῶν τὴν περαιώσιν υιοθεσίας χωρὶς νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς τὴν οἰκογενεῖαν τοῦ υιοθετουμένου ἢ ταυτότητά τοῦ υιοθετοῦντος.

2. Θέλει ληφθῆ μέριμνα, ὡς καὶ αἰτήται ἢ ἐπιτρέπεται: αἱ δίκαια περὶ υιοθεσίας νὰ διεργάζωνται κεκλεισμένων τῶν θυρῶν.

3. Οἱ υιοθετῶν καὶ ὁ υιοθετούμενος θὰ δύναται νὰ λαμβάνωσιν ἐγγράφα ἀποδείγματα τῶν δημοσίων μητρώων ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν ὁποίων βεβαιούται τὸ γεγονός, ἡ ἡμερομηνία καὶ ὁ τόπος γεννήσεως τοῦ υιοθετουμένου, ἀλλὰ δεν ἀποκαλύπτεται ρητῶς ἢ υιοθεσία οὐδὲ ἡ ταυτότης τῶν πρώτων γονέων τῶν.

4. Τὰ δημοσὶα μητρώα θὰ τηροῦνται, ἢ φυλάσσονται, τὸ περιεχόμενον τῶν ὅθι διατυπώσεται κατὰ τρόπον μὴ ἐπιτρέποντα εἰς πρόσωπα μὴ ἔχοντα νόμιμον δικαίωμα νὰ μαθάνωσι τὸ γεγονός υιοθεσίας τινός ἢ, ἐάν ταῦτα ἀποκαλύπτεται, τὴν ταυτότητα τῶν πρώτων γονέων τοῦ υιοθετηθέντος.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΤΕΛΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

"Άρθρον 21.

1. Ἡ παρούσα Σύμβασις προσφέρεται πρὸς ὑπογραφήν παρὰ τῶν Κρατῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Θὰ ὑποκείται εἰς τὴν ἐπικύρωσιν ἢ ἀποδοχὴν τῆς. Τὰ ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα τῆς κυρώσεως ἢ ἀποδοχῆς ὀλοῦσι κατατεθῆ παρὰ τῷ Γενικῷ Γραμματεῖ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

2. Ἡ ἰσχὺς τῆς Συμβάσεως ἄρχεται μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς καταθέσεως ἢ ἀποδοχῆς τοῦ τρίτου ἀποδεικτικοῦ ἔγγραφου τῆς κυρώσεως ἢ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς.

3. Διὰ πᾶν Κράτος συμμετασχόν εἰς τὴν ὑπογραφήν τῆς παρούσης, ὅπερ ἤθελε κυρώσει ἢ ἀποδεχθῆ τὴν Σύμβασιν μεταγενεστέρως, ἡ ἰσχὺς αὐτῆς θὰ ἄρχεται μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς καταθέσεως παρὰ τοῦ ἐν λόγω Κράτους τοῦ ἀποδεικτικοῦ ἔγγραφου τῆς παρ' αὐτοῦ κυρώσεως ἢ ἀποδοχῆς τῆς.

"Άρθρον 22.

1. Μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης Συμβάσεως, ἡ ἐξ Ἰπουργῶν Ἐπιτροπὴ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θὰ δύναται νὰ καλέσῃ πᾶν Κράτος μὴ μέλος τοῦ Συμβουλίου, ὡςτε προσχωρήσῃ εἰς τὴν Σύμβασιν.

2. Ἡ προσχώρησις γινέσεται διὰ καταθέσεως παρὰ τοῦ Γενικοῦ Γραμματεῖ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἐπισημοῦ ἔγγραφου προσχωρήσεως, ὅπερ θέλει ἰσχύσει τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς καταθέσεως τοῦ.

"Άρθρον 23.

1. Πᾶν Συμβαλλόμενον Μέρος δύναται, κατὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς Συμβάσεως ἢ κατὰ τὴν καταθέσιν τοῦ ἀποδεικτικοῦ ἔγγραφου κυρώσεως, ἀποδοχῆς ἢ προσχωρήσεως, νὰ ὑποδείξῃ τὴν περιοχὴν ἢ τὰς περιοχὰς ἐνθα ἡ παρούσα Σύμβασις θέλει ἐφαρμοσθῆ.

2. Πᾶν Συμβαλλόμενον Μέρος δύναται, κατὰ τὴν καταθέσιν τοῦ ἀποδεικτικοῦ αὐτοῦ ἔγγραφου περὶ κυρώσεως, ἀποδοχῆς ἢ προσχωρήσεως, ἢ μεταγενεστέρως κατ' οἰκονομίαν ἢ ἄλλῃ στιγμῇ, διὰ δηλώσεως τοῦ ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν Γενικὸν Γραμματεῖα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, νὰ ἐπικτείνῃ τὴν ἰσχὺν τῆς Συμβάσεως ἐφ' οἰαδήποτε ἑτέρας περιοχῆς καθοριζομένης ἐν τῇ δηλώσει, διὰ τὰς διεθνείας σχέσεις τῆς ὁποίας περιοχῆς εἶναι ὑπεύθυνον ἢ διὰ λογαριασμὸν τῆς ὁποίας έχει ἐξουσιοδοτηθῆ νὰ ἀνλάβῃ ὑποχρῶσεως.

3. Οἰαδήποτε δήλωσις γενομένη δυνάμει τῆς προηγουμένης παραγράφου δύναται, ἐν σχέσει πρὸς οἰαδήποτε περιοχὴν ἀναγκραζομένη ἐν τῇ δηλώσει, νὰ ἀνακληθῆ κατὰ τὴν διαδικασίαν τὴν προβλεπομένην ἐν ἀρθρῷ 27 τῆς παρούσης Συμβάσεως.

τησιν περι εξαγοράς του μεριδίου των κατά τας τάξεις του πρό της τροποποίησης. Ισχύοντος ινουισμού.

Άρθρ. 21. Αι πρόσοδοι του Άμοιβαίου Κεφαλαίου, εν τόκοι, μερίσματα, κέρδη εκ κληρώσεως όμοιων εν όπέρ τό άρτιον, διανέμονται έτησίως εις τούς καιούχους, μετ' άφαιρέσιν τών τραπεζικών δαπανών, τών άμοιβών της Α.Ε. Διαχειρίσεως και του ματοφύλακος, τών πάσης φύσεως προς τρίτους άριβών και τών δαπανών άλληλογραφίας μετά τών ιδιούχων και συντάξεως οικονομικών καταστάσεων. όρδη εκ κεφαλαίου περιλαμβανομένων και τών άνευ ταλλάγματος κτωμένων μετοχών (μετοχαι επί δώ-), διανέμονται κατά την κρίσιν της Α.Ε. Διαχειρί- ως μετά προηγούμενον συμφηρισμόν εις ταύτα χών ζημιών προερχομένων εκ της πωλήσεως χρω- άφων η μετοχών εις τιμάς κατωτέρας της τιμής ήσεως.

Άρθρ. 22. Μεριδιούχοι εκπροσωπούντες τό εν κατον (1/10) τών εν κυκλοφορία μεριδίων του Ά- βαιου Κεφαλαίου δικαίωμα όπως αιτήσονται την γκλησιν Συνελεύσεως τών μεριδιούχων. Η αίτησις οβάλλεται εις την Α.Ε. Διαχειρίσεως, ήτις ύποχρεού- η όπως συγκαλέσθην Συνέλευσιν τών μεριδιούχων τός 30 ημερών από της χρονολογίας της έπιδόσεως ης αίτήσεως. Η αίτησις περιέχει τό άντικείμενον της ηρισιας διατάξεως, δυνάμενον να αναφέρεται εις την αρχήν πληροφοριών υπό της Α.Ε. Διαχειρίσεως επί ουδήποτε θέματος συνδεομένου άμέσως ή έμμέσως τός την διαχείρισιν του Άμοιβαίου Κεφαλαίου.

Άρθρ. 23. Έάν εντός ενός διαχειριστικού έτους άξια του συνολικού καθαρού ένεργητικού του Άμοι- ιου Κεφαλαίου έμειώθη κατά τά έξ δέκατα (6/10) Έπιτροπή Κεφαλαιαγοράς δύναται να συγκαλέσθην έλευσιν τών μεριδιούχων, προς τόν σκοπόν της αλύσεως του Άμοιβαίου Κεφαλαίου συμφώνως προς τ έθρα 798—804 Άστικού Κώδικος, αναλόγως αρμοζόμενα. Έν τοιαύτη περιπτώσει η εξαγορά ριδίων του Άμοιβαίου Κεφαλαίου, άναστέλλεται τό της ήμέρας λήψεως υπό της Έπιτροπής Κεφα- ιαγοράς άποφάσεως περί συγκλήσεως της Συν- ύσεως τών μεριδιούχων μέχρι του τερματισμού της άδικασίας της λύσεως της κοινωνίας.

Άρθρ. 24. Οι Πρόεδροι, τά μέλη του Διοικητικού βουλίου, οι Διευθυνται, οι ύπάλληλοι της Α.Ε. αχειρίσεως ή Θεματοφύλακες Άμοιβαίου Κεφαλαίου, ς και οι άντιπρόσωποι Α.Ε. Διαχειρίσεως Άμοι- αίου Κεφαλαίου, παραβαίνοντες έν γνώσει τας περί μοιβαίων Κεφαλαίων διατάξεις του παρόντος Νο- οθητικού Διατάγματος, τας άποφάσεις της Νομι- ατικής Έπιτροπής και της Έπιτροπής Κεφαλαια- οράς ή τας διατάξεις τών Κανονισμών τών Άμοι- αίων Κεφαλαίων, τιμωρούνται διά φυλακίσεως ή ρηματικής ποινής μέχρι ενός εκατομμυρίου δραχμών δι' άμοτέρων τών ποινών τούτων. Η ποινική ίωξις χωρεί μόνον κατ' αίτησιν της Έπιτροπής Κε- αλαιογοράς.

Άρθρ. 25.— 1. Η πράξις συστάσεως Άμοιβαίου εφαλαίου, ή έκδοσις μεριδίων, ή μεταβίβασις μερι- ιών έν ζωή ή αίτία θανάτου και ή άντικατάστασις ύτών άπαλλάσσονται παντός φόρου, τέλους, τέλους αρτοσήμου, εισφοράς, δικαιώματος ή οιασδήποτε άλλης έπιβαρύνσεως ύπέρ του Δημοσίου ή τρίτων.— 2. Κατά την εισπραξιν μερισμάτων ή τόκων επ' όνό- ατι και διά λογαριασμόν του Άμοιβαίου Κεφαλαίου ύδεις φόρος παρακρατείται, του Άμοιβαίου Κεφα- αίου άπαλλασσομένου από παντός φόρου ή άλλου άφρους ύπέρ οιασδήποτε.— 3. Η πρόσθετος άξια προκύπτουσα επ' ώφέλειά τών μεριδιούχων, νο- ικών ή φυσικών προσώπων, εκ της εξαγοράς μερι- ιών εις τιμήν άνωτέραν της τιμής κτήσεως, άπαλλάσ- αται παντός φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, εισφοράς, δικαιώματος ή οιασδήποτε άλλης έπιβα- ρύνσεως ύπέρ του Δημοσίου ή τρίτων.— 4. Κέρδη δια-

νεμόμενα προς μεριδιούχους άπαλλάσσονται του φό- ρου εισοδήματος, ως και παντός άλλου φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, εισφοράς, δικαιώματος ή άλλης οιασδήποτε έπιβαρύνσεως ύπέρ του Δημοσίου ή τρίτων μέχρι του ποσού τών δραχμών τριάκοντα χιλιάδων (30.000) έτησίως κατά μεριδιούχον. Ινα τύχη άπαλλαγής εκ της παρακρατήσεως φόρου, ό μεριδιούχος δέον όπως δηλώσθην εις την Α.Ε. Διαχει- ρίσεως έάν κατά την αυτήν χρήσιν έτυχεν όμοιας άπαλλαγής παρ' έτέρω Άμοιβαίω Κεφαλαίω, τό πο- σόν αυτής η αναλόγου άπαλλαγής βάσει της διατά- ξεως της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/67.— 5. Πέραν της άπαλλαγής της προηγόμε- νης παραγράφου τά διανεμόμενα υπό του Άμοιβαίου Κεφαλαίου κέρδη άπαλλάσσονται του φόρου εισοδή- ματος ως και παντός έτέρου φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, εισφοράς, δικαιώματος ή άλλης οιασδή- ποτε έπιβαρύνσεως ύπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, καθ' ό μέρος προκύπτουν εκ πηγών, τό εκ τών όποιων εισόδημα τυγχάνει φορολογικής άπαλλαγής δυνάμει έτέρω διατάξεων ή εκ της πωλήσεως χρεωγράφου ή μετοχών εις τιμάς άνωτέρας της τιμής κτήσεως.

Άρθρ. 26.— 1. Έν περιπτώσει άσφαλίσεως επί της ζωής δύναται να συμφωνηθί ότι η άσφαλιστική άπο- ζημίωσις θα καταβάλληται διά μεταβίβασεως εις τόν δικαιούχον αριθμού μεριδίων Άμοιβαίου Κεφαλαίου άντι καταβολής μετρητών.— 2. Μεριδία Άμοιβαίου Κεφαλαίου δύναται να αποτελέσουν άσφαλιστικήν ποποθέτησιν κατ' άρθρον 7 του Ν.Δ. 400/1970 περί ιδιωτικής έπιχειρήσεως άσφαλίσεως.— 3. Η κτήσις μεριδίων Άμοιβαίου Κεφαλαίου υπό άσφαλιστικών Έταιρειών, Τραπεζών, Συνεταιρισμών, άσφαλιστικών Όργανισμών και νομικών προσώπων έν γενει προς σχηματισμόν ύποχρεωτικών ή μη άποθεματικών, έπιτρέπεται άπεριορίτως.

Άρθρ. 27.— 1. Αίτησει της Α.Ε. Διαχειρίσεως και δαπάναις του Άμοιβαίου Κεφαλαίου, μετοχαι άνή- κουσαι εις Άμοιβαίον Κεφάλαιον, δύναται να εισάγω- νται εις τό Χρηματιστήριον τή συμφώνω γνώμη του έκδότου αυτών και τών αρχών του Χρηματιστηρίου κατά παρέκκλισιν από τών έκάστοτε ίσχυουσών γε- νικών διατάξεων.— 2. Μετοχαι δυνάμεναι να εισαχθούν εις τό Χρηματιστήριον κατά τά έν τή προηγούμενη παραγράφω όριζόμενα είναι αι κοιναί και προνομι- ούχι μετοχαι ήμεδαπών και άλλοδαπών άνωσύνων έταρειών.

Άρθρ. 28. Χρεώγραφα, περιλαμβανομένων και τών μετοχών, ών κομισται τυγχάνουν Τράπεζαι, άσφαλιστικά έταιρεία η νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δύναται ν' ανταλλάγουν διά μεριδίων Ά- μοιβαίων Κεφαλαίων. Η τοιαύτη άνταλλαγή άπαλ- λάσσεται παντός φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, εισφοράς, δικαιώματος ή οιασδήποτε άλλης έπιβα- ρύνσεως ύπέρ του Δημοσίου ή τρίτου.

Άρθρ. 29. Άπαγορεύεται ή έν Ελλάδα διαφήμισις και ή ύφ' οιασδήποτε τρόπον διάθεσις μεριδίων Άμοι- βαίων Κεφαλαίων ή παρεμφερών Όργανισμών συγ- κεντρώσεως άποταμιεύσεων δι' οιασδήποτε μορφής επενδύσεις, υπό Έταιρειών ή άλλων Όργανισμών έξρευστών έν τή άλλοδαπή, εκτός έάν χορηγηθί ειδική προς τούτο άδεια υπό του Υπουργείου Έμπο- ρίου μετά σύμφωνον γνώμην της Έπιτροπής Κεφα- λαιογοράς. Οι παραβάται ύπόκεινται εις τας κυρώσεις του άρθρου 24 του παρόντος.

Άρθρ. 30.— 1. Αι λεπτομέρειαι έφαρμογής του πα- ρόντος Ν. Διατάγματος όρίζονται διά Βασιλικών Δια- ταγμάτων, εκδιδομένων τή προτάσει του Υπουργού Συντονισμού.— 2. Πάσα διάταξις άντικειμένη εις τό παρόν καταργείται από της ένάρξεως της Ισχύος του.

Άρθρ. 31. Η Ισχύς του παρόντος άρχεται από της δημοσεύσεως εις την Έφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ν.Δ. 610 της 12/21-8-70 (Α 171). Περί υιοθεσίας τών μέχρις ηλικίας δέκα όκτώ έτών άνηλικών.

Άρθρ. 1. Η υιοθεσία άνηλικών μη συμπληρωσά-

ντων τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος κατὰ τὸν χρόνον ὑποβολῆς τῆς πρὸς τοῦτο αἰτήσεως ὑπὸ τοῦ υιοθετοῦντος, διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος. Ἡ υιοθεσία τῶν ὑπερβάτων τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος καὶ ἡ υιοθεσία παντὸς ἐγγάμου ἢ διατελέσαντος ἐν γάμῳ, διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 16 καὶ 19 τοῦ παρόντος. Κατ' ἐξαιρέσειν αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἰσχύουν καὶ ἐπὶ υιοθεσίας τοῦ ὑπερβάτος τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος ἐὰν ὁ υιοθετούμενος εἶναι γνήσιον τέκνον τοῦ συζύγου τοῦ υιοθετοῦντος.

Πρῶτοθεσίαι τῆς υιοθεσίας.

*Ἀρθρ. 2.— 1. Ἡ υιοθεσία ἐπιτρέπεται ὡς αὕτη εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ υιοθετουμένου.— 2. Ὁ υιοθετῶν δέον ἐστὶν ἰκανὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, νὰ ἔχη συμπληρώσει τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ νὰ μὴ ἔχη γνήσιον κατιόντα.— 3. Ἐπιτρέπεται ἡ υιοθεσία ἐξωγάμου τέκνου ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ γονέως, ἀνεῦ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀρθροῦ 4, ἐπιφυλασσομένων τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 1530 ἕως 1567 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος.

*Ἀρθρ. 3. Τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν υιοθεσίαν καὶ εἰς πρόσωπον μὴ συμπληρώσαν τὴν ἐν ἀρθρῷ 2 παρ. 2 ἡλικίαν ἐὰν συντρέξῃ πρὸς τοῦτο σπουδαῖος λόγος καὶ ἴδια ἐὰν ὁ υιοθετῶν ἀπέβαλε τὴν ἐλπίδα τεκνοποιεῖν ἢ ἐπιθυμῇ νὰ υιοθετήσῃ τέκνον τῆς συζύγου του.

*Ἀρθρ. 4. Τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν υιοθεσίαν ἐνὸς μόνου θετοῦ τέκνου καὶ εἰς τὸν ἔχοντα γνήσιον κατιόντα, ἐὰν ὁ γνήσιος αὐτοῦ κατιὸν πάσχη ἐξ ἀνιάτου νοσήματος ἢ συντρέξῃ ἕτερος σπουδαῖος λόγος, λαμβανόμενου ἅμα ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ γνησίου τέκνου.

*Ἀρθρ. 5. Ἐπιτρέπεται ἡ υιοθεσία πλειόνων τέκνων διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως ἢ διαδοχικῶς. Τὸ θετὸν τέκνον δὲν δύναται νὰ υιοθετηθῇ παρ' ἄλλου ζώντος τοῦ υιοθετήσαντος καὶ διαρκούσης τῆς υιοθεσίας, ἐκτὸς μόνον ἐπὶ υιοθεσίας καὶ παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων.

*Ἀρθρ. 6. Ὁ ἐγγαμος δὲν δύναται νὰ υιοθετήσῃ ἀνεῦ συναίνεσεως τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, παρεχόμενης διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ διὰ δηλώσεως ἐπὶ δικαστηρίου κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς υιοθεσίας. Τὸ δικαστήριον οὐχ ἥττον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν υιοθεσίαν καὶ ἀνεῦ τῆς τοιαύτης συναίνεσεως ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης μακροχρονίου διαστάσεως τῶν συζύγων, ὡς καὶ ἐὰν ἕνεκα πνευματικῆς νόσου τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἢ ἄλλου σπουδαίου λόγου, εἶναι αὕτη ἀνέγκτος.

*Ἀρθρ. 7.— 1. Ὁ υιοθετῶν δέον νὰ ὑπερβαίνῃ τὸν υιοθετούμενον τοῦλάχιστον κατὰ δέκα ὀκτὼ ἔτη. Ἐπὶ υιοθεσίας τέκνου τοῦ συζύγου, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν υιοθεσίαν εἰς τὸν ὑπερβαίνοντα τὸν υιοθετούμενον κατὰ δέκα πέντε ἔτη.— 2. Αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1571 καὶ 1575, τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος Νομοῦ Διατάγματος.

Διαδικασία τῆς υιοθεσίας.

*Ἀρθρ. 8. Ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν τῆς υιοθεσίας τῶν ὑπὸ τοῦ παρόντος Νομοῦ Διατάγματος ρυθμιζόμενων περιπτώσεων, ἰσχύουν αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1576 ἕως 1578 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὑπὸ τὰς παρεκκλίσεις τῶν ἐπομένων ἀρθρῶν.

*Ἀρθρ. 9.— 1. Ἡ περὶ υιοθεσίας αἰτήσις εἶναι ἀπαράδεκτος ἐὰν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ βεβαιώσεως ἀνεγνωρισμένης ὑπηρεσίας περὶ τοῦ ὅτι ἐγένετο ἐπισταμένη Κοινωνικὴ ἔρευνα ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, τὴν ὑγείαν, τὸ ἦθος, τὴν οἰκογενειακὴν κατάστασιν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ αἰτούντος τὴν υιοθεσίαν, περὶ τῶν λόγων δι' οὓς οὗτος ἐπιθυμῇ τὴν υιοθεσίαν, περὶ τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ ν' ἀναθρέψῃ προσήκοντως τὸ τέκνον, περὶ τῆς πιθανότητος τῆς προσαρμογῆς

τοῦ τέκνου εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ υιοθετοῦντος καὶ ἐν γένει περὶ πάντων τῶν στοιχείων ἐξ ὧν δύναται νὰ διαγνωσθῇ ἂν ἡ υιοθεσία θ' ἀποβῇ ἐπ' ὠφελεία τοῦ τέκνου.— 2. Ἡ κατὰ τὴν παρ. 1 ἔρευνα διεξάγεται ὑπὸ ἐξειδικευμένων κοινωνικῶν λειτουργῶν, οἵτινες δύναται νὰ αἰτῶνται παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν τὴν ἐκδοσὴν τῶν ἀναγκαιούτων εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῶν πιστοποιητικῶν, ἄτινα, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἔρευνας, ὑποβάλλονται ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν παρ. 1 ἀνεγνωρισμένης ὑπηρεσίας πρὸς τὸ εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἡ αἴτησις περὶ τῆς υιοθεσίας δικ. στήριον, ὑπορεούμενον συνάμα ὅπως ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως ἀντίγραφα τοῦ Ποινικοῦ Μητρώου τοῦ υιοθετοῦντος.— 3. Ἀνεγνωρισμένοι ὑπηρεσίαι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς παρ. 1 εἶναι ὑπηρεσίαι ἢ ὀργανισμοὶ διαθέτοντες ἐξειδικευμένον προσωπικὸν καὶ ὀριζόμενοι διὰ Β. Διατάγματος ἐκδιδόμενου τῇ προτάσει τῶν Ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καὶ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τελοῦντες ὡς πρὸς τὰ διὰ τοῦ παρόντος ὀριζόμενα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Β. Διατάγματος ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν καὶ τὸν ἐλεγχον τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

*Ἀρθρ. 10. Ἡ πρὸς υιοθεσίαν συναίνεσις τοῦ ἡ τῶν γονέων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δοθῇ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου. Ἐν περιπτώσει διαμονῆς τοῦ γονέως εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἢ ἀδυναμίας τούτου ὅπως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἡ συναίνεσις δύναται νὰ δοθῇ καὶ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ἐπιφυλασσομένων τῶν διατάξεων τῆς παρ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 12.

*Ἀρθρ. 11. Ἡ πρὸς υιοθεσίαν συναίνεσις τοῦ ἡ τῶν γονέων ἀναπληροῦται δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου: α) ἐὰν τὸ τέκνον εἶναι ἀγνωστῶν γονέων ἢ ἐκθετοῦ, β) ἐὰν ἀμφότεροι ἢ ὁ ἕτερος τῶν γονέων τοῦ τέκνου ἀδυνατῇ νὰ παράσχῃ τὴν συναίνεσιν του ἕνεκα πνευματικῆς νόσου ἢ ἄλλου σπουδαίου λόγου, γ) ἐὰν ἡ τέλεσις τῆς υιοθεσίας τέκνου, περιβαλλομένου παρ' ἀνεγνωρισμένη Κοινωνικῆ Ὑπηρεσίας, β' ἰδρύματι, καθίσταται ἀδύνατος λόγω τῆς καταχρηστικῆς ἀρνήσεως τῆς συναίνεσεως τοῦ ἡ τῶν γονέων τοῦ τέκνου, συντρέχοντι δὲ αἱ προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 1524 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Εἰς τὴν ὑπὸ στοιχ. β' περίπτωσιν τοῦ παρόντος ἀρθροῦ, τὸ δικαστήριον ἀποφασίζει, μετ' ἀκρόασιν τῶν ἐγγυτεῶν συγγενῶν, ἐὰν αὕτη εἶναι ἐφικτῆ.

*Ἀρθρ. 12.— 1. Πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἀπορρήτου τῆς υιοθεσίας, τὸ δικαστήριον δέον νὰ λαμβάνῃ πᾶν πρόσφορον μέτρον καὶ ἴδια νὰ διατάσῃ ὅπως ἡ πρὸς υιοθεσίαν συναίνεσις τῶν φυσικῶν γονέων τοῦ τέκνου καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ υιοθετοῦντος δηλῶνται κωρυφισμένως ἐν ἰδιαιτέρᾳ συνεδριάσει ἢ ἐνώπιον τοῦ ὀριζόμενου εἰσηγητοῦ.— 2. Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἰδρύματος ἢ τῆς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας, παρ' ἢ περιβάλλεται τὸ τέκνον, ὁ ἢ εἰ φυσικοὶ γονεῖς αὐτοῦ παρέχουν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὴν γενικὴν πρὸς υιοθεσίαν τοῦ τέκνου συναίνεσιν των, ὑπὸ προσώπου ἢ ζεύγους συζύγων ἐπιλεγόμενων ἐλευθέρως ὑπὸ τοῦ αἰτούντος ἰδρύματος ἢ τῆς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας. Ἡ συναίνεσις αὕτη δὲν δύναται νὰ ἀνακληθῇ. Κατὰ τὰ λοιπὰ, ἡ περαιτέρω διαδικασία τῆς υιοθεσίας διεξάγεται μεταξὺ τοῦ ἰδρύματος ἢ τῆς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῶν ὑποψηφίων θετῶν γονέων ἀνεῦ οὐδεμιᾶς ἀναμίξεως τῶν φυσικῶν γονέων τοῦ τέκνου. Κατὰ τὴν διαδικασίαν ταύτην τὸ ὄνοματεπώνυμον τοῦ τέκνου καὶ τῶν ὑποψηφίων θετῶν γονέων πρέπει ἀπολύτως μυστικόν, χρησιμοποιουμένου, εἰς ἀπάσας τὰς διαδικαστικὰς πράξεις τοῦ δικαστηρίου ἢ τῶν αἰτούντων, ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ ὀνόματος τῶν ἐνδιαφερομένων, ἑτέρου τῆς ἐπιλογῆς τούτων (ψευδωνύμου).— 3. Παρ' ἑκάστῳ πρωτοδικεῖῳ πρέπει ἀπόρρητον βιβλίον, εἰς ὃ καταχωρίζεται τὸ πραγματικὸν ὄνοματεπώνυμον τῶν υιοθετουμένων καὶ τῶν θετῶν γονέων αὐτῶν, μετὰ μείας τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἣς ἐπετρέπη ἡ υιοθεσία, καὶ τῶν κατὰ περίπτωσιν ἀναγκαιούτων ἑτέρων στοιχείων. Ἐπὶ

Βάσει άπορρήτου άποσπάσματος έξαγομένου του βιβλίου τούτου, θα συντάσσεται ή περί της οθεσίας ληξιαρχική πράξις, τηρουμένων ως προς ήν χορηγήσιν των εκ ταύτης άποσπασμάτων των ατάξεων της υπό του άρθρου 20 του παρόντος ροστιθεμένης παρ. 3 εις τό άρθρον 30 του Κωδ. Νόμ. 5097 «περί ληξιαρχικών πράξεων».— 4. 'Επί των εριπτώσεων των παρ. 1 έως 3, ή τήρησις έχευμθείας προς τό πρόσωπον των υιοθετούντων και του υιοτουμένου, άποτελεί ύπηρεσιακόν καθήκον των υιοπτών και των πάσης φύσεως υπαλλήλων, οίτινες πωσδήποτε έπιλαμβάνονται της υιοθεσίας.

Αποτελέσματα της υιοθεσίας.

Άρθρ. 13.— 1. 'Επί της κατά τας διατάξεις του παρόντος Νομοθ. Διατάγματος τελουμένης υιοθεσίας γήουν τα άρθρα 1579 έως 1588 του 'Αστικού Κώδικος, υπό τας παρεκκλίσεις των έπαμένων παραράφων.— 2. Κατά πάσαν περίπτωσιν τό δικαστήριον δύναται διά της περί υιοθεσίας άποφάσεως ή τγαγευστέρας επί τή αίτήσιν του θετού γονέως ή υ' εισαγγελέως να διατάσση πάν πρόσφορον μέρος προς διασφάλισιν της σωματικής και ψυχικής υγείας του υιοθετηθέντος τέκνου και ίδία να άπαγούνη την προσωπικήν έπικοινωνίαν του τέκνου προς τους φυσικ ύς γονείς αυτού, εάν αύτη είναι επιλαβής διά τό τέκνον.— 3. 'Η κατόπι άγωγής του πού γονέος λύσις της υιοθεσίας κατά τό άρθρον 587 του 'Αστικού Κώδικος άπαγορεύεται πρό της συμπληρώσεως του δεκάτου έκτου έτους της ήλικίας ου υιοθετουμένου.— 4. 'Εάν ο θετός γονέος ύποπείση ή παράβασιν των έναντι του τέκνου καθηκόντων ου, έμπίπτουσιν εις τό άρθρον 1524 του 'Αστικού Κώδικος ή εις τό άρθρον 15 του παρόντος Νομοθ. διατάγματος ή εάν ούτος εκηρύχθη εκπτώτως της ατρικής έξουσίας συμφώνως τώ άρθρω 1525 του 'Αστικού Κώδικος, τό δικαστήριον δύναται επί τή ίτήσιν του εισαγγελέως ή του προς τούτο οριζουμένου ειδικού επιτρόπου να διατάξη πάν πρόσφορον έτρον συμφώνως τώ άρθρω 1524 του 'Αστικού Κώδικος, ως και την λύσιν της υιοθεσίας, εάν αύτη έπιλλάται εκ του συμφέροντος του τέκνου.

Υιοθεσία παρ' άλλοδαπών.

Άρθρ. 14.— 1. Τηρουμένης της διατάξεως του άρθρου 23 του 'Αστικού Κώδικος, αι υιοθεσίαι έλληνοαίδων παρ' άλλοδαπών ένεργουονται μόνον τή συμράξει των κατ' άρθρον 9 παρ. 3 ύπηρεσιών ή οργανισμών, των έξεδικευμένων εις διεθνείς υιοθεσίας. 'Ο ρόπος της προπαρασκευής και τελειώσεως των υιοθεσιών τούτων, τά ληπτέα προς παρακολούθησιν των εν τή άλλοδαπή υιοθετουμένων τέκνων μέτρα αι πάσα συναφής λεπτομέρεια ρυθμίζονται διά Β. διατάγματος, εκδιδουμένου προτάσει των 'Υπουργών υκαιοσύνης και Κοινωνικών 'Υπηρεσιών.— 2. Τά προς υιοθεσίαν τέκνα δίδονται κατά προτίμησιν εις ελληνικάς τό γένος οικογενείας του έξωστρικού και υ έλλείπει τοιούτων εις οίκογενείας του Θρησκείματος ου υιοθετουμένου, μετά προηγουμένη έρευνας, κατά τας διατάξεις του άρθρου 9 του παρόντος και έν συνενούση μετά των άρμοδίων αρχών ή δοργανισμών της υήθευς διαμονής του υιοθετουμένου.— 3. 'Η επί σκοτώ υιοθεσίας άποστολή ή αναχώρησις εις την άλλοδαπήν έλληνοπαιδος κατοικουμένου έν 'Ελλάδι άπαγορεύεται πρό της δημοσιεύσεως άποφάσεως έλληνοδικαστηρίου, εκδιδουμένης μετά την διεξαγωγήν της έν ταις παρ. 1 και 2 προβλεπομένης κοινωνικής ρεύσης και βεβαίωσης. ότι ή υιοθεσία είναι έπ' ωφέλεια του τέκνου.

Ποινικά Διατάξεις.

Άρθρ. 15.— 1. Διά φυλακίσεως τουλάχιστον έξ έηνών και χρηματικής ποινής μέχρις εκατόν χιλιάδων μεταλλικών δραχμών τιμωρείται όστις, υιοθετών άνήλικον νεώτερον των δέκα όκτώ έτών, μεταχειρίζεται

τούτον εις άσχολίαις άνηθικούς ή επικινδύνους διά την σωματικήν ή πνευματικήν του υγείαν, έφ' όσον δέν ήθελε συντρέχει περιπτώσις βαρύτερας άξιοποιου πράξεως.— 2. Διά φυλακίσεως μέχρι δύο έτών και χρηματικής ποινής μέχρις εκατόν χιλιάδων μεταλλικών δραχμών τιμωρείται: α) ο διαπραγματευόμενος την περαιτέρω υιοθεσίαν του θετού αυτού τέκνου παρ' άλλου, β) ο βίδων εις υιοθεσίαν τό ίδιον αυτού τέκνον, ως και ο μεσολαβών άθεμίτως εις υιοθεσίαν επί σκοτώ να περιποιήσουν εις. έαυτούς ή άλλους παράνομον περιουσιακόν όφελος.— 3. 'Ο κατ' έπάγγελμα ή εκ κερδοσκοπίας τελών τας υπό του παρόντος προβλεπομένας άξιοποιου πράξεις τιμωρείται εις μέν τας περιπτώσεις της παρ. 1 διά φυλακίσεως τουλάχιστον ενός έτους, εις δε τας περιπτώσεις α' και β' της παρ. 2 διά φυλακίσεως μέχρι τριών έτών και διά χρηματικής ποινής μέχρι διακοσίων χιλιάδων δραχμών.

Γενικά Διατάξεις.

Άρθρ. 16. 'Επί έπιτροπείας του υιοθετηθέντος καθήκοντα συγγενικού συμβουλίου εκτελεί ο ειρηνοδίκης.

Άρθρ. 17. Πάσα άγωγή περί άκυρώσεως της υιοθεσίας έξ οιουδήποτε λόγου και πάσα έξ οιουδήποτε λόγου τριτανακοπή κατά της περί υιοθεσίας άποφάσεως, παραγράφεται μετά παρέλευσιν έτους, άφ' ής ο δικαιουμένος εις άκύρωσιν ή τριτανακοπήν έλαβε γνώσιν της περί υιοθεσίας άποφάσεως. Κατά πάσαν περίπτωσιν ή τοιαύτη άγωγή ή τριτανακοπή άποκλείεται μετά παρέλευσιν τριών έτών από της τελεσιδικίας της περί υιοθεσίας άποφάσεως.

Άρθρ. 18. Εις τό άρθρον 1587 του 'Αστικού Κώδικος, μετά την λέξιν «άποκλήρωσιν» προστίθεται ή φράσις «ή συνιστά λόγον άχαριστίας του θετού τέκνου έναντι του υιοθετήσαντος κατά τους όρους του άρθρου 505 'Αστ. Κώδικος».

Άρθρ. 19. Τό άρθρον 27 του Νομοθ. Διατάγματος 3370/1955 «περί Κώδικος 'Ιθαγενείας» αντικαθίσταται ως άκολουθως: «1. 'Αλλοδαπός υιοθετηθείς πρό της συμπληρώσεως του είκοστού πρώτου έτους της ήλικίας του, ως τέκνον έλληνοκ, γίνεται έλληνο από της υιοθεσίας.— 2. 'Ελληνο υιοθετηθείς πρό της συμπληρώσεως του είκοστού πρώτου έτους της ήλικίας του, ως τέκνον άλλοδαπου, δύναται τή αίτήσιν του υιοθετήσαντος, εάν κτάται την 'Ιθαγενείαν αυτού, υ' άποβάλλη την έλληνικήν 'Ιθαγενείαν δι' άποφάσεως του 'Υπουργού 'Εσωτερικών, εκτιμώντος τας ειδικάς συνθήκας, μετά γνώμην του Συμβουλίου 'Ιθαγενείας. 'Η αίτησις δέν δύναται να γίνη δεκτή εάν ο υιοθετηθείς υπέχη ή καθυστερη ή στρατιωτικήν ύποχρέωσιν ή καταδικάσεται επί κακουργήματι ή πλημμελήματι».

Καταχωρήσεις εις ληξιαρχικά βιβλία, εκδόσις άποσπασμάτων.

Άρθρ. 20.— 1. Εις τό άρθρον 30 του Κωδ. Νόμου 5097 «περί ληξιαρχικών πράξεων» προστίθεται παράγραφος υπ' αριθ. 3, έχουσα ως άκολουθως: «3. 'Επί πάσης υιοθεσίας άνήλικου μη συμπληρώσαντος τό δέκατον ογδοον έτος της ήλικίας του, ο ληξιαρχος του τόπου της μονίμου κατοικίας των θετών γονέων ύποχρεούται, τή αίτήσιν ταύτων, να έγγραφή τό υιοθετηθέν τέκνον εις τά ληξιαρχικά βιβλία αυτού, γνωστοποιών άμελλητι την τοιαύτην έγγραφην προς πόν ληξιαρχον του τόπου γεννήσεως του υιοθετηθέντος, όστις ύποχρεούται εις την άμεσον διαγραφήν αυτού εκ των ληξιαρχικών βιβλίων. Προς έξασφάλισιν του άπορρήτου της υιοθεσίας ο ληξιαρχος του τόπου εις τά ληξιαρχικά βιβλία του όποιου έγένητο ή κατ' αίτησιν των υιοθετησάντων γονέων έγγραφη του υιοθετηθέντος, χορηγεί άπόσπασμα ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως, άνευ μνείας της ιδιότητος αυτών ως θετών γονέων ή έτέρας περί ταύτης ένδείξεως, ως και πάσης αναφοράς εις την πράξιν της υιοθεσίας ή τας συνθήκας γεννήσεως του τέκνου ή εις τό όνοματεπώνυμον αυτού».

νυμον του η των φυσικών γονέων του τέκνου η εις την μετεγγραφήν αυτού εις τα βιβλία του τελευταίου τούτου ληξιαρχείου. Επί των περιπτώσεων τούτων ως τόπος γεννήσεως του υιοθετηθέντος αναγράφεται ο τόπος της κατά τόν χρόνον της υιοθεσίας κατοικίας των θετών γονέων αυτού».

Άρθρ. 21. Επί υιοθεσιών ανηλικών μη συμπληρωσάντων το δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας των, γενομένων πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος του παρόντος, ὁ ληξιαρχος του τούτου γεννήσεως του υιοθετηθέντος ὑποχρεούται ὡπως ἐνὸς προθεσμίας τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος του παρόντος, ἀποστείλῃ εἰς τὸν ληξιαρχὸν του κατὰ τὸν χρόνον τῆς υιοθεσίας τούτου κατοικίας, τῶν θετῶν γονέων ἀντίγραφον τῆς οἰκείας ληξιαρχικῆς πράξεως γεννήσεως, πρὸς ἔγγραφὴν του υιοθετηθέντος εἰς τὰ ληξιαρχικά βιβλία του ληξιαρχείου τούτου, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 20 του παρόντος προστιθεμένην παρ. 3 εἰς τὸ ἀρθρον 30 του Κωδ. Νόμου 5097 «περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων», προβαίνων ἅμα εἰς τὴν ἀντίστοιχον ἐκ τῶν βιβλίων αὐτοῦ διαγραφὴν.

Άρθρ. 22.— 1. Ὅπου ἐν τῇ κειμένη νομοθεσίᾳ προβλέπεται ἡ ἐκδοσις ἀντιγράφου ληξιαρχικῆς πράξεως γεννήσεως, ἐκδίδεται ἐφεξῆς ἀπόσπασμα ληξιαρχικῆς πράξεως γεννήσεως, ἐπέχον εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, θέσιν πλήρους ἀντιγράφου.— 2. Ἡ προηγουμένη παρ. 1 ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πάσης υιοθεσίας γενομένης πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος του παρόντος, ἐπιφυλασσομένων τῶν διατάξεων τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 20 προστιθεμένης παρ. 3 εἰς τὸ ἀρθρον 30 του Κωδ. Νόμου 5097 «περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων».

Μεταβατικοὶ Διατάξεις.

Άρθρ. 23.— 1. Υιοθεσίαι τελεσθεῖσαι κατὰ παράβασιν τῶν ἀρθρων 1568 καὶ 1570 του Ἀστικοῦ Κώδικος θεωροῦνται ἔγκυροι ἐὰν κατὰ τὴν ἐναρξιν ἰσχύος του παρόντος Νομοῦ. Διατάγματος εἶναι σύμφωνα πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 2 καὶ 5 αὐτοῦ.— 2. Υιοθεσίαι τελεσθεῖσαι κατὰ παράβασιν τῶν ἀρθρων 1568 καὶ 1574 του Ἀστικοῦ Κώδικος, μὴ πληροῦσαι κατὰ τὴν ἐναρξιν ἰσχύος του παρόντος Ν. Διατάγματος τοὺς δρους του ἀρθρ. 2 αὐτοῦ, δύναται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ του υιοθετηθέντος ἡ του υιοθετηθέντος νὰ κηρυχθῶσιν ὑπὸ του δικαστηρίου ἔγκυροι, ἐὰν συντρέχῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς συζητήσεως τῆς αἰτήσεως, σπουδαῖος ἢ εἰδικὸς λόγος ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ ἀρθρα 3, 4 καὶ 7 του παρόντος.— 3. Αἱ διατάξεις τῶν παραγράφων 1 καὶ 2 δὲν ἰσχύουν, ἐὰν ἡ ἀκυρότης τῶν κατὰ παράβασιν τῶν ἀρθρων 1568, 1570 καὶ 1574 του Ἀστικοῦ Κώδικος γενομένων υιοθεσιῶν εἶχεν κατὰ τὴν ἐναρξιν ἰσχύος του παρόντος Νομοῦ. Διατάγματος ἀπαργεθῆ διὰ τελεσιδικίου δικαστικῆς ἀποφάσεως.— 4. Αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρων 16 καὶ 19 ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ υιοθεσιῶν τελεσθεισῶν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος του παρόντος Νομοῦ. Διατάγματος. Ἐπὶ τῶν υιοθεσιῶν τούτων ἡ μεταβολὴ τῆς ἰθαγενείας ἐπέρχεται ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος του παρόντος.

Άρθρ. 24. Ὑποθέσεις περὶ υιοθεσίας ἐκκρεμοῦσαι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, κρίνονται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις του παρόντος Νομοθετικοῦ Διατάγματος.

Άρθρ. 25.— 1. Διὰ Β. Διατάγματος, ἐφ' ἧς ἐκδομένου, προτάσει τῶν Ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καὶ Ἐξωτερικῶν, θέλουσι ρυθμισθῆ τὰ του κυρίου ὀνόματος καὶ ἐπωνύμου τέκνων ἐκθέτων ἢ ἀγνώστων γονέων πρὸ τῆς υιοθεσίας.— 2. Δι' ὀμοίου Β. Διατάγματος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν υιοθετοῦντα ὡπως δώσῃ καὶ ἕτερον κύριον ὄνομα εἰς υιοθετηθὲν παρ' αὐτοῦ τέκνον. Ἡ διάταξις αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος του παρόντος Νομοῦ. Διατάγματος γενομένων υιοθεσιῶν.

Άρθρ. 26. Ἡ ἰσχύς του παρόντος ἀρχεται μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ διὰ τῆς Ἐπιμερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' ἧς καταργεῖται τὸ Ν.Δ.

4532/66 «περὶ υιοθεσίας τῶν μέχρις ἡλικίας δέκα ὀκτῶ ἔτων ἀνηλικῶν».

Ν.Δ. 612 τῆς 12/21-8-70 (Α 171). Περὶ προσλήψεως ἐπὶ συμβάσει Ἰδιωτικοῦ Δικαίου προσωπικοῦ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Μετεωρολογικῆς Ὑπηρεσίας του Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Άρθρ. 1.— 1. Μέχρι τῆς καταρτίσεως του νέου Ὄργανισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Μετεωρολογικῆς Ὑπηρεσίας (Ε.Μ.Υ.) του Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὐχὶ πέραν τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1971, ἐπιτρέπεται, πρὸς κάλυψιν κατεπειγουσῶν καὶ ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν εἰς προσωπικὸν διὰ τὴν λειτουργίαν του Μετεωρολογικοῦ Κλιμακίου του νέου Ἀεροσταθμοῦ καὶ του νέου Μετεωρολογικοῦ Σταθμοῦ Ἀερολιμένος Ἑλληνικοῦ, τὴν στοιχειώδη ἐπὶ ἀνδρῶν του Μετεωρολογικοῦ Κέντρου Ἑλληνικοῦ, τῶν Ἐπαρχιακῶν Γραφείων Καιροῦ καὶ τῶν Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν τῆς Χώρας, διὰ τὴν λειτουργίαν καὶ ἐκτελέσειν του ἀρτι παραληφθέντος Μηχανογραφικοῦ συγκροτήματος πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν Μετεωρολογικῶν δεδομένων, ἡ πρόσληψις ἐπὶ συμβάσει Ἰδιωτικοῦ Δικαίου ὠρισμένου χρόνου προσωπικοῦ τῶν κάτωθι εἰδικότητων: α. Εἴκοσι (20) Δοκίμων Μετεωρολόγων, Πτυχιούχων Μαθηματικῶν ἢ Φυσικῶν τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων ἢ ξένων ὁμοταγῶν τῶν ἀνωτέρω Πανεπιστημίων ἢ τῶν ἀνωτάτων Σχολῶν του Ε.Μ.Π. ἢ ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς καὶ κατόχων μίας ξένης γλώσσης τουλάχιστον. β. Ἑβδομήκοντα (70) Δοκίμων Παρατηρητῶν—Συντακτῶν, κεκτημένων ἀπολυτήριον Γυμνασίου του Α.Ν. 129/1967 ἢ ἰσοτίμου πρὸς ταῦτα σχολείων Μέσης Ἐκπαίδευσως καὶ γνώσεις μίας ξένης γλώσσης (Ἀγγλικά ἢ Γαλλικά ἢ Γερμανικά). γ. Δέκα (10) Χειριστῶν Μηχανογραφικῶν συσκευῶν κεκτημένων ἀπολυτήριον Γυμνασίου του Α.Ν. 129/1967 ἢ ἰσοτίμου πρὸς ταῦτα Σχολείων Μέσης Ἐκπαίδευσως. δ. Δέκα (10) Ραδιομηχανικῶν κατόχων Πτυχίου ἀνεγνωρισμένης Ἀνωτέρας Σχολῆς Ἡλεκτρονικῶν, κεκτημένων γνώσεις μίας ξένης γλώσσης. ε. Δύο (2) Λειτουργηχανικῶν, Πτυχιούχων ἀνεγνωρισμένης Μέσης Τεχνικῆς Σχολῆς, ἀναλόγου εἰδικότητος καὶ ἔχοντων διετὴ προὔπηρεσίαν εἰς συνεργεῖα ἢ ἐργαστήρια καὶ γνώσεις μίας ξένης γλώσσης. ζ. Δύο (2) Ἡλεκτρομηχανικῶν, Πτυχιούχων ἀνεγνωρισμένης Μέσης Τεχνικῆς Σχολῆς καὶ ἔχοντων γνώσεις μίας ξένης γλώσσης. η. Δύο (2) Σχεδιαστῶν, Πτυχιούχων ἀνεγνωρισμένης Μέσης Τεχνικῆς Σχολῆς. θ. Ἐνὸς (1) Λιθογράφου, κατόχου ἐνδεικτικοῦ Γ' ἑξατάξιου Γυμνασίου τουλάχιστον καὶ ἔχοντος τριετὴ προὔπηρεσίαν εἰς τὴν εἰδικότητά του.— 2. Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὸν διορισμὸν των εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις δέον νὰ ἔχουν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρθρων 13 ἕως 20 του Ν. 1811/1951 ὀριζόμενα προσόντα, πλην τῆς ἡλικίας, ἣτις ὀρίζεται διὰ μὲν τὴν εἰδικότητα τῶν Δοκίμων Μετεωρολόγων μέχρι 30 ἔτων, διὰ δὲ τὰς λοιπὰς εἰδικότητας μέχρις 25 ἔτων καὶ του φύλου ὡς ὀρίζεται διὰ τὰς εἰδικότητας τῶν Δοκίμων Μετεωρολόγων καὶ Δοκίμων Παρατηρητῶν—Συντακτῶν τὸ τοιοῦτον του ἄρθρου.

Άρθρ. 2.— 1. Τὸ διὰ του ἀρθρου 1 του παρόντος προσλαμβανόμενον προσωπικόν, ἐξομοιοῦται ὡς πρὸς τὰς ἀποδοχὰς, ὡς ἀκολουθεῖ: α. Δόκιμοι Μετεωρολόγοι, ἐπὶ μισθῷ 7ου βαθμοῦ. β. Δόκιμοι Παρατηρηταί—Συντακτῆ, Ραδιομηχανικοὶ, Λεπτομηχανικοὶ, Ἡλεκτρολόγοι, Μηχανογράφοι, Σχεδιασταὶ καὶ Λιθογράφοι ἐπὶ μισθῷ 10ου βαθμοῦ Β' Κατηγορίας.— 2. Αἱ ἐν τῷ παρόντι ἀναφερόμεναι εἰδικότητες εἶναι τεχνικαὶ, ὡς καὶ ἡ εἰδικότης του μόνιμου λιθογράφου, τὰ δὲ προσωπικόν τούτων δικαιούται τῶν προβλεπομένων τεχνικῶν καὶ λοιπῶν ἐπιδομάτων.

Άρθρ. 3. Τὸ ἀνωτέρω προσωπικόν προσλαμβάνεται δι' ἀποφάσεως του Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης τὸ μὲν εἰδικότητων Δοκίμων Μετεωρολόγων καὶ Δοκίμων Παρατηρητῶν—Συντακτῶν κατόπιν διαγω-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΑΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κ. Δ/ση : 263 34 Κουκούλι Πάτρας

Προπορίες: Μ.Χαραλαμποπούλου

Τέλεφωνο : 329.943

ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Λημύργου 14-16

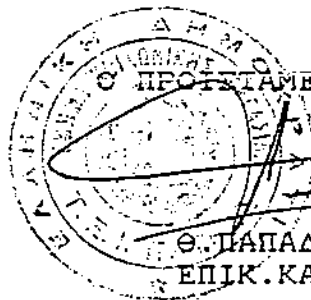
ΑΘΗΝΑ

Τ.Κ 101-66

ΜΑ:

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Λυριωτάκη Αναστασία
Κοτταρά Δήμητρα και Τιμπαλέση Χριστίνα τελειόφοιτες
σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υιοθε-
σία ως θεσμός Παιδικής Πραστασίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ.Παπαδοπούλου
Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ.ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΠΡΟΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς
Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
Λυκούργου 14-16
ΑΘΗΝΑ
Τ.Κ. 101-66

Κύριοι,

παρακαλούμε να μας αποστείλετε οτιδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν υπάρχει στην υπηρεσία σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων.

Με τιμή
Οι σπουδάστριες
Κοτταρά Δήμητρα
Λυριωτάκη Αναστασία
Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ. Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση

Λυριωτάκη Αναστασία

Αγίας Τριάδας 90

ΠΑΤΡΑ

Τ.Κ/ 26224

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ. Ε. Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κ. Δ/ση : 263 34 Κουκούλι Πάτρας

Προφορίες : Μ. Χαραλαμποπούλου

Τέλεφωνο : 329.943

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας:

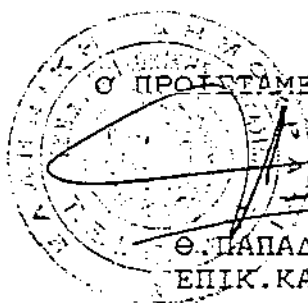
ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Μεσογείων 386
ΑΘΗΝΑ.

Σ Μ Α :

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Λυριωτάκη Αναστασία
Κοτταρά Δημήτρα και Τιμπάλεση Χριστίνα τελειόφοιτες
σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υιοθε-
σία ως θεσμός Παιδικής Πραστασίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ. Παπαδοπούλου
Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Μεσογείων 386
ΑΘΗΝΑ

Κύριοι,

παρακαλούμε να μας αποστείλετε οτιδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν υπάρχει στο αρχείο σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων.

Με τιμή
Οι σπουδάστριες
Κοττάρα Δήμητρα
Λυριωτάκη Αναστασία
Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ. Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση.

Λυριωτάκη Αναστασία
Αγίας Τριάδας 90
ΠΑΤΡΑ
Τ.Κ. 26224

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

κ. Δ/ση : 263 34 Κουκούλι Πάτρας

ηλεκτρονικές : Μ.Χαραλαμποπούλου

λέφωνο : 329.943

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας :

ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά
 Εφημερίδα "ΤΟ ΒΗΜΑ"
 Διευθυντής Σύνταξης
 κ. Δ. Μ. Τσαλιδης
 Χρ. Λαδά 3
 102-37
 ΑΘΗΝΑ

ΕΜΑ:

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Λυριωτάκη Αναστασία
 Κοτταρά Δήμητρα και Τιμηρέση Χριστίνα τελειόφοιτες
 σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
 στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υιοθε-
 σία ως θεσμός Παιδικής Πραστασίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ. Παπαδοπούλου
 Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς

Εφημερίδα "ΕΗΜΑ"

Διευθυντή Σύνταξης

κ. Δ.Μ. Τσαλίδη

Χρ. Λαδά 3

102-37

ΑΘΗΝΑ

Κύριοι,

παρακαλούμε να μας αποστείλετε οσιδδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν έχει δημοσιευτεί από την εφημερίδα σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη ολοκλήρωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων.

Με τιμή

Οι σπουδάστριες

Κοτταρά Δήμητρα

Λυριωτάκη Αναστασία

Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ. Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση

Λυριωτάκη Αναστασία

Αγίας Τριάδας 90

ΠΑΤΡΑ

Τ.Κ. 26224

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κ. Δ/ση : 263 34 Κουκούλι Πάτρας

Προφορίες : Μ. Χαραλαμποπούλου

Τέλεφωνο : 329.943

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας :

ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά

Υπερτίτλο Υγείας του Παιδιού
Διεύθυνση Οικογενειακών Σχέσεων

Φωκίδος 7

Αμπελόκηποι

ΑΘΗΝΑ

Τ.Κ 115-27

ΣΜΑ:

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Δυριωτάκη Αναστασία
Κοτταρά Δήμητρα και Τιμηλαΐνη Χριστίνα τελειόφοιτες
σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υιοθε-
σία ως θεσμός Παιδικής Πρασταςίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ. Παπαδοπούλου
Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΠΡΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΚΑΤΑΜΕΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς
Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
Διεύθυνση Οικογενειακών Σχέσεων
Φωκίδος 7
Αμπελόκηποι
ΑΘΗΝΑ
Τ.Κ. 11527

Κύριοι,

παρακαλούμε να μας αποστείλετε οτιδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν υπάρχει στο αρχείο σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων.

Με τιμή
Οι σπουδάστριες
Κοτταρά Δήμητρα
Λυριωτάκη Αναστασία
Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ. Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση
Λυριωτάκη Αναστασία
Αγίας Τριάδας 90
ΠΑΤΡΑ
Τ.Κ. 26224

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΑΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ. Ε. Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΠΡΟΣ: Οποιαδήποτε αφορά

Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ"
Διευθυντής Συντακτής
Κ. Σταύρος Απεργής
Μηνός 10-16
117-43
ΑΘΗΝΑ.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κ. Δ/ση : 263 34 Κουκούλι Πάτρας

Προφορίες: Μ. Χαραλαμποπούλου

Τελέφωνο : 329.943

Ε Μ Α :

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Δυριωτάκη Αναστασία
Κοτταρά Δήμητρα και Τυμπιάλη Χριστίνα τελειόφοιτες
σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υιοθε-
σία ως θεσμός Παιδικής Πρασταςίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ. Παπαδοπούλου
Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς
εφημερίδα " ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ"
Διευθυντή Σύνταξης
κ. Σταύρο Φ. Απέργη
Μινώος 10-16
117-43
ΑΘΗΝΑ

Κύριοι,

Παρακαλούμε να μας αποστείλετε οτιδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν έχει δημοσιευτεί από την εφημερίδα σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων.

με τιμή
Οισπουδάστριες
Κοτταρά Δήμητρα
Λυριωτάκη Αναστασία
Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση

Λυριωτάκη Αναστασία

Αγίας Τριάδας 90

ΠΑΤΡΑ

T. K. 26224

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα, 25 - 2 - 1994

Αριθ. Πρωτ. 827 Βαθμός Προτεραιότητας:

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.)

ΠΑΤΡΑΣ

ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά

Εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ"

Διευθυντή Σύνταξης

κ. Β.Γρ. Νικολόπουλο

Χρ. Λαδά 3

Τ.Δ 102-37

ΑΘΗΝΑ.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

κ. Δ/ση : 26334 Κουκούλι Πάτρας

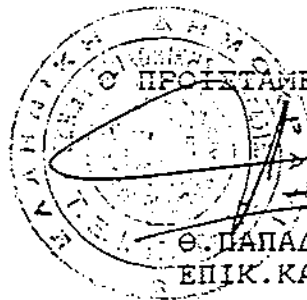
ηλεκτρονικές : Μ.Χαραλαμποπούλου

λέφωνο : 329.943

ΕΜΑ:

Παρακαλούμε να διευκολύνεται τις Λυριωτάκη Αναστασία
Κοτταρά Δήμητρα και Τιμηλάκη Χριστίνα τελειόφοιτες
σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας
στη διεξαγωγή της πτυχιακής της εργασίας με θέμα : " Υλοθε-
σία ως θεσμός Παιδικής Πρασταςίας " .

Υπεύθυνη της ανωτέρω πτυχιακής είναι η κ.Παπαδοπούλου
Χρ. καθηγήτρια εφαρμογών του Τμήματος .

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΕΣΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προς
Εφημερίδα " ΤΑ ΝΕΑ "
Διευθυντή Σύνταξης
κ.Β.Γρ. Νικολόπουλο
Χρ. Λαδά 3
Τ.Δ. 10237
ΑΘΗΝΑ

Κύριοι,

παρακαλούμε να μας αποστείλετε οτιδήποτε υλικό σχετικό με το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας που τυχόν έχει δημοσιευτεί από την εφημερίδα σας, εξ' αιτίας αντικειμενικών δυσκολιών να έρθουμε αυτοπροσώπως.

Η βοήθειά σας θ' αποβεί πολύτιμη για τη διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων

με τιμή

Οι σπουδάστριες,

Κοτταρά Δήμητρα
Λυριωτάκη Αναστασία
Τιμπλαλέξη Χριστίνα

Υ.Γ. Παρακαλούμε αποστείλατε στη διεύθυνση

Αναστασία Λυριωτάκη

Αγίας Τριάδας 90

ΠΑΤΡΑ

Τ.Κ. 26224

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε'

ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ "Η ΜΗΤΕΡΑ"

Πηγή: Σημειώσεις "Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας"
Α' Εξαμήνου Κοινωνικής Εργασίας

Περ(πτωσις Τασίας

οματεπώνυμον : Τασία .....
ομα πατρός : Ίωάννης
ονολογία γεννήσεως : 1942
πος καταγωγής : Θεσσαλονίκη
νικότης : Ελληνική
ήσκειμα : Ορθόδοξος

Η Τασία ήλθε στο "ΜΗΤΕΡΑ" για πρώτη φορά στις 20/9/67 μόνη της για να
ρη πληροφορίες. Στο "ΜΗΤΕΡΑ" τήν έστειλαν από το Μαιευτήριο "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ".
τήν κάρτα αναφέρεται ότι: "δέν ήξερε τι ζητούσε από το Κέντρον Βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ".
ισκόταν στον 7ο μήνα έλωγίμου κυήσεως.

Στο Συμβούλιο παρουσιάσθη στις 27/9/67 και άπεφασίσθη να αναλάβουμε
ήν περίπτωση. Από τήν έρευνα πού άκολούθησε έφάνη ότι η Τασία είχε άνάγκη
είσαχθῆ στο Περ(πτερο Μητέρων τις τελευταίες μέρες τῆς έγκυμοσύνης της και
συνεχέ(α προστασία του βρέφους της. Η Τασία εισήχθη στο "ΜΗΤΕΡΑ" στις 15/11/67

Ιστορικό μητέρας

Τό Ιστορικό έχει συγκεντρωθῆ από τήν συνεργασία τῆς Κοινωνικής Λειτουργοί
έ τήν Τασία μετά από 15 περίπου συναντήσεις κατά άρκετά άραιά και άκατάστατα
ρονικά διαστήματα, από ένα γράμμα τῆς μητέρας τῆς Τασίας και δύο τηλεφωνικές
υνδιαλέξεις με τήν μητέρα της.

Η Τασία κατάγεται από τήν Θεσσαλονίκη από μεσοαστική οίκογένεια τῆς
ποίας η σύνθεση είναι η έίῆς :

1) πατέρας, 65 έτών, άπόφοιτος Δημοτικού. Έχει δικό του σιόηρουργείο τό όποιο
εργάζεται ό ίδιος.

2) μητέρα, 50 έτών, άπόφοιτος Δημοτικού, οικιακά

3) άδελφή Α., 27 έτών, άπόφοιτος Γυμνασίου, παντρεμένη. Ζῆ με τήν οίκογένειά
της. Έχει ένα παιδί. Ο άνδρας της έχει έμπορικό
κατάστημα. Τελευταίως μένουν σε δικό τους διαμέρισμα,
στην ίδια πολυκατοικία. Είναι οικονομικά άνεξάρτητοι

ασία, Α.Μ.

δελφή Β.Ι. 15 ετών, μαθήτρια της Γ' τάξεως Γυμνασίου

Ζούν δλοι εκτός της Τασίας στην Θεσσαλονίκη σέ δικά τους διαμερίσματα και οικονομική κατάσταση της οικογενείας είναι πολύ καλή.

Η Τασία έχει τελειώσει τή Γυμνάσιο. Ήταν μέτρια μαθήτρια. Έχει περάσει εριστά παιδικά χρόνια. Πιστεύει ότι οί γονεΐς της είναι καλοί άνθρωποι και οί γονεΐς. Είναι άνθρωποι ήθικῶν ἀρχῶν και μᾶλλον αύστηροί, ἀλλά είναι ηλπιτικῶς στά αίσθηματά τους, στοργικοί πρὸς τὰ παιδιά τους και μέ κατανόηση τὰ προβλήματα τῶν παιδιῶν τους. Τούς ἐνδιέφερε και τούς ἐνδιαφέρει ἡ πρόοδος ἡ καλή ἀποκατάστασή τους. Έχουν καλές σχέσεις μεταξύ τους. Ὅλα τὰ μέλη της οικογενείας και εἶναι ἀγαπητοί στό περιβάλλον τους οἰκογενειακό και κοινωνικό. ἔχουν πολλή σημασία στην ἐκτίμηση πού τούς ἔχουν οἱ γνωστοί και φίλοι και ἔχουν ἀνεπτυγμένο τό θρησκευτικό συναίσθημα. Η μητέρα της Τασίας παίρνει μὲν μέρος σέ ἐκδηλώσεις θρησκευτικοῦ περιεχομένου.

Η σχέση της Τασίας μέ τήν οικογένειά της δείχνει νά εἶναι ἐπιφανειακή ἐπιτυχημένη, ἀλλά ὑπάρχει ἀρκετή ἐξάρτηση ἀπό τούς γονεΐς της και γιά κάθε τί εἶναι ἄσπαστος και πολύ συχνά ζητεῖ τήν βοήθειά τους και τήν συμπαράστασή τους. Της στέλλουν κάθε μῆνα 1.000 - 2.000 δραχ. και μεταξύ τους ὑπάρχει κακή κοινωνία.

Η Τασία ἦλθε στην Ἀθήνα πρὶν 4 χρόνια περίπου μαζί μέ τόν κ. Νίκο ... ἠγνωρίσθηκαν στην Θεσσαλονίκη σέ μία ἐκθεση. Στούς γονεΐς της εἶπε ότι θά πευγε μέ κάποια φίλι της γιά τήν Ἀθήνα γιά νά βροῦν ἐργασία. Οἱ γονεΐς της ἔν συνεφώνησαν, ἀλλά τελικά δέν κατάφεραν νά τήν ἐμποδίσουν. Στην Ἀθήνα ἔξοῦσε μέ τόν Νίκο σέ διάφορες διευθύνσεις και πολύ ἔνωρίς ἄρχισε νά ἐργάζεται ἔκασπερ ὡς CONSOMATRICE. Γιά τήν ἐργασία της αὐτή τήν παρέκίνησε ὁ κ. Νίκος ... Μέ τὰ χρήματα πού ἔβγαζε ζούσαν και ἔκαναν ταξίδια, διότι ὁ Νίκος δέν ἔργαζόταν. Η Ἀναστασία ἀφήνει νά ἐννοηθῇ ότι πολλές φορές εἶχε ἐργασθῆ και ἐ"πελάτες" (ιδιαιτέρως σ' ἐξνοδοχεῖο).

Επίλυση και συμπεριφορά

Η Τασία είναι ύψηλή και παχουλή κοπέλλα. Έχει μαύρα μάτια, μελαχροινό μαλλιά και καστανόχρωνα μαλλιά, βαμμένα. Ντύνεται πολύ έξαλλα και φέρεται πολλές φορές με αγένεια. Είναι νευρική, άνυπόμονη (δύσκολα περιμένει σειρά της για την συνέντευξη) και πολύ άκατανόητη. Ένω βλέπει ότι η μητέρα που κάνει δεν την εύχαριστεί απόλυτα, έν τούτοις πολύ παθητικά επαναλαμβάνει τά ίδια. Είναι απαιτητική και απότομη στους τρόπους, ένω μιλάει γρήγορα και έχει πλούσιο λεξιλόγιο. Απαιτεί καλές σχέσεις μέ την οίκογένειά της και μέ την Κοινωνική Λειτουργό, αλλά δεν κάνει τίποτε που νά τούς είναι ευχάριστο. Είναι εϊλικρινής, μιλάει εύκολα και επαναλαμβάνει "ότι είναι κατώμα της νά κάνει ό,τι θέλει". Πίσω από αυτή την συμπεριφορά δείχνει να κορότσι άνώριμο και εξηρημένο. Ούτε τούς γονείς της θέλει νά χάση, ούτε μέ την Κοινωνική Λειτουργό, αλλά κυρίως τόν κ. Νίκο ..... από τόν οποίο έχει άνεχθή πολλές ταπεινώσεις και ταλαιπωρίες. Όταν δεν τήςφέρεται καλά, λέει ότι θέλει νά τόν έκδικηθή, αλλά δεν κάνει τίποτε, για νά μήν χάση. Παραδέχεται την έκάρτησή της αυτή και την δικαιολογεί ότι είναι πρώτος άνδρας που γνώρισε στην ζωή της, ότι τής έχει φάει πολλά χρήματα λ.π.

Δύσκολα μπορεί η Τασία νά αλλάξει. Δείχνει πλέον ότι έχει προσαρμοσθή στην νέα ζωή της και ότι οι ίκανοποιήσεις που παίρνει (σεξουαλικές και οικονομικές) είναι τόσο δυνατές για την ίδια που ξεχνάει όλα τά άλλα.

Πιστοπιστικό έγκωμοσίτης

Η Τασία άναφέρει ότι πατέρας του έξωγάμου παιδιού της είναι ο Νίκος..... ηλικίας 25 έτών, φοιτητής της Μηχανικής Σχολής. Κατάγεται από την Ρόδο, αλλά μένουν οίκογενειακά στην Αθήνα. Η Κοινωνική Λειτουργός είδε την μητέρα του και έν ίδιο τραίς φορές. Ο κ. Νίκος ..... δείχνει νέος, άπληγος και κακομαθημένος. Η μητέρα του έδειξε έκαιρετική άνησυχία για τόν γιό της και κατέφέρθη έναντίον τής Τασίας και τής οίκογενείας της. Άναφερε ότι έχει πιστοποιητικό γιατρού ότι ο γιός της δεν κάνει παιδιά. Παραδέχθηκε ότι τό οικονομικό του τραβάει στην Τασία.

Ἡ Τασία λέει ὅτι ἐγνώρισε τὸν κ. Νίκο ..... στὴν Θεσσαλονίκη, ὅτι
ζούσε στὴν Ἀθήνα μαζί του. καὶ ὅτι ὁ ἴδιος τὴν ἐξώθησε στὴν πορνεία.
Κατὰ τὸ διάστημα ποὺ ἔμεινε ἐγκυος ἐργαζόταν μὲ "πελάτες" καὶ γι' αὐτὸ
δὲν μπορεῖ νὰ πάη δικαστικῶς γιὰ ἀναγνώριση.

Ὁ ἴδιος δὲν παραδέχεται πατρότητα καὶ δηλώνει καθαρά ὅτι δὲν πρόκειται
γιὰ τὴν παντρευτῆ. Πῆγε δύο φορές στὸ σπίτι της στὴν Θεσσαλονίκη ὡς ἀρραβωνισμένος
καὶ ἐδέχθη δῶρα ἀπὸ τοὺς γονεῖς της, οἱ ὁποῖοι πολὺ ὑποφέρουν γιὰ τὶς πράξεις
τῆς κόρης τους. Παραδέχονται ὅτι δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε. Πάντως τῆς
ἀπόδιδουν καὶ τῆς στέλνουν χρήματα.

Ὁ κ. Νίκος ..... εἶναι ὑψηλός, λεπτός μὲ ξανθὰ μαλλιά καὶ γαλανὰ
ὄφθαλμα. Εἶναι ὁμορφὸ νέος.

Ψυχολογικό βρέφος καὶ προοπτικὴ

Ἡ Ἀναστασία ἐγέννησε στὶς 4/12/67 στὸ Μαιευτήριον "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ"
Κοινοβίου. Δὲν τὸ θήλασε. Τὸ βρέφος ἐξυγιζε 3770 γραμ. Ὁ τοκετός ἦταν
φυσιολογικός. Ἐπανῆλθε στὸ ΜΗΤΕΡΑ καὶ μαζί μὲ τὸ παιδί της στὶς 11/12/67.
Κατὰ τὸν τοκετὸ ἀνυπομονοῦσε νὰ φύγῃ. Ἐφυγε στὶς 14/12/68. Κατὰ τὸ
διάστημα ποὺ ἐφιλοξενήθη στὸ ΜΗΤΕΡΑ ἐμάλωσε σχεδὸν μὲ ὅλες τὶς ἄλλες κοπέλλες
τῆς γενικῆς δὲν ἐδείξε διάθεση προσαρμογῆς. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἤθελε νὰ εἶναι
ἀπλωμένη.

Τὸ κοριτσάκι τῆς Τασίας ἔμεινε στὸ ΜΗΤΕΡΑ μὲ ἀόριστο προοπτικῆ. Ἡ
Τασία δὲν ξέρει τί θέλει νὰ κάμῃ. Μὲ τὸ παιδί θέλει νὰ συγκινήσῃ τὸν κ.
Νίκο..... γιὰ νὰ τὴν παντρευτῆ. Εἶναι πολὺ ὁμορφὸ παιδάκι. Εἶναι
ελαφροὺς μὲ γκριζογάλανα μάτια, χαρούμενο καὶ κοινωνικό. Γελᾷ πολὺ.

Ἡ Τασία τὸ ἐπισκέπτεται συχνά. Κατὰ καιροὺς ἐξετάζεται στὸ
Μαιευτήριον "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ" κατὰ ΠΑΣΣΕΡΓΙΑΝΗ - ΚΑΛῆ. Τὸ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ θέλει
νὰ τὸ κρατήσῃ. Θέλει νὰ μείνῃ στὸ "ΜΗΤΕΡΑ" καὶ νὰ τὸ ἐπισκέπτεται. Δὲν
θέλει νὰ ἀντιληφθῇ τὶς ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ της. Οἱ γονεῖς της δὲν συμφωνοῦν
νὰ τὸ κρατήσῃ καὶ δὲν εἶναι διατεθειμένοι νὰ τὸ βοηθήσουν γιὰ λόγους κοινωνικοῦ

Ἡ Κοινωνικὴ Διευθύντρια

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαρυμπατιιώτης Αθανάσιος Κ. Κωδ. 7 Νόμων 1970, Εκδοτικός Οίκος "Ι.Ν. Ζαχαροπούλου" Εν Αθήναις 1970
2. Γιανιάρη Δώρα, "Οι φυσικοί γονείς" Εκλογή Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1992, σελ. 48-51
3. Γεώργας Δημητίου Κοινωνική Ψυχολογία, Τόμος 4B, Αθήνα 1990.
4. Δελβινιώτη Ελένη, Αγάθα Ζαρακοβίτου, "Υιοθεσία: Εκατομμύρια κω από το τραπέζι" Ελευθεροτυπία 25-10-1993, σελ. 22,43
5. Δερβέναγας Αθανάσιος Αντ. Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός του Νόμου, Εκδόσεις Σάκουλας, Θεσσαλονίκη 1985.
6. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού "Βασίλισσα Άννα - Μαρία" Συνεργασία: Κέντρου Βρεφών "ΜΗΤΕΡΑ" Το Παπρεστάτευτον βρέφος: Ιδρυματική Προστασία - Αποκατάσταση - Υιοθεσία, Εισηγήσεις και συμπεράσματα σεμιναρίου 8-13 Απριλίου, Αθήνα 1968
7. Καλούτση - Ταυλαρίδου Ασπασία Συμβολή στην κατανόηση προβλημάτων υιοθεσία, Η διαταραχή της ταυτότητας στην υιοθεσία Διατριβή επί διδακτορία υποβληθείσα εις την Φιλοσοφικήν Σχολήν του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αθήνα 1970.
8. Κατάκης Χάρης Δ. Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας, Κέδρος, Αθήνα 1984.
9. Κιρποτίν Αλίκη "Ο αποχωρισμός των παιδιών από την οικογένεια και η εναλλακτική λύση του Ιδρύματος" Εκλογή, Αύγουστος 1980, σελ. 110-123.
10. Κιτσαράς Γεώργιος Δ. Εισαγωγή στην προσχολική Διαπαιδαγώγηση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1991.

11. Κουσίδου Τασούλα "Συνοπτική παρουσίαση της αναδοχής στην Ελλάδα" Εκλογή Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1992, σελ. 6-14.
13. Κουσίδου Τασούλα "Υιοθεσία: Υπηρεσία Παιδικής Προστασίας" Εκλογή Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 1988.
14. Μαράκη Στέλλα, "Θα παίρνατε ένα αραπάκι;" Ενα, 1994, σελ. 26-27.
15. Μανωλεδάκη - Κουνουγέρη Ε. Οικογενειακό Δίκαιο, Τόμος 11β, Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσσαλονίκη 1990.
16. Μουζακίτης Χ. Κοινωνική Εργασία με Ομάδα Τμήμα Σ.Ε.Υ.Π., ΤΕΙ Πατρών.
17. Μπαλής Γεώργιος, Οικογενειακό Δίκαιο, Αθήνα 1940
18. Νασιάκου Μαρία Η ψυχολογία σήμερα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1982
19. Νάσικα Ρόζη, "Η κινητοποίηση του πολίτη ως μέσο παιδικής προστασίας: Ανάδοχες οικογένειες" Εκλογή, Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1992, σελ. 25-28.
20. Παναγοπούλου Άννα "Βελτιώσεις στην ιδρυματική ζωή για μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στην ανάπτυξη του παιδιού" Εκλογή, Ιανουάριος-Φεβρουάριος - Μάρτιος 1992, σελ. 90-95.
21. Παπαγιάννης Φώτης Θ. Εισαγωγή στο Δίκαιο, Αθήνα 1990.
22. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν. Εξελικτική Ψυχολογία, Τόμοι 1,2,3,4, Αθήνα 1985.
23. Παρασκευόπουλος Ιωάννης, Ν. Εμπειρίες και απόψεις των θετών γονέων για τον θεσμό της υιοθεσίας Εκδόσεις Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1971.
24. Πασχάλης Αναστ. Εισαγωγή στην επιστήμη της Ψυχολογίας, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1989
25. Perlman Helen Harris, Η κοινωνική εργασία με άτομα (μετάφραση Ασπασίας Καλούτση), Ατλαντίς Αθήνα.

26. Rushton Alan, Treseder Judy and Quintan David, New parents for older children British Agencies for adoption and Fostering, London 1988
27. Σέργη Λένια Δραματική έκφραση και αγωγή του παιδιού Gutenberg Παιδαγωγική σειρά, Αθήνα 1991.
28. Σημειώσεις από το μάθημα "Κοινωνική Εργασία με ιδρύματα" Τμήμα ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Πάτρας
29. Σημειώσεις από το μάθημα "Προγράμματα Κοινωνικής προστασίας, Τμήμα ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Πατρών
30. Τερζοπούλου Χαρίκλεια Σημειώσεις Οικογενειακό Δίκαιο Κοινωνική Εργασία, Τμήμα ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Πατρών
31. Triseliotis John, "Ανοιχτή υιοθεσία" Εκλογή Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1991 (Μετάφραση Τασούλα Κουσίδου) Σελ. 215-233
32. Triseliotis John, Κουσίδου Τασούλα Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή, Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" Αθήνα 1989.
33. Triseliotis John, "Θέματα ταυτότητας στα παιδιά που μεγαλώνουν χωριστά από τους φυσικούς τους γονείς" Εκλογή, Δεκέμβρης 1984 (Μετάφραση Τασούλα Κουσίδου) σελ. 157-165.
34. Τρωϊανός Σπ. - Ι. Βελισσαροπούλου - Καρακώστα Ιστορία δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1993.
35. Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, Πανδέκτης Διαρκή Κώδικα, Τόμος 7Α1, Τεύχος 746.
36. Φίλιας και συν. Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των Κοινωνικών Επιστημών, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1977.
37. Φραγκούλης Δημ. "Γιατί ωθεί το εμπόριο της ντροπής" Αστυνομική επιθεώρηση, Νοέμβριος 1993, σελ. 694-698.